

Pr. Ioan Sorin Usca

Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți

VI. Iosua. Judecătorii. Rut

Comentarii la Cartea Iosua

Introducere la Cartea Iosua

Iosua este cea de-a șasea carte a Sfintei Scripturi și prima dintre cărțile numite „istorice”, dacă socotim *Pentateuhul* drept entitate aparte (deși partea istorică e bogat reprezentată și în cărțile acestuia). Cartea *Iosua* este numită după personajul principal din istoria cuprinsă în ea: *Iosua* (= Domnul este mântuire), **Iehoșua**¹ în *Biblia Hebraica*, **Iisus (Navi)**² în *Septuaginta* și **Liber Iosue BenNun id est Iesu Nave** în *Vulgata*. Începând cu Cartea *Iosua*, crește numărul diferențelor dintre textul ebraic și cel grecesc; ba mai mult, chiar textul grec cunoaște versiuni cu deosebiri semnificative, Alfred Rahlfs punând, în ediția sa, largi pasaje în paralel și comparând astfel *Codex Alexandrinus* (A) cu *Codex Vaticanus* (B): 15,21-62; 18,22-19,45. Atragem atenția că, începând cu Cartea *Iosua*, sunt numeroase, între traduceri, și diferențele de numerotare a versetelor, în funcție de textul original de la care s-a pornit. E un motiv în plus de a prefera traducerea românească realizată de Î. P. S. Bartolomeu Valeriu Anania, aceasta urmând *Septuagintei* și, astfel, fiind în concordanță, de regulă, cu comentariile Sfinților Părinți răsăriteni.

Cartea *Iosua* descrie cucerirea Canaanului de către israeliți sub conducerea lui Iisus Navi și împărțirea țării între cele douăsprezece triburi israelite (în fapt, doar zece triburi, Ruben și Gad statornicindu-se dincolo de Iordan, alături de jumătate din seminția lui Manase, iar leviții având un statut special). Astfel au fost împlinite făgăduințele divine, iar neamul israelit a fost așezat în pământul din care va răsări mântuirea. „Cartea Iisus Navi cuprinde nenumărate aventuri, lupte între cetăți și războaie grandioase în care israeliții, amenințați de răul ale cărei dimensiuni sunt comparate cu mulțimea firelor de nisip (cf. Psalmi 138, 17), reușesc cu ajutorul lui Dumnezeu să boruiască regat după regat pe drumul lor spre pământul făgăduinței”³.

Autorul principal al cărții este însuși Iosua, dar scrierea a cunoscut și redactări ulterioare, forma actuală datând dinaintea anului 1006 î. Hr. „Conform tradiției evreiești (*Baba Batra* 14B), cartea ar fi fost scrisă chiar de Iosua și completată, după moartea lui, de marele preot Eleazar și, după moartea acestuia, de fiul lui, Fineas”⁴.

Cât privește perioada în care a activat Iosua, „dacă admitem că Exodul a avut loc în jurul anului 1230 î. Hr., înseamnă că Iosua a devenit conducătorul israeliților cam în 1990. [...] O povestire tradițională, *Ialkut Šimoni*, spune că Iosua a condus poporul lui Israel timp de 35 de

---

¹ יהושע

² Ἰησοῦς Ναυῆ

³ *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, (în continuare, abreviat: IIR), p. 204

⁴ *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, p. 369

ani, în timp ce alte texte (*Seder Olam Raba*) vorbesc de 28 de ani de domnie⁵.

În unele edițiile românești ale Bibliei ce au urmat Septuagintei (mai puțin versiunea lui Anania, care-l numește, pretutindeni, Iosua), eroul este numit Iesus Navi, spre a-l deosebi de Iesus Hristos, Mântuitorul. La fel au procedat și traducătorii scrierilor patristice. Dar, cum în greacă cele două nume sunt scrise identic, iar pe această identitate și-au bazat exegeza Sfinții Părinți, văzând în Iesus Navi un tip al lui Hristos, vom opera în mod tacit, în comentariul nostru, modificarea (restaurarea) numelui ca Iesus, acolo unde el nu este numit Iosua. „Fiind vorba în acest caz de o omonimie perfectă între Septuaginta și Noul Testament, transliterarea diferită *Iesus* (pentru Iosua) și *Iesus* (pentru numele Mântuitorului) din unele ediții românești ale Bibliei nu-și află nici o justificare. De altfel, tocmai pe această omonimie și-au întemeiat Părinții greci ai Bisericii interpretarea tipologică a cărții”⁶.

Ca și în comentariile anterioare, vom căuta a sui, călăuziți de Sfinții Părinți, de la grosimea istoriei la subțirimea înțelesului duhovnicesc al acesteia; astfel, cheia înțelegerii creștine a textului biblic va consta în a vedea în Iesus Navi chipul Mântuitorului Iesus Hristos, iar în pământul Canaan – tipul Împărăției Cerurilor.

Comentarii la Cartea Iosua

CAPITOLUL 1 – *Domnul îl îmbărbătează pe Iosua.*

„Primul capitol marchează transferul de putere de la Moise, îndată după moartea acestuia, la Iesus Navi, căruia Dumnezeu i se adresează direct. Încă de la primele versete, Iesus Navi se prezintă ca o continuare a Deuteronomului, din care reia, de altfel, temele cheie, cel mai adesea chiar în formulări identice sau asemănătoare: așteptarea intrării în Pământul făgăduinței (1, 3-4), îndemnul la curaj (1, 6-7) și la supunere față de Lege pentru a acționa în deplină cunoștință”⁷.

1: Și a fost că după moartea lui Moise a grăit Domnul către Iosua, fiul lui Navi, ajutătorul lui Moise, zicând:

„Începutul cărții are tonul unei continuări a Deuteronomului: Iosua e un personaj deja cunoscut”⁸. *Septuaginta* numește pe Iosua, în raport cu Moise, **to ipurgos**: „Sensul principal al cuvântului **ipurgos** (folosit numai aici în Vechiul Testament) este *cel ce asistă* (pe cineva), *cel ce ajută, auxiliar*”⁹. Numele Iosua, cum am arătat și în cărțile anterioare, înseamnă *Dumnezeu mântuiește* sau *Mântuitor*. „Origen (*Hom. Ios. I, 3 și II, 1*) comentează în mai multe rânduri moartea lui Moise, prezentată ca un simbol al morții Legii și al dispariției vechiului cult, încât creștinii să nu poată fi acuzați de *adulter* spiritual. ♦ Cartea este interpretată de creștini în cheie hristologică, plecând în primul rând de la numele Iesus (cf. Evrei 4, 8; prima exegeză explicită

⁵ *Dicționar Enciclopedic de Iudaism*, p. 368

⁶ *Septuaginta 2, Iesus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iași 2004, p. 11

⁷ SEP 2, p. 21

⁸ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după *Septuaginta*, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare: EIB), București, 2001, p. 246

⁹ BBVA, p. 246

se întâlnește în *Epistola lui Barnaba* 12, 8). Textul Masoretic nu permite o asemenea identificare a personajului vetero-testamentar cu un *typos* al lui Iisus Hristos (după Textul Masoretic protagonistul se numește Iosua). Textul Septuagintei va fi exploatat hristologic și alegorico-mistagogic tocmai în baza acestei coincidențe onomastice¹⁰.

2: „Moise, robul Meu, a murit. Ridică-te dar și treci Iordanul, tu și tot poporul acesta, în țara pe care Eu le-o dau.

Iosua, prin numele său și prin aceea că urmează după Moise, este tip al Mântuitorului Hristos. „Ce ne învață toate acestea? Nimic altceva, decât că însemnătatea cărții lui Iosua este mai puțin aceea de a arăta faptele lui Iisus, fiul lui Navi, cât de a ne descrie tainele lui Iisus, Domnul nostru. El este acela care, după moartea lui Moise, își asumă conducerea, cel care îndrumă oștirea și luptă împotriva lui Amalec, și ceea ce este neînchipuit pe munte, prin ridicarea mâinilor, împlinește el, dezbrăcând domniile și puterile, biruind asupra lor prin cruce (Coloseni 2, 15)”¹¹. Cum s-a spus, Iosua își începe activitatea după moartea lui Moise (prin Moise înțelegându-se Legea veche și, prin extensie, întreg Vechiul Testament). „Prin urmare, Moise este mort, căci Legea a luat sfârșit: Legea și proorocii ajung până la Ioan (Matei 11, 13). Trebuie oare dovedit cu Scriptura că Moise se confundă cu Legea? Ia aminte la ceea ce spune Evanghelia: Au pe Moise și pe profeți, să asculte de ei (Luca 16, 24). Fără îndoială că Moise ține aici locul Legii. Moise deci, slujitorul lui Dumnezeu, este mort, căci Legea a încetat și poruncile Legii au luat sfârșit, de acum înainte”¹². Desigur, e vorba de timpul venirii Mântuitorului, preînchipuit doar de Iosua. Cât privește încetarea Legii, e vorba doar despre oprirea la litera ei, de vreme ce Mântuitorul afirmă: Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau profeții; n-am venit să stric, ci să plinesc (Matei 5, 17). „Ar trebui să tâlcuim și moaștele lui Moise, căci dacă nu înțelegem cum a murit Moise nu putem înțelege cum a domnit Iisus (Navi). Dacă iei în considerare Ierusalimul dărâmat și altarul desființat, încât nu mai vezi nicăieri nici victime, nici daruri; și nu mai auzi nicăieri preoți, nicăieri slujitori, nicăieri Liturgia leviților, când contemplezi stagnarea tuturor acestor rânduieli, atunci poți zice că Moise, robul lui Dumnezeu, a murit. Dacă tu nu mai vezi pe nimeni venind de trei ori pe an înaintea Domnului, nici aducând daruri în templu, nici junghiind Paștele, nici mâncând azime, nici oferind primiiți, nici jertfind pe întâiul născut (Ieșirea 22, 29), când nu vezi îndeplinindu-se nimic din toate acestea, atunci spune că Moise, robul lui Dumnezeu, a murit. Când vei vedea însă popoarele încreștinându-se, zidind biserici și altare, dar pe care nu le mai stropesc cu sângele animalelor, ci sunt sfințite prin scump sângele lui Hristos (I Petru 1, 2), când vei vedea pe preoți și pe leviți că nu mai folosesc sângele taurilor și al țapilor (Evrei 9, 13), ci de acum Cuvântul lui Dumnezeu lucrează prin harul Duhului Sfânt, atunci să spui că a luat Iisus locul lui Moise, și că El stăpânește împărăția, propriu-zis, nu Iisus fiul lui Navi, ci Iisus Fiul lui Dumnezeu. Când știi că Hristos, Paștele nostru, a fost junghiat (I Corinteni 5, 7) și că noi mâncăm azimile curăției și ale adevărului (I Corinteni 5, 8), când roadele bunului pământ înmulțindu-se în Biserică la treizeci, șazeci sau la o sută (Matei 13, 8), vreau să zic văduvele, fecioarele și martirii, când vezi că sprosteste națiunea lui Israel, a acelora ce nu sunt din sânge, nici din dorință trupească, nici din dorință bărbătească, ci de la Dumnezeu (Ioan 1, 13) și când vezi adunați laolaltă prietenii lui Dumnezeu cei împrăștiați (Ioan 11, 52), când vezi poporul lui Dumnezeu prăznuind sabatul, dar nu oprindu-se de la modul obișnuit de viață, ci oprindu-se de la faptele păcatului, când vezi toate acestea, spune că Moise, sluga lui Dumnezeu, a murit și că Iisus, Fiul lui Dumnezeu, este stăpânul împărăției. În sfârșit, într-o mică lucrare, în care se descrie această taină în chip figurat, ni se arată că a văzut doi Moise: unul viu, în duh, altul mort în trup. Iată într-o privire scurtă înțelesul acestei prefigurări, dacă ne gândim la litera Legii, neclară și lipsită de tot ce am vorbit mai sus, iată pe Moise mort după trup. Însă poți ridica vâlul (II Corinteni 3, 16) și să înțelegi că

¹⁰ SEP 2, p. 21

¹¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 3

¹² Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 3

legea e duhovnicească (Romani 7, 14). Și atunci îl vei vedea pe Moise, care trăiește în duh”¹³.

3: Tot locul pe care-l va călca talpa piciorului vostru vi-l dau, așa cum i-am grăit lui Moise.

E o făgăduință făcută ostașilor lui Iisus Navi. „Pentru oamenii aceluia veac, aceasta reprezintă țara canaaneilor, a ferezeilor, a iebuseilor și a tuturor popoarelor, în a căror stăpânire a ajuns, după ce a alungat pe locuitorii băștinași. Dar să cercetăm ce făgăduințe conțin pentru noi cuvintele acestea. Există neamuri diabolice și puteri vrăjmașe, împotriva cărora noi trebuie să luptăm și să ne războim cu multă stăruință în cursul acestei vieți. Toate aceste mari puteri, dacă le punem la picioarele noastre, dacă le biruim prin lupte, vor fi ale noastre pământurile lor, ținuturile lor, împărățiile lor, toate ne vor fi date de către Domnul Iisus, căci puternici au fost odinioară îngerii, care au participat la mărețiile împărăției lui Dumnezeu. Oare nu citim la *Isaia* ceea ce se spune despre ei? Cum a căzut Lucifer din ceruri, el, stea strălucitoare, fecior al dimineții? (Isaia 14, 12). Acest Lucifer a avut, desigur, sălașul său în ceruri, însă numai până la cădere. Dacă îl pot învinge și îl fac așternut picioarelor mele, dacă mă învrednesc ca Domnul Iisus să sfarme sub picioarele mele pe satan, atunci voi avea îndreptățire să ocup locul lui Lucifer în ceruri. Numai așa înțelegem făgăduința pe care ne-a făcut-o Iisus, Domnul nostru, când zicea: tot locul pe care va călca talpa picioarelor noastre va fi al nostru. Dar să nu credem că putem intra în stăpânirea aceasta dacă stăruim în somnolență, în lene și nepăsare. Mânia are îngerul ei aparte, dacă nu ești stăpân pe inima ta și, dacă nu o ții departe de agitațiile enervării și ale mâniei, nu vei putea obține, ca moștenire, locul ocupat altădată de acest înger și în nepăsarea ta nu-l vei putea alunga din pământul făgăduinței. De asemenea, pentru orgoliu, pizmă, zgârcenie, necurăție: toate aceste păcate păgubitoare își au îngerii lor pentru a-i inspira și pentru a-i îndârji. Dacă tu nu vei ieși victorios, în mânia ta, împotriva acestor patimi, și nu le vei stăpâni de pe pământ, sfințit prin harul Botezului, atunci niciodată nu te vei învrednici de plinătatea moștenirii făgăduite”¹⁴. Pentru ca astfel de tâlcuiri să fie mai clare, reamintim că pământul Canaanului, cum am mai spus-o și în volumele anterioare, ca și în *Introducere*, este prefigurare a Împărăției Cerurilor. „Origen interpretează alegoric: credincioșii calcă în picioare *popoarele diabolice* simbolizând aici patimile. Astfel ei intră în posesia avuției lui Iisus Hristos, Împărăția cerurilor”¹⁵.

4: Pustiul și Antilibanul până la marele râu al Eufratului și până la marea cea mai îndepărtată dinspre soare-apune, acelea vor fi hotarele voastre.

„Munții Antiliban la nord, Neghebul la sud, Eufratul la est și Mediterana la vest: întinderea ideală a țării Canaanului”¹⁶. *Liban* (= alb) e un lanț de munți cu zăpezi persistente, vestit prin pădurile de cedri, chiparoși și ienuperi; lanțul oriental al acestor munți era denumit Antiliban. „Și Scriptura zice că Iisus a primit de la Dumnezeu nu Libanul, ci Antilibanul”¹⁷. Antilibanul se ia în locul Libanului. Și dacă vezi întâi poporul, poporul după trup, pe Israel, că a fost adevăratul măslin, înțelege că el este și adevăratul Liban, însă din pricina necredinței sale împărăția lui Dumnezeu s-a luat de la dânsul și s-a dat unui neam care face roade (Matei 21, 43). Văzând un popor alungat și altul primit în locul lui în împărăție, să înțelegi că al doilea popor este Antilibanul, adică Biserica Dumnezeului celui viu (I Timotei 3, 15), strâns din mijlocul păgânilor (Romani 9, 24) de către Iisus Hristos, Domnul nostru”¹⁸.

Eufrat (= apă dulce; râul rodniciei), mare fluviu din Mesopotamia, a delimitat nord-estul regatului israelit în perioada de maximă extensie a acestuia.

5: Nu va fi om care să vă stea împotriva, pe toată durata zilelor vieții tale; așa cum

¹³ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, II, 1

¹⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, I, 6

¹⁵ SEP 2, p. 22

¹⁶ BBVA, p. 246

¹⁷ Precizare proprie *Septuagintei*. *Biblia Hebraica* și *Biblia Vulgata* vorbesc despre Liban, așa cum apare și în unele traduceri românești.

¹⁸ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, III, 4

am fost cu Moise, întocmai voi fi și cu tine: nu te voi părăsi și nu te voi trece cu vederea.

„Dumnezeu a spus o dată pentru totdeauna: Nu te voi lăsa, nici nu te voi părăsi. Și credem în Dumnezeu că El o va face aceasta”¹⁹.

6: Întărește-te și îmbărbătează-te, căci tu îi vei împărți acestui popor pământul pe care Eu M-am jurat părinților voștri să li-l dau.

7: Întărește-te dar și îmbărbătează-te, ca să păzești și să faci așa cum ți-a poruncit Moise, sluga Mea, și de la ele să nu te abați nici la dreapta, nici la stânga, pentru ca să fii tu înțelept în tot ceea ce vei face.

8: Iar cartea acestei legi să nu lipsească, ci întru ea să cugeți ziua și noaptea, pentru ca tu să înțelegi cum anume să faci toate lucrurile care sunt scrise [în ea]; atunci vei păși drept și-ți vei face căile ușoare și atunci vei fi înțelept.

„Este greu de precizat dacă referirea se face doar la Deuteronom (legea lui Moise) sau la Lege în general (întregul Pentateuh)”²⁰.

9: Iată, Eu îți poruncesc: Întărește-te și îmbărbătează-te!; să nu te sperii, și nici să ai teamă, căci Domnul, Dumnezeul tău, este cu tine în toate locurile unde vei merge”.

Dumnezeu îmbărbătează pe Iosua și arată două dintre condițiile necesare păstorului: înțelepciunea și ținerea pe calea împărătească, ce evită abaterile de-a stânga (senzualitatea) și de-a dreapta (înalta părere de sine, urmată de stricarea dogmelor).

10: Iar Iosua le-a poruncit scribilor poporului, zicând:

„Scribii:funcționari și iuturi de carte, la dispoziția conducătorilor politici sau religioși”²¹.

11: „Treceți prin mijlocul taberei poporului și porunciți-i poporului, zicând: Pregătiți-vă merinde; căci încă trei zile, și veți trece Iordanul acesta ca să intrați spre a lua în stăpânire pământul pe care vi-l dă vouă Domnul, Dumnezeul părinților voștri!”

„Pregătiți-vă merinde: tradiția iudaică și Origen (*Hom. Ios.*) văd aici o previziune a dispariției manei (Iosua 5, 12) după trecerea Iordanului”²².

„Apoi Iosua a zis: Pregătiți-vă merinde pentru drum. Și azi vei auzi tu pe Iisus zicându-ți: Dacă vrei să Mă urmezi, pregătește-ți merinde pentru drum. Merinde sunt faptele care ne însoțesc în mersul spre calea viitoare”²³, sau pregătim merinde însușindu-ne virtuțile.

12: Iar către Ruben și către Gad și către jumătate din neamul lui Manase a zis Iosua:

Triburile Ruben, Gad și jumătate din Manase s-au stabilit deja la răsărit de Iordan (Deuteronom 3, 12-13).

13: „Aduceți-vă aminte de cuvântul Domnului pe care Moise, robul Domnului, vi l-a poruncit, zicând: Domnul, Dumnezeul vostru, El v-a dat odihnă și v-a dat pământul acesta.

V-a dat odihnă: „v-a odihnit: gr. **Καταπαύειν**, a se liniști, a se odihni, a fi în pace etc. (cf. contextul din 23, 1), formulă reluată de mai multe ori (1, 15; 21, 44; 22, 4); după Origen (*Hom. Ios. XVI, 5*), cei care și-au primit deja cele făgăduite și s-au odihnit, dar care mai luptă încă în oastea lui Iisus sunt Părinții care au adormit înaintea noastră și ne ajută cu rugăciunile lor. Printre aceștia, Origen îi citează pe profeții lui Israel: Isaia, Ieremia, Daniel, Iezechiel și Osea. Și alte pasaje subliniază, la fel, unitatea celor două popoare, *turma alcătuită din dreptii Vechiului Testament și din creștinii de acum*”²⁴.

14: Femeile voastre și copiii voștri și vitele voastre să locuiască pe pământul pe care El vi l-a dat. Iar voi toți, cei care sunteți în stare, să mergeți cu bună rânduială înaintea

¹⁹ Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 598

²⁰ SEP 2, p. 23

²¹ BBVA, p. 246

²² SEP 2, p. 23

²³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, III, 4

²⁴ SEP 2, p. 24

fraților voștri și să vă luptați laolaltă cu ei

15: până când Domnul, Dumnezeul vostru, le va da fraților voștri odihnă, așa cum v-a dat și vouă, și până când vor moșteni și ei pământul pe care li-l dă Domnul, Dumnezeul nostru; și veți merge fiecare la moșia sa pe care Moise v-a dat-o dincolo de Iordan, spre soare-răsare”.

16: Iar ei, răspunzându-i lui Iosua, i-au zis: „Vom face tot ceea ce ne vei porunci și vom merge peste tot unde ne vei trimite;

17: în orice am ascultat de Moise vom asculta și de tine, numai să fie cu tine Domnul, Dumnezeul nostru, așa cum a fost El cu Moise.

18: Iar omul care nu ți se va supune ție și care nu-ți va asculta cuvintele pe care tu i le vei porunci, acela să moară; doar atât, tu fii tare și îmbărbătează-te!”

Versetele 10-18: „Cuvântul Domnului către Iisus e urmat de punerea sa în fapte. Originalitatea traducerii acestui pasaj constă în precizia vocabularului militar. Origen revine în mai multe rânduri (*Hom. Ios.* III, XVI și XXVI) asupra simbolisticii împărțirii în două grupuri: triburile transiordaniene care au primit moștenirea de la Moise sunt *cei din vechime care trăiau sub Lege*, aliați ai oștirii lui Iisus (*Hom. Ios.* XVI, 5), chiar dacă (după cum dovedește numărul lor de două triburi și jumătate) ceva a lipsit din credința lor (*Hom. Ios.* III, 2). Origen nu prezintă întotdeauna aceste două *popoare* drept complementare, ci opune uneori *poporul mort* celui *viu*, al adevăratului Israel (*Hom. Ios.* XXVI, 3) sau chiar *poporul de sus*, *poporului de jos*, care l-a respins pe Hristos (*Hom. Ios.* VII, 5)²⁵.

Pacea și odihna lui Hristos se vor da deplin după ce ne vom fi nevoit în războiul cel nevăzut, chiar dacă o arvună a lor dobândește orice creștin vrednic de acest nume. De remarcat că Ruben, Gad și jumătatea lui Manase făgăduiesc să asculte de Iosua (Iisus) așa cum au ascultat de Moise. Am putea vedea în făgăduința lor, cel puțin în aceea de a se supune lui Iisus, o anticipare a venirii neamurilor la credință, cu atât mai mult cu cât aceste triburi au dispărut relativ curând din Israel, contopindu-se cu alte neamuri.

CAPITOLUL 2 – Iosua trimite iscoade în Canaan.

1: Iosua, fiul lui Navi, a trimis din Șitim doi tineri să iscodească [țara], zicându-le: „Duceți-vă și vedeți țara și Ierihonul!” Și ducându-se acei doi tineri, au venit în Ierihon; și au intrat în casa unei femei desfrânate, al cărei nume era Rahab, și s-au odihnit acolo.

„Ierihon: principala cetate a Canaanului, situată la capătul sudic al Văii Iordanului, localitate din care astăzi au rămas doar ruinele pe care le cercetează arheologii. (Noul Ierihon, acela al Noului Testament, a fost ridicat de către Irod cel Mare pe un alt amplasament)²⁶.

„*Casa unei femei desfrânate*: Flavius Iosephus (*AI* 5, 7) dă **καταγώγιον**, un han unde, după o tradiție menționată în Targum și reluată de exegeza iudaică, iscoadele vin să cineze. Tradiția creștină insistă, dimpotrivă, asupra prostituatei care va fi salvată de către *cercetașii lui Iisus* [*i. e. Hristos*] (Origen, *Hom. Ios.* I, 4 și III, 4; tot la Origen, acești cercetași sunt *îngerii lui Dumnezeu*), și leagă personajul de celelalte prostituate din Vechiul Testament și Noul Testament. ♦ *Rahab*: după Origen, Rahab simbolizează sufletul plin de vicii, care se mântuiește prin credință și prin faptele de credință (*Hom. Ios.* I, 4). Tocmai pentru că-i primește pe cei doi trimiși ea dovedește că se află pe calea mântuirii. În *Hom. Ios.* III, 4, sprijinindu-se pe etimologia antroponimului, care ar însemna *larg, cuprinzător*, Origen identifică în Rahab *figura* Bisericii recrutată dintre neamurile păcătoase. [...] Alexandrinul trimite explicit la III Regi 3, 16, scena judecății celor două desfrânate (una rea, cealaltă mărinimoasă) de către Solomon, precum și la desfrânata luată în căsătorie de profetul Osea (Osea 1, 2). Toate aceste desfrânate vetero-testamentare prefigurează în mod tainic Biserica ieșită la

²⁵ SEP 2, p. 23

²⁶ BBVA, p. 247

lumină dintre neamurile păgâne păcătoase. ♦ Tot după Origen, cei doi tineri trimiși de Iisus Navi sunt doi îngeri meniți să-i arate calea cea dreaptă lui Rahab-Biserica-Sufletul omenesc (*Hom. Ios. I, 4 și III, 3*)²⁷.

Iscoadele au fost trimise în *Ierihon* (= orașul finicilor; cetatea parfumurilor), pornind din *Șitim* (= cedri; salcâmi), un șes din Țara Moabului. „În vreme ce Iisus [Navi] al nostru a trimis iscoade către regele Ierihonului, ei au fost primiți de o desfrânată ospitalieră. Însă această desfrânată, care a primit pe solii lui Iisus, i-a primit cu scopul, desigur, de a nu mai fi desfrânată. Sufletul fiecăruia dintre noi a fost tot o desfrânată, câtă vreme el a trăit în plăcerile cărnii. [...] Dacă un suflet îl primește cu evlavie [pe trimisul lui Iisus Hristos – n. n.], El nu-l așază în locuri joase și inferioare, ci în locuri înalte și superioare, pentru că noi n-am primit pe Domnul Iisus din ținuturile joase ale pământului, pe Cel care a venit de la Tatăl și a coborât din cer”²⁸. *Rahab* (= cea întinsă; furie; cea mândră) apare în genealogia Mântuitorului Hristos (*Matei 1, 5*).

2: Dar regelui Ierihonului i s-a dat de știre cum că aici au intrat niște bărbați dintre fiii lui Israel, ca să iscodească țara.

3: Iar regele Ierihonului a trimis și a grăit către Rahab, zicând: „Scoate-i afară pe bărbații care ți-au intrat azi-noapte în casă, fiindcă ei au venit să iscodească țara!”

4: Dar femeia, luându-i pe cei doi bărbați, i-a ascuns și le-a grăit [trimișilor regelui], zicând: „Au intrat la mine niște bărbați, dar n-am știut de unde sunt;

I-a ascuns: Textul Masoretic are și *l-a ascuns*; folosind pluralul, Septuaginta, ca toate celelalte traduceri (Targumul siriac, Theodotion și Symmachos), restabilește coerența sintactică a textului. Singularul ciudat din ebraică a dat naștere la numeroase comentarii (un midraș îl explică prin aceea că la Rahab a intrat doar unul dintre spioni, iar celălalt ar fi fost un înger nevăzut). Origen (*Hom. Ios. III, 3*) îi prezintă pe amândoi drept *îngeri ai lui Dumnezeu*²⁹.

5: iar la vremea întunericii, când poarta s-a închis, bărbații aceia au ieșit, dar eu nu știu unde s-au dus; alergați după ei și-i veți prinde!”...

„Uită-te că Rahav își acoperă cu multă înțelepciune gândurile ei cele bune. Când trimișii împăratului pentru căutarea iscoadelor au întrebat-o: Au intrat oameni la tine?, ea le-a răspuns: Da, au intrat. A spus mai întâi adevărul, apoi a adăugat minciuna. Niciodată minciuna nu-i crezută dacă nu-i adaugi la început și o umbră de adevăr. De aceea, cei ce mint cu aparență de adevăr, spun mai întâi adevărul, ceea ce se știe de toată lumea, și apoi adaugă minciunile și neadevărul. Au intrat la tine iscoadele? Da, le-a răspuns femeia. Dacă ar fi răspuns de la început: Nu, ar fi îndemnat pe trimișii împăratului să-i caute în casă. Dar ea le-a răspuns: Da, au intrat și au plecat pe acest drum! Urmăriți-i și-i veți prinde! Ce minciună bună! Ce viclenie bună, care n-a trădat cele dumnezeiești, ci a păstrat credința!”³⁰.

6: Iar ea s-a suit la ei, deasupra casei, și i-a ascuns între niște snopi de in pe care ea îi pusese acolo, pe acoperișul casei.

„E vorba de un acoperiș de casă palestiniană, drept și întins ca o terasă”³¹. „Origen (*Hom. Ios. I, 5*) vede în simbolul inului chipul preoției, iar prezența lui *pe casă* ar reprezenta *înălțimea tainelor credinței*”³².

Inul, fiind rece, e simbol al stingerii poftelor și, tocmai de aceea, folosit în alcătuirea veșmintelor preoților Vechiului Testament. „Inul slujește pentru veșmintele preoților, va să zică el – inul – era prefăcut pe seama celor ce aveau să fie poftiți la slujirea preoției, după vorba Apostolului Petru: Voi sunteți neam sfânt, preoție împăratească (I Petru 2, 9), sau cel puțin în simbolismul Legii, unde-i vorba de preoți, se ascunde chemarea tainică a acestui popor, care este

²⁷ SEP 2, p. 25

²⁸ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, I, 4

²⁹ SEP 2, pp. 25-26

³⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII

³¹ BBVA, p. 247

³² SEP 2, p. 26

chemat dintre păgâni (Romani 9, 24)³³. Prezența inului în casa unei desfrânate dintre păgâni vestește că aceștia vor fi chemați la slujirea lui Dumnezeu.

7: Iar oamenii au alergat după ei pe calea Iordanului, până la vad; și poarta s-a închis.

8: Și a fost că atunci când oamenii care umblau după ei s-au dus, și mai înainte ca ei (iscoadele) să fi adormit, ea s-a urcat la ei pe acoperișul casei și le-a zis:

9: „Eu știu că Domnul v-a dat vouă țara; că frica de voi a căzut asupra-ne;

Domnul v-a dat vouă țara: „În tradițiile ebraică și creștină, declarația lui Rahab (până la v. 11) e interpretată ca semn al Duhului lui Dumnezeu care coboară asupra acesteia, conferindu-i darul profetiei (*Ruth Rabbah* 1; Origen *Hom. Ios.* III, 4)³⁴.

10: fiindcă noi am auzit cum a secat Domnul Dumnezeu Marea Roșie de dinaintea voastră, atunci când ați ieșit din țara Egiptului, precum și tot ceea ce El le-a făcut celor doi regi ai Amoreilor de dincolo de Iordan, lui Sihon și lui Og, pe care voi i-ați nimicit.

„Marea Roșie după denumirea grecească *ερυθρα θάλασσα*. Numele ebraic *yam suf*³⁵, *marea de stof*, face referire la vegetația care îi dă culoarea roșie³⁶.

11: Și dac-am auzit noi acestea, inima ni s-a înfricoșat și în nici unul dintre noi n-a mai rămas curaj în fața voastră, căci Domnul, Dumnezeul vostru, este Dumnezeu sus în cer și jos pe pământ.

„Să mergem acum și la alții care au fost mântuiți prin pocăință. Poate că una din femei va zice: – Am trăit în desfrânare, am săvârșit adulter, mi-am pângărit trupul cu tot felul de destrăbălări. Mă pot oare mântui? – Uită-te, femeie, la Raav și așteaptă și tu mântuirea! Dacă femeia, care a făcut desfrânare pe față și în public, s-a mântuit prin pocăință, oare femeia care a făcut odată desfrânare, înainte de a primi harul, nu se mântuie prin pocăință și post? Caută cum s-a mântuit aceea! Raav a spus numai aceste cuvinte: Dumnezeu vostru este în cer și pe pământ. A spus: Dumnezeu vostru, căci n-a îndrăznit, din pricina desfrânării, să-l numească Dumnezeul ei. Și dacă dorești să ai o mărturie scrisă că ea s-a mântuit, atunci o găsești consemnată în *Psalmi*: Îmi voi aduce aminte de Raav și de Vavilon care mă cunosc (*Psalmi* 86, 3). Cât este de mare iubirea de oameni a lui Dumnezeu că pomenește în Scripturi și pe desfrânate! N-a spus numai: Îmi voi aduce aminte de Raav și Vavilon, ci împreună cu cuvintele: care mă cunosc. Prin urmare este mântuire și pentru bărbați și la fel și pentru femei; iar aceasta se capătă prin pocăință³⁷.

12: Și acum, jurăți-mi pe Dumnezeu că așa cum am făcut eu milă cu voi, tot astfel să faceți voi milă cu casa tatălui meu:

13: că anume veți lăsa cu viață casa tatălui meu și pe mama mea și pe frații mei și pe surorile mele și toată casa mea și tot ce au ei, și că sufletul meu îl veți izbăvi din moarte”.

Desfrânata Rahav cere pentru toți ai săi, de la trimișii lui Isus, izbăvirea din moarte.

14: Și i-au zis bărbații: „Viața noastră pentru a voastră, chiar și cu moarte!” Iar ea a zis: „Când Domnul vă va da cetatea, să faceți cu mine milă și adevăr!”

15: Și le-a dat drumul pe fereastră

„Textul Masoretic completează: ...i-a coborât cu o funie pe fereastră, căci îi era casa în zidul cetății și în zidul cetății locuia³⁸. *Biblia 1982* și reeditările ulterioare urmează aici textului ebraic.

16: și le-a zis: „Duceți-vă la munte, ca nu cumva să dea de voi cei ce vă urmăresc, și stați ascunși acolo vreme de trei zile, până ce urmăritorii se vor întoarce de către voi, și apoi vă veți duce în calea voastră”.

³³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 5

³⁴ SEP 2, p. 26

³⁵ ים סוף

³⁶ IIR, p. 198

³⁷ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, II, 9

³⁸ BBVA, p. 247

„Femeia depravată (curtezana, cum traduc unii) este expusă mâniei regelui din Ierihon [...]. Este deci un rege care este vrăjmașul acestei curtezeane, e stăpânul lumii acesteia (Ioan 12, 31), care urmărește iscoadele lui Isus și vrea să pună stăpânire pe ele, dar el nu le poate apuca pentru că ele umblă pe munți. Ele nu coboară în regiunile de jos și nu se lasă în văi, ci ele caută înălțimea colinelor și culmile munților. Tot așa și sufletul depravat care este în noi exclamă: Rindicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu (Psalmi 120, 1)»³⁹.

17: Și i-au zis bărbații: „Liberi suntem noi de acest jurământ al tău:

„Formulă a unui jurământ condiționat de poziția părții celeilalte; în cazul de față, condiția constă în instrucțiunile ce urmează»⁴⁰.

18: Iată, noi vom intra într-o parte a cetății, iar tu să pui semn: această funie roșie să o legi la fereastra prin care ne-ai dat drumul: iar pe tatăl tău și pe mama ta și pe frații tăi și toată casa tatălui tău să-i aduni la tine, în casa ta.

„În tradiția creștină, roșul simbolizează sângele lui Hristos. După Origen (*Hom. Ios. III, 5*), nu există mântuire decât prin sângele lui Hristos; Rahab-Biserica se va mântui doar prin jertfa lui Iisus. Cf. și Clement Romanul, *Epistola către Corinteni* 12,7; Iustin, *Dial.* 111; Theodoret, *Qu. Ios.* 2»⁴¹.

În funia cea roșie, Părinții Bisericii au văzut preînchipuit sângele Mântuitorului vărsat pe cruce, după cum casa desfrânatei Rahab este tip al Bisericii. Semnul sângelui va sta la fereastra izbăvitoare, așa cum și noi ne-am mântuit prin cruce, fereastră către Împărăția cerurilor. E o apropiere și între funia cea roșie de la fereastră și sângele mielului cu care evreii au uns ușile lor în Egipt, la vremea celei de a zecea plăgi trimise asupra egiptenilor (Ieșirea 12, 7). „Și au mai spus să pună semn: să atârne de casa ei ceva roșu. Prin aceasta au făcut cunoscut mai dinainte că prin sângele Domnului se vor mântui toți cei ce cred și nădăjduiesc în Dumnezeu. Vedeți, iubitorilor, că în femeia aceasta avem nu numai credință, ci și profeție»⁴². „Tot astfel, simbolul panglicii celei roșii, pe care au dat-o în Ierihon desfrânatei Raab cei trimiși de Iisus Navi ca iscoade, spunându-i să o lege de fereastra prin care îi coborâse pe ei, pentru ca să-i facă să scape de dușmani, a arătat, de asemenea, simbolul sângelui lui Hristos, prin care cei din toate neamurile, care odinioară au fost desfrânați și nedrepti, se mântuiesc, luând iertarea păcatelor și nepăcătuiind mai departe»⁴³.

19: Și va fi că tot cel ce va ieși în afara ușii casei tale, vina lui va fi asupra-i, iar noi vom fi liberi de acest jurământ; iar pentru câți vor fi împreună cu tine în casa ta, noi vom fi vinovați dacă mână de om se va atinge de ei.

„Versetul este comentat pe larg de Origen: cine vrea să fie mântuit, chiar dintre *cei vechi*, să rămână în *casă* adică în Biserică (*Hom. Ios. II, 5*)»⁴⁴.

„Socoți tu că poți sta și trăi despărțindu-te de Biserică, clădindu-ți alte așezăminte și altă locuință? S-a spus către Rahab, în care era preînchipuită Biserica: Vei aduna pe tatăl tău și pe mama ta și pe frații tăi și toată casa tatălui tău la tine, în casa ta, și oricine va ieși afară pe ușa casei tale acuzat va fi»⁴⁵.

20: Dar dacă vreunul ne va vătăma, sau dacă va da pe față aceste cuvinte ale noastre, liberi vom fi noi de jurământul acesta cu care ne-ai jurat”.

21: Iar ea le-a zis: „Fie după cuvântul vostru!” Și le-a dat drumul, iar ei au plecat.

„Că după cum dușmanul, atunci când a supus pe om, l-a făcut făptură nouă în folosul său, l-a îmbrăcat cu patimi rele, l-a uns cu duhul păcatului și a turnat în el vinul a toată nelegiuirea și învățătura cea rea, tot așa și Domnul, izbăvindu-l (din mâna) dușmanului, l-a

³⁹ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, I, 5

⁴⁰ BBVA, p. 247

⁴¹ SEP 2, p. 27

⁴² Sf. Clement Romanul, *Epistola către Corinteni*, XII, 7

⁴³ Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, CXI

⁴⁴ SEP 2, pp. 27-28

⁴⁵ Sf. Ciprian al Cartaginei, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, VIII

făcut (un om) nou, l-a uns cu Duhul Său și a turnat în el vinul vieții, învățătura cea nouă. Pentru că Cel ce a schimbat cele cinci pâini într-o mulțime (Matei 14, 15-20), Cel ce a făcut să vorbească asina, care în mod firesc era lipsită de rațiune (Numeri 22, 28 ș. u.), Cel ce a adus pe desfrânată la castitate, [...] Acesta poate să schimbe sufletul răvășit și pustiit de păcat și să-l readucă la propria-i bunătate, blândețe și pace, prin Duhul cel Sfânt și Bun pe Care L-a promis⁴⁶.

22: Și au ajuns la munte și au rămas acolo vreme de trei zile; iar cei ce-i urmăreau au scotocit toate drumurile, dar nu i-au aflat.

23: Și întorcându-se cei doi tineri, s-au coborât de la munte; și s-au dus la Iosua Navi și i-au povestit toate câte li se întâmplaseră.

„Cei doi tineri (îngerii Domnului) scapă de urmăritorul lor (*prințul acestei lumi*) urcându-se pe munte, locul unde, conform interpretării lui Origen (*Hom. Ios. I, 4*), diavolului nu-i este îngăduit să ajungă, prin însăși micimea naturii sale. Locurile sale de predilecție sunt văioagele ascunse și murdare⁴⁷.

24: Și i-au zis lui Iosua: „Domnul a dat în mâna noastră toată țara aceea și toți locuitorii acelei țări tremură de frica noastră”.

„Cei doi spioni nu aduceau informații de ordin militar sau economic, ci asupra stării de spirit a locuitorilor; importantă era demobilizarea interioară a acestora, ceea ce-l va face pe Iosua să adopte o strategie corespunzătoare. Totul va începe de la desfrânată Rahab, eroina acestui episod, care se va desprinde de neamul ei și va deveni o fiică a lui Israel, înscriindu-se chiar în arborele genealogic al lui Iosif, logodnicul Mariei (Matei 1, 5)⁴⁸. Versetele 1-24: „*Iscodirea Ierihonului și întâlnirea cu Rahab*. Pasajul subliniază paralelismul dintre misiunea de recunoaștere inițiată de Moise în Canaan și cea a succesului său, Iisus Navi. În acest capitol apare Rahab, în care tradițiile iudaică și creștină văd prototipul neamurilor păgâne convertite la Dumnezeu⁴⁹. „La Flavius Iosephus (*AI 5, 13*), după darea de seamă a spionilor, promisiunea făcută de iscoade lui Rahab este ratificată de sfatul bătrânilor⁵⁰.

CAPITOLUL 3 – Trecerea Iordanului.

1: Și sculându-se Iosua dis-de-diminează, a plecat din Șitim. Și au venit până la Iordan și au poposit acolo mai înainte de a trece.

„În multe privințe, Iisus al lui Navi a fost tipul lui Iisus Hristos. Când a început să conducă poporul, a început de la Iordan; de acolo a început și Hristos să predice Evanghelia, după ce a fost botezat⁵¹.

2: Și a fost că după trei zile au trecut scribii prin tabără

3: și i-au poruncit poporului, zicând: „Când veți vedea chivotul legământului Domnului, Dumnezeului vostru, și pe preoții voștri și pe leviți purtându-l, să vă ridicați din locurile voastre și să mergeți după ei.

Pe preoții voștri și pe leviți: „Textul Masoretic are *pe preoții leviți*. Diferențierea preoților de leviți în acest verset apare și în Targum, și în traducerea siriacă. Vulgata însă urmează Textul Masoretic, subliniind identitatea lor: *et sacerdotes stirpis leviticae*. Sintagma *preoții leviți* se găsește începând cu Deuteronom 17, 9. Origen (*Hom. Ios. IV, 1-3*) separă și el *ordo sacerdotali set leviticus*. La fel și Flavius Iosephus (*AI 5, 17*), precizând ordinea în care aceștia au trecut Iordanul: *Preoții purtând chivotul, apoi leviții purtând cortul*. În Pentateuh, atribuțiile

⁴⁶ Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, XLIV, 2

⁴⁷ SEP 2, p. 28

⁴⁸ BBVA, pp. 247-248

⁴⁹ SEP 2, pp. 24-25

⁵⁰ SEP 2, p. 28

⁵¹ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11

leviților sunt contradictorii (cf. de ex. Numeri 1, 50 și Deuteronom 31, 25)⁵². Aceste atribuții se vor fi schimbat și funcție de contextul istoric, astfel că nu trebuie să vedem contradicții pretutindeni.

4: Dar între voi și el să fie o depărtare: voi să fiți cam la două mii de coți; să nu vă apropiați de el, pentru ca să știți calea pe care veți merge, fiindcă voi niciodată n-ați mai umblat pe calea aceasta”.

„Distanță de aproximativ un kilometru. Prin legea lui Moise, oamenii din popor nu aveau voie să se apropie de lucrurile sfinte; pe de altă parte, se cerea evitată îmbulzeala și, deci, lipsa de perspectivă”⁵³. Pornind de la acest loc, iudaismul ulterior a stabilit calea șabatului sau calea sâmbetei, adică distanța pe care o puteau parcurge iudeii în ziua sâmbetei; dar, despre aceasta, nu socotim a fi aici locul pentru a vorbi mai mult.

Textul scripturistic de mai sus arată că sunt diferite grade ale apropierii credincioșilor de Dumnezeu: „Caută să înțelegi, în sfârșit, pentru ce se spune: Dar depărtarea între popor și chivotul legământului să fie ca de două mii de coți. Preoții și leviții, dimpotrivă, stau foarte aproape, așa de aproape că poartă pe umerii lor chivotul Domnului și poruncile divine. Fericii sunt aceia care sunt vrednici să se apropie de Dumnezeu. [...] Fericii sunt aceia care sunt aproape de tot (de Dumnezeu), atât de aproape încât apropierea focului îi luminează fără să-i ardă. Și Israel va fi mântuit, însă va fi mântuit de departe, el își urmează calea sa, însă nu cu puterile lui proprii, ci cu ajutorul și sub purtarea de grijă a preoților”⁵⁴.

5: Iar Iosua i-a zis poporului: „Pentru mâine să fiți curați, căci mâine va face Domnul minuni între voi”.

6: Iar preoților le-a zis Iosua: „Ridicați chivotul legământului Domnului și mergeți înaintea poporului!” Și ridicând preoții chivotul legământului Domnului, mergeau înaintea poporului.

Comentariul ce urmează va anticipa desfășurarea evenimentelor: „Iisus este, deci, Domnul și Mântuitorul meu care a preluat conducerea. Asemănați, dacă voiți, faptele lui Moise cu principatul lui Iisus. Când Moise a scos poporul din țara Egiptului, nu era nici o rânduială în mijlocul mulțimii, nici un ritual la preoți. Ei au străbătut apa mării, o apă sărată care nu conținea nimic dulce într-însa și care alcătua un perete la dreapta și la stânga (Ieșirea 14, 22). Aceasta s-a petrecut sub conducerea lui Moise. Când însă Domnul meu conduce oștirea, vedem întâmplările care au fost prevăzute. Preoții pășeau înaintea purtând pe umerii lor chivotul legământului. În nici o parte însă nu le-a venit în cale marea, nici valurile care să-i împrăștie. Dar eu vin la Iordan, sub îndrumarea Domnului meu Iisus, și nu vin cu dezordinea unui fugărit, sau în tulburare înspăimântată, ci vin acolo împreună cu preoții, care poartă pe creștetul lor și pe umerii lor cortul mărturiei Domnului, unde sunt păstrate Legea lui Dumnezeu și tablele sfinte. Eu intru în Iordan nu cu o liniște prefăcută, ci în sunet de trâmbiță, care produce o vibrație de aparență spirituală și divină, ca să înaintez până la vestirea adusă de trâmbița cerească”⁵⁵. Trecerea prin Iordan preînchipuie Taina Botezului, iar trâmbițele sunt simbol al celei de a doua veniri a Mântuitorului.

7: Și a zis Domnul către Iosua: „În ziua aceasta voi începe a te înălța pe tine în fața tuturor fiilor lui Israel, ca să cunoască ei că așa cum am fost cu Moise, tot astfel voi fi și cu tine.

„Voi începe să te înalț dinaintea fiilor lui Israel: pentru Origen (*Hom. Ios. IV, 2*) și Theodoret (*Qu. Ios. 2*) trecerea Iordanului de către Iisus Navi prefigurează botezul Domnului”⁵⁶.

8: Și acum, poruncește-le preoților care poartă chivotul legământului, zicându-le: De cum veți intra pe o parte a apei Iordanului, stați în Iordan!”

9: Și a zis către fiii lui Israel: „Apropiați-vă aici și auziți cuvântul Domnului, Dum-

⁵² SEP 2, p. 29

⁵³ BBVA, p. 248

⁵⁴ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 3

⁵⁵ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 4

⁵⁶ SEP 2, p. 29

nezeului vostru!

10: **Întru aceasta veți cunoaște că-ntru voi se află Dumnezeu-Cel-Viu și că El va nimici de dinaintea noastră pe Canaanean și pe Heteu și pe Ferezeu și pe Heveu și pe Amoreu și pe Ghergheseu și pe Iebuseu.**

11: **Iată, chivotul legământului Domnului-a-tot-pământul va trece Iordanul înaintea voastră.**

12: **Alegeți dintre fiii lui Israel doisprezece bărbați: câte unul din fiecare seminție.**

13: **Și va fi că de îndată ce picioarele preoților care poartă chivotul legământului Domnului-a-tot-pământul se vor opri în apa Iordanului, apa Iordanului de sub ele se va duce la vale, iar apa care vine la vale se va opri.”**

Sunt ultimele pregătiri înaintea trecerii Iordanului. Lui Israel, sau minții văzătoare de Dumnezeu, i se promite nimicirea dinaintea sa a popoarelor canaanite; prin acestea sunt închipuite duhurile vrăjmașe, împotriva cărora avem a ne lupta în războiul cel nevăzut. Deși se cere și efortul nostru, puterea lui Dumnezeu este aceea care le va birui. Reluăm aici scurte date despre popoarele canaanite enumerate în text: *Canaaneii* (= zeloși; negustori), populație hamitică, locuind pe coasta mării și prin văi; *Heteii* sau *Hitiții* (= uriași; descurajați), popor hamitic care, la un moment dat, a întemeiat un mare imperiu cuprinzând Asia Mică și o parte din Orientul Mijlociu; *Heveii* (= cei vii; satul celor ce trăiesc în corturi), neam canaanit, împărțit în mai multe grupe; *Ferezeeii* (= locuitorii câmpiei; împrăștiați; călăreți), se pare că erau o populație băștinașă, instalată în Palestina înaintea canaanitilor; *Ghergheseii* (= cei ce locuiesc în mlaștini), populație hamitică (Ghircasiți); *Amoreii* (= munteni), populație veche, prezentă în Palestina dinaintea canaanitilor, locuia teritoriile muntoase; *Iebuseii* (= zdrobiți), popor hamitic, locuind cetatea Iebus (vechiul nume al Ierusalimului) și împrejurimile acesteia.

14: **Și poporul s-a ridicat din corturi ca să treacă Iordanul, iar preoții au ridicat chivotul legământului Domnului înaintea poporului.**

15: **Și când preoții care purtau chivotul legământului Domnului au intrat în Iordan și când picioarele preoților care purtau chivotul legământului Domnului se afluau într-o parte a apei Iordanului (Iordanul se umfla acum în toată matca lui, ca în zilele secerișului de grâne),**

16: **atunci apele care veneau din sus s-au oprit; un cheag se oprise foarte departe, până spre ținutul Chiriath-Iearim; iar cele din vale s-au scurs în marea Araba – Marea Sărată – până ce s-au dus de tot; iar poporul stătea față-n față cu Ierihonul;**

Origen (*Hom. Ios. IV, 1*) comentează relatările asemănătoare din Ieșirea 15, 8 (trecerea Mării Roșii) și Iisus Navi 3, 16, scoțând în evidență superioritatea trecerii Iordanului (apele nu se despică doar, ca la trecerea Mării Roșii, ci se unesc de-o singură parte, iar restul se scurge în mare). De asemenea, în IV, 2, alexandrinul interpretează spiritual despicarea apelor: șuvoiul care se varsă în Marea Sărată și amară îi simbolizează pe creștinii care, deși botezați, se întorc spre cele lumești; apele care se opresc ca un zid (fermitate, statornicie) îi simbolizează pe cei care se mențin în harul botezului primit de la Domnul. [...] Origen (*Hom. Ios. IV, 2*) vede în abisurile Mării Sărate simbolul *cupei sărate a lăcomiei* din care beau cei ce au primit botezul, dar n-au știut să-l prețuiască⁵⁷.

17: **Iar preoții care purtau chivotul legământului Domnului au stătut pe uscat în mijlocul Iordanului; și toți fiii lui Israel treceau pe uscat, până ce întregul popor, până-la cel din urmă, a trecut Iordanul.**

Toți fiii lui Israel treceau pe uscat. „Pentru exegeza iudaică, doar fiii lui Israel au traversat pe uscat, în timp ce *neamurile* care îi însoțeau au trecut prin apă”⁵⁸.

„Locuitorii Ierihonului – inclusiv Rahab (vezi 2, 10) – aflaseră de minunata trecere a Israelitilor prin Marea Roșie. Acum și aici se petrece o minune asemănătoare: ambele sunt

⁵⁷ SEP 2, pp. 30-31

⁵⁸ SEP 2, p. 31

făcute de unul și același Dumnezeu în favoarea unuia și aceluiași popor. Demobilizarea lăuntrică a adversarilor din față va spori”⁵⁹.

„Cortul legământului era îndrumător al poporului lui Dumnezeu. Preoții și leviții se opriră, iar apele, ca impresionate de respect în fața slujitorilor lui Dumnezeu, s-au oprit din curgerea lor, s-au strâns grămadă și au îngăduit trecerea poporului lui Dumnezeu fără teamă. Și să nu te minunezi, creștine, când ți se istorisește ceea ce s-a întâmplat cu poporul cel vechi! Prin taina Botezului și tu ai trecut cursul de apă al Iordanului și acum Cuvântul lui Dumnezeu îți făgăduiește bunuri multe și mult mai înalte, ba îți făgăduiește drum și trecere chiar și prin văzduh. Ascultă numai ce spune Pavel despre cei dreți: Vom fi răpiți în nori ca să întâmpinăm pe Hristos în văzduh, și pururi vom fi cu Domnul (I Tesaloniceni 4, 17). Nu, creștinul nu are de ce să se teamă, știind că toată făptura e în slujba lui. Ascultă și făgăduința, pe care Dumnezeu ne-o face prin profet: *Și dacă vei trece prin foc, tu nu vei fi ars și flăcările nu te vor mistui* (Isaia 43, 2). Cel drept este în paza Domnului pretutendeni, iar făptura arată ascultarea (pe) care i-o datorează. Și să nu-ți închipui că pe tine, (cel) care ascuți acum cum ți se istorisește ceea ce s-a întâmplat cu cei de demult, nu te interesează, pentru că toate acelea se împlinesc și cu tine în chip duhovnicesc. Căci, dacă vei părăsi întunericul idolatriei și dacă râvnești să ajungi la cunoașterea legii divine, atunci începe ieșirea ta din Egipt. Când te-ai atașat de mulțimea catehumenilor Bisericii și ai început să ascuți de rânduielile Bisericii, ai străbătut și tu Marea Roșie, iar în popasurile pustiului, în fiecare zi te-ai legat să îplinești legea lui Dumnezeu și să contemplezi fața lui Moise, pe care ți-o descoperă slava Domnului. Dar când vei ajunge la izvorul duhovnicesc al Botezului și când, în prezența tagmei preoțești și levitice, vei fi inițiat în aceste taine mărețe și frumoase, pe care le cunosc numai cei care singuri au dreptul să le cunoască, atunci, trecând Iordanul, mulțumită tagmei preoților, vei intra și tu în Țara Făgăduinței, în această țară în care, după Moise, Iisus te ia în grijă și devine îndrumătorul noului tău drum”⁶⁰. În scrierile sale, Origen face deseori, ca și aici, referire la instituția catehumenatului, sau la perioada în care neofiii dintre păgâni erau instruiți (catehizați) în învățătura creștină, după care urma primirea Botezului. „Câtă măreție în trecutul istoric! Marea Roșie a fost trecută cu piciorul, ca pe uscat, mana a fost trimisă din cer, izvoarele au țâșnit în pustie, Legea a fost creată prin Moise, semne și minuni nenumărate s-au săvârșit în pustie, și cu toate acestea nicăieri nu se spune că ar fi fost preamărit Iisus (Navi). În schimb, la trecerea Iordanului, s-a auzit glasul Domnului când a preamărit pe Iisus, zicând: În ziua aceasta voi începe a te preamări înaintea ochilor poporului Meu. Nici înaintea tainei Botezului Iisus nu este preamărit, dar din această clipă El începe a fi preamărit și preamărit va fi în fața poporului Său, căci toți *căți în Iisus Hristos s-au botezat și în moartea Lui s-au botezat* (Romani 6, 3). Iar (dacă) moartea lui Hristos nu s-a preamărit decât prin preamărirea de pe cruce, atunci se cade ca Iisus să nu fie preamărit pentru fiecare credincios altfel decât în clipa tainei Botezului, după cum scris este: Dumnezeu L-a preainălțat și I-a dăruit Lui nume care este mai presus de orice nume. *Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești, al celor pământești și al celor de dedesubt* (Filipeni 2, 9-10). [...] Eu cred că nu este o taină faptul că Sfânta Scriptură ne spune că o parte din apele Iordanului se scufundă în Mare și se prăvălesc în valurile ei amare, câtă vreme cealaltă își menține dulceața. Aceasta nu este fără un temei duhovnicesc. Pentru că dacă cei botezați păstrează dulceața harului ceresc, pe care l-au primit, și nimeni nu se mai întoarce la amărăciunea păcatului, nu s-ar mai fi scris că o parte a râului s-ar fi vărsat în prăpastia mării sărate. Și de aceea, aceste vorbe mi se pare că indică o deosebire între botezați, deosebire pe care, din păcate, adeseori avem prilejul să o constatăm. Sunt unii care primesc Sfântul Botez, dar se dedau iar la lucruri lumești, la atracțiile patimilor, și beau din nou din cupa sărată a plăcerilor. Partea de apă care se varsă în mare și se pierde în valurile sărate este chipul acelora care uită pe Dumnezeu. Iar partea de apă care stă în loc și-și păstrează

⁵⁹ BBVA, p. 248

⁶⁰ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 1

dulceața este chipul acelor care fără a se clătina își mențin darul pe care l-au primit de la Dumnezeu⁶¹. Am mai putea vedea în apele care se varsă în Marea Moartă și păcatul de care ne curățim prin Botez. În amonte, apele Iordanului s-au oprit în dreptul ținutului *Chiriat-Iearim* (= cetatea pădurilor), la origine o cetate gabaonită, situată la vreo 15 km depărtare de Ierusalim, pe drumul care duce la Lida. Reamintim aici că *Jordan* s-ar traduce prin „cel care curge la vale; cel care coboară; râul care coboară în adâncime”, nume provenind din marea diferență de nivel dintre izvoare și locul vărsării în Marea Moartă.

„*Trecerea Iordanului*. Este o reluare a pasajului trecerii Mării Roșii, dar termenii folosiți în Iisus Navi, respectiv în Ieșirea (atât cei gecești, cât și cei ebraici), diferă. Tradiția ebraică subliniază legătura dintre Iisus navi cap. 3 și Ieșirea cap. 14 și 15; tradiția creștină subliniază și ea paralelismul celor două relatări. Origen (*Hom. Ios. IV, 1*) propune o lectură originală, făcând din aceste două traversări cele două etape ale itinerariului spiritual: trecerea Mării Roșii, simbol al catehumenatului, iar cea a Iordanului, simbol al botezului⁶².

CAPITOLUL 4 - Cele douăsprezece pietre spre amintire.

- 1: Și după ce întregul popor a trecut Iordanul, Domnul i-a grăit lui Iosua, zicând:**
- 2: „Ia bărbați din popor, câte unul din fiecare seminție.**
- 3: Și poruncește-le, zicând: Luați din mijlocul Iordanului douăsprezece pietre și aduceți-le cu voi și puneți-le în tabăra voastră, acolo unde veți tăbărî la noapte!”**
- 4: Și chemând Iosua doisprezece bărbați fruntași dintre fiii lui Israel, câte unul din fiecare seminție,**
- 5: le-a zis: „Înaintați în fața mea, înaintea feței Domnului, până-n mijlocul Iordanului, și fiecare să ia de acolo câte o piatră și s-o ridice pe umeri, după numărul celor douăsprezece seminții ale lui Israel,**
- 6: pentru ca acestea să vă fie semn de-a pururi; pentru ca, atunci când fiul tău te va întreba mâine, zicând: Ce înseamnă pentru voi aceste pietre?,**
- 7: tu îl vei lămuri pe fiul tău, zicând: Râul Iordanului a secat de dinaintea chivotului legământului Domnului-a-tot-pământul, atunci când l-a trecut!... Și pietrele acestea le vor fi spre amintire fiilor lui Israel în veci.”**

Nevoitorii „trebuie mai întâi să se lupte cu patimile și cu multă trezvie să-și întipărească în memorie cele întâmplate în cursul luptei, ca apoi, pe baza celor ce li s-au întâmplat lor, să învețe pe alții cele ale luptei și să le facă biruința mai ușoară, zugrăvind-le de mai nainte cursul și meșteșugul războiului. Fiindcă sunt unii, care au biruit patimile prin marea lor asprime în viețuire, dar nu cunosc meșteșugul biruinței, deoarece, războindu-se ca într-o luptă de noapte, n-au urmat legilor războiului, nici nu și-au îndreptat mintea cu deamănuntul spre cursele vrăjmașilor. Aceasta a făcut-o simbolic și Isus al lui Navi, care după ce a trecut oastea Iordanul în vremea nopții, a poruncit să se scoată pietre din mijlocul râului și să le zidească afară de râu și să scrie pe ele cum au trecut Iordanul. El a dat să se înțeleagă prin aceasta că trebuie scoase la arătare gândurile adânci ale viețuirii pătimase și ținute ca pe un stâlp în văzul altora, spre a nu se ascunde cu pizmă cunoștința pe care ar putea-o lua și alții. În felul acesta va fi cu puțință ca nu numai trecutul să cunoască chipul în care s-a făcut trecerea, ci și cei ce se hotărâsc la același lucru să-și facă trecerea ușoară, și experiența unora să fie spre învățătura altora⁶³. Locul scripturistic de aici e folosit și ca argument în favoarea icoanelor, în lupta de contracarare a iconoclasmului: „Dumnezeu a poruncit să se ia douăsprezece pietre din Iordan și a explicat pentru care cauză [...]. Pentru ce dar nu vom zugrăvi și noi patimile mântuitoare și minunile lui Hristos-Dumnezeu, pentru că atunci când mă va întreba fiul meu ce sunt acestea, eu îi voi spune

⁶¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, IV, 2

⁶² SEP 2, p. 28

⁶³ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 24

că Dumnezeu Cuvântul S-a făcut om și prin El a trecut Iordanul nu numai Israel, ci întreaga fire s-a reîntors la fericirea de altădată. Prin El firea s-a urcat din cele mai de jos ale pământului deasupra oricărei stăpâniri și a stat în însuși tronul Tatălui (Efeseni 2, 6)⁶⁴. Dumnezeu „a poruncit să se ia 12 pietre din Iordan spre preînchipuirea preoților – ce taină mare, cât de mare celor cu adevărat credincioși! – care au purtat chivotul și spre preînchipuirea secării apei. Tot astfel și acum zugrăvim cu dor icoanele bărbaților virtuoși din trecut, spre zelul, amintirea și râvna noastră. Așadar, sau suprimă orice icoană și dă legi potrivnice Celui care a poruncit să se facă acestea, sau primește pe fiecare, potrivit rațiunii și modului ce se cuvin fiecăreia”⁶⁵.

8: Iar fiii lui Israel au făcut așa cum i-a poruncit Domnul lui Iosua. Și au luat din mijlocul Iordanului douăsprezece pietre (așa cum Domnul îi poruncise lui Iosua când fiii lui Israel și-au încheiat trecerea) și le-au adus cu ei în tabără și le-au așezat acolo.

9: Iar Iosua a așezat, de asemenea, alte douăsprezece pietre în chiar Iordanul însuși, anume în locul de sub picioarele preoților care purtau chivotul legământului Domnului; ele sunt acolo până-n ziua de astăzi.

„*Cele douăsprezece pietre (Dodekalithon)*. Ridicarea unui altar din douăsprezece pietre, pe muntele Ebal, poruncită de Moise (Deuteronom 27, 3-4) e narată abia în cap. 9 Aici e vorba de un memorial al trecerii; istorisirea ezită între douăsprezece pietre ridicate pe malul vestic, la Ghilgal, sau douăsprezece pietre ridicate în [râu] [...]. ♦ Pentru Grigorie al Nyssei (*Or. In Cant.* 21-24; GNO IX, 1) numărul 12, corespunzând triburilor lui Israel, arată că nici o piatră nu e de lepădat pentru a fi martor al misterului petrecut la Iordan; prin comparație cu singurul toiag care înflorise dintre cele douăsprezece, acest număr ar sugera progresul poporului între cele două momente. În omilia *In diem luminum*, el interpretează cele douăsprezece pietre ca pe o prefigurare a celor doisprezece apostoli, *slujitori ai botezului* (cf. și Theodoret, *Qu. Ios. 2*)⁶⁶.

10: Iar preoții care purtau chivotul legământului Domnului au stătut în Iordan până când Iosua a isprăvit tot ceea ce Domnul îi poruncise să spună poporului; și poporul s-a grăbit și a trecut.

„Traversarea Iordanului cu obligația ca fiecare seminție să transporte o piatră în amintirea trecerii [...] a inclus-o și pe Rahab. Se înțelege că ea se va despărți de neamul ei, devenind fiica lui Israel”⁶⁷. „Graba poporului de a trece Iordanul este interpretată spiritual de către Origen: credincioșii trebuie să se grăbească să împlinească poruncile și pentru a se desăvârși (*Hom. Ios. V, 1*)”⁶⁸.

11: Și a fost că după ce a trecut tot poporul, a trecut și chivotul legământului Domnului; și pietrele înaintea lor.

12: Iar fiii lui Ruben și fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase, bine înarmați, au trecut înaintea fiilor lui Israel, așa cum le poruncise Moise.

13: Patruzeci de mii, pregătiți de luptă, au trecut prin fața Domnului să se războiască împotriva cetății Ierihonului.

Pregătiți de luptă: SEP 2 are *încinși pentru luptă*: „Pentru interpretarea versetului, Origen pleacă de la imaginea *centurii* care încinge trupul soldaților. El pune imaginea de aici în raport cu Efeseni 6, 14: *Coapsele voastre sunt încinse cu adevăr*. Prin urmare, adevărații soldați ai Domnului sunt încinși cu centura adevărului. ♦ Cum am văzut, cetatea Ierihonului este sălașul prințului acestei lumi, al diavolului, după Origen. Bătălia dusă de creștin este o bătălie interioară, împotriva Ierihonului-diavol ascuns în suflet (*Hom. Ios. V, 2*)”⁶⁹.

14: În ziua aceea l-a preamărit Domnul pe Iosua în fața întregului neam al lui Israel; și s-au temut de el, așa cum se temuseră și de Moise, pe toată durata vieții lui.

⁶⁴ Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, I, 18

⁶⁵ Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, III, 23

⁶⁶ SEP 2, p. 31

⁶⁷ IIR, p. 199

⁶⁸ SEP 2, p. 32

⁶⁹ SEP 2, p. 33

Preamărirea lui Iosua a constat, așa cum se deduce din text, în trecerea minunată a Iordanului, desfășurată conform cuvintelor rostite în prealabil de Isus Navi, desigur, în urma unei descoperiri dumnezeiești. Nu e singurul moment al istoriei lui Iosua în care acesta se bucură de directă intervenție divină.

15: **Și a grăit Domnul către Iosua, zicând:**

16: **„Poruncește-le preoților care poartă chivotul legământului Domnului să iasă din Iordan!”**

17: **Iar Iosua le-a poruncit preoților, zicând: „Ieșiți din Iordan!”**

18: **Și a fost că după ce preoții care purtau chivotul legământului Domnului au ieșit din Iordan și au atins pământul cu picioarele, apa Iordanului a năvălit la locul ei și curgea ca mai înainte peste toate malurile lui.**

Pietrele puse de Iosua pe fundul râului sunt acoperite de ape, luându-se, astfel, dinaintea privirii poporului; aceasta lasă să se ghicească o semnificație tainică a gestului lui Iosua, pe care, taină fiind, nu ne propunem să o deslușim. De remarcat și repetițiile din text, obositoare uneori pentru cititorul modern; în cazul de față, de trei ori este repetată ieșirea preoților din Iordan. Socotim că și aceste repetiții au o semnificație tainică (aici, numărul 3 ne-ar putea duce cu gândul la Sfânta Treime), conferind textului și o valoare sacramentală, care poate o covârșește pe cea istorică, chiar dacă aceste rațiuni ne scapă.

19: **Poporul a ieșit din Iordan în ziua a zecea a primei luni; și fiii lui Israel și-au așezat tabăra la Ghilgal, în ținutul dinspre răsărit față de Ierihon.**

E vorba despre „luna Nisan (martie – aprilie). În ziua a zecea a acestei luni începeau pregătirile pentru serbarea Paștilor (vezi Ieșirea 12, 3), eveniment ce va avea loc și aici, în curând”⁷⁰. „A zecea zi a lunii întâi: tradițiile ebraică și creștină fac asocierea cu porunca de a jertfi mielul înaintea ieșirii din Egipt, în această zi (cf. Ieșirea 12, 2-3). [...] În legătură cu simbolistica [numărului] 10, vezi Philon (*Plant.* 123, 126) și Origen (*Hom. Ios.* III, 2)”⁷¹.

„În luna florilor, râul Iordanului și-a despărțit valurile în fața semnului Stăpânului său”⁷². Semn este aici însuși Iosua, tip al Mântuitorului Hristos. „Dar, când a avut loc trecerea Iordanului? Deoarece am notat că este un amănunt care n-a fost notificat la întâmplare, ci tocmai pentru a se scoate în evidență momentul: a zecea zi din luna întâia, (zice Scriptura). Aceasta este ziua în care în Egipt se preînchipuia taina mielului (Ieșirea 12, 3). Așa cum în ziua a zecea din luna întâia se prăznuia taina plăgii a zecea, în Egipt, tot așa în a zecea zi a lunii întâia s-a intrat în Țara Făgăduinței. Mi se pare fericit (prilejul) că, în ziua în care scapi de greșelile lumii, dobândești vrednicia de a intra în Țara Făgăduinței. Această zi este aceea pe care noi o trăim în lume. Totodată, viața noastră de aici e imaginată printr-o singură zi. Din această taină să desprindem că nu trebuie să amânăm pe mâine faptele și lucrările noastre de dreptate, ci să ne străduim să le împlinim azi, adică atâta vreme cât suntem în viață, cât mai suntem în această lume, toate faptele care au ca scop desăvârșirea, căci numai așa vom putea intra în a zecea zi din luna întâia în Țara Făgăduinței, adică în fericirea desăvârșirii”⁷³.

20: **Iar cele douăsprezece pietre pe care Iosua le luase din Iordan le-a așezat în Ghilgal; și le-a grăit fiilor lui Israel, zicând:**

„Un mozaic descoperit la Madaba atestă existența unei biserici $\Delta\omega\delta\epsilon\kappa\alpha\lambda\acute{\iota}\theta\omega\nu$, asociată cu numele Galgala [Ghilgal], la est de Ierihon”⁷⁴.

21: **„Când fiii voștri vă vor întreba, zicând: Ce sunt pietrele acestea?,**

22: **voi le veți povesti fiilor voștri că Israel a trecut Iordanul acesta pe uscat**

23: **atunci când Domnul, Dumnezeuul nostru, a secat apa Iordanului de dinaintea lor până când l-am trecut, așa cum Domnul, Dumnezeuul nostru, a făcut cu Marea Roșie,**

⁷⁰ BBVA, p. 249

⁷¹ SEP 2, p. 34

⁷² Sf. Efrem Sirul, *Imne la Azime*, VIII, 16

⁷³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VI, 4

⁷⁴ SEP 2, p. 34

pe care Domnul, Dumnezeul nostru, a secat-o de dinaintea noastră până ce am trecut-o;

24: pentru ca să cunoască toate neamurile pământului că tare e puterea Domnului, și pentru ca voi în toată vremea să-L cinstiți pe Domnul, Dumnezeul vostru.”

„Ghilgal (al cărui nume înseamnă „cerc de pietre”) devine punct de pornire și centru de referință pentru cucerirea Canaanului. Din vechea așezare nu se mai vede aproape nimic”⁷⁵.

CAPITOLUL 5 - Tăierea împrejur și serbarea Paștilor în pământul făgăduinței.

1: Și a fost că de îndată ce regii Amoreilor, care erau dincolo de Iordan, precum și regii Feniciei, care erau lângă mare, au auzit că Domnul Dumnezeu a secat râul Iordanului de dinaintea fiilor lui Israel până ce ei l-au trecut, inimile lor au slăbit, mințile li s-au topit și nici un curaj nu mai era în ei dinaintea fiilor lui Israel.

Fenicia (= țara palmierului; țara purperei; țara oamenilor cu pielea arămie), teritoriu întins de-a lungul Mediteranei, ai cărei locuitori susțineau că sunt veniți de pe țărmul Golfului Persic; relațiile acestora cu Israel au fost, de regulă, tensionate. Sporește descurajarea vrăjmașilor lui Israel. Dacă trecerea Iordanului de către Israel este tip al Botezului, la fel se întâmplă cu puterile vrăjmașe când ne botezăm și ele sunt alungate cu puterea lui Iisus. Dar, așa cum s-a mai arătat, acestea vor recăpăta puteri dacă nu depunem și efortul nostru de a conlucra cu harul și, prin reîntoarcerea la păcat, ne vom depărta de Hristos Cel ce viază în noi de la Botez.

2: Și-n vremea aceasta a zis Domnul către Iosua: „Fă-ți cuțite de piatră, din piatră ascuțită, și așază-te și taie-i împrejur pe fiii lui Israel a doua oară!”

„Justin (*Dial.* 113) vede în expresia *cuțite de piatră* simbolul lui Hristos-piatra și al cuvintelor Sale. Origen (*Hom. Ios.* V, 5) și Theodoret (*Qu. Ios.* 4) reiau același symbolism, care poate trimite la I Corinteni 10, 4: *piatra era Hristos*, iar cuvântul Său, *un cuțit cu două tăișuri*. ♦ [...] *taie-i împrejur pe fiii lui Israel a doua oară*: [...] Sensul tipologic al celei de-a doua circumcizii ar fi că, după cea a lui Moise, materială, urmează circumcizia spirituală, prin botezul lui Iisus-Piatra tăioasă [...]. Augustin (*Qu. Lib.* VI) a propus pentru prima dată explicația unei a doua circumcizii colective, după cea din Ieșirea, în acord cu exegeza rabinică”⁷⁶.

3: Iar Iosua și-a făcut cuțite de piatră, cu muchiile ascuțite, și i-a tăiat împrejur pe fiii lui Israel la locul cese cheamă „Dealul-celor-netăiați-împrejur”.

„Textul Masoretic: Dealul Prepuțurilor. Circumcizia era practică, din timpuri străvechi, și de unii băștinași ai Canaanului”⁷⁷. „După Origen, prima circumcizie, *tăierea* cultului idolatric, nu este suficientă pentru mântuire. Credinciosul trebuie să-și *taie împrejur* pofta, lăcomia care este *forma cea mai subtilă de idolatrie* (*Hom. Ios.* I, 7). ♦ A doua tăiere împrejur îndepărtează viciile: trufia, invidia, desfrânarea, lăcomia, nedreptatea; abia după această a doua circumcizie, interioară, sufletească, credinciosul poate intra în Pământul făgăduinței, în Împărăția adevăratului Iisus, Hristosul (Origen, *Hom. Ios.* I, 7)”⁷⁸.

„Numele de piatră ascuțită înseamnă în acestea neclintirea și nesfârâmarea Cuvântului lui Dumnezeu. Iar numele de piatră ascuțită indică puterea Lui de-a pătrunde cu subțirime în toate și lucrarea cu totul ascuțită a Lui, cum numește și Pavel [...] pe Cuvântul dumnezeiesc viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, pătrunzând până la despărțirea sufletului și duhului (Evrei 4, 12). Iar Cuvântul atât de subțire și de ascuțit, pătruns în inimile

⁷⁵ BBVA, p. 249

⁷⁶ SEP 2, pp. 35-36

⁷⁷ BBVA, p. 249

⁷⁸ SEP 2, p. 36

noastre prin Duhul Lui, ne curățește de toată necurăția. Și, tăind împrejur, cum nu se poate spune, cele ale ultimei murdării de care suntem plini, ne face neprihăniți și sfinți⁷⁹.

4: În acest chip i-a tăiat Iosua împrejur pe fiii lui Israel: câți erau născuți pe cale și câți nu au fost tăiați împrejur dintre cei ce ieșiseră din Egipt,

5: pe toți aceștia i-a tăiat Iosua împrejur,

6: căci patruzeci și doi de ani s-a tot învățit Israel prin pustie, pricină pentru care cei mai mulți dintre luptătorii ieșiți din țara Egiptului erau netăiați împrejur, cei ce nu s-au supus poruncilor lui Dumnezeu și cărora Domnul le-a rânduit să nu vadă țara din care curge lapte și miere, aceea pe care Domnul Se jurase față de părinții lor să ne-o dea nouă;

7: și-n locul acelora i-a pus pe fiii lor, cei pe care Iosua i-a tăiat împrejur, ei nefiind tăiați împrejur fiindcă erau născuți pe cale și, deci, netăiați împrejur.

8: Iar după ce au fost tăiați împrejur au șezut acolo liniștiți, în tabără, până ce s-au vindecat.

Textul ebraic vorbește despre 40 de ani, nu 42, cum apare în *Septuaginta*, „cifră rotundă pentru durata rătăcirii lui Israel prin pustiu; în fapt, durata unei generații”⁸⁰. Sunt amintiți și aceia care, pentru nevrednicia lor, n-au ajuns să vadă pământul făgăduit, adică „vechea generație, care încă mai purta tarele și nostalgia Egiptului idolatru, (și care) fusese rânduită să moară pe drum; acum legea circumciziei i se aplica noii generații, din care nu lipseau războinicii”⁸¹. „Origen (*Hom. Ios. VI, 1*) compară circumcizia făcută de Iisus Navi cu cea spirituală săvârșită de Hristos, care îi cere omului efortul dureros de a părăsi lumea păcatului. Rana produsă de circumcizie (eliminarea păcatelor) trebuie să se cicatrizeze. Într-un prim moment noul mod de viață pare foarte dificil; abia după cicatrizare viața își intră în firescul ei”⁸².

Circumcizia celor din vechime e tip al tăierii împrejur în duh pe care o săvârșește Hristos la Botez: „[Iosua Navi] se zice că a circumcis poporul cu o a doua circumciziune cu cuțite de piatră (ceea ce a fost o propovăduire a circumciziunii acesteia, cu care ne-a circumcis pe noi Iisus Hristos, de la pietre și de la ceilalți idoli) și a făcut o grămadă din prepuțuri, adică din rătăcirea lumii, circumcizându-i în tot locul cu cuțitele de piatră, adică cu cuvintele Domnului nostru Iisus. Căci am dovedit că Hristos a fost propovăduit prin profeți, în parabole, ca stâncă și piatră. Deci, și prin cuțitele de piatră trebuie să înțelegem cuvintele Lui, prin care am fost circumciși cu circumciderea inimii atâția rătăciți de la necircumcidere. Cu această circumcidere de atunci, Dumnezeu a îndemnat prin Iisus (Navi) să se circumcidă și acei care au circumciderea aceea, care a luat ființă de la Avraam, spunându-se că Iisus (Navi) a circumcis cu o a doua circumciziune, cu cuțite de piatră, pe cei ce au intrat în pământul acela sfânt”⁸³. Circumcizia se aplica în cea de-a opta zi de la naștere (chiar dacă în cazul de față prevederea nu mai era valabilă); aceasta dă prilejul unor interpretări mistice, cu atât mai mult cu cât ziua a opta e asociată cu Învierea Domnului și cu veșnicia: „Ziua a opta, care a tăiat împrejur pe iudei, să mulțumească Celui ce a dat lui Iosua, care purta numele Său, porunca să taie împrejur cu o cremene poporul al cărui trup a fost tăiat împrejur, dar a cărui inimă a rămas înăuntru păgână. Iată în ziua a opta a venit ca prunc la tăiere împrejur Cel ce taie împrejur toate (Luca 2, 21). Și deși semnul lui Avraam era în carnea Sa, fiica oarbă a Sionului L-a lovit”⁸⁴. „Dureroasă pentru dobitoace e înfierarea lor, dureroasă pentru suflete e tăierea împrejur care revărsa întinăciuni peste cei tăiați împrejur fiindcă nu tăia împrejur întinăciunea inimii. Cremenea i-a însemnat odinioară pe ce aspri, Untdelemnul îi însemnează pe cei curați; celor blânzi Cel Blând le-a dat Untdelemn, dar inimii lor de piatră le-a

⁷⁹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, IV, 7*

⁸⁰ BBVA, p. 250

⁸¹ BBVA, p. 250

⁸² SEP 2, p. 36

⁸³ Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon, CXIII*

⁸⁴ Sf. Efreem Sirul, *Imnele Nașterii, XXVI, 11*

dat cremene⁸⁵. „Așadar, pruncul de curând născut în Hristos, adică poporul nou, înlătură moartea prin tăierea împrejur a credinței. Căci pietricica este simbolul firii necorupte, a cărei tărie și soliditate e indicată prin piatra dură. De aceea Iisus Navi trecând pe israeliți Iordanul, i-a tăiat împrejur în Hristos prin duh. Căci piatra e Hristos, pe care Îl preînchipuie⁸⁶. „Astfel circumciderea era un semn care despărțea pe Israil de celelalte neamuri printre care trăia. Circumciderea era tipul botezului. Căci după cum circumciderea nu taie o parte folositoare a corpului, ci un prisos nefolositor, tot astfel, prin sfântul Botez, ni se taie împrejur păcatul. Păcatul, însă, este clar că e un prisos al poștei, și nu o poftă folositoare⁸⁷.

9: Și a zis Domnul către Iosua, fiul lui Navi: „În această zi am ridicat de la voi ocară Egiptului”. Și locul acela l-a numit Ghilgal.

„După ce, sub conducerea lui Iosua, evreii au ocupat Canaanul, Cortul a fost așezat mai întâi în Ghilgal, cetate aflată la nord-vest de Ierihon, către munții lui Efraim, unde a rămas mai mulți ani (4, 19). Aici a ordonat Iosua circumciderea tuturor celor care au neglijat lucrul acesta în timpul rătăcirii prin pustie. Tot aici a fost sărbătorit primul Paști în Canaan și a încetat căderea manei din cer, după ce evreii au mâncat pâine din pământul țării făgăduite⁸⁸. „Ghilgal, centrul de cucerire a Canaanului, a devenit cu timpul și un punct religios. Aici găsim referințe despre primele practici de circumcizie⁸⁹. „Pentru Philon (*Her.* 315-316), Egiptul este simbolul trupului, patimilor, depravării. Origen (*Hom. Ios.* V, 5-6) și Theodoret (*Qu. Ios.* 4) consideră că a doua circumcizie îndepărtează ocară Egiptului, adică rușinea păcatelor. ♦ *Galgala [Ghilgal]*: la Flavius Iosephus (*AI* 5, 34) și Theodoret (*Qu. Ios.* 4) toponimul simbolizează libertatea⁹⁰.

Aici s-a ridicat de la israeliți ocară Egiptului, adică rușinea de a nu fi circumcis. „În sfârșit, despre a doua tăiere împrejur, Iisus spune poporului: Azi am ridicat de pe voi ocară Egiptului. Câtă vreme stăruim în păcate, câtă vreme ne stăpânesc viciile și patimile, chiar de ne-am despărți de idoli și am crede că am părăsit Egiptul, rușinea Egiptului totuși încă nu ni s-a șters. Dacă accepți această a doua tăiere împrejur, cea a viciilor tale, dacă îndepărtezi de la tine mânia, mândria, gelozia, necurăția, zgârcenia, nedreptatea și toate patimile de felul acesta, atunci vei fi spălat de rușinea Egiptului și răsădit în Pământul făgăduinței, vei dobândi moștenirea împărăției cerurilor prin adevărul Iisus, Hristosul, Domnul și Mântuitorul nostru⁹¹. „Căci, într-adevăr, la ce ne folosește ieșirea din Egipt dacă tot mai purtăm cu noi încă rușinea Egiptului? Ce-am folosit din umblarea prin pustie? Ce folos că am renunțat la acest veac, prin botez, dacă stăruim mai departe în vechile obiceiuri ale păcatului și în necurățiile păcatelor cărnii? Se cuvine, deci, ca după trecerea Mării Roșii [sau a Iordanului – *n. n.*], adică după harul Botezului, prin Iisus, Domnul nostru, să piară de la noi năravurile vechi ale păcatelor cărnii, pentru ca, în sfârșit, să fim eliberați de rușinea egipteană a răutăților. Aceste săbii de piatră și aceste cuțite de cremene, cu care ne taie împrejur Iisus pentru a doua oară, sunt puse în locul pe care Iisus (Navi) l-a cerut și l-a obținut, acolo în locul pe care îl deține în sufletul celui drept, în care a ascuns săbiile sale. Cum am arătat adesea, cuvântul lui Dumnezeu e numit sabie, căci, în sufletul acelora care-l ascultă, acest cuvânt șterge păcatul și curățește întinăciunea răutății. Acesta este locul unde este îngropată puterea cuvântului dumnezeiesc. Sufletul primește un cuvânt al cunoașterii și un cuvânt al înțelepciunii, astfel încât la timpul potrivit acest suflet, încărcat de darurile Duhului, cu un cuvânt al înțelepciunii și cu un cuvânt al cunoașterii, să arunce aceste săbii în Biserică și să taie împrejur, a doua oară, pe aceia care au trebuință⁹². Chiar dacă finalul citatului nu e foarte explicit, credem că se face referire la Taina Spovedaniei, o a

⁸⁵ Sf. Efrem Sirul, *Imnele Arătării*, III, 33

⁸⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, II

⁸⁷ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 25

⁸⁸ Dumitru Abrudan și Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică* (în continuare: AB), EIB, București, 1994, p. 211

⁸⁹ IIR, p. 200

⁹⁰ SEP 2, pp. 36-37

⁹¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 7

⁹² Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 2

două tăiere împrejur după Botez. „Iisus, urmașul lui Moise [...], care primește poporul, povățuit în multe chipuri spre buna credincioșie în pustie, după sfârșitul lui Moise în munte, îl curățește prin chipul ciudat al tăierii împrejur cu cuțite de piatră și îi trece pe toți, neudați, prin Iordanul uscat, cu chivotul dumnezeiesc înaintea, indică pe Cuvântul-Mântuitor anunțat prin el drept chip. Acesta, după sfârșitul literei poruncilor din lege, ce s-a întâmplat pe înălțimea înțelegerilor, primește conducerea Israelului adevărat și văzător-de-Dumnezeu, taie împrejur toată întinăciunea sufletului și trupului cu cuvântul atotascuțit al credinței în El, îl liberează de toată ispitirea celor ce-l ațâță la păcat și îl trece peste firea curgătoare a timpului și a celor în mișcare spre starea celor netrupești, având ridicată pe umerii virtuților cunoștința capabilă de tainele dumnezeiești”⁹³. *Ghilgal* (= prăvălire; prăbușire) amintește dispariția ocării Egiptului, datorită tăierii împrejur a fiilor lui Israel. „Fiindcă cei ce au ieșit din Egipt au avut ca plată a necredinței mânia dumnezeiască și au trebuit să suporte în pustie multe feluri de pedepse, Dumnezeu cel atotșfânt a socotit în mod convenit să nu-i ducă pe ei în pământul pe care îl făgăduise părinților lor. Dar cei de după aceea, liberi de vinile necredinței, au reprezentat chipul poporului nou, primind tăierea împrejur în duh prin Hristos, pe când vechiul și întâiul popor, adică Israelul, a căzut, precum am spus adineauri, în pieire. Dar se taie împrejur poporul cel nou și nobil, după ce Iosua (Navi) l-a condus, precum s-a scris, dincolo de Iordan. Și iată înțelesul adevărat al celor spuse: Nu primim nicidecum tăierea împrejur în inimă prin Duh înainte de-a trece Iordanul cel tainic, ci după ce am ajuns dincolo de sfintele ape. Iar după ce e tăiat tot poporul prin porunca lui Iosua (Navi), Dătătorul Legii îndată descoperă folosul acestui lucru și zice către Iosua: În ziua de azi am depărtat osânda Egiptului de la voi. În ce vom socoti că a fost folosit Israelul, sau din ce osândă a fost scos? A fost trecut din robie și din slăbiciune, de la munca la lut și la cărămizi, la libertate și putere. Observă din câte rele îl scapă puterea tăierii împrejur în duh. Adică scoate sufletul omului din mâna diavolului, îl eliberează de păcatul din el și-l arată mai presus de toată puterea ce vine de la demonii cei răi. Ba îl eliberează și de lut și de cărămizi. Adică nu-l mai lasă să se murdărească de plăcerile trupului, sau să se prăfuiască de muncile legate de pământ, și-l scapă și de moarte, și de corupere. Dar nu constau nici numai în acestea cele ce vin din tăierea împrejur, ci îi face și părtași firii dumnezeiești (II Petru 1, 4), prin împărtășirea de Mântuitorul nostru Hristos”⁹⁴.

10: Iar fiii lui Israel au făcut Paștile în cea de a paisprezecea zi a lunii, spre seară, nu departe de Ierihon, de partea cealaltă a Iordanului, în câmp.

11: Iar a doua zi de Paști au mâncat azime și pâine nouă din grâul pământului.

„Origen are o versiune diferită: circumciziilor mănâncă fructe din țara palmierilor (Fenicia), simbolul victoriei. După el, există trei tipuri de hrană spirituală, simbolizate prin tot atâtea tipuri de hrană materială: alimentele consumate la ieșirea din Egipt sunt învățăturile lumesti, erudiția intelectuală; în deșert, adică în timpul vieții prezente, credinciosul primește mana Legii; în fine, o dată intrat în Pământul făgăduinței, el se hrănește cu roadele victoriei spirituale”⁹⁵.

12: În ziua aceasta, după ce au mâncat din grâul pământului, a încetat să mai cadă mană; iar fiii lui Israel n-au mai avut mană, și în anul acela au adunat din roadele țării Fenicienilor.

Despre țara Fenicienilor vorbește doar *Septuaginta*, textul ebraic, ca și *Vulgata*, având pământul Canaan, cum, de altfel, era adeseori numită Fenicia de către evrei. Oricum, este primul Paști prăznuit în pământul făgăduinței; acum, mana încetează, semn al încetării prefigurărilor în tipuri, dar și indicație a efectului în veșnicie al Euharistiei, merindea noastră pentru Împărăția cerească. „Odată trecut malul acestui râu, mana încetează și, de aceea, dacă nu pregătești merinde, nu vei putea urma pe Iisus la intrarea în Pământul făgăduințelor. Vezi ce fel

⁹³ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 16

⁹⁴ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV, 7

⁹⁵ SEP 2, p. 37

de merinde strânge Iisus în Pământul făgăduințelor. Apoi, zice (Scriptura), au mâncat din roade, din pământul palmierilor, și au mâncat pâine nouă. Vei înțelege, dar, că după ce am părăsit drumul acestei vieți, dacă am urmat pe Iisus, cu o inimă neprihănită, palmierii biruinței ni se arată cât de curând și, dacă am lepădat aluatul de răutate și viclenie (I Corinteni 5, 8), ni se pregătește pâinea nouă a curăției și adevărului (I Corinteni 5, 8)⁹⁶.

13: Și a fost că atunci când Iosua era la Ierihon, s-a uitat cu ochii săi și a văzut un om stând înaintea lui, având în mână o sabie goală. Și, apropiindu-se Iosua, i-a zis: „Ești de-al nostru, sau dintre dușmanii noștri?”

14: Iar acela i-a zis: „Eu sunt voievodul oștilor Domnului; acum am venit”... Iar Iosua a căzut cu fața la pământ și i-a zis: „Stăpâne, ce-i poruncești robului tău?”

Aflat în preajma Ierihonului, Iosua se învrednicește de o nouă arătare. În personajul misterios ce i-a apărut lui Iosua, autorii patristici au văzut fie un înger, fie pe Însuși Fiul făcându-Se cunoscut în oarecare mod încă înaintea întrupării Sale. „Theodoret (*Qu. Ios. 5*) crede că ar fi vorba de arhanghelul Mihail, la fel ca tradiția ebraică (cf. și Ieșirea 33, 2-3)⁹⁷.

„Iisus al lui Navi și Daniil (Daniel 8, 17; 10, 9) s-au închinat îngerului Domnului, dar nu l-au adorat. Căci altceva este închinarea de adorare, și altceva închinarea adusă din respect celor care ne depășesc prin vreo vrednicie oarecare⁹⁸. „O, prieteni, vă voi da și o altă mărturie din Scriptură și anume aceea că, mai înainte de toate cele create, Dumnezeu a născut din El un principiu și o putere oarecare rațională, care se mai numește de către Duhul Sfânt și Slavă a Domnului (Ieșirea 16, 7), alteori Fiu (Psalmi 2, 7), alteori Înțelepciune (Pilde, cap. 8 ș. u.), alteori Înger, alteori Dumnezeu, alteori Domn și Cuvânt (Psalmi 32, 6; 106, 20) și alteori Se numește pe Sine Conducător principal de oaste, atunci când S-a arătat în chip de om lui Iosua Navi. Căci întotdeauna El Își are numirea după felul cum slujește voinței părintești și din aceea că este născut din Tatăl, prin voință⁹⁹.

15: Iar voievodul Domnului a zis către Iosua: „Dezleagă-ți încălțăminte din picioare, căci locul pe care stai e sfânt.”

„Textul Masoretic adaugă: Și Iosua a făcut așa. Episodul reiterează momentul similar din *Ieșirea 3, 5*, atestându-l pe Iosua ca urmaș legitim al lui Moise¹⁰⁰. „Această teofanie a fost comentată de Origen în *Hom. Ios. VI, 2* printr-un fel de dedublare a figurii protagonistului: Iisus-Iosua din Vechiul Testament se prosternă în fața lui Iisus Hristos din Noul Testament. ♦ *Om*ul cu sabia în mâini este Iisus Hristos, după Iustin (*Dial. 61*), Origen (*Hom. Ios. VI, 2*), Eusebiu al Cezareii (*DE V, 19, 1*). Flavius Iosephus nu menționează acest episod¹⁰¹. „Cuvântul adresat lui Iisus de trimisul Domnului este aproape identic cu cel din scena rugului aprins (*Ieșirea 3, 5*). ♦ Actul de a se descălța simbolizează în tradiția rabinică purificarea și aseza, care îi îngăduie sufletului să simtă Prezența divină. Origen (*Hom. Ios. VI, 3*) vede în această poruncă necesitatea de a *dezlega picioarele sufletului nostru, ca să nu le mai țină în loc nici o legătură a morții*. Întrebându-se de ce Iisus Navi trebuie să se descalțe într-un ținut aflat încă sub dominația puterilor răului (păgânii), Origen răspunde că Prezența lui Dumnezeu sfințește orice loc, indiferent de calitatea lui naturală (bună sau rea) (*Hom. Ios. VI, 3*)¹⁰².

„Pe același Cuvânt dumnezeiesc și Iosua, urmașul lui Moise, îl numește căpetenia, voievodul armatei Domnului în calitate de întâistător peste îngerii și arhanghelii cerești și peste puterile cele mai presus de lume, fiind socotit ca Putere și Înțelepciune a lui Dumnezeu și ca Cel căruia I-a fost încredințat al doilea loc în împărăția și conducerea lumii, desigur după ce

⁹⁶ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, I, 4

⁹⁷ SEP 2, p. 38

⁹⁸ Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, I, 8

⁹⁹ Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*, LXI

¹⁰⁰ BBVA, p. 250

¹⁰¹ SEP 2, pp. 37-38

¹⁰² SEP 2, p. 38

a fost văzut și înfățișat și sub formă de om¹⁰³. „Am găsit în unele scrieri că Pitagora, în sfaturile sale, își oprea discipolii să meargă pe calea obișnuită și folosită de popor. De unde a luat această pildă nu ne este necunoscut. Căci, de vreme ce își trăgea obârșia din poporul iudeilor, cum cred cei mai mulți, și-a scos din învățătura acestuia și îndrumările sale de dascăl. Pe bună dreptate el a fost socotit mare între filosofi; ba, se spune, nu se află nici unul asemenea lui. Citise așadar, în *Ieșirea*, că i s-a poruncit lui Moise prin glasul dumnezeiesc: Scoate-ți încălțăminte din picioarele tale (3, 5). Aceasta i s-a poruncit și lui Isus Navi, pentru ca, bineînțeles, cei care doreau să meargă pe calea Domnului să nu aducă pe această cale praful drumurilor bătătorite de popor¹⁰⁴.

CAPITOLUL 6 - Luarea Ierihonului.

1: Ierihonul era strașnic închis și întărit, și nimeni nu ieșea din el și nimeni nu intra.

„Dintre localitățile biblice cel mai mult cercetate de arheologi, atât înainte, cât și după anul 1920, fac parte Ierihonul și Ierusalimul. În prima așezare biblică s-au înregistrat urme din perioada preistorică (8006-3150) și din vremea lui Iosua, care a cucerit-o. După opinia arheologului J. Garstang, Ierihonul ar fi fost distrus înainte de venirea lui Iosua în Țara Sfântă, adică în secolul XIV î. Hr. Părerea sa nu este bazată pe niște date reale, deoarece unul din cele 17 niveluri de ocupație poate fi pus în concordanță cu cele relatate în Vechiul Testament despre distrugerea Ierihonului¹⁰⁵. „Ierihonul este simbolul *lumii pământești* (ca și în Luca 10, 30), care va fi distrusă în cele din urmă; cucerirea Ierihonului prevestește sfârșitul lumii acesteia și instaurarea Împărăției lui Dumnezeu (cf. Origen, *Hom. Ios.* VI, 4)¹⁰⁶.

2: Și a zis Domnul către Iosua: „Iată, Eu dau Ierihonul în puterea ta, și pe regele lui în el și pe cei vârtoși în putere.

3: Și pune-i pe războinici să-l înconjoare.

4: Înconjurați cetatea o dată pe zi; aceasta să faceți timp de șase zile. Șapte preoți vor purta înaintea chivotului șapte trâmbițe din corn de berbec, iar în ziua a șaptea să ocoliți cetatea de șapte ori, și preoții să sune din trâmbițe.

5: Și va fi că atunci când veți striga cu trâmbițe de strigare, să strige tot poporul deodată. Și când ei vor striga, zidurile cetății vor cădea singure; și tot poporul va intra înăuntru, fiecare avântându-se de-a dreptul în cetate.”

Israelitilor le e impusă de către Dumnezeu o strategie care nu are nimic de-a face cu logica militară, reprezentând mai degrabă un ritual religios, ale cărui resorturi intime ne rămân, firește, ascunse.

6: Și a intrat Iosua Navi la preoți

7: și le-a zis: „Porunciți-i poporului să umble de jur-împrejur și să înconjoare cetatea; iar războinicii să meargă înaintea [chivotului] Domnului;

8: șapte preoți, purtând șapte trâmbițe sfinte, să treacă înaintea [chivotului] Domnului și să trâmbițeze puternic, iar chivotul legământului Domnului să-i urmeze.

9: Războinicii, ținând aproape, să meargă înainte, iar preoții, sunând din trâmbițe, precum și cei de dinapoia oastei, în urma chivotului legământului Domnului, să meargă sunând din trâmbițe.”

„În interpretarea alegorică a lui Maxim Mărturisitorul (*Ambigua* II, 17), chivotul și trâmbițele simbolizează *cunoștința tainelor dumnezeiești și virtuțile* care cuceresc și dărâmă

¹⁰³ Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, I, 2, 11

¹⁰⁴ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XXVIII, 1

¹⁰⁵ AB, p. 17

¹⁰⁶ SEP 2, p. 38

veacul sensibil, lumea”¹⁰⁷.

„Deci când poruncește Hristos prin glasul conducătorilor, să pornim împotriva dușmanilor, luând lupta nu cu sângele și cu trupul, ci cu începătoriile și stăpâniile și cu legea care domnește tiranic în mădularele trupului nostru (Efeseni 6, 12; Romani 7, 25). Și atunci vom fi sub privirea Domnului, îmbrăcați în toată armura dumnezeiască și spirituală (inteligibilă). Căci armele noastre nu sunt trupești, după cuvântul lui Pavel (II Corinteni 10, 4), ci strălucind de măreția dreptății dumnezeiești. Deci privește Dumnezeu, Stăpânul tuturor, la războinicii care sunt îmbrăcați în armele strălucitoare ale dreptății, căci aceasta înseamnă a merge războinicii, înarmați, înaintea lui Hristos”¹⁰⁸.

10: Iar poporului i-a poruncit Iosua, zicând: „Să nu strigați, și nimeni să nu vă audă glasul, și cuvânt din gura voastră să nu iasă până în ziua în care eu vă voi porunci să strigați: atunci să strigați!”

11: Și, înconjurând cetatea cu chivotul legământului Domnului, îndată s-au întors în tabără și acolo au rămas peste noapte.

12: Iar a doua zi s-a sculat Iosua dis-de-diminează, iar preoții au ridicat chivotul legământului Domnului.

13: Și cei șapte preoți care purtau cele șapte trâmbițe mergeau aproape înaintea [chivotului] Domnului și sunau din trâmbițe, iar după ei mergeau războinicii și toată gloata rămasă înapoia chivotului legământului Domnului; iar preoții buciunau din trâmbițe.

14: Și-ntreaga gloată de dinapoi a înconjurat cetatea, din aproape-n mai aproape, după care s-a întors în tabără; așa a făcut vreme de șase zile.

15: Și a fost că în ziua a șaptea s-au sculat dis-de-diminează și-n ziua aceea au înconjurat cetatea de șapte ori: de șapte ori au înconjurat-o numai în ziua aceea.

„Theodoret (*Quaest. III Rg.*, 46) citează versetul ca pe un exemplu al unei acțiuni poruncite în ziua sabatului, pentru a arăta că legislatorul însuși prescrie încălcarea poruncilor Legii, care n-au fost date decât din pricina slăbiciunii poporului”¹⁰⁹.

16: Și a fost că atunci când au înconjurat cetatea a șaptea oară, preoții au buciunat din trâmbițe, iar Iosua a zis către fiii lui Israel: „Strigați!, căci Domnul v-a dat cetatea!

17: Și toată cetatea aceasta, cu tot ce se află în ea, Îi va fi afierosită Domnului Atotțitorului, în afară de desfrânata Rahab; pe ea s-o cruțați, și tot ceea ce se află în casa ei.

„Flavius Iosephus (*AI* 5, 26) [...] și Theodoret (*Qu. Ios.* 7) pun în gura lui Iisus Navi explicația că trebuie oferită Domnului prima cetate cucerită, tot așa cum i se oferă pârga de roade (cf. Deuteronom 18, 4)”¹¹⁰.

18: Iar voi feriți-vă cu tot dinadinsul de ceea ce e dăruit, ca nu cumva pofta să vă împingă a lua ceva din danie și să puneți tabăra lui Israel sub blestem și să ne dați pierzării.

19: Și tot argintul și aurul și arama și fierul Îi vor fi sfinte Domnului și vor fi duse în vistieria Domnului”.

Cetatea îi va fi afierosită Domnului, „literal: ...*Îi va fi anatema Domnului*. Substantivul **anathema** înseamnă, pe de-o parte, ofrandă adusă Divinității ca urmare a unei făgăduințe (ofrandă votivă) și, pe de alta, blestem. Ca și în vremea lui Moise, prada de război (oameni și bunuri) Îi era făgăduită în întregime Domnului, cuceritorii neavând dreptul să-și însușească absolut nimic. Dar, pentru ca nu cumva ei să fie ispitiți s-o facă, prada era nimicită de istov, adică distrusă în întregime. În funcție de context, a anatematiza sau a da anatemei se traduce a oferi în dar, a afierosi, sau a nimici, a da pierzării. Un om anatematizat (sau dat anatemei) e blestemat să piară”¹¹¹. În timp, sensul expresiei s-a modificat până la înțelesul de a preda pe cineva satanei.

¹⁰⁷ SEP 2, p. 39

¹⁰⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁰⁹ SEP 2, p. 40

¹¹⁰ SEP 2, p. 40

¹¹¹ BBVA, p. 251

Dar citatul de mai sus grăiește nu atât despre asprimea lui Dumnezeu, cât despre iubirea Sa de oameni: „Vezi cât e de neobișnuită predica iubirii de oameni! Dumnezeu, Care a spus în lege : *Să nu faci desfrânare* (Ieșirea 20, 14), datorită iubirii Sale de oameni, a schimbat cuvântul și a strigat prin fericitul Iisus Navi: Rahav, desfrânata, să trăiască! Acel Iisus, fiul lui Navi, care a spus: Rahav, desfrânata, să trăiască, a fost icoana Domnului Iisus, Care a zis: *Desfrânatele și va-meșii merg înaintea voastră în Împărăția Cerurilor* (Matei 21, 31)”¹¹². „– Dacă trebuie să trăiască, pentru ce este desfrânată? Iar dacă este desfrânată, pentru ce să trăiască? – Am vorbit de starea ei de mai nainte ca să te minunezi de schimbarea de pe urmă. – Și ce a făcut Rahav, ca să-i aducă mântuirea? Că a primit iscoadele cu pace? Asta o face și o hangiță! – Dar Rahav n-a cules mântuirea numai de pe urma vorbelor ei, ci, înainte de asta, de pe urma credinței și a dragostei ei față de Dumnezeu. Și ca să cunoști credința ei covârșitoare, ascultă că însăși Scriptura dă mărturie de faptele ei! Era în casa de desfrâu, ca mărgăritarul aruncat în noroi, ca aurul azvârlit în mocirlă, ca o floare a credinței înăbușită în spini! Un suflet credincios era închis într-un loc al necredinței! Ascultă-mă cu mare luare-aminte! Rahav a primit iscoadele. Și pe Dumnezeu pe care Israel L-a trădat în pustie, pe acesta L-a predicat Rahav în casa de desfrâu. [...] Ceea ce auzise Israel, care fusese întărit cu atâtea minuni, care fusese învățat cu atâtea porunci, pe care le tăgăduia, aceea a predicat Rahav, închisă într-o casă de desfrâu. [...] Rahav este icoană a Bisericii celei întinate altădată cu desfrânarea demonilor, care, primind acum iscoadele lui Hristos – nu iscoadele trimise de Isus al Lui Navi, ci pe Apostolii trimiși de Iisus, adevăratul Mântuitor – spune: Am aflat că Dumnezeu vostru este în cer, sus, și pe pământ, jos, și afară de El nu este alt Dumnezeu (2, 11). Aceste cuvinte le-au primit iudeii și nu le-au păzit; pe acestea le-a auzit Biserica și le-a păstrat. Este vrednică dar de toată lauda Rahav, icoana Bisericii”¹¹³. „Rahab se uita după El, căci dacă firul cel roșu a izbăvit-o printr-un simbol de mânia, în simbol ea a gustat realitatea”¹¹⁴. „Și chiar Rahab, (desfrânata) care prindea bărbați, a fost prinsă de Tine”¹¹⁵. Atenționarea de a nu se lua nimic dintre cele date blestemului are și următorul înțeles: „Vedeți să nu păstrați, în voi, nimic ce este al veacului, obiceiurile, viciile, ezitățile care aparțin vremelniceii, și blestemate să vă fie toate legăturile pe care le veți avea cu veacul acesta, voi și toată adunarea voastră. Nu amestecați lucrurile lui Dumnezeu cu cele ale lumii; nu lăsați să intre preocupările lumești în lăcașul sfânt al Bisericii!”¹¹⁶. În special se face mențiune asupra aurului, argintului, aramei și fierului; acestea-I vor fi închinat lui Dumnezeu și nimic din ele nu va putea fi reținut de către israeliți: „Căci socotesc că cei ce și-au retras cugetul puternic de la plăcerile lumești și de la împrăștierea în lumea aceasta și s-au hotărât ca prin armele dreptății să câștige buna plăcere a lui Dumnezeu, petrecând sub privirea lui Hristos, nu mai trebuie să dorească nimic din cele laudate ale lumii, nici bogăție, nici slavă, nici putere sau înălțime, nici dogmele necredincioase ale înțelepciunii elinești. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii demnităților și treptelor înalte; căci materia e strălucitoare. Aurul, al bogăției. Iar arama înseamnă sunetul frumos al limbii înțelepților din lume; fierul, tăria și puterea, fiind foarte dur și biruind toată materia. Când vrea cineva să se împărtășească de acestea, chiar dacă are treapta cea mai de cinste la Dumnezeu și e numărat între războinici și s-a făcut vestit prin curajul său duhovnicesc, jignește pe Dumnezeu și, ca unul ce prin abaterile urâte s-a hotărât să supere pe susținătorul și sprijinitorul său, va cădea sub urgia Lui. [...] Pentru că toată strălucirea, înțelepciunea, bogăția și puterea se dau în chip convenit și cucernic lui Dumnezeu. Căci a Lui este slava și toată strălucirea, bogăția, înțelepciunea și puterea. Iar dacă le primește cineva de la Dumnezeu și se îmbogățește din vistieria Lui, are și el bogăția, se înțelege, cea spirituală, slava, înțelepciunea și puterea duhovnicească, și va fi renumit și pizmuit. Dar dacă va voi să le primească acestea de la lume, va fi urât și neplăcut la iubitorul de virtute Dumnezeu și va sta sub judecata și pedeapsa Lui. Căci bogăției îi va urma, fără îndoială, iubirea de plăcere; iar

¹¹² Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII

¹¹³ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII

¹¹⁴ Sf. Efreem Sirul, *Imnele Nașterii*, I, 33

¹¹⁵ Sf. Efreem Sirul, *Imnele Nașterii*, IX, 7

¹¹⁶ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, VII, 4

strălucirii și înălțării lor îi e vecină mândria; puterii îi stă alături tirania; înțelepciunii din lume, urâciunea dogmelor”¹¹⁷.

20: Și a strigat poporul, iar preoții au buciumat din trâmbițe; și când poporul a auzit sunetul trâmbițelor, întregul popor a strigat deodată cu strigăt mare și puternic; și-ntregul zid s-a prăbușit de jur-împrejur; și-ntregul popor a năvălit în cetate.

„Cercetările arheologice au constatat că vechiul Ierihon avea două rânduri de ziduri, exterior și interior, și că ele, într-adevăr, s-au prăbușit pe propriile lor temelii. Cei mai puțin credincioși, fără să excludă intervenția lui Dumnezeu, bănuiesc că a fost un cutremur; pe de altă parte, se poate prezuma că, făcând legătura între un strigăt puternic, multiplu și simultan și prăbușirea zidurilor, Dumnezeu i-a descoperit omului, pentru prima oară, fenomenul de rezonanță. Cât privește cele șase zile precedente, ele erau parte din războiul psihologic, menit să sporească, până la paroxism, spaima celor ce priveau niște procesiuni aparent neagresive, fără să știe ce se poate întâmpla”¹¹⁸. Însă, cum rezultă de la 5, 1, canaanii erau încă de la aflarea despre trecerea Iordanului părăsiți de orice curaj. Mai degrabă am vedea, în primele șase zile, un exercițiu ascetic, iar în strigarea poporului israelit urmată de căderea zidurilor o ilustrare a puterii rugăciunii colective. Dacă prăbușirea zidurilor ar fi fost urmarea fenomenului de rezonanță, procedeul folosit atunci de israeliți s-ar fi repetat în istorie.

A strigat poporul: „Origen interpretează în mod special termenul grecesc tradus aici prin *strigăt*. După el, acest termen înseamnă strigăt de luptă, dar și strigăt de bucurie: poporul întreg strigă de bucurie la venirea Domnului (*Hom. Ios. VII, 2*). Apropie acest pasaj de Psalmi 99, 1 și 88, 16 (unde sintagma desemnează cu claritate strigătele de bucurie). ♦ *tot zidul [întregul zid – Anania]:* Origen precizează că cetatea s-a prăbușit **αθρόως**, adică *în întregime, cu totul și dintr-o dată*, căderea Ierihonului prefigurând, prin caracterul său brusc, sfârșitul lumii (*Hom. Ios. VII, 2*)”¹¹⁹.

Să parcurgem și câteva comentarii patristice privitoare la versetul de mai sus: „Pe vremea celui care preînchipuia pe Domnul, au căzut zidurile Ierihonului la sunetul trâmbițelor numai; iar pentru că Iisus (Hristos) a zis: *Nu va rămâne aici piatră pe piatră* (Matei 24, 2), s-a dărâmat templul Iudeilor din fața noastră. Asta nu înseamnă că pricina dărâmării au fost cuvintele Mântuitorului, ci că păcatul celor fără de lege a fost pricina dărâmării”¹²⁰. „La vremea florilor, au răsunat glasurile (trâmbițelor) și zidurile s-au prăbușit înaintea lui Iosua”¹²¹. „Venind la Ierihon, Isus al lui Navi l-a împresurat, dar șapte zile nu i-a putut face nimic cu puterea sa. Dar când a poruncit Dumnezeu, zidurile au căzut de la sine”¹²². „Am mai spus că Ierihonul este, în mod figurat, chipul acestui veac. Or, noi vedem puterea meterezelor prăbușite prin trompetele preoților, căci întăririle puternice, care în această lume slujesc ca un zid gros, erau cultul idolilor, proorociri mincinoase izvorâte din viclenia demonilor, din născocirile înșelătoare ale prevestirilor, din citirile în stele ale magilor, din tot felul de lucruri ale lumii acesteia, care ne înconjoară ca un zid înconjurător. Chiar și diferitele opinii ale filozofilor și cele mai remarcabile învățături ale școlilor lor, care fuseseră socotite ca niște metereze nebiruite, se vor prăbuși deodată cu venirea Domnului nostru Iisus Hristos, a cărui sosire a preînchipuit-o fiul lui Navi, trimițând preoții Săi, Apostolii, purtând trâmbiți de argint, adică învățătura măreață și cerească a propovăduirii lor”¹²³. „Puterile cerurilor au făcut să răsună trâmbițele lor cerești, pentru că stăpânul acestei lumi era încătușat, iar lumea a fost cucerită; și toate oștirile cerurilor au lăsat să răsună aclamațiile vesele la biruința lui Hristos. O! Cât de fericit trebuie să fie poporul care aude aclamațiile bucuroase ale oștirilor cerești, poporul care înțelege aceste taine și

¹¹⁷ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹¹⁸ BBVA, p. 251

¹¹⁹ SEP 2, p. 41

¹²⁰ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11

¹²¹ Sf. Efreim Sirul, *Imne la Azime*, VIII, 17

¹²² Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, L, 2

¹²³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, VII, 1

care-și păstrează credința!”¹²⁴. Iosua, „înconjurând Ierihonul cu mii de bărbați înarmați și voind să cucerească cetatea, a dat leviților poruncă să poarte chivotul Legii în jurul cetății în toate cele șase zile, iar în a șaptea, adică sâmbăta, a poruncit mulțimii nenumărate de oșteni să sune din trâmbițe. Și astfel, dărâmandu-se zidurile, au intrat în lăuntru cetății nimicind-o, nerespectând odihna, nepotrivită atunci, a sâmbetei, nici ferindu-se să lupte în chip biruitor, din pricina Legii care îi oprea, nici împotrivindu-se lui Iosua, căpeteniei ostășești de atunci, ascultând fără cârtire de conducerea lui. Iar acestea sunt în chip. Deci, deoarece a venit Adevărul, adică Hristos, ca să dărâme și să distrugă zidul stricăciunii, ridicat de diavol împotriva omului, și se vede făcând aceasta sâmbăta, ca într-o pârgă și început al lucrării, cu paralyticul, iudeii se înfurie din neștiință și osândesc ascultarea părinților, neîngăduind firii umane să învingă răul pricinuit de boală, socotind că trebuie să se silească să prigonească pe Iisus, Care face binele sâmbăta”¹²⁵. „Aceia, deși admirau pe acel vechi Iosua care a cucerit Ierihonul sâmbăta și a poruncit părinților lor să facă cele obișnuite biruitorilor, nedând vreo însemnătate odihnei de sâmbăta, pornesc împotriva lui Hristos și, pe măsura răutății lor, nu-L scot numai din slava cuvenită lui Dumnezeu, ci Îl lipsesc și de cinstirea cuvenită sfinților. Convinși prin pizma lor să-și închipuie că nu are în El nimic sfânt, pe Cel ce aduce dreptate lumii, și a venit la noi pentru aceasta de la Tatăl, Îl declară lipsit de evlavie”¹²⁶.

21: Și Iosua a dat-o nimicirii, cu tot ce se afla în ea, bărbat și femeie și tânăr și bătrân și vițel și oaie și asin, totul prin ascuțișul săbiei.

22: Iar celor doi tineri care iscodiseră țara le-a zis Iosua: „Intrați în casa femeii și scoateți-o de acolo cu tot ce are ea!”

23: Iar cei doi tineri care iscodiseră cetatea au intrat în casa femeii și au scos-o pe desfrânata Rahab și pe tatăl ei și pe mama ei și pe frații ei și rudeniile ei și tot ce era al ei; și au așezat-o în afara taberei lui Israel.

24: Iar cetatea, cu tot ce se afla în ea, au ars-o cu foc, în afară de argint și de aur și de aramă și de fier, pe care le-au dat să fie duse în vistieria Domnului.

Rahab și ai săi au fost așezați în afara taberei lui Israel: „Tabăra fiilor lui Israel era un loc sacru, în care păgânii nu aveau acces”¹²⁷. Cetatea, cu tot ce se afla în ea, a fost arsă cu foc: „Cercetările arheologice au descoperit și urmele incendiului. Rămășițele din gropile de grâu indică faptul că luarea Ierihonului s-a petrecut curând după seceriș”¹²⁸.

25: Iar pe Rahab desfrânata, cu toată casa tatălui ei, i-a lăsat Iosua viu, și a făcut ca ea să locuiască în Israel până-n ziua de astăzi, fiindcă ea a ascuns iscoadele pe care Iosua le trimisese să iscodească Ierihonul.

„Origen (*Hom. Ios. VII, 5*) citește acest verset: [*Rahab*] a fost adăugată la Israel (fiind deci altoită pe măslinul cel bun; cf. Romani 11, 17). Și la Theodoret (*Qu. Ios. 8*), Rahab, străina care a locuit printre fiii lui Israel apare ca prototip al creștinului”¹²⁹.

Revenind la cele șapte zile de asediere a cetății, putem vedea în ele și un semn al îndelungii răbdări a lui Dumnezeu, după cum și Rahab pare a avea un rol mai important decât acela de a fi scăpat iscoadele: „Ei bine, acest Dumnezeu, Care e iute la zidit, când a fost vorba să dărâme o cetate, S-a aflat zăbavnic, din pricina bunătății Lui. [...] – Cum, Doamne, ai făcut lumea toată în șase zile, și o cetate o dărâmi în șapte zile? Ce pune piedică puterii Tale? Pentru ce nu o dărâmi dintr-o dată? [...] Poți, Doamne, să muți munții și să-i arunci în mare și nu vrei să dărâmi un oraș care Ți se împotrivesc, ci dai răgaz de șapte zile pentru dărâmarea lui? Pentru ce? – Nu Mi-a slăbit puterea, răspunde Dumnezeu, ci iubirea Mea de oameni îndelung răbdă. Îi dau răgaz șapte zile, cum am dat și cetății Ninive, trei zile. Poate va primi predica de pocăință și

¹²⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, VIII, 3

¹²⁵ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, II, 5

¹²⁶ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, VI

¹²⁷ BBVA, p. 251

¹²⁸ BBVA, p. 251

¹²⁹ SEP 2, p. 42

se va mântui. – Dar cine-i pentru locuitorii Ierihonului predicatorul pocăinței? Dușmanii înconjuraseră cetatea; generalul supraveghea zidurile cetății! Frica era mare, tulburarea multă! Ce cale de pocăință le-ai deschis? Le-ai trimis vreun profet? Le-ai trimis un binevestitor? Era, oare, cineva între ei care să le arate care le este folosul? – Da, răspunde Dumnezeu, aveau în mijlocul lor un dascăl al pocăinței, pe minunata Rahav, pe care am mântuit-o prin pocăință. Era și ea din același aluat ca și ei; dar pentru că nu era de același gând cu ei, n-a luat parte la păcatul lor, de vreme ce nu luase parte nici la necredința lor¹³⁰. „Iisus Navi, simbolul Domnului, a mântuit pe desfrânata Raav, pentru că a crezut. Iar Iisus cel adevărat zice: Iată vameșii și desfrânatele merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu (Matei 21, 31)”¹³¹. În plus, „dacă vrei să te lămurești cum de Rahav trăiește în mijlocul lui Israel, bagă bine de seamă cum se altoiește creanga de măslin sălbatic în rădăcina măslinului nobil (Romani 11, 17) și atunci vei înțelege că e corect a zice că trăiesc în mijlocul lui Israel până în ziua de azi cei care sunt altoiți în credința lui Avraam, a lui Isaac și Iacob. Tot așa și noi, cei veniți dintre neamuri, suntem ca și crengile de măslin sălbatic, care altădată trăiau în depravare, cinstind piatra și lemnul în locul adevăratului Dumnezeu, am fost altoiți în rădăcina lui (a lui Israel), am fost păstrați până în ziua de azi, prin credința noastră în Hristos ce ne-a făcut poporul de sus, pe când celălalt popor a rămas necredincios, devenind popor de jos, după proorocia din *Deuteronom*, unde se spune că cel care trăiește în Hristos, capul tuturor lucrurilor, acela s-a făcut cap, însă cei care au respins pe Hristos, au fost puși coadă (28, 13), sau care au fost cei dintâi au ajuns cei de pe urmă (Matei 19, 30)”¹³².

26: Și-n ziua aceea, Iosua i-a jurat pe ei în fața Domnului, zicând:

„Blestemat în fața Domnului să fie omul

care va zidi această cetate!;

temelia să i-o pună pe întâiul-său-născut

și să-i așeze porțile pe fiul său cel mai tânăr!”

Și așa a făcut Ozan din Betel: i-a pus temelile pe Abiron, fiul său cel întâi-născut, și i-a așezat porțile pe fiul său cel mai tânăr, care scăpase cu viață.

„Acest blestem s-a împlinit în secolul IX î.Hr., când Hiel din Betel a încercat să rezidească Ierihonul (vezi III Regi 16, 34)”¹³³. „Iosua, fiul lui Nun, a blestemat Ierihonul și a blestemat izvoarele lui. Iosua le-a blestemat și ele s-au stricat. Prin simbolul lui Iisus ele au fost însă binecuvântate, căci a căzut în ele sare și s-au făcut dulci și gustoase (IV Regi 2, 20-22): un simbol al Sării dulci ieșite din Maria, care s-a amestecat cu apa, a oprit puroiul bubelor noastre”¹³⁴.

27: Și Domnul a fost cu Iosua, iar numele acestuia era în toată țara.

Ca o recapitulare duhovnicească a întregului capitol de față (dar și o anticipare a următorului), redăm următoarea tâlcuire:

„Prăbușind apoi prin șapte înconjurări și tot atâtea trâmbițări, împreunate cu strigarea tainică, cetatea Ierihonului, socotită ca fiind greu de cucerit, sau de necucerit, a indicat tainic pe Același Cuvânt al lui Dumnezeu ca biruitor al lumii și desăvârșitor al veacului prin minte și rațiune, adică prin cunoștință și virtuți al căror tip erau chivotul și trâmbițele. Căci celor ce-I urmează Lui le arată veacul sensibil ca fiind ușor de cucerit și de dărâmat și neavând între bunătățile lui nimic în stare să facă plăcere iubitorilor de cele dumnezeiești, fiind împreunat cu moartea și cu stricăciunea și pricinuitor de mânie dumnezeiască. Aceasta o arată (Acan), fiul lui Carmi, adică gândul turbulent și iubitor de materie, care, vrând să-și însușească ceva din cele supuse simțurilor, își atrage, potrivit hotărârii dumnezeiești, acea moarte îngrozitoare pe care o pricinuieste rațiunea, sufocând în adâncul conștiinței rele pe cel vrednic de o astfel de pedeapsă

¹³⁰ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, VII

¹³¹ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11

¹³² Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, VII, 5

¹³³ BBVA, p. 251

¹³⁴ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Arătării*, VIII, 22

(7, 1-26)¹³⁵.

CAPITOLUL 7 - Greșala și pedeapsa lui Acan.

1: Dar fiii lui Israel au făcut o mare nelegiuire prin aceea că au luat din cele afierosite; fiindcă Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah, din seminția lui Iuda, a luat din cele date anatemei; și cu urgie S-a mâniat Domnul pe fiii lui Israel.

Păcatul a fost săvârșit de *Acan* (= tulburare), fiul lui *Carmi* (= vier), fiul lui *Zabdi* (Dumnezeu a dat), fiul lui *Zerah* (= lumină scânteietoare), fiul lui Iuda; totuși, mânia divină vizează întregul Israel. „Origen (*Hom. Ios. VI, 7*) comentează tema responsabilității colective, fundamentală și pentru tradiția iudaică¹³⁶.

„Păcatul unuia singur s-a răsfrânt asupra tuturor. Acest păcat va fi pricina tainică a înfrângerii din istorisirea care urmează¹³⁷. „Acan a furat odinioară un lucru dat blestemului și vina unui singur om a fost nenorocirea tuturor¹³⁸. „Dar aceasta a fost – zici – o ticăloșie a minorității și ceea ce nu se săvârșește de mai mulți nu poate să-i păteze pe toți. Am spus mai sus destul de des că în mijlocul poporului lui Dumnezeu crima unuia a fost nenorocirea multora. Așa s-a prăbușit poporul din cauza lui Acan [...]. Biserica lui Dumnezeu este ca și un ochi. Precum în ochi, dacă a intrat un gunoi oricât de mic, se întunecă toată vederea, tot așa în corpul bisericesc, chiar dacă puțini fac lucruri josnice, acestea pătează aproape toată lumina strălucirii bisericești¹³⁹. „Din pricina câtorva inși a venit nenorocirea peste un întreg popor, iar din pricina răutății unuia singur s-a vătămat tot poporul. Ahar [Acan] a furat cele sfinte și toată armata a fost pedepsită¹⁴⁰. „Așadar, Acan supără pe Dumnezeu pentru că nu ia din vistieria lui Hristos, ci din Ierihon, adică din lume. Iar nenorocirile ce-au urmat de aici, din pricina mâniei dumnezeiești, nu au căzut numai asupra celui osândit pentru acestea, ci asupra întregii adunări. Căci nemaifiind părtaș de ajutorul de sus, vechiul Israil, atât de greu de biruit, a fost slab și fără putere¹⁴¹. Loc mai greu de înțeles pentru omul modern, însă există o responsabilitate colectivă pentru tot ceea ce se întâmplă într-o comunitate. Mai jos, de altfel, se va arăta și mijlocul de exorcizare a răului.

2: Iar Iosua a trimis din Ierihon câțiva bărbați la Ai, [cetate] ce se află aproape de Betel, zicându-le: Iscodiți Aiul! Și s-au suit bărbații și au iscodit Aiul!” Și s-au suit bărbații și au iscodit Aiul.

Cetatea Ai (= ruină) era situată la circa 2 km sud-est de Betel (= casa lui Dumnezeu) și la circa 15 km nord de Ierusalim.

3: Și s-au întors la Iosua și i-au zis: „Să nu meargă întregul popor, ci să meargă doar ca la două sau trei mii de bărbați și să ia cetatea prin împresurare; nu duce acolo tot poporul, căci [dușmanii] sunt puțini”.

4: Și s-au dus ca la trei mii de bărbați, dar ei au fugit de dinaintea bărbaților din Ai.

5: Iar bărbații din Ai au ucis dintre ei până pe la vreo treizeci și șase de bărbați și i-au gonit de la poartă și i-au nimicit pe râpa dealului; iar inima poporului a slăbit și s-a făcut ca apa.

„Cei ce cuceriseră cetăți și înspăimântaseră țări și biruiseră fără osteneală cele mai crude popoare, îi găsesc pe cei din Ai nebiruiți și abia au scăpat fugind, nu fără pierderi, ei, care la început nici n-au voit să se înarmeze toată mulțimea celor buni de luptă, declarând pe față că cetatea va fi ușor de biruit de către puțini¹⁴².

¹³⁵ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 17

¹³⁶ SEP 2, p. 42

¹³⁷ BBVA, p. 251

¹³⁸ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VI, 1, 2

¹³⁹ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII, 19, 81

¹⁴⁰ Sf. Vasile cel Mare, *Omiliile și cuvântări*, VIII, 4

¹⁴¹ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁴² Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

6: Iar Iosua și-a sfâșiat hainele; și a căzut Iosua cu fața la pământ înaintea Domnului până seara, el și bătrânii lui Israel, și și-au pus cenușă pe cap.

7: Și a zis Iosua: „Doamne, mă rog: De ce robul Tău a trecut poporul acesta peste Iordan? Ca să-l dai pe mâna Amoreilor, să ne nimicească? Mai bine am fi rămas și ne-am fi așezat dincolo de Iordan!

8: Și ce voi grăi eu după ce Israel a dat dosul din fața dușmanilor săi?

9: Că dacă vor auzi Canaaneenii și toți locuitorii țării, ne vor împresura și ne vor nimici de pe pământ; și ce vei face Tu pentru numele Tău cel mare?”

10: Și a zis Domnul către Iosua: „Ridică-te! de ce ai căzut cu fața la pământ?”

11: Poporul a păcătuit și a călcat legământul pe care Eu l-am făcut cu ei; au furat din bunurile blestemate și le-au dus în ascunzișurile lor.

12: Și fiii lui Israel nu vor fi în stare să stea în fața vrăjmașilor lor; ei vor da dosul de dinaintea dușmanilor lor, fiindcă ei s-au așezat sub blestem; dacă nu veți ridica din mijlocul vostru ceea ce e blestemat, Eu nu voi mai fi cu voi.

13: Scoală-te, sfințește poporul și spune-le: Sfințiți-vă pentru mâine!; acestea zice Domnul, Dumnezeul lui Israel: Blestemul este-ntru voi, Israele; nu veți fi în stare să stați în fața vrăjmașilor voștri până când veți ridica din mijlocul vostru ceea ce e blestemat.

14: Mâine dimineată să vă adunați toți laolaltă, din toate semințiile; și va fi că seminția pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce pe familii, și familia pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce pe gospodării; și gospodăria pe care Domnul o va arăta, voi o veți aduce om cu om;

15: și omul care va fi dat pe față, acela va fi ars cu foc, el și toate câte sunt ale lui, fiindcă el a călcat legământul Domnului și a făcut nelegiuire întru Israel”.

În comentariul ce urmează, pentru Ai e folosită denumirea Ghe, iar pentru Acan, Ahar: „Iar plecând Iisus al lui Navi și înconjurând cetatea Ierihonului și nimicind-o, a zis Dumnezeu: Și o vei anatematiza pe ea și toate ale ei (6, 17). Și voind să lupte cu Ghe, Israil a fugit de la fața lor, neputând să se lupte împotriva dușmanilor, pentru anatema ce a furat-o (a zădărnicit-o) Ahar. Și căzând Iisus pe fața sa, a plâns înaintea lui Dumnezeu, zicând: A întors Israil grumazul lui înaintea dușmanilor și eu ce voi face? Și i-a spus lui Domnul: Fiindcă anatema este întru voi, Israil nu va putea să se împotrivescă dușmanilor lui. Și nu va mai ieși la luptă, până ce nu va pierde pe Ahar”¹⁴³. Israel e și tip al nevoitorului pentru dobândirea bunătăților cerești, iar episodul acesta e o dovadă că „e cu neputință monahului nevoitor să se împotrivescă vrăjmașilor de este stăpânit de vreo patimă, nici nu poate ajunge la măsurile desăvârșirii”¹⁴⁴. „Oare n-a purtat tot Israilul chivotul lui Dumnezeu, înconjurând zidurile Ierihonului, timp de șapte zile, în care negreșit a fost și sâmbăta? Prin urmare, [...] a fost hotărâtă păzirea sâmbetei pentru a avea omul timp liber și pentru Dumnezeu, ca să-i dea și lui cea mai mică parte din timp, și să se odihnească atât robul cât și vita. Păzirea sâmbetei a fost hotărâtă pentru cei care sunt încă copii și care sunt robiți stihilor lumii (Galateni 4, 3), pentru cei trupești, care nu pot să înțeleagă nimic mai presus de trup și literă”¹⁴⁵.

16: Și s-a sculat Iosua dis-de-dimineată și a adus poporul după semințiile lui, și seminția lui Iuda a fost dată pe față.

17: Și ea a fost adusă pe familii, și a fost arătată familia lui Zerah; și a fost adus om cu om;

18: și a fost arătat Acan, fiul lui Carmi, fiul lui Zabdi, fiul lui Zerah.

„Din textul grec, ca și din cel ebraic, nu rezultă în ce fel este arătat vinovatul. După Flavius Iosephus, marele preot Eleazar este cel care desemnează vinovatul, prin sorți”¹⁴⁶.

¹⁴³ Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, XXV, 13

¹⁴⁴ Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, XXV, 13

¹⁴⁵ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 23

¹⁴⁶ SEP 2, p. 44

19: **Și a zis Iosua către Acan: „Dă slavă astăzi Domnului, Dumnezeului lui Israel, și mărturisește-te și spune-mi mie ce ai făcut, și nu-mi ascunde nimic!”**

20: **Iar Acan i-a răspuns lui Iosua și a zis: „Adevărat, eu am păcătuit în fața Domnului, Dumnezeului lui Israel; așa și așa am făcut:**

21: **În timpul prădării am văzut o mantie brodată și două sute de drahme de argint și o pană de aur în greutate de cincizeci de drahme și, pofindu-le, le-am luat și le-am ascuns în pământ, în cortul meu; și argintul este pus dedesubtul lor”.**

Pană de aur: SEP 2 are: *limbă de aur:* „gr. *γλωσσα χρυση*: traducere literală din ebraică pentru lingou de aur. Flavius Iosephus (*AI* 5, 33) și Theodoret (*Qu. Ios.* 10): *masă de aur*, iar Origen (*Hom. Ios.* VII, 7) comentează expresia literală și episodul în sens alegorico-spiritual: ereticii fură limbile de aur ale Ierihonului (vorbele seducătoare ale lumii acesteia) pentru a introduce în Biserică principiile false ale filozofilor”¹⁴⁷.

Biblia 1982 și reeditările sale au: *haină frumoasă pestriță*. „Înțelegi că și cel ce-a furat spune că a văzut în pradă un lucru subțire pestriț și două sute de sicli și o limbă de aur de cincizeci de sicli și că s-a gândit la ele, adică a venit la poftirea neîngăduită a lor. Lucrul subțire socotesc unii că e o haină ostășească, o hlamidă pestriț țesută. Iar haina ostășească e simbolul tiraniei. Căci îi stă în fire neamului ostășesc să stăpânească cu plăcere. Iar argintul e chipul (tipul) strălucirii lumești. Și limba, al înțelepciunii dulce grăitoare elinești. Căci cu adevărat limba și învățătura înțelepților elini e ca de aur și mult prețuită”¹⁴⁸.

22: **Atunci Iosua a trimis vestitori, iar aceia au alergat la cort, în tabără; și pe acestea le-au aflat ascunse în cortul lui, și argintul sub ele.**

23: **Și le-au scos din cort și le-au adus la Iosua și la bătrânii lui Israel și le-au pus înaintea Domnului.**

În poporul Israel putem vedea și o preînchipuire a Bisericii. „Eu nu cred că furtul unei cantități atât de mici de aur a constituit un păcat în stare să murdărească într-o măsură atât de covârșitoare Biserica Domnului! Să vedem, însă, nu cumva înțelesul mai lăuntric al acestui furt scoate în evidență răutatea și gravitatea păcatului? Există o puternică atracție în vorbele filozofilor și a sectarilor și o multă frumusețe în cuvântările lor. Ei bine, toți aceștia sunt oameni din cetatea Ierihonului, adică oameni ai acestui veac. Deci, dacă se găsesc la filosofi învățături greșite, îmbrăcate însă în afirmații strălucitoare, acestea sunt un drog de aur. Ia seama să nu te lași ispitit de strălucirea operelor lor, nici să abuzezi de frumusețea limbajului lor poleit cu aur”¹⁴⁹.

24: **Iar Iosua l-a luat pe Acan, fiul lui Zerah, și argintul și mantia și pana de aur și pe fiii lui și pe fiicele lui și boii și asinii și oile lui și cortul lui și tot ceea ce avea cu el; și tot poporul era cu el; și i-a dus la Emec-Acor.**

25: **Și i-a zis Iosua lui Acan: „De ce ne-ai nimicit tu pe noi? Nimicească-te pe tine Domnul astăzi!” Și-ntregul Israel l-a ucis cu pietre.**

Acan a fost ucis împreună cu fiii și fiicele sale, iar textul ebraic adaugă: și după ce i-au ucis cu pietre i-au ars cu foc. Pentru a înlânzi oarecum pasajul pentru cititorul modern, sugerăm a se vedea în fiii și fiicele lui Acan urmările păcatului; astfel, păcatul trebuie deznădăcinat împreună cu toate cele ce decurg din el. Înaintea lapidării, Iosua a rostit blestem asupra lui Acan, căci și acela, prin fapta sa, atrăsese blestemul Domnului asupra poporului: „Opusul binecuvântării era blestemul (**cherem**). Acesta era deosebit de înfricoșător când îl rosteau părinții asupra copiilor. O formă aspră de blestem este anatema prin care persoane, vietăți sau obiecte erau distruse. În această accepție, blestemul înseamnă nu numai rostirea de cuvinte de pedeapsă împotriva unui răufăcător, ci și distrugerea lucrurilor rele. De aceea cel ce se atingea de lucrurile anatematizate sau interzise din porunca lui Dumnezeu era pedepsit.”¹⁵⁰.

¹⁴⁷ SEP 2, pp. 44-45

¹⁴⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁴⁹ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, VII, 7

¹⁵⁰ AB, p. 293

„Ca și Moise, tot astfel și Iosua a fost judecătorul suprem. Se afirmă despre el că era plin de duhul înțelepciunii și că toți i se supuneau (Deuteronom 34, 9). Într-adevăr, Iosua a acționat ca un judecător în condamnarea lui Acan, cel care reținuse pentru sine o haină și un drug de aur, din cele ce au fost ale locuitorilor din Ierihon, exterminați de către evrei. Desigur, împrejurarea a fost excepțională, dar Iosua s-a comportat ca judecător și în alte cazuri”¹⁵¹.

„Pentru Maxim Mărturisitorul (*Ambigua* II, 17), lapidarea lui [Acan] într-o vale simbolizează uciderea *gândului iubitor de materie* în *adâncul conștiinței*. O interpretare asemănătoare la Chiril al Alexandriei: omul duhovnicesc nu trebuie să mai dorească nimic din cele ale lumii (*Închinare* V)”¹⁵².

26: Și au îngrămădit deasupra-i un morman de pietre; Iar Domnul Și-a potolit aprinderea mâniei Sale. De aceea l-a numit Emec-Acor până-n ziua de astăzi.

„Iar descoperindu-se păcatul, Iosua a supus pe Acan pedepsei, ca pe unul ce nu și-a făcut rău numai sieși, ci a întins asupra întregii adunări pieirea, prin pofta sa neînfrănată. Și poate aceasta este ceea ce ni s-a spus nouă atât de bine și de înțelept prin glasul lui Pavel: Scoateți pe cel rău dintre voi. Căci puțin aluat dospește toată frământătura (I Corinteni 5, 6)”¹⁵³. „Nu socoti simple vorbe hotărârile lui Dumnezeu! Pentru ca Dumnezeu să vă încredințeze că nu sunt simple vorbe, a adus pe unele din hotărârile Sale la împlinire chiar aici, pe pământ, cum a fost cazul cu Safira (Fapte 5, 7-10), cu (Acan), cu Aaron (Numeri 20, 24) și cu mulți alții. A făcut aceasta ca să nu mai puneți la îndoială cuvintele Lui; a făcut aceasta ca să încetați de a vă mai înșela pe voi înșivă că nu veți fi pedepsiți. A făcut aceasta ca să cunoașteți că bunătatea lui Dumnezeu stă în a da păcătoșilor răgaz de pocăință, și nu în a nu pedepsi deloc pe cei ce stăruiesc în păcate”¹⁵⁴. Desigur, creștinismul nu biruie prin forță, iar măsuri punitive ca cea descrisă mai sus par, mai cu seamă în zilele noastre, aproape de neacceptat. Să nu uităm, însă, împrejurările speciale în care se afla poporul Israel, ca și continua atracție exercitată de apostazie și idolatrie asupra sa. De altfel, și istoria popoarelor creștine e plină de cruzimi; oricum, Hristos propovăduiește mai degrabă iertarea (deși nici învățătura Sa nu exclude pedeapsa!): „Acestea sunt izbânzile venirii lui Hristos! Acestea sunt semnele puterii Lui! Căci n-a mântuit ca prin Moise un popor din Egipt și din robia lui Faraon, despărțind marea (Ieșirea 14, 16-31), ci mai mult, a izbăvit întreaga omenire de stricăciunea morții și de sub robia crudului tiran, a păcatului. Nu duce cu forța spre virtute, nici nu acoperă cu pământ (Numeri 16, 31-33), nici nu arde cu foc (Numeri 16, 35), și nici nu poruncește să fie uciși cu pietre cei păcătoși, ci convinge, prin blândețe și îndelungă răbdare, ca oamenii să aleagă virtutea, să lupte prin necezuri pentru ea și să se bucure de roadele ei”¹⁵⁵. Locul în care a fost executat Acan s-a numit de atunci *Emec-Acor* (= valea tulburării; valea nefericirii).

CAPITOLUL 8 - Împresurarea și luarea cetății Ai.

1: Și a zis Domnul către Iosua: „Să nu-ți fie teamă, și nici să te-nspăimânți! Ia-i cu tine pe toți războinicii și scoală-te și suie-te la Ai; iată că ți l-am dat în mână pe regele Aiului, cu toată țara.

2: Și vei face cu Aiul ceea ce ai făcut cu Ierihonul și cu regele lui; veți ține însă pentru voi și veți împărți prada de vite; și puneți-vă oameni de pândă înapoia cetății”.

Împotriva cetății Ai, se prefigurează o nouă strategie decât în cazul Ierihonului; tot astfel, spre deosebire de prima cetate, israeliții pot păstra prada de război. Bunurile Ierihonului

¹⁵¹ AB, p. 184

¹⁵² SEP 2, p. 45

¹⁵³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, V

¹⁵⁴ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre feciorie*, 24

¹⁵⁵ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 4

vor fi fost, așadar, privite ca o primiție, închinată lui Dumnezeu. „După Origen, *Ai* înseamnă *haos, dezordine*. Mântuirea este o luptă permanentă cu forțele haosului (*Hom. Ios. VIII, 3*)”¹⁵⁶.

3: Și s-a sculat Iosua și-ntregul popor bun de război ca să meargă la Ai. Iar Iosua a ales treizeci de mii de bărbați puternici și i-a trimis noaptea.

4: Și le-a poruncit, zicând: „Stați la pândă înapoia cetății; să nu vă duceți prea departe de cetate și cu toții să fiți gata.

5: Iar eu și toți cei ce sunt cu mine ne vom apropia de cetate; și va fi că după ce locuitorii Aiului vor ieși împotriva noastră, așa cum au făcut-o înainte, noi vom fugi din fața lor.

6: Și când se vor lua după noi, noi îi vom trage departe de cetate, iar ei vor zice: Țștia fug de dinaintea noastră așa cum au făcut-o și altădată...

7: Noi vom fugi de ei, iar voi vă veți ridica din pândă și veți intra în cetate.

8: Veți face după cum v-am spus: iată, v-am dat poruncă!”

9: Și Iosua i-a trimis, iar ei s-au dus să se așeze la pândă: și s-au așezat între Betel și Ai, la apus de Ai.

10: Iar Iosua s-a sculat a doua zi devreme și a cercetat poporul trecându-i pe dinainte. Și s-a ridicat, el și bătrânii, în fruntea poporului, împotriva Aiului.

11: Și toți războinicii s-au ridicat cu el și au înaintat și au venit dinspre răsărit împotriva cetății;

12: iar cei ce pândeau cetatea se aflau spre apus.”

„Textul Masoretic adaugă: Și a așezat tabăra spre miazănoapte de Ai; iar între el și Ai era o vale”¹⁵⁷. Devine mai evidentă strategia folosită împotriva cetății Ai.

13: Iar el a așezat poporul tot într-o singură tabără, care se întindea în partea de miazănoapte a cetății, așa încât coada taberei ajungea până spre partea de apus a cetății. Iar Iosua a fost, în noaptea aceea, în mijlocul văii.

„Versetul 13: text lacunar în *Septuaginta*; preluat din Textul Masoretic”¹⁵⁸.

14: Și a fost că atunci când regele Aiului a văzut, el s-a grăbit și a ieșit, el și bărbații cetății, împotriva lor la război, și tot poporul era cu el; dar nu știa că împotriva lui sunt oameni la pândă, ascunși în spatele cetății.

15: Iar Iosua și-ntregul Israel s-au tras îndărăt, ca și cum le-ar fi fost frică, și fugeau pe calea ce ducea spre pustiu.

16: Iar ei au alergat după fiii lui Israel și i-au gonit de dinapoi, îndepărtându-se astfel de cetate;

17: și în Ai n-a rămas nici unul care să nu alerge după fiii lui Israel; și, lăsând cetatea deschisă, îi fugăreau pe fiii lui Israel.

18: Atunci Domnul a zis către Iosua: „Întinde-ți mâna spre cetate, cu lancea pe care o ai în mână, că în mâinile tale am dat-o; iar oamenii de la pândă să se ridice degrab din locul unde sunt!” Și și-a întins Iosua mâna cu lancea asupra cetății.

„Gestul, analog cu cel al lui Moise (cf. Ieșirea 17, 8-13), a devenit în textul grec un semnal pentru cei așezați în locul de pândă: această lectură e conformă cu o parte a exegezei rabinice (Flavius Iosephus, *AI* 5, 46), dar pentru alți comentatori, gestul lui Iisus e simbolic”¹⁵⁹.

19: Și când Iosua și-a întins mâna, oamenii de la pândă s-au ridicat degrab din locul unde erau și au intrat în cetate și au luat-o; și, grăbindu-se, au dat foc cetății.

20: Iar când locuitorii Aiului au cătat înapoi, atunci au văzut fumul ridicându-se din cetate, dar nu mai aveau unde să fugă, încoace sau încolo...

¹⁵⁶ SEP 2, p. 45

¹⁵⁷ BBVA, p. 253

¹⁵⁸ BBVA, p. 253

¹⁵⁹ SEP 2, p. 47

„Textul Masoretic adaugă: ...căci poporul care fugea spre pustiu se întorsese împotriva celor ce-l urmăreau”¹⁶⁰. Acum se dezvoltă pe de-a-ntregul planul strategic al lui Iosua, inspirat de glasul divin.

21: Și văzând Iosua și-ntregul Israel că pândarii luaseră cetatea și cum fumul cetății se ridica pân-la cer, s-au întors și i-au lovit pe oamenii Aiului.

22: Iar ceilalți au ieșit din cetate ca să-i întâlnească; iar aceștia [Aiții] se aflau în mijlocul taberei lui Israel, între unii de-o parte și alții de alta. Și i-au ucis, până ce n-a mai rămas dintre ei nici unul scăpat cu viață sau cu fuga.

„Origen salvează *cruzimea* episodului istoric, propunând o interpretare spirituală a măcelului: luptătorii, asimilați aici cu sfinții creștini, au nimicit patimile, demonii care sălășluiesc în acest Ai, simbol al haosului sufletesc (*Hom. Ios. VIII, 7*)”¹⁶¹.

23: Iar pe regele Aiului l-au prins viu și l-au adus la Iosua.

24: Și a fost că atunci când fiii lui Israel au încetat să-i ucidă pe toți cei ce se aflau în Ai și-n câmpuri și pe povârnișul muntelui și de peste tot de unde-i fugăriseră și unde-au căzut, până la unul, sub ascuțișul săbiei, atunci Iosua s-a întors la Ai și l-a trecut prin ascuțișul săbiei.

25: Cei ce-au căzut în ziua aceea, bărbați și femei, au fost douăsprezece mii: toți locuitorii Aiului.

26: Iar Iosua nu și-a lăsat jos mâna pe care o întinsese împreună cu lancea până ce nu i-a nimicit pe toți locuitorii Aiului,

27: în afară de vitele și de prăzile ce se aflau în cetate, pe care fiii lui Israel le-au împărțit între ei după porunca Domnului, așa cum Domnul îi poruncise lui Iosua.

28: Iar Iosua a ars cetatea și a prefăcut-o în movilă pe veci nelocuită, așa cum se vede și astăzi.

29: Iar pe regele Aiului l-a spânzurat de un copac cu două trunchiuri gemene; și a stat el spânzurat de copac până seara; iar la apusul soarelui a dat Iosua poruncă și l-au luat de pe copac și l-au aruncat într-o groapă; și au pus peste el o grămadă mare de pietre, așa cum se vede și astăzi.

„Origen (*Hom. Ios. VIII, 3*) compară copacul înfurcat de care a fost atârnat regele din Ai, chip al diavolului, cu crucea lui Hristos pe care au fost răstignite cele două contrarii, Hristos și lumea păcătoasă. ♦ [...] Lui Origen, coaliția îndreptată împotriva lui Iisus îi evocă persecuția împotriva creștinilor, iar victoria acestuia o prevestește pe cea a lui Iisus Hristos (*Hom. Ios. IX, 10*)”¹⁶².

Drept cheie generală, după cum am mai arătat-o, în cetățile care se opun lui Iosua și în general în luptele purtate de israeliți împotriva altor neamuri, vom vedea în opoziția puterile vrăjmașe cele nevăzute, iar în Israel pe poporul ce se nevoiește a intra în Împărăția Cerurilor: „După părerea mea, acesta e cel mai potrivit fel de a înțelege războaiele lui Israel și luptele lui Iisus (Navi) pentru dărâmarea și jefuirea regatelor. Această explicație va da un înțeles mai uman textelor care descriu jaful și devastarea tuturor acestor orașe, unde n-a scăpat cu viață nici unul din ei. Bine ar fi ca Dumnezeu să lucreze în așa fel, atât în sufletele credincioșilor Săi pe care El le pregătește pentru împărăția Sa, cât și în inima mea însăși, ca să alunge toate păcatele din trecut și să le nimicească, pentru ca să nu mai licărească în mine nici un gând de viclenie, nici o fărâma de mânie, nici o poftă rușinoasă să nu găsească în mine sălaș, ca să nu se mai poată furișă nici un cuvânt rău în gura mea! Și astfel, curățit de toate păcatele cele vechi, să pot lua, sub conducerea lui Iisus, loc în orașele fiilor lui Israel [...]. Fără îndoială că faptele lui Iisus (Navi) raportate de Scriptură trebuie referite la lucrarea pe care și azi o urmărește Domnul nostru Iisus în sufletele noastre. Căci întâia faptă a Cuvântului lui Dumnezeu este de a smulge răul, care era

¹⁶⁰ BBVA, p. 253

¹⁶¹ SEP 2, p. 47

¹⁶² SEP 2, p. 48

de mai înainte, adică spinii și pălămida păcatelor. Câtă vreme rădăcinile lor țin pământul legat de ele, acesta nu poate primi semințele sfinte și bune¹⁶³.

„În textul *Septuagintei*, versetele următoare (30-35) ale acestui capitol sunt inserate în capitolul următor drept versetele 2b-2f. Versiunea de față le introduce aici, în concordanță nu numai cu Textul Masoretic, ci și cu vechile ediții românești¹⁶⁴.

30: Atunci Iosua I-a zidit Domnului, Dumnezeului lui Israel, un jertfelnic pe muntele Ebal,

31: așa cum Moise, sluga Domnului, le poruncise fiilor lui Israel și cum este scris în legea lui Moise: jertfelnic de pietre întregi, peste care n-a fost pus nimic de fier; și acolo i-a adus Domnului ardere-de-tot și jertfă de mântuire.

Muntele Ebal (= pleșuv; pietros) se află la nord de Sichem, fiind separat de muntele Garizim (= locuri pustii), despre care va fi vorba ceva mai jos, printr-o vale foarte strâmtă. Aici a ridicat Iosua jertfelnic din pietre necioplite. „De ce pietre întregi? Pentru că cele cioplite erau profanate de unealta omului și, pe de altă parte, puteau fi luate drept idoli (chipuri cioplite)”¹⁶⁵. Aici se aduceau arderile de tot și celelalte jertfe: „Din arderea-de-tot (holocaust) nu rămânea decât scrumul, cenușa; din jertfa propriu-zisă era arsă doar o parte, cealaltă rămânând în folosința preoților”¹⁶⁶.

32: Iar Iosua a scris pe pietre Deuteronomul, legea lui Moise, în fața fiilor lui Israel.

Sunt, desigur, alte pietre, special alese în acest scop, decât acelea ale jertfelnicului; pe ele a scris Iosua *Deuteronomul*: „E vorba de un dublet al Deuteronomului, copiat din cartea pe care o păstrau preoții-leviți, prescripție consemnată în Deuteronom 17, 18”¹⁶⁷.

33: Și tot Israelul, cu bătrânii lor, cu judecătorii și cu grămăticii lor, cu toți băștinașii și veneticii lor, mergeau pe aproape, de-o parte și de alta în preajma chivotului, iar preoții și leviții purtau chivotul legământului Domnului; jumătate din ei erau aproape de muntele Garizim și jumătate erau aproape de muntele Ebal, așa cum poruncise Moise, sluga Domnului, spre a-l binecuvânta mai întâi pe poporul lui Israel.

„Pietrele mari și puse pe înălțime sunt chipul cetei Apostolilor noștri, care sunt mari și înalți și văzuți de mulți pentru adevărul făcut cunoscut de ei. Iar cât privește virtutea și viețuirea lor în Hristos plină de laudă, nimeni nu e pe măsura lor. Căci în înălțimea lor întrec pe toți cei asemenea nouă și sunt mult deasupra lor. [...] Mari sunt deci pietrele și ca într-un munte așezate. Căci strălucirea slavei și vestea măririi lor îi face să apară la mare înălțime și ca într-un munte. Dar cine sunt cei ce ridică pietrele? Iudeii care trec Iordanul. Cei ce cred în Hristos cel Sfânt și se îmbogățesc cu harul Sfântului Botez. Aceștia au ridicat peste ei ca învățători și călăuze tainice pe ucenicii Mântuitorului nostru, pietrele cu adevărat sfinte și alese [...]. Deci și noi suntem pietre, deși rămânem întregi și nerăniți. Căci cei ce Îl înalță pe El, cum am spus, întru miros de bună mireasmă, își sfîntesc întreaga lor cugetare, nelăsându-se împărțiți spre cele din lume, nici purtând mai departe rănile de pe urma păcatului întinat și urât, ci precum este Hristos neîmpărțit, așa suntem și noi și ne arătăm având un singur mod de purtare și simțire adevărată. Căci ne dăruim numai lui Dumnezeu, refuzând pornirea de a ne împărți spre cele ale trupului și ale lumii. [...] Deci pietrele trebuie să fie întregi și neciuntite în modurile în care am spus adineauri”¹⁶⁸. Pornind de la o altă traducere posibilă a numelor celor doi munți, se prevăd cele viitoare: „Garizim se tălmăcește prin tăiere-împrejur. Iar Bal prin amestecătură. Deci în amestecătura blestemată de neamuri își așează altarul Domnul nostru Iisus Hristos”¹⁶⁹.

34: Apoi a citit Iosua toate cuvintele acestei legi, binecuvântările și blestemele, așa

¹⁶³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XIII, 3

¹⁶⁴ BBVA, p. 253

¹⁶⁵ BBVA, p. 254

¹⁶⁶ BBVA, p. 254

¹⁶⁷ BBVA, p. 254

¹⁶⁸ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la A Doua Lege*, IV, 2

¹⁶⁹ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Întrebări, nedumeriri și răspunsuri*, 43

cum toate erau scrise în legea lui Moise.

35: Din toate câte-i poruncise Moise lui Iosua n-a fost nici un cuvânt pe care Iosua să nu-l fi citit în auzul întregii adunări a fiilor lui Israel, al bărbaților și al femeilor și al copiilor și al străinilor care făceau drumul împreună cu Israel.

„Străinii sau veneticii erau păgâni acceptați în obștea lui Israel ca rezidenți, adică pe cale de a se converti; prozeliți”¹⁷⁰. Printre aceștia nu erau acceptați canaaniții, dar, cum s-a văzut din cazul cu Rahab și casa ei, au existat și excepții.

CAPITOLUL 9 – Înțelegeri împotriva lui Israel. Vicleșugul Gabaoniților

1: Iar când au auzit regii Amoniților, cei de dincolo de Iordan, cei ce se aflau la munte și-a câmpie și pe țărmul mării celei mari și cei ce erau lângă Antiliban și Heteii și Canaaneenii și Ferezeii și Heveii și Amoreii și Ghergheseii și Iebuseii,

2: atunci s-au adunat laolaltă pentru ca toți să facă război împotriva lui Iosua și a lui Israel.

Despre popoarele canaanite am dat unele amănunte în volumele anterioare, ca și în volumul de față; Amoniții (= aparținând națiunii) se trăgeau din fiul mai mic al lui Lot; aici e vorba despre o primă coalțiție a popoarelor canaanite împotriva lui Israel, de când evreii au trecut Iordanul.

Aici, Septuaginta are un adaos, numerotat ca versetul 2a-f, pe care-l reproducem în traducerea SEP 2: **2a: Atunci Iisus a durat un altar Domnului Dumnezeuului lui Israel, pe muntele Gaibal** [Ebal],

2b: după cum le poruncise Moise, slujitorul Domnului, fiilor lui Israel, cum stă scris în legea lui Moise – un altar din pietre întregi, de care nu s-a atins fierul -, și a urcat acolo arderi de tot pentru Domnul și jertfă de mântuire.

„După Philon (*QE ad loc.*), prelucrarea pietrelor ar însemna pângărirea lucrărilor creației, care sunt desăvârșite. Theodoret (*QE* 44) crede că e vorba de un motiv practic: un altar din pietre brute poate fi distrus mai ușor pentru a nu cădea în mâinile păgânilor. În interpretarea alegorică a lui Chiril al Alexandriei (*Închinare IX*) piatra netăiată de fier simbolizează unitatea ipostatică a lui Hristos”¹⁷¹.

2c: Și Iisus a scris pe pietre Deuteronomul, legea lui Moise, pe care a scris-o în fața fiilor lui Israel.

Textul Masoretic vorbește aici despre *o copie a legii*. „Origen transcrie *Deuteronomium*, desemnând limpede cartea biblică. El se întreabă cum a fost posibil ca întreg poporul să fi stat lângă Iisus Navi tot timpul cât acesta a scris Deuteronomul întreg? Desigur, așa ceva nu este de conceput, afirmă alexandrinul. Prin urmare, textul ne vorbește despre *a doua lege*, a lui Hristos, scrisă într-o clipă pe inimile credincioșilor (*Hom. Ios. IX, 4*)”¹⁷².

2d: Și tot Israelul, cu bătrânii lor, și cu judecătorii lor, și cu scribii lor mergeau de-o parte și de alta a chivotului [de] dinainte, iar preoții și leviții au ridicat chivotul legământului Domnului, și [împreună cu] străinii și băștinașii care se aflau jumătate lângă muntele Garizin, jumătate lângă muntele Gaibal, precum poruncise Moise, slujitorul Domnului, ca să binecuvânteze poporul mai întâi.

„După Origen, muntele Garizim este muntele binecuvântărilor, în vreme ce muntele Gaibal (Ebal) este muntele blestemelor (cf. Deuteronom 27, 12-13). Cei care merg spre Garizim îi

¹⁷⁰ BBVA, p. 254

¹⁷¹ SEP 2, p. 49

¹⁷² SEP 2, p. 49

simbolizează pe credincioșii zeloși, dornici să se desăvârșescă spiritual; ceilalți îi reprezintă pe credincioșii călduți, al căror zel se reduce la evitarea iadului. Primii cred și vor să se mântuiască din iubire; ceilalți, din frică (*Hom. Ios. IX, 6-7*). ♦ Localizarea celor doi munți este controversată. Tradiția iudaică îi situează lângă Ierihon, în timp ce arheologii înclină pentru amplasarea lângă Sichem, în Samaria¹⁷³

2e: *Și după aceasta, Iisus a dat citire tuturor cuvintelor acestei legi, binecuvântărilor și blestemelor; după toate cele scrise în legea lui Moise.*

„Origen (*Hom. Ios. IX, 8*) scrie că nu putem înțelege legea lui Moise decât dacă ne-o citește Iisus, i. e. Hristos¹⁷⁴.

2f: *N-a rămas nici un cuvânt, dintre toate pe care i le-a poruncit Moise lui Iisus, căruia Iisus să nu-i fi dat citire în auzul întregii adunări a fiilor lui Israel, a bărbaților, femeilor, copiilor și a străinilor alipiți de Israel.*

„Origen distinge două tipuri de ascultători ai lui Iisus: inițiații, simbolizați de *bărbați*, care se pot hrăni cu *mâncare solidă*; și neinițiații, simbolizați de *femei, copii și străini*, care nu suportă decât *laptele duhovnicesc* (*Hom. Ios. IX, 9*)¹⁷⁵.

„Origen consacră întreaga omilie a IX-a acestor cinci versete, propunând și o lectură cuvânt cu cuvânt: pe piatra vie a inimii noastre (*pietrele întregi* ale altarului), Iisus Hristos (*Iosua*), în prezența îngerilor lui Dumnezeu (*fiii lui Israel*) a înscris o *a doua Lege* și, citind-o, explică întreaga lege catehumenilor (*străinii*). Tot după Origen, *pietrele întregi* îi pot simboliza și pe apostoli, temelia Bisericii¹⁷⁶.

Revenim, de aici, la textul versiunii lui Anania:

3: Iar locuitorii Gabaonului, auzind despre toate lucrurile pe care Domnul le făcuse cu Ierihonul și Aiul,

4: au pus la cale și ei un vicleșug, că s-au dus și și-au agonisit merinde și s-au pregătit; și-au pus pe asini saci vechi și vin în burdufuri vechi, rupte și cârpite,

5: și-n picioare încălțăminte și sandale vechi și peticite, și pe ei îmbrăcăminte vechi, iar pâinile din merindele lor erau uscate, mucedate și roase.

Gabaon (= cetatea dealurilor) era principala cetate a heviților, unul dintre popoarele canaanite; cetatea era situată la circa 9 km de Ierusalim. Gabaoniții (= munteni) sau Ghibeoniții au decis să-l înșele pe Iosua și, după cum vom vedea, planul lor a reușit. „Gabaoniții credeau că viclenia strategică cu care Iosua cucerise Aiul le poate servi drept model!”¹⁷⁷. „Pentru Origen, locuitorii Gabaonului, îmbrăcați în veșminte vechi, îi simbolizează pe acei credincioși care, în ciuda zelului lor, au rămas atașați de omul vechi, lumesc. Aceștia sunt precum ulmii care, conform unei imagini din *Păstorul lui Herma* 2, 51, 1-10, deși nu rodesc, sprijină pomii roditori (*Hom. Ios. X, 1*)”¹⁷⁸.

6: Și au venit la Iosua, în tabăra lui de la Ghilgal, și au grăit către Iosua și către tot Israelul: „Am venit dintr-o țară de departe; și acum, încheiați cu noi un legământ”.

7: Iar fiii lui Israel au zis către Hevei: „Luați aminte, ca nu cumva să locuiți printre noi; atunci, cum am putea să încheiem cu voi un legământ?”

8: Iar ei au zis către Iosua: „Noi suntem robii tăi”. Dar Iosua le-a zis: „De unde sunteți? și de unde ați venit?”

9: Iar ei au răspuns: „Robii tăi au venit dintr-o țară foarte îndepărtată, în numele

¹⁷³ SEP 2, p. 49

¹⁷⁴ SEP 2, p. 50

¹⁷⁵ SEP 2, p. 50

¹⁷⁶ SEP 2, p. 49

¹⁷⁷ BBVA, p. 254

¹⁷⁸ SEP 2, p. 50

Domnului, Dumnezeului tău, căci noi am auzit de numele Lui

10: **și despre toate câte a făcut El în Egipt și despre toate câte a făcut El cu regii Amoreilor, cei de dincolo de Iordan, și cu Sihon, regele Heșbonului, și cu Og, regele Vasanelui, cel ce locuia în Aștarot și Edreea.**

11: **Și dac-am auzit, bătrânii noștri și toți locuitorii țării noastre au grăit către noi, zicând: Luați-vă merinde de drum și mergeți în întâmpinarea lor și să le spuneți: Noi suntem robii voștri; și acum, încheiați cu noi un legământ!**

12: **Pâinile acestea erau calde când le-am luat să ne fie merinde, în ziua-n care am plecat să venim la voi; acum sunt uscate și roase.**

13: **Când am umplut noi aceste burdufuri cu vin, ele erau noi; acum s-au rupt. Aceste haine și încălțăminte ale noastre s-au învechit din pricina drumului neobișnuit de lung...”**

14: **Iar căpeteniile au luat din merindele lor, dar pe Domnul nu L-au întrebat.**

15: **Iar Iosua a făcut pace cu ei; și cu ei au făcut legământ că nu-i vor ucide, iar căpeteniile s-au legat față de ei cu jurământ.**

„În general, înțelegerile la nivel de stat cu străinii se încheiau cu depunerea unui jurământ. Uneori, după obiceiul pământului, jurământul se întărea cu junghierea și despicarea în două a unui animal. Cei ce au încheiat legământul treceau printre cele două jumătăți ale animalului tăiat, sugerându-li-se prin aceasta că tot aceeași junghiere și despicare în două o va suferi și cel care ar îndrăzni să încalce în vreun fel pactul consfințit. De aici s-a încetățenit expresia de tăiere a legământului (**kașat berit** – în ebraică)¹⁷⁹. După cum se va vedea mai jos, autorii patristici au privit în mod diferit stratagama ghibeoniților, dar, în general, aprecierile sunt pozitive. De altfel, ei și-au exprimat dorința de a sluji lui Dumnezeu, fiind dificil de spus cât erau de sinceri. Li s-ar putea reproșa vicleșugul, însă ei știau că evreii sunt decși să extermine neamurile canaanite idolatre. Posibil ca ei să fi ajuns la un acord cu Iosua și dacă mărturiseau că sunt canaaniți, dacă ar fi afirmat ferm credința în Dumnezeul lui Israel. De altfel, războaiele purtate de israeliți au avut aproape întotdeauna un caracter religios, ei înșiși privindu-se mai degrabă ca o religie, decât ca un neam sau o rasă distinctă.

16: **Și a fost că dac-au trecut trei zile după ce încheiaseră cu ei un legământ, au aflat că le sunt aproape vecini și că locuiesc între ei.**

17: **Și au pornit fiii lui Israel și au venit la cetățile lor; iar cetățile lor erau Gabaonul, Chefira, Beerot și cetatea Iearim.**

Cum se deduce de aici, prin Gabaoniți sau Ghibeoniți se înțelegeau și locuitorii cetăților apropiate de aceia: *Chefira* (= sat), *Beerot* (= fântâni) și *Iearim* (= păduri) sau *Chiriat-Iearim*, despre care am mai amintit.

18: **Dar fiii lui Israel nu s-au bătut cu ei, deoarece toate căpeteniile lor li se juraseră pe Domnul, Dumnezeul lui Israel; și-ntreaga obște a cârtit împotriva căpeteniilor.**

19: **Iar căpeteniile au zis către obște: „Noi ne-am legat față de ei cu jurământ pe Domnul, Dumnezeul lui Israel, și acum nu ne putem atinge de ei.**

20: **Dar le vom face astfel: Îi vom prinde de vii și-i vom ține în viață; în acest fel nu va fi peste noi mânia Domnului din pricina jurământului cu care ne-am legat în fața lor;**

21: **ei vor trăi și vor fi tăietori de lemne și cărători de apă pentru toată obștea, așa cum le-au spus căpeteniile”.**

„Prescripțiile legii mozaice fac distincția între sclavii proveniți dintre străini și cei indigeni (israeliți). În prima categorie intrau cei ce, potrivit dreptului antic, erau luați ca prizonieri de război și nu se ucideau, cei cumpărați de la popoarele vecine, îndeosebi de la ismaeliți (și) madianiți, străinii săraci așezați în țară și cei care se nașteau din familii de sclavi. Nu erau primiți ca sclavi canaaneni din cauza idolatriei și corupției lor, exceptând pe locuitorii cetăților Ghibeon, Beerot, Chiriat Iearim și Chefira care în urma alianței încheiată cu Iosua au

¹⁷⁹ AB, pp. 192-193

fost acceptați ca slujitori inferiori în cortul sfânt. Israelitilor li se interzicea după lege să sporească numărul sclavilor străini sau să recurgă la răpire ori să practice comerțul de sclavi, așa cum făceau fenicienii și filistenii. Prețul unui sclav era de 30 sicli de argint (Ieșirea 21, 32)¹⁸⁰.

22: Iar Iosua i-a chemat și le-a zis: „De ce m-ați înșelat voi, zicând: Noi trăim foarte departe de voi..., în timp ce voi sunteți învecinați cu cei ce locuiesc printre noi?”

23: Și acum, blestemați să fiți: rob să nu lipsească dintre voi, nici tăietor de lemne și nici cărător de apă pentru mine și Dumnezeuul meu!”

„Theodoret (*Qu. Ios.* 13) subliniază că a sluji cultului este o onoare, nu o penitență; cu gabaoniții se împlinește profeția lui Noe: Canaan va deveni slujitor al fraților săi (Facerea 9, 25)¹⁸¹.

24: Iar ei i-au răspuns lui Iosua, zicând: „Ni s-a spus că Domnul, Dumnezeuul tău, i-a poruncit lui Moise, sluga Sa, să vă dea vouă această țară, iar pe noi să ne dați pieirii, pe noi și pe toți cei din fața voastră care locuiesc în ea; și foarte ne-am temut pentru viața noastră; de frica voastră am făcut noi aceasta.

25: Și acum, iată, noi suntem în puterea voastră; faceți cu noi ce vă place și cum vi se pare!”

26: Și le-au făcut așa: În ziua aceea i-a scăpat Iosua din mâna fiilor lui Israel și nu i-au omorât.

27: Și-n ziua aceea i-a făcut tăietori de lemne și cărători de apă pentru toată obștea și pentru jertfelnicul lui Dumnezeu. Drept urmare, locuitorii Gabaonului au devenit tăietori de lemne și cărători de apă la jertfelnicul lui Dumnezeu până-n ziua de astăzi, ca și pentru locul pe care Domnul l-ar alege.

„Pentru Maxim Mărturisitorul (*Q Th.* 65), gabaoniții simbolizează *rațiunile naturale* sai *gândurile conforme cu firea*, pe care Iisus (*i. e.* Hristos) le cruță, punându-le să aducă la altarul lui Dumnezeu lemne și apă, adică materia care *se aprinde de lumina cunoștinței dumnezeiești*, respectiv *care curăță petele patimilor*. Într-o altă interpretare, gabaoniții sunt *neamurile care vin la Iisus Hristos* și care se mântuiesc prin credință și osteneala virtuților¹⁸².

Ghibeoniții „au venit odinioară la Iisus (Navi) și s-au rugat mult să fie primiți în prietenia poporului lui Dumnezeu. Dar nu s-au apropiat fără viclenie, cu simplitate și fără interes, din iubire față de Dumnezeu, ci cu fățarnicie și înșelăciune. La început s-au putut ascunde. Dar când au fost prinși făcând cele rele și le-a fost descoperită intenția vicleană și nesinceră, au fost așezați pe treapta cea mai de jos. [...] Vezi deci unde duce nesinceritatea și lipsa voinței de-a prețui din toată inima prietenia duhovnicească cu sfinții. Înșală unii câteodată, dar nu pe Atotștiutorul Iisus, ci mai degrabă pe cei ce-L închipuiesc pe El, adică pe conducătorii popoarelor, ca și aceia atunci pe Iisus, care era dat ca icoană și chip al lui Hristos. Ei pătrund înăuntru umbriți de înșelăciune și acoperindu-și sub fățarnicie adâncul gândurilor și viclenia minții; dar descoperiți (căci nu pot rămâne ascunși), abia se mântuiesc, fiind puși pe ultima treaptă, de slugi. Căci înșelăciunea e rodul unui cuget neliber¹⁸³. După cum vom vedea, însă, mai jos, sunt și opinii patristice în favoarea ghibeoniților, fără ca toate cele spuse în comentariul de aici să-și piardă valabilitatea.

CAPITOLUL 10 – Cucerirea sudului Palestinei: bătălia de la Gabaon; urmărirea și uciderea celor cinci regi; luarea mai multor cetăți.

1: Auzind însă Adoni-Țedec, regele Ierusalimului, că Iosua a luat cetatea Ai și a nimicit-o, că așa cum făcuse cu Ierihonul și cu regele lui, întocmai a făcut cu Aiul și cu

¹⁸⁰ AB, p. 132

¹⁸¹ SEP 2, p. 52

¹⁸² SEP 2, p. 52

¹⁸³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, VI

regele lui, și că locuitorii Gabaonului au mers de bunăvoie la Iosua și la Israel și că au rămas între ei,

2: s-a temut foarte, fiindcă știa că Gabaonul este cetate tare ca o metropolă și că toți oamenii ei sunt puternici.

3: Și a trimis Adoni-Țedec, regele Ierusalimului, la Hoham, regele Hebronului, la Piream, regele Iarmutului, la Iafia, regele Lachișului, și la Debir, regele Eglonului, zicând:

„Lachiș: Origen pleacă de la sensul numelui, *cale*. Calea poate duce atât spre bine, cât și spre rău: după victoria lui Iisus asupra cetății/sufletului, acesta a trecut de la viciu la virtute (*Hom. Ios. XIII, 2*). ♦ [...] Pentru Origen, *Hebron* înseamnă *unire, căsătorie*. Există însă călătorie cu un om rău și căsătorie cu un om bun. Cucerită de Iisus/Hristos Hebronul/suflet și-a găsit soțul adevărat”¹⁸⁴.

4: „Veniți cu mine și ajutați-mă să bat Gabaonul, căci s-a închinat lui Iosua și fiilor lui Israel!”

5: Și au venit acei cinci regi ai Amoreilor: regele Ierusalimului și regele Hebronului și regele Iarmutului și regele Lachișului și regele Eglonului, ei și tot poporul lor. Și au împresurat Gabaonul și-l loveau.

„După Origen, există două tipuri de războaie spirituale: unul purtat de creștinii desăvârșiți, împotriva duhurilor rele, celălalt, de mai mică anvergură, purtat de nedesăvârșiți, împotriva poftelor trupești. Cei cinci regi simbolizează aici cele cinci simțuri trupești, care-i atacă pe nedesăvârșiți, simbolizați de Gabaon (*Hom. Ios. X, 5*)”¹⁸⁵.

O coaliție de cinci regi a atacat Gabaonul, după ce locuitorii acestuia s-au supus lui Israel. Acești cinci regi erau: *Adoni-Țedec* (= Domnul dreptății) al *Ierusalimului* (= temelia păcii), *Hoham* (= Dumnezeuul mulțimii poporului) al *Hebronului* (= uniune), *Piream* (= sălbatic; hoinar) al *Iarmutului* (= înălțime), *Iafia* (= El să-i facă să strălucească) al *Lachișului* (= colină; orașul negrilor) și *Debir* (= în spate) al *Eglonului* (= juninci). „Când sufletul unui om intră în legătură cu cuvântul lui Dumnezeu nu trebuie să uite că va avea și vrăjmași, și că prietenii de altădată se pot transforma în dușmani. El nu numai că se poate aștepta din partea oamenilor la așa ceva, ci să fie convins că puterile și duhul rău sunt gata să vină asupra lui. Așa este și cu cel care caută prietenia lui Iisus. [...] Locuitorii Ghibeonului sunt încă și astăzi asediați, oricât de slabi ar fi, din cauza legământului cu Iisus, cu toate că sunt tăietori de lemne și cărători de apă. Cu alte cuvinte, (de) ai norocul să fii ultimul în Biserică din clipa ce ai o legătură oarecare cu Iisus, vei fi atacat de cei cinci regi. Totuși ghibeonii nu sunt părăsiți, ei nu îndură nici un dispreț, nici din partea lui Iisus, nici din partea dregătorilor și a bătrânilor lui Israel și, până la urmă, sunt ajutați în neputințele lor”¹⁸⁶. Ghibeonii sunt ultimii convertiți; pe aceștia îi atacă cei cinci regi, adică poftele simțurilor, care caută să-i aducă la starea lor de dinainte; dar Iosua (Iisus Hristos) și dregătorii lui (clerul și credincioșii mai vechi) îi ajută pe ultimii veniți să-și biruie neputințele și să se elibereze (sau, cel puțin, așa ar trebui să se petreacă lucrurile, după cum poruncește și Sfântul Apostol Pavel: *Îmbărbățați pe cei slabi, sprijiniți pe cei neputincioși, fiți îndelung răbdători cu toții* – I Tesaloniceni 5, 14).

6: Iar locuitorii Gabaonului au trimis la Iosua, în tabăra din Ghilgal, zicând: „Să nu-ți iei mâna de pe robii tăi! Vino la noi degrab și ajută-ne și scapă-ne!; că împotriva noastră s-au adunat toți regii Amoreilor care locuiesc la munte”.

7: Și a plecat Iosua din Ghilgal, și-mpreună cu el tot poporul războinic, fiecă om puternic în tărie.

8: Și a zis Domnul către Iosua: „Nu-ți fie frică de ei, fiindcă Eu i-am dat în mâinile tale; nimeni dintre ei nu va rămâne-n fața voastră”.

¹⁸⁴ SEP 2, p. 53

¹⁸⁵ SEP 2, pp. 53-54

¹⁸⁶ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XI, 2

9: **Și-n vremea aceea a sosit Iosua asupra lor pe neașteptate, că toată noaptea făcuse drumul din Ghilgal.**

10: **Iar Domnul i-a lovit cu spaimă mare în fața lui Israel; și cu zdroabă mare i-a zdrobit Domnul la Gabaon. Și i-au fugărit pe calea ce urcă spre Bet-Horon și i-au bătut până la Azeca și până la Macheda.**

11: **Și-n timp ce ei fugeau din fața fiilor lui Israel pe povârnișul Bet-Horon, Domnul a aruncat asupra-le pietre de grindină, din cer, pân-la Azeca; și mai mulți au fost cei uciși de grindină decât cei uciși în bătălie de săbiile fiilor lui Israel.**

Amoreii (= cei arătoși; munteni) sunt fugăriți pe calea spre Bet-Horon (= casa fățarniciei), până la Azeca (= puterea zidurilor; ruptură) și Macheda (= ținutul păstorilor). Amoreii pot închipui aici pe cei ce resping pe Iisus: „Nimeni nu poate să primească o rațiune sau un gând firesc, dacă dă atenție numai slujirii trupești a legii. Fiindcă simboalele nu sunt același lucru cu firea. Iar dacă simboalele nu sunt una cu firea, e limpede că cel ce se lipește de simboalele legii, ca de prototipuri, nu poate nicicând să vadă ce sunt lucrurile după firea lor. De aceea respinge nebunește rațiunile cele după fire. El nu cugetă că trebuie ocrotiți aceia care au fost cruțați de Iisus și pentru care acela a purtat și un război înfricoșat împotriva celor cinci regi ce au năvălit împotriva lor, război în care a luptat și cerul însuși, prin pietre de grindină, alătura de Iisus împotriva celor ce s-au ridicat asupra Ghibeoniților; aceia pe care Cuvântul cel întrupat i-a pus să care lemne și apă la cortul dumnezeiesc, adică la Sfânta Biserică, preînchipluită prin cort. Căci acesta este Iisus care a ucis modurile (de activitate) și gândurile pătimase, care s-au ridicat prin simțuri împotriva lor. Fiindcă totdeauna Iisus, Cuvântul (Rațiunea) lui Dumnezeu, ocrotește rațiunile contemplației naturale, punându-le să care lemne și apă la cortul dumnezeiesc al tainelor Sale, adică să procure materia ce se aprinde de lumina cunoștinței dumnezeiești și să dea prilejul pentru curățirea de petele patimilor și pentru creșterea vieții în duh. Căci fără contemplația naturală nu se susține în nimeni în nici un chip puterea tainelor. Nu e greșit însă, nici potrivit evlaviei, să se spună și aceea că Ghibeoniții înfățișează soarta neamurilor ce vin la Iisus, împlinitorul făgăduințelor dumnezeiești, care le mântuiește învățându-le să care lemne și apă, adică să poarte pe umerii virtuților, prin fapte, rațiunea tainică și mântuitoare a crucii și a renașterii dumnezeiești prin apă; și să procure chivotului dumnezeiesc al credinței celei evlavioase prin făptuire omorârea mădularelor pământești (Coloseni 5, 3), ca pe niște lemne, iar prin contemplație revărsarea cunoștinței în duh, ca pe o apă. Deci fie că preînchipluiesc rațiunile contemplației naturale, fie neamurile mântuite prin credință, Ghibeoniții îl au pe cel ce s-a hotărât să trăiască în chip iudaic, numai după litera legii, drept dușman care luptă împotriva celui ce se mântuiește. Căci acesta, slujind pântecelui ca lui Dumnezeu (Filipeni 3, 19) și înfățișându-și rușinea ca pe un lucru vrednic de cinste, se alipește de patimile de ocară de parc-ar fi dumnezeiești și de aceea nu se îngrijește decât de lucrurile vremelnice, adică de materie și formă și de lucrarea încincită a simțurilor rău întrebuințate [...]. Iar simțirea (lucrarea simțurilor), unindu-se cu materia și forma, pe de-o parte dă naștere patimei, pe de alta ucide și stârpește cugetările cele după fire. Pentru că rațiunea firii nu se poate arăta la un loc cu patima, precum nici patima nu se naște împreună cu firea”¹⁸⁷.

12: **Atunci Iosua a grăit către Domnul, în ziua în care Domnul i-a dat pe Amorei în puterea lui Israel, când i-a nimicit în Gabaon și au fost zdrobiți de dinaintea fiilor lui Israel. Și a zis Iosua:**

**„Să stea soarele deasupra Gabaonului
și luna deasupra văii Aialonului!”**

„Textul Masoretic adaugă: *Oare nu despre aceasta se scrie în Cartea Dreptului? Cartea*

¹⁸⁷ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, 65

Dreptului (menționată și în II Regi 1, 18) era, după toate probabilitățile, un poem eroic care s-a pierdut, așa cum pierdută era și *Cartea Războaielor Domnului* (vezi Numerele 21, 15). Așadar, Iosua preia citatul și i-L rostește Domnului ca pe o rugăciune¹⁸⁸. „Dintr-o străveche culegere de poeme s-a păstrat un fragment care proslăvește eroismul lui Iisus Navi, care a putut vorbi cu Dumnezeu”¹⁸⁹. Sunt, așadar două opinii în această problemă: conform celei dintâi, Iosua ar fi folosit un stih dintr-o culegere alcătuită până la el, după cea de-a doua opinie, cuvintele au fost rostite de Iosua cel dintâi în această împrejurare, intrând ulterior într-o culegere de poeme. Înclinăm către cea de-a doua opinie, căci e greu de crezut să se fi făcut înainte de Iosua referiri la Gabaon și Aialon, de vreme ce israeliții abia acum intraseră în Canaan.

13: Și soarele și luna s-au oprit pe loc până când Domnul S-a răzbunat pe vrăjmașii lor.

14: Și s-a oprit soarele în mijlocul cerului; și nu s-a mișcat spre asfințit până la sfârșitul unei zile. Iar o zi ca aceea n-a mai fost nici înainte și nici după, așa ca Domnul să asculte de cuvântul omului; că s-a luptat Domnul de partea lui Israel.

Conform relatării despre oprirea soarelui și a lunii, „aceasta ar însemna o zi în plus, fără să fi fost precedată de o noapte. Iosua urmărea o victorie totală într-un război foarte greu (cinci armate contra una), iar pentru aceasta avea nevoie de timp. Ca orice altă minune din Sfânta Scriptură, și aceasta trebuie acceptată ca atare, printr-un act de credință pură; orice încercare de a o explica rațional e sortită eșecului”¹⁹⁰. „Pentru Theodoret (*Qu. Ios.* 14), oprirea în loc a soarelui prefigurează întunericul ce va urma răstignirii lui Hristos”¹⁹¹.

Chiar dacă minunea covârșește puterea noastră de înțelegere, putem face de aici considerații asupra a ceea ce numim noi timp: „O timp atât de scurt, dar a cărui putere e mai mare decât anii! Căci în el și-a predat Cel Slăvit duhul Său Tatălui (Ioan 19, 30): întuneric s-a făcut în el, lumină s-a făcut în el: toate acestea s-au făcut în (acest răstimp). Dintr-o singură zi Iisus a făcut două, așa cum Iosua făcuse din două zile una”¹⁹². „Așadar, nimeni să nu-mi spună că timpurile sunt mișcările corpurilor cerești, pentru că odată, când soarele se opri după dorința cuiva, ca să termine un război victorios, soarele stătea, dar timpul mergea. În adevăr, acea luptă a fost purtată și terminată în spațiul său de timp, care să-i fie de ajuns”¹⁹³. Soarele e și imagine a lui Hristos, Lumina lumii: „Răsare soarele și apune soarele, zice Scriptura (Ecclesiast 1, 5). Deci și Cuvântul, când e socotit sus, când jos, după vrednicia și după rațiunea și modul de comportare al celor ce cultivă virtutea și se străduiesc după cunoștința dumnezeiască. Fericit însă cel ce ține, ca Isus Navi, neapus în sine Soarele dreptății în cursul întregii zile a vieții de acum, nehotărnicit de seara păcatului și a neștiinței, ca să poată zdrobi și fugări după lege pe dracii cei vicleni, care se ridică împotriva lui”¹⁹⁴. „Cel ce cultivă în chip evlavios filosofia și luptă împotriva puterilor nevăzute să se roage să rămână în el puterea naturală de discernământ (care are o lumină măsurată) și harul luminător al Duhului. Căci cea dintâi călăuzește trupul spre virtute prin fapte; iar cel de al doilea luminează mintea pentru a alege mai presus de toate tovărășia înțelepciunii, prin care surpă întăriturile păcatului și orice culme ridicată împotriva cunoașterii lui Dumnezeu (II Corinteni 10, 4-5). Aceasta o arată prin rugăciune Iisus Navi, care se roagă să stea soarele deasupra Ghibeonului, adică să-i fie păzită neapusă lumina cunoștinței lui Dumnezeu pe muntele contemplației mintale; și luna deasupra văii, adică să-i rămână puterea naturală de discernământ în neputința trupului neabătută de la

¹⁸⁸ BBVA, pp. 255-256

¹⁸⁹ IIR, p. 202

¹⁹⁰ BBVA, p. 256

¹⁹¹ SEP 2, pp. 54-55

¹⁹² Sf. Efreim Sirul, *Imne la Răstignire*, VI, 2

¹⁹³ Fericitul Augustin, *Mărturisiri*, XI, 23

¹⁹⁴ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 131

virtute¹⁹⁵. „Ghibeon este mintea înaltă; iar valea este trupul care s-a smerit prin mortificare. Soarele este Cuvântul care luminează mintea, îi hărăzește puterea vederilor (contemplării) și o izbăvește de toată neștiința. Iar luna este legea firii, care înduplecă trupul să se supună după lege duhului, spre a primi jugul poruncilor. Căci luna e simbolul firii, fiindcă e schimbăcioasă. Dar în sfinți ea rămâne neschimbăcioasă, pentru deprinderea lor neclintită în virtute (pentru habitul neschimbăcios al virtuții)¹⁹⁶. „Un alt drept zice doar un cuvânt și soarele se oprește. [...] Vezi cum dreptii sunt împărații celor create iar toate cele create aleargă întru întâmpinarea lor¹⁹⁷. Desigur, dreptul cere, prin rugăciune, însă Dumnezeu este cel care face minunea: „Dar cine a poruncit soarelui să stea pe loc alte două ore, ca (Iosua) să biruiască în război? A făcut acestea numai firea sa, sau Puterea care era în el?¹⁹⁸. „Am dori, de este cu puțință, să arătăm cum a mărit Domnul nostru Iisus Hristos lumina și a prelungit ziua, pe de o parte pentru mântuirea oamenilor, pe de alta, pentru zdrobirea puterilor răului. De când a venit Iisus în lume, de atunci a început sfârșitul păcatului lumii [...]. Propriu-zis, El a oprit și a oprit și întârziat ziua sfârșitului, neîngăduindu-i să se arate. [...] Deci până la împlinirea făgăduinței făcute de Tatăl, până ce bisericile diferitelor popoare vor înflori și se va ajunge să se vestească Cuvântul la toate neamurile și în sfârșit până ce se va mântui și întregul Israel (Romani 11, 25-26), iată cât timp se prelungește ziua și iată cât e amânată încheierea ei, căci în tot acest răstimp soarele nu apune deloc, ci soarele dreptății (Maleahi 3, 20) se tot înalță revărsând lumina adevărului în inimile celor care cred. Dar când se va umple măsura credincioșilor și când va veni vremea stricăciunii și a răutății neamurilor, celor de pe urmă, când din pricina înmulțirii fărădelegilor iubirea multora se va răci (Matei 24, 12) și când nu vor mai rămâne decât puțini la care se va putea vădi credința, atunci se vor scurta zilele (Matei 24, 22). Într-adevăr, același Domn va putea prelungi durata zilelor, când este timpul mântuirii, și să scurteze durata, când este timpul mahnirii și al pierzării. După câte pricepem, vom avea și noi o zi a noastră, în care se prelungește pentru noi timpul luminii, ca să umblăm cuviincios ca ziua și să săvârșim faptele luminii (Romani 13, 13)¹⁹⁹. „Cum, deci, nu trebuie să-L venerăm pe Cel pe care-L cunoaștem și din aceasta și să nu-I admirăm puterea Lui, atoatecauzatoare și supranegrăită? Cum să nu-L admiri când soarele și luna sunt mișcate de El într-o putere și stabilitate mai presus de fire, împreună cu nemișcarea neschimbată a universului în toate și toate rămân ca măsură a zilei întregi pentru toate sau mai mult decât aceasta? Cum să nu-L admiri, când toate cele mari și cuprinzătoare, astfel purtate, nu amestecă cele cuprinse de ele?²⁰⁰.

15: **Și Iosua, și tot Israelul împreună cu el, s-a întors în tabără la Ghilgal.**

Textul biblic fiind limpede, arătăm aici că *Aialon* (= ținut al cerbilor) era o localitate situată la 15 km vest de Gabaon. Cât privește această din urmă așezare: „Descoperiri arheologice deosebit de valoroase pentru confirmarea valorii istorice a Vechiului Testament s-au întreprins și pe locul fostei așezări hivite Ghibeon, între anii 1922-1923, 1957, 1959- 1960 și 1963. Importanța acestor vestigii constă în faptul că ele atestă Ghibeonul ca așezare fortificată și în afara ei se afla iazul despre care vorbește profetul Ieremia (41, 12)²⁰¹.

16: **Iar acești cinci regi au fugit și s-au ascuns în peștera din Macheda.**

„Macheda (menționată și în versetul 10) se afla la sud de Gabaon, între Lachiș și Hebron. Nume cu rezonanță epică, prin istorisirea care urmează²⁰². „Să vedem acum ce înțeles

¹⁹⁵ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 133

¹⁹⁶ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 134

¹⁹⁷ Sf. Macarie Egipteanul, *21 de cuvântări despre mântuire*, XIV, B1-C1

¹⁹⁸ Sf. Macarie Egipteanul, *Omilii duhovnicești*, L, 2

¹⁹⁹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 3

²⁰⁰ Sf. Dionisie Areopagitul, *Epistole*, VII, 2

²⁰¹ AB, p. 16

²⁰² BBVA, p. 256

au cuvintele: cei cinci regi au fugit și s-au ascuns în peșteră. Am mai spus că pentru creștini sunt două feluri de războaie. Este vorba aici de războiul dreptilor, așa cum vorbește Sfântul Pavel efesenilor, unde, după cum zice Apostolul, nu se înțelege atât lupta împotriva trupului și a sângelui, cât împotriva domniilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății răspândite în văzduhuri (6, 12). Însă, pentru cei care sunt întârziați și încă nedesăvârșiți, lupta se duce, încă, împotriva trupului și a sângelui, încât aceștia sunt încă asaltați de păcatele și de slăbiciunile cărnii. Aceasta, cred, este indicată în acest loc. Am mai spus că cei cinci regi au declarat război ghibeoniților, prin care, după părerea noastră, trebuie înțeleși creștinii nedesăvârșiți. Ei sunt deci cei asediați de cinci regi. Cei cinci regi indică cele cinci simțuri ale trupului: vederea, auzul, gustul, pipăitul și mirosul, căci prin unul din aceste simțuri se poate cădea în păcat. Cele cinci simțuri se aseamănă cu cei cinci regi, care asediază pe ghibeoniți, cu alte cuvinte pe oamenii cei după trup. În ceea ce privește fuga în peșteri, poate că are următoarea semnificație (căci o peșteră este un loc în adâncurile pământului): înțelesul ar fi acela, după cum am spus mai înainte, că aflându-se simțurile în trup, ele sunt adânc înfipite în lucrurile pământului, ocupându-se nu de slujirea lui Dumnezeu, ci de slujirea trupului, iar prin aceasta s-ar putea spune că ele s-au ascuns în peșteri”²⁰³.

17: Iar lui Iosua i s-a spus: „Cei cinci regi au fost aflați ascunși în peștera din Macheda”.

18: Și a zis Iosua: „Prăvăliți pietre mari pe gura peșterii și puneți oameni să le păzească!”

19: Iar voi nu stați aici, ci goniți-i din urmă pe dușmanii voștri și loviți partea lor de dinapoi și să nu vă fie milă de ei și nu-i lăsați să intre în cetățile lor, căci Domnul, Dumnezeul nostru, i-a dat în mâinile noastre”.

20: Și a fost că atunci când Iosua și fiii lui Israel au încetat să-i taie într-un măcel care i-a nimicit de istov, cei ce scăpaseră cu viață au fugit în cetăți tari.

21: Și-ntregul popor s-a întors cu sănătate la Iosua, în Macheda, și limba nici unuia dintre fiii lui Israel n-a murmurat.

„Israeliții, veșnic puși pe cârteală împotriva mai-marilor lor – și a Domnului -, nu aveau acum nici un motiv s-o facă. Textul Masoretic: Și nimeni nu și-a îndreptat limba împotriva fiilor lui Israel”²⁰⁴.

Întregul popor s-a întors, conform celor scrise, cu sănătate: „Vezi, așadar, că slujind în oștirea lui Iisus, trebuie să te întorci din război sănătos și nevătămat, întrucât nu te va atinge nici o rană care vine de la săgețile cele arzătoare ale vicelanului (Efeseni 6, 16), nici o necurăție nu va întina inima ta, nici o pată nu va tulbura gândurile tale, nici mânia, nici lăcomia și nici un alt prilej nu va îngădui diavolului să te poată răni. Cât despre cuvintele: nimeni nu va mișca limba, părerea mea este că aceasta însemnează că nimeni nu s-a lăudat că a biruit, știind că Iisus este cel care aduce biruințele. De aceea ei nici măcar nu-și deschid gura să mai spună ceva. Așa a înțeles lucrurile și Apostolul (Pavel) când a spus: Nu eu (sunt cel care m-am ostenit), ci harul lui Dumnezeu care este cu mine (I Corinteni 15, 10). Cred că la așa ceva se referea și spusa Domnului: Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem (Luca 17, 10). În amândouă aceste împrejurări Domnul ne dă să înțelegem că nu se cade să ne mândrim când reușim ceva”²⁰⁵.

22: Și a zis Iosua: „Deschideți peștera și scoateți-i afară pe cei cinci regi!”

23: Și i-au scos afară din peșteră pe cei cinci regi: regele Ierusalimului, regele Hebronului, regele Iarmutului, regele Lachișului și regele Eglonului.

„Să ținem minte, dar, că dacă Iisus a zdrobit pe regele Lachișului, pe regele din Ai, pe regele din Lebna (vv. 29-30), pe regele din Lachiș și pe regele din Hebron, a făcut-o pentru ca

²⁰³ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 4

²⁰⁴ BBVA, p. 256

²⁰⁵ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XII, 2

toate acele orașe, care trăiau într-o lege a păcatului, sub regi nevrednici, să trăiască de acum în legea lui Dumnezeu. Dar dacă am fi râvnitori și dornici să descifrăm chiar și sensul ascuns al numelor acestor orașe, vom descoperi că ele se referă fie la împărăția răului, fie la aceea a binelui. De exemplu, Lebna înseamnă albeață, iar albeața poate fi înțeleasă în multe feluri, căci este albeața leprei și albeața luminii. E posibil, deci, ca prin sensul unui singur nume să se indice două stări opuse: sub conducerea regilor răi, Lebna a avut albeața leprei, însă după dărâmarea și pustiirea orașului, trecând sub autoritatea israeliților, Lebna va avea albeața luminii, căci, în Scriptură, albul este sau un termen de laudă sau unul de culpă. Iar dacă ne referim la Lachiș, care se tâlcuiește cale, în Scriptură calea poate fi ceva bun sau ceva rău, precum citim în Psalmi: Calea celor necredincioși va pieri (1, 6), iar în înțeles opus: Faceți cărări drepte pentru picioarele voastre! (Evrei 12, 13). Orașul Lachiș poate fi înțeles că, la început, a fost o cale a necredincioșilor, însă după dărâmare și jefuire, el a fost așezat pe o cale dreaptă prin stăpânirea lui Israel. Același lucru se petrece cu Hebron, care se tâlcuiește tovărășie sau căsătorie. Or, inima noastră a fost întovărășită mai întâi cu un mire rău, cu un mire plin de fărâdelegi, cu diavolul. Îndată ce a murit și a dispărut acest mire nedrept, inima, eliberată prin rege de întâiul ei bărbat, s-a unit cu un om al binelui, cu bărbatul său cel legitim (Romani 7, 2), cu Acela despre care Pavel zice: Eu v-am logodit unui singur bărbat, lui Hristos, ca să vă înfățișez fecioară neprihănită (II Corinteni 11, 2). Și astfel, numele acelor cetăți are o semnificație care se potrivește cu îndoita stare a fiecărui oraș dintre acestea²⁰⁶. Prin acest comentariu am anticipat într-o măsură asupra evenimentelor, dar ne-a părut cel mai potrivit să-l introducem aici, fără a-l fragmenta. Deocamdată era vorba doar despre regii acestor orașe (mai puțin Lebna) și nu despre cucerirea cetăților respective.

24: Și după ce i-au scos în fața lui Iosua, atunci Iosua a chemat laolaltă întregul Israel și căpeteniile luptătoare care veniseră cu el, zicându-le: „Înaintați și puneți-vă picioarele pe grumajii lor!” Iar ei au venit și și-au pus picioarele pe grumajii lor.

25: Și le-a zis Iosua: „Nu vă temeți de ei și nici să vă-nspăimântați! Îmbărbătați-vă și întăriți-vă, că așa le va face Domnul tuturor vrăjmașilor voștri, cu care voi vă veți bate”.

Punerea piciorului pe grumazul vrăjmașului era un „gest simbolic al victoriei totale, obișnuit la faraonii Egiptului și regii Babilonului”²⁰⁷.

„De ce oare acuză ereticii această pericopă de cruzime? Este, zic ei, ceea ce este spus (în cuvintele): Puneți-vă picioarele pe grumajii regilor acestora și zdrobiți-i! Dar aceasta nu este semnul unei cruzimi, ci de umanism și bunătate. Cât aș vrea să ajungi și tu să ai putere să calci peste șerpi, peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului (Luca 10, 19), ca să pășești peste aspidă și vasilisc (Psalmi 90, 13), acest vasilisc care, altădată, a stăpânit peste tine și a menținut în tine domnia păcatului, pentru ca, odată nimiciți cei care te stăpâneau, prin lucrările păcatului, să stăpânească întru tine Domnul nostru Iisus Hristos”²⁰⁸.

26: Și Iosua i-a bătut și i-a spânzurat de cinci copaci. Și au stat spânzurați până seara.

27: Și a fost că spre apusul soarelui, Iosua a poruncit și i-au coborât de pe copaci și i-au aruncat în peștera în care fugiseră și au prăvălit pietre peste peșteră, așa cum se vede și astăzi.

Spânzurarea era socotită drept înjositoare, dar, pe de altă parte, conform legislației mozaice, condamnatul nu avea voie să rămână spânzurat pe lemn decât până la apusul soarelui. Locul de aici poate fi interpretat și drept o mortificare a patimilor trupești, cum se va vedea și dintr-un comentariu din finalul acestui capitol. În continuare (vv. 28-42) sunt istorisite alte cuceriri ale israeliților: „Campania-fulger a lui Iosua este relatată în șase episoade scurte, redactate aproape la fel, ca niște rapoarte de luptă, peste tot reliefându-se faptul că adevăratul învingător

²⁰⁶ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XIII, 1-2

²⁰⁷ BBVA, p. 256

²⁰⁸ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XI, 6

este Domnul, Cel ce se luptă de partea poporului Său”²⁰⁹.

28: Și-n aceeași zi au cucerit Macheda, iar pe locuitori i-au trecut prin ascuțișul săbiei, și de istov au nimicit tot ce era viu în ea; și nimeni în ea n-a rămas care să fi scăpat cu viață sau cu fuga. Iar cu regele Machedei a făcut așa cum făcuse și cu regele Ierihonului.

Macheda nu a fost identificată, dar se afla la nord-est de Lachiș, într-o regiune cu peșteri.

29: Iar Iosua, și tot Israelul cu el, au plecat din Macheda la Libna; și au împresurat Libna.

30: Și a dat-o Domnul în mâinile lui Israel; și au luat-o, pe ea și pe regele ei, iar pe locuitorii ei i-au trecut prin ascuțișul săbiei, precum și tot ce era suflare în ea; nimeni n-a scăpat cu viață sau cu fuga; iar cu regele ei au făcut ceea ce făcuseră cu regele Ierihonului.

Libna (= albeață) era o cetate în câmpie, situată între Macheda și Lachiș, dar al cărei loc nu se cunoaște cu exactitate, vehiculându-se diferite presupuneri.

31: Iar Iosua, și tot Israelul cu el, au plecat din Libna la Lachiș; și a împresurat-o și a pornit război asupra-i.

32: Iar Domnul a dat Lachișul în mâinile lui Israel; și l-au luat în ziua următoare, iar pe locuitorii din el i-au trecut prin ascuțișul săbiei; și au dărâmat cetatea, așa cum făcuseră cu Libna.

Lachiș era o cetate întărită din câmpie, situată la circa 45 km sud-vest de Ierusalim și la vreo 23 km de Hebron. Din punct de vedere militar, cetatea Lachiș era bine fortificată, fiind cucerirea cea mai însemnată de până acum.

33: Atunci Horam, regele Ghezerului, s-a ridicat în ajutorul Lachișului; iar Iosua l-a izbit cu ascuțișul săbiei, pe el și poporul său, că dintre ei n-a rămas nici unul care să fi scăpat cu viață sau cu fuga.

În ajutorul Lachișului a intervenit Horam (= nobil), regele cetății Ghezer (= așezat în pantă), situată în apropiere de Lachiș și datând de pe la anul 3000 î. Hr. „Privite în ansamblu, vestigiile arheologice de la Ghezer (1966 –1971) depun mărturie pentru mențiunile făcute de aghiografi în legătură cu existența sa încă din vremea lui Iosua. Această așezare a avut o istorie frământată și pe locul său s-au perindat mai multe popoare între care și filistenii, a căror prezență este confirmată în nivele de ocupație umană identificată de arheologi”²¹⁰.

34: Iar Iosua, și tot Israelul cu el, au plecat din Lachiș la Eglon și l-au împresurat și au pornit război asupra-i; iar Domnul l-a dat în mâinile lui Israel;

35: și în chiar ziua aceea l-au luat, iar pe locuitori i-au trecut prin ascuțișul săbiei; și-n ziua aceea au ucis tot ce era viu în el, așa cum făcuseră în Lachiș.

Localizarea Eglonului este incertă; posibil să fi fost situat la 25 km nord-est de Gaza.

36: Iar Iosua, și tot Israelul cu el, au plecat de la Eglon la Hebron și l-au împresurat;

37: și l-au luat și l-au trecut prin ascuțișul săbiei, și pe regele lui și toate satele lui; și n-a scăpat nimic din ceea ce era viu în el; precum făcuseră cu Eglonul, așa au făcut și cu el, nimicindu-l, pe el și tot ce se afla în el.

Cetatea Hebron fusese numită în vechime Chiriat-Arba; existentă încă de pe timpul lui Avraam, cetatea se află la cea mai mare altitudine din Palestina, circa 1000 de metri deasupra nivelului Mediteranei; este situat la circa 30 km sud-sud-vest de Ierusalim; în jurul Hebronului există 25 de izvoare și 10 puțuri mari, numeroase podgorii și livezi cu măslini.

38: Iar Iosua, și tot Israelul cu el, s-au întors la Debir și l-au împresurat;

39: și l-au luat, pe el și pe regele lui și satele lui și l-au trecut prin ascuțișul săbiei; și l-au nimicit, și tot ce era suflare în el; și n-au lăsat în el pe nimeni care să fi scăpat cu viață; precum făcuseră cu Hebronul și cu regele acestuia, așa au făcut cu Debirul și cu

²⁰⁹ BBVA, p. 256

²¹⁰ AB, p. 16

regele lui.

Debirul era o cetate situată în ținutul muntos al lui Iuda (după cum se va împărți pământul ulterior), datând încă de pe la anul 2200 î. Hr.; s-a mai numit și Chiriat-Sefer (= cetatea cărții).

40: Și a lovit Iosua tot pământul ținutului muntos și Neghebul și ținutul șes și Asidotul și pe regii lui; nimic din ele n-a rămas care să fi scăpat viu; și de istov au nimicit tot ce era viu, așa cum a poruncit Domnul, Dumnezeul lui Israel,

41: din Cadeș-Barnea până la Gaza și tot ținutul Goșen până la Gabaon.

Iosua a mai cucerit Neghebul, sau Țara de miazăzi, loc de pășunat aflat la câțiva kilometri sud de Hebron; Asidotul (?) și cetățile sale; și teritoriile de la Cadeș-Barnea (= deșert sfânt) până la Gaza (= puternic) și din Goșen (= alipire; presimțire) până la Gabaon.

42: Pe toți regii acestora și ținuturile lor le-a lovit Iosua o dată pentru totdeauna, căci Domnul, Dumnezeul lui Israel, S-a luptat de partea lui Israel.

„Trebuie că aceste regate, care acum sunt supuse de Isus și se ascund în peșteri, intră, mai târziu, în moștenirea sfinților și sunt numite partea Domnului: astfel regatul din Ierusalim, Lachiș sau Hebron. Ceea ce cred eu (e) că chiar și cele cinci simțuri ale trupului, înșirate mai înainte, odată ce au fost cucerite de Iisus și dezbrăcate de infidelitatea lor incredulă, odată ce au murit pentru păcat (pentru că au încetat a mai vorbi), aceste cinci simțuri devin slujitoare ale sufletului pentru a înfăptui dreptatea lui Dumnezeu²¹¹.

CAPITOLUL 11 – Cucerirea nordului Palestinei: bătălia de la apele Merom; luarea Hațorului și a altor cetăți; încheiere.

1: Și dac-a auzit de aceasta Iabin, regele Hațorului, a trimis la Iobab, regele Madonului, la regele Șimronului și la regele Acașafului

„Origen interpretează alegoric și spiritual numele regilor/demoni coalizați împotriva lui Iisus. Iabin înseamnă *gânduri și vicleșug/istețime*. Corespondentul lui este șarpele din Facere, renumit ca fiind cea mai isteță dintre creaturi (Facerea 3, 1). *Hațor* înseamnă *curte (împărătească)*, simbol al întregii lumi pământești; prin urmare, Iabin este simbolul *prințului acestei lumi*, al diavolului (*Hom. Ios. XIV, 2*). ♦ *Șimron* înseamnă *ascultare*, în două sensuri, bună și rea. Regele din Șimron dă aici ascultare diavolului. ♦ *Azif [Acașaf]* înseamnă *cum se scurge*: trimite la motivul *vanitas vanitatem* (toate cele lumești trec, se scurg inexorabil)²¹².

2: și la regii dinspre marele Sidon, la munte, și la Araba, în preajma Chinarotului, și la câmpie și în ținutul Dor

„*Sidon* înseamnă *vânători*: simbolizează puterile malefice care vânează sufletele credincioșilor (*Hom. Ios. XIV, 2*)²¹³.

3: și la Canaaneenii cei de pe țărmul de la răsărit, și la Amoreii de pe țărmul mării, și la Hetei și la Ferezei și la Iebuseii din munți și la Heveii cei de sub Hermon, în ținutul Mițpa.

4: Și au ieșit aceștia, ei și regii lor și popor mult, numeros ca nisipul de pe țărmul mării, și cai și foarte multe care de luptă.

„Războaiele purtate de Iisus Navi împotriva regatelor (Biblia 1688: *nărod multu ca năsipul de pe marginea mării mulțimea*) au fost înverșunate, victoria israeliților se datorește, potrivit textului, numai ajutorului lui Iahve²¹⁴.

O nouă coaliție se formează împotriva lui Israel; în fruntea acesteia se afla *Iabin* (= El pătrunde) regele *Hațorului* (= târg; castel îngrădit), cetatea fiind capitala canaaniților din nord;

²¹¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XI, 5

²¹² SEP 2, p. 58

²¹³ SEP 2, p. 58

²¹⁴ IIR, p. 202

lui Iabin i s-au alăturat *Iobab* (= jubilar; gălăgie) regele *Madomului* (= ceartă) – cetate din nord, regele *Șimronului* (= străjer) – cetate nordică, regele *Acșafului* (= fascinație) – cetate nordică, regii din *Sidon* (= pescuit; vânătoare; întăritură) – veche cetate canaanită din nord, cu regii din *Araba* (= pustiu), de lângă *Chinarot* sau *Chineret* (= harpă; liră) – câmpia Ghenizaretului, cu cei din ținutul *Dor* (= locuință) – cetate pe țărmul Mediteranei, Canaaneenii de pe țărmul Mediteranei, Amoreii de pe țărm, Heteii, Ferezeii, Iebuseii (vechii locuitori ai cetății Ierusalim) și Heveii.

5: Toți regii aceștia s-a adunat laolaltă și au venit într-un singur loc și și-au așezat tabăra la apele Merom, ca să se bată cu Israel.

Apele *Merom* (= loc înalt) erau situate, cel mai probabil, la 18 km nord de Lacul Galileii, dar există și alte propuneri.

6: Și a zis Domnul către Iosua: „Nu te teme de ei, căci mâine, la ceasul acesta, Eu pe toți îi voi da lui Israel ca să-i ucidă; cailor le vei tăia vinele, iar carele de luptă le vei arde-n foc”.

„*Le veți tăia vinele*: gr. *λευροκοπειν* înseamnă, exact, *a tăia tendoanele*. Corespunde ebr. *aqar*, dar în Deuteronom 21, 4.6 echivalează ebr. *araph*, *a frânge grumazul*. Origen preia împreună cele două expresii, interpretând spiritual expresia de aici ca *a-și înfrâna trupul prin post și a pune sub jugul abstenenței grumazul trușaf al cărnii*. El pleacă de la o nedumerire: de ce doar caii învinșilor sunt sacrificați, în vreme ce asinii sunt lăsați vii. Pentru că, răspunde el, caii sunt animale *senzuale, lascive și trușafe*, simbolizând patimile sufletești; asinii însă, prin caracterul lor blând și umil, simbolizează virtuțile. La un alt nivel de interpretare, caii reprezintă adunarea demonilor, în vreme ce asinii îi simbolizează pe păgânii ce vor fi convertiți (*Hom. Ios. XV, 3*)²¹⁵.

7: Iar Iosua și toți războinicii au năvălit asupra-le năprasnic la apele Merom și s-au repezit în ei în ținutul muntos.”

„La nord de lacul Ghenizaret se afla în epoca biblică lacul Hule sau Merom, care era cu 83 m deasupra nivelului Mării Mediterane. Avea o adâncime de 6-9 m. Hotarul dinspre nord nu era perfect delimitat, deoarece, în anotimpul ploios, toată împrejurimea era acoperită de bălți. Lângă lacul acesta, evreii, sub conducerea lui Iosua, l-au înfrânt pe Iabin, regele din Hazor²¹⁶.”

8: Și Domnul i-a dat în mâna lui Israel; acesta i-a lovit și i-a fugărit până la marele Sidon și până la Misferot-Maim și până la câmpurile din Mițpa, spre răsărit; și i-a nimicit până ce nici unul din ei n-a mai rămas să scape cu viață sau cu fuga.

9: Iar Iosua le-a făcut așa cum îi poruncise Domnul: cailor le-a tăiat vinele, iar carele de luptă le-a ars cu foc.

Israel zdrobește coaliția potrivnică și-i urmărește pe fugari pe teritorii extinse: până la Sidon, în nord, la *Misferot-Maim* (= izvoare calde) – la hotarele țării Sidonului, în câmpurile de la *Mițpa* (= turn de veghere) – cetate în Galaad, spre răsărit. Tăierea vinelor cailor, deși violentă, ar putea închipui gestul unui făcător de pace, caii fiind percepuți în vechiul Orient drept un simbol al războiului.

10: Și-n vremea aceea s-a întors Iosua și a luat Hațorul, iar pe regele lui l-a ucis cu sabia. Până atunci, Hațorul fusese căpetenia tuturor acestor regate.

11: Și toată suflarea cetății au trecut-o prin ascuțișul săbiei, și i-au nimicit pe toți și n-a mai rămas în ea nimic din ce era viu; și au ars Hațorul cu foc.

„Prin aceasta s-au indicat tainele al căror chip l-au arătat aceste cuvinte. Căci adevăratul Mântuitor al nostru, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, biruitorul puterilor celor rele și împărțitorul vredniciilor harului, a biruit în vremea întrupării Sale prin cruce păcatul și pe regele său, diavolul (căci odinioară stăpâna păcatul, împărțind peste toți). Prin aceasta a omorât cu cuvântul puterii Lui și a nimicit toată suflarea păcatului, adică patimile cele din noi și gândurile urâte și rele legate de ele, ca păcatul, în cei ce sunt ai lui Hristos și viețuiesc după Hristos, să nu

²¹⁵ SEP 2, p. 59

²¹⁶ AB, p. 83

mai aibă nimic care să se miște și să trăiască asemenea unuia care trăiește numai prin suflare²¹⁷.

12: **Și a luat Iosua toate cetățile acestor regate, ca și pe regii lor, pe care i-a trecut prin ascuțișul săbiei și i-a nimicit, așa cum poruncise Moise, sluga Domnului.**

13: **Dar Israel nu a ars nici una dintre cetățile întărite, în afară de Hațor, pe care Iosua a ars-o.**

14: **Fiii lui Israel au luat pentru ei toate prăzile, iar pe oameni i-au trecut prin ascuțișul săbiei până ce i-au nimicit de istov: pe nimeni din ei nu l-au lăsat cu suflare.**

15: **Așa cum Domnul îi poruncise lui Moise, sluga Sa, întocmai îi poruncise Moise lui Iosua; așa a făcut Iosua, fără să lase pe dinafară nimic din ceea ce Domnul îi poruncise lui Moise.**

16: **Și a luat Iosua toată țara muntoasă și ținutul Negheb și tot ținutul Goșen și ținutul de șes și pe cel dinspre apus și muntele lui Israel și ținuturile joase dinspre munte,**

17: **de la muntele Pele, care se întinde spre Seir, până la Baal-Gad, și plaiurile Libanului, la poalele Hermonului; și i-a prins pe toți regii lor și i-a bătut și i-a omorât.**

18: **Zile multe s-a războit Iosua cu regii aceștia.**

19: **Și n-a fost cetate pe care să n-o fi cucerit fiii lui Israel; pe toate le-au luat prin război.**

20: **Că de la Domnul a fost ca inima lor să se întărească în a ieși cu război împotriva lui Israel, pentru ca să fie ei nimiciți de istov și nici o milă să nu fie asupra-le, ci să fie dați pieirii, așa cum Domnul îi grăise lui Moise.**

Continuă cuceririle israeliților; urmează luptele cu Enachimii, descendenți din Enac, despre care s-a mai vorbit și în volumele anterioare:

21: **Și-n vremea aceea a venit Iosua și i-a nimicit cu totul pe Enachimii cei de dincolo de ținutul muntos, din Hebron și din Debir și din Anab și din tot muntele lui Israel și din tot muntele lui Iuda, împreună cu cetățile lor; și i-a nimicit Iosua întru totul.**

22: **Fiii lui Israel n-au cruțat pe nici unul dintre Enachimi, din ei însă au rămas în Gaza, în Gat și Așdod.**

23: **Și a luat Iosua toată țara, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise. Și Iosua le-a dat-o ca moștenire lui Israel, prin împărțire, după semințiile lor.**

Și s-a odihnit pământul de război.

„Sub Moise nu s-a spus ceea ce s-a spus sub Iisus (Navi): pământul s-a liniștit de război. Desigur că acest pământ, care este al nostru, cel prea plin de războaie și lupte, acest pământ nu va fi lipsit de războaie decât prin lucrarea Domnului Iisus. Între noi se află tot felul de popoare păcătoase, care pun stăpânire pe sufletele noastre fără să ne lase nici un răgaz. Înlăuntrul nostru se află acești canaanei, între noi sunt ferezii, aici sunt iebuseii; câtă trudă, câtă veghe și îndelungă-răbdare ne trebuie pentru a alunga dintre noi toate aceste popoare viciate, pentru ca, în sfârșit, pământul nostru să fie lipsit de războaie²¹⁸. Să nu uităm că Iosua e doar tip al lui Iisus, după cum Canaanul e numai preînchipuire a Împărăției cerurilor. Astfel, pentru israeliți a mai trecut multă vreme până la stăpânirea deplină a Canaanului (în vremea regelui David), însă chiar și aceea s-a dovedit vremelnică. La fel, pământul trupului nostru nu va fi deplin ferit de războaie în veacul acesta, ci doar după intrarea în Țara Făgăduinței. Oricum, biruința în războaiele noastre și odihna viitoare nu ni le poate da decât Hristos, preînchipuit în Iosua Navi.

CAPITOLUL 12 – Regii învinși, la răsărit și la apus de Iordan.

1: Aceștia sunt regii țării, pe care fiii lui Israel i-au bătut și ale căror pământuri le-au

²¹⁷ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, 18

²¹⁸ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, I, 7

moștenit dincolo de Iordan, spre răsărit, de la valea Arnonului până la muntele Hermon, și tot ținutul Arabei dinspre răsărit:

2: Sihon, regele Amoreilor, care locuia în Heșbon și domnea la Aroer, ce se afla pe povârnișul văii Arnonului, și de la jumătatea Galaadului până la [râul] Iaboc, hotarele fiilor lui Amon;

3: și Araba până la marea Chinerot, spre răsărit, și până la marea Arabei; Marea Sărată spre răsărit, pe calea către Bet-Ieșimot, de la Teman, la poalele muntelui Fazga;

4: Og, regele Vasanului, care locuia în Aștarot și în Edreea, rămas cel din urmă dintre uriași

5: și care domnea de la muntele Hermon și de la Salca și peste tot ținutul Vasanului spre hotarele Gheșurului și Maacului, și peste jumătate din Galaad, până la hotarele lui Sihon, regele Heșbonului.

6: Pe aceștia i-au ucis Moise, sluga Domnului, și fiii lui Israel; iar Moise i-a dat ca moștenire lui Ruben și lui Gad și la jumătate din seminția lui Manase.

Despre aceste cuceriri, săvârșite în vremea lui Moise, am vorbit în comentariile la Cărțile *Numerii* și *Deuteronom*. Revenim, aici, cu scurte precizări. La răsărit de Iordan, evreii au ocupat teritoriul cuprins între *Arnon* (= cel ce murmură; cel ce se mișcă repede) – râu care despărțea pe amoriții din nord de moabiții din sud –, muntele *Hermon* (= munte sacru) și pustiul Araba. Aici, evreii au învins pe *Sihon* (= cel ce dezrădăcinează; distrugător), regele Amoreilor, care locuia în *Heșbon* (= calcul; socoteală) și domnea la *Aroer* (= goliciune; tufiș de ienupăr) – cetate aflată pe malul drept al Arnonului. Regatul său cuprindea parte din *Galaad* (= aspru; zgrunțuros), regiune muntoasă la est de Iordan, mergând până la *Iaboc* (= râu albastru), afluent al Iordanului, și Araba, până la Marea *Chinerot* (= harpă; liră) – vechi nume al Lacului Galileii sau Ghenizaret; Marea Arabei și Marea Sărată denumesc Marea Moartă; *Bet-Ieșimot* (= casa pustiurilor) era o cetate pe malul răsăritean al Iordanului, situată în apropiere de muntele Fazga sau *Pisga* (= înălțime) și de Marea Moartă. *Teman* (= ținut sudic) denumea un trib, descendent din Esau, și un teritoriu, ocupat de acest trib, în regatul Edom.

Tot la răsărit de Iordan, evreii au biruit pe *Og* (= cel uriaș; cel cu gâtul lung), regele *Vasanului* (= țară întinsă; pământ roditor); acesta locuia în *Aștarot* (= turmă de oi; zei), sediul cultului zeiței Astarte, și *Edreea* (= puternic; putere), capitala Vasanului. *Salca* (= coșul vostru; drum) era o cetate din Vasan situată în apropiere de Edrei sau Edreea; *Gheșur* (= un pod) era un ținut situat între Hermon și Vasan; *Maaca* (= opresiune; asupnire), localitate siriană.

7: Și aceștia sunt regii Amoreilor, pe care Iosua și fiii lui Israel i-au ucis dincolo de Iordan, de la Baal-Gad, în valea Libanului, și până la muntele Pele, cum te urci spre Seir; iar Iosua a dat [pământul] semințiilor lui Israel, să-l moștenească după cum se cade:

8: la munte, la câmpie, în Araba, în Asidot, în pustie, în Negheb; pe Heteu și pe Amoreu și pe Canaanean și pe Ferezeu și pe Heveu și pe Iebuseu;

9: pe regele Ierihonului

și pe regele Aiului, care este aproape de Betel,

10: pe regele Ierusalimului

și pe regele Hebronului,

11: pe regele Iarmutului

și pe regele Lachișului,

12: pe regele Eglonului

și pe regele Ghezerului,

13: pe regele Debirului

și pe regele Ghederului,

14: pe regele Hornei

și pe regele Aradului,

15: pe regele Libnei

și pe regele Adulamului,
 16: **pe regele Machedei**
și pe regele Betelului,
 17: **pe regele Tapuahului**
și pe regele Heferului,
 18: **pe regele Afecului**
și pe al Șaronului,
 19: **pe regele Hațorului,**
 20: **pe regele Șimron-Meronului,**
pe regele Madonului,
pe regele Acșafului,
 21: **pe regele Chedeșului,**
pe regele Taanacului,
 22: **pe regele Meghiddonului,**
pe regele Iocneamului de lângă Carmel,
 23: **pe regele Dorului de lângă Nafat-Dor,**
pe regele Goimilor din Ghilgal,
 24: **pe regele Tirței.**
De toți, treizeci și unu de regi.

Dăm mai jos lista cetăților ai căror regi au fost biruiți de către israeliți:

Ierihon (= cetatea finicilor; orașul parfumurilor);

Ai (= ruină);

Ierusalim (= fundamentul păcii; posesiunea păcii; cetatea păcii);

Hebron (= comuniune; tovărășie; ligă);

Iarmut (= înălțime), cetate din câmpie;

Lachiș (= colină; încăpățănare);

Eglon (= juninci; cerc), cetate din Țara de Jos;

Ghezer (= pantă repede), cetate canaanită în apropiere de Lachiș;

Debir (= în spate; vorbire; pășune), cetate din ținutul muntos al lui Iuda;

Gheder (= perete), cetate din extremitatea demiazăzi a lui Iuda;

Horma (= nimicire), numită înainte de distrugerea ei completă Țefat; era situată în partea sudică a Palestinei, către hotarul cu Edomul;

Arad (= măgar sălbatic), oraș situat la marginea pustiei lui Iuda;

Libna (= albeață), cetate din câmpie;

Adulam (= loc împrejmuit), cetate situată între Iarmut și Soco;

Macheda (= ținutul păstorilor), cetate canaanită din pustie;

Betel (= casa lui Dumnezeu), oraș la vest de Ai și la sud de Silo;

Tapuah (= măr; gutuie; caisă), cetate din câmpia lui Iuda;

Hefer (= fântână; izvor), cetate pe malul apusean al Iordanului;

Afeca (= loc tare; fortificație), cetate din regiunea muntoasă a lui Iuda;

Șaron (= crăpături în pământ) sau Lașaron, localitate neidentificată; *Biblia Hebraica* o numește Lașaron; *Septuaginta* are *vasilea Afek tis Saron* (regele Afecului care ține de Saron); *Vulgata* socotește Saronul drept o cetate aparte;

Hațor (= târg; castel îngrădit), capitala regatului canaanit ce se întindea în nordul Palestinei;

Șimron-Meron (= straja amărăciunii; paza înălțimii), cetate canaanită situată în apropierea Betleemului Galileii;

Madon (= ceartă), cetate din nordul Canaanului;

Acșaf (= fascinație), cetatea canaanită aparținând ulterior teritoriului lui Așer;

Chedeș (= sfințit), ar putea fi un alt nume pentru Cadeș-Barnea;

Taanac (= loc nisipos), cetate la marginea câmpiei Izreelului;
Meghiddo (= amplasamentul trupelor), cetate în câmpia Ezdrelonului, de mare importanță strategică;

Iocneam (= ridicarea poporului), cetate aparținând ulterior teritoriului lui Efraim, situată pe *Carmel* (= grădină mare) sau în apropierea acestuia;

Dor (= locuință), cetate situată pe țărmul Mediteranei, lângă Nafat-Dor (= înălțimile Dorului);

Goim (= neamuri), cetate de lângă Ghilgal;

Tirța (= grație; farmec), cetate canaanită devenită celebră datorită frumuseții sale.

Aceștia sunt regii biruiți de Iosua (sau, mai exact, cetățile stăpânite de aceia). Fără a fi curățit cu totul pământul de popoarele canaanite, luptele prelungindu-se și în epocile viitoare, țara putea fi acum împărțită triburilor israelite. Despre împărțirea pământului vorbește următoarea secțiune a Cărții *Iosua*.

CAPITOLUL 13 - *Împărțirea pământului la răsărit de Iordan.*

„Capitolul 13 tratează complicata problemă a moștenirii și împărțirii după seminții”²¹⁹.
„De aici începe împărțirea Canaanului, care continuă până la cap. 19”²²⁰.

1: Iosua era bătrân și îndelungat în zile; și a zis Domnul către Iosua: „Tu ai îmbătrânit, ești înaintat în vârstă, dar pământ care să fie împărțit ca moștenire e încă foarte mult.

„Întrucât avem obiceiul ca cele zise despre Iisus Navi să le punem în legătură cu Domnul și Mântuitorul nostru, atunci căruia din cei doi se potrivește să-i spui bătrân și înaintat în zile? Oare nu celui ce este începutul a toate și care e mai întâi născut decât toată făptura? Iată de ce, fără îndoială, atributul de bătrân în înțelesul deplin al cuvântului nu i se potrivește decât Domnului și numai Lui, pentru că înainte de El n-a existat nimeni”²²¹. Cât privește pământul ce-a mai rămas de împărțit: „În cele de mai înainte s-a spus, după cum am constatat, că: S-a liniștit pământul de război și Iisus (Iosua) a luat tot pământul (11, 23). Or, iată că acum scrie: pământ de luat în moștenire a rămas încă mult. Crezi cumva că Scriptura ar conține contradicții? Despre așa ceva nici măcar n-ar trebui să pomenim. Dacă vom căuta înțelesul duhovnicesc al lucrurilor, atunci nu vom mai găsi nimic contradictoriu. Să ținem seamă de întâia venire a Domnului și Mântuitorului nostru, care a început să arunce sămânța cuvântului Său pe pământ, când a pus stăpânire pe tot pământul numai prin puterea seminței Sale, punând pe fugă puterile potrivnice și pe îngerii răzvrățiți, care se făcuseră stăpâni peste duhurile popoarelor și în același timp a semănat cuvântul Său, răspândindu-și astfel bisericile Sale. Aceasta este prima luare în stăpânire a întregului pământ. Vino după mine, ascultătorule, pe pârția abia perceptibilă a cuvântului, și-ți voi arăta că există și o a doua ocupație a unui pământ, despre care i s-a spus lui Iisus (Navi) că mai este mult. Ascultă ce spune despre acesta Pavel: El trebuie să împărățească până ce va pune pe toți vrăjmașii Săi așternut picioarelor Sale (I Corinteni 15, 25). Acesta este pământul despre care s-a spus că a fost lăsat până ce toți vor fi supuși sub picioarele Lui și astfel El va cuprinde toate popoarele în moștenirea Sa. [...] În ce privește timpurile noastre, multe lucruri au rămas încă nerezolvate și nu sunt încă așezate la picioarele lui Iisus. Or, Domnul Hristos, și pe acestea trebuie să le cuprindă. Căci nu poate avea loc sfârșitul lumii dacă nu vor fi supuse mai întâi toate, după cum zice profetul: Toate neamurile vor sluji Lui (Psalmi 71, 11), de la o margine până la alta și de la râu până la marginile lumii. Înaintea Lui vor îngenunchea etiopienii (Psalmi 71, 8-9) și din

²¹⁹ IIR, p. 202

²²⁰ SEP 2, p. 63

²²¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XVI, 2

ținuturile din cealaltă parte a Etiopiei îi vor aduce daruri (Sofonie 3, 10). Rezultă, de aici, că, la a doua venire, Iisus va lua în stăpânire întregul pământ, din care mai rămăsese mult de cucerit. Dar fericiți sunt cei care au fost cucerți la întâia Lui venire! Vor fi, într-adevăr, încărcăți de daruri cei care cu toată împotrivirea atâtor vrăjmași și atacurilor atâtor potrivnici, își dobândesc, prin război și pe calea armelor, partea lor din pământul făgăduit. Dar, în clipa în care supunerea lor va fi fost adusă la îndeplinire, prin silă, în ziua când va trebui nimicit vrăjmașul cel din urmă, adică moartea (I Corinteni 15, 26), nu va mai fi bunăvoință pentru cei care au fost supuși²²². În continuare, Dumnezeu arată care e pământul ce mai rămâne de luat în stăpânire, fiind vorba aici, desigur, despre realitățile istorice prin care a trecut poporul Israel; Iosua are de luat în stăpânire Canaanul; Iisus, Cel prefigurat de Acela, va stăpâni peste tot pământul.

2: Acesta e pământul care rămâne:

Hotarele Filistenilor, Gheșurul și Canaanul;

3: de la ținutul nelocuit din fața Egiptului până la hotarele Ecronului, de-a stânga Canaaneenilor, se socotesc cele cinci principate ale Filistenilor: Gaza, Așdod, Ascalon, Gat și Ecron;

4: și [ținutul] Heveilor: de la Teman la ținutul Canaan din fața Gazei, și ținuturile sidoniene până la Afeca și până la hotarele Amoreilor.

5: Și tot ținutul filistean Ghebla și tot Libanul spre soare-răsare, de la Baal-Gad, la poalele muntelui Hermon, până la intrarea Hamatului;

Ghebla: „e vorba de cetatea feniciană Gebal, mai cunoscută sub numele grecesc Byblos²²³”.

6: pe toți locuitorii ținutului muntos, de la Liban până la Misferot-Maim, pe toți Sidonienii îi voi nimici de dinaintea lui Israel; dar tu să-i dai lui Israel (pământul) prin sorți, așa cum ți-am poruncit Eu ție.

E indicat pământul care a mai rămas de cucerit; ne oprim aici asupra toponimelor, cu scurte indicații: *Gheșur* (= un pod), regat aramaic; prin Canaan se înțelege aici, cel mai probabil, teritoriul stăpânit de Filistenii de-a lungul Mediteranei; *Gaza* (= puternic), cea mai sudică cetate filisteană; *Așdod* (= loc fortificat; castel), una dintre principalele cetăți filistene; *Ascalon* (= punct de plecare; migrațiune), una dintre principalele cinci cetăți feniciene; *Gat* (= teasc pentru struguri), una dintre principalele cinci cetăți feniciene; *Ecron* (= sterpicieune), cea mai nordică și cea mai mare cetate filisteană; *Teman* (= ținut sudic), numele unui trib desprins din Esau și al teritoriului ocupat de acesta în Edom; *Afeca* (= forță), cetate la nord de Sidon; *Ghebla* sau *Ghebal* (= munte), cetate pe țărmul Mediteranei, la nord de Sidon; *Baal-Gad* (= Domnul prosperității), ținut aflat la poalele muntelui Hermon; *Hamat* (= fortăreață), oraș la nord de Hermon, către Damasc; *Misferot-Maim* (= izvoare calde), cetate de la hotarele țării Sidonului.

„Apoi, după o lungă înșirare de noțiuni, Scriptura vorbește doar despre cei din Sidon: voi pierde pe sidonieni de la fața fiilor lui Israel. Au fost amintiți și canaaneii și cei care se găsesc în ținuturile dinspre Egipt, cei care se află în ținutul Accaronului și în partea stângă a râului (Iordan), precum și mulțime de alte popoare. Dar, numai despre sidonieni zice Domnul că-i va nimici. Sidonienii, însă, [...] înseamnă *vânătorii*. Ce altceva se înțelege prin acești vânători răi, pe care Domnul îi va nimici, dacă nu puterile vrăjmașe despre care profetul zice: au întins cursă picioarelor mele, pentru a vâna sufletele și a le atrage, pe neașteptate, spre păcat? De aceea îi nimicește Domnul. Când vânătorii vor fi morți, când nu va mai fi nimeni pentru a întinde curse și plase ca să atragă sufletele în păcat, atunci fiecare va sta liniștit sub vița și sub smochinul lui (Miheea 4, 4)²²⁴”.

7: Și acum, împarte pământul acesta, ca moștenire prin sorți, la nouă seminții și la

²²² Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVI, 3

²²³ SEP 2, p. 63

²²⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVI, 4

jumătate din seminția lui Manase; de la Iordan până la Marea cea Mare, înspre apus, să li-l dai lor: Marea cea Mare va fi hotarul”.

8: Iar celor două seminții, a lui Ruben și a lui Gad, și la jumătate din seminția lui Manase le-a dat Moise pe cel de dincolo de Iordan; Moise, sluga lui Dumnezeu, li l-a dat spre răsărit,

9: de la Aroer, care e pe malul râului Arnon, și cetatea cea din mijlocul văii și Medeba întreagă, până la Dibon,

10: precum și toate cetățile lui Sihon, regele Amoreilor, care a stăpânit din Heșbon până la hotarele fiilor lui Amon;

11: și ținutul Galaadului și hotarele Gheșuriților și ale Maacatienilor, tot muntele Hermonului și întregul ținut al Vasanului, până la Salca;

12: întregul regat al lui Og din ținutul Vasanului, care a domnit în Aștarot și în Edreea, cel rămas dintre uriași, pe care Moise l-a bătut și l-a nimicit.

Despre cucerirea teritoriilor de la răsărit de Iordan am vorbit amănunțit în comentariile anterioare, la Cărțile *Numerii* și *Deuteronom*. La răsărit de Iordan au primit teritorii triburile *Ruben* (= iată fiu; arătarea fiului), *Gad* (= noroc; fericit) și jumătate din *Manase* (= cel ce face să uite; uitare). Zăbovim aici și asupra unor toponime: *Medeba* (= izvorul puterii; ape liniștite), veche cetate moabită, atribuită seminției lui Ruben; *Dibon* (= ținut mlăștinos; albia râului), oraș moabit, cucerit de Amoriți și, de la aceștia, de către israeliți.

„Azi ni s-a mai citit că Moise a dat unora partea lor de moștenire. După aceea citim că și Iosua, la porunca Domnului, a împărțit oamenilor săi partea cuvenită lor. Așadar, cel dintâi care a împărțit moștenire a fost Moise, al doilea Iosua. Prin Moise trebuie să înțelegem Legea. Cei care au trăit după Lege au primit cei dintâi partea de moștenire, însă în afara Țării Făgăduinței, căci când au primit pământul lor moștenire, ei nu l-au ocupat realmente, nici nu l-au împărțit între ei, ci au așteptat să primească abia de la Isus partea lor”²²⁵.

13: Dar fiii lui Israel nu i-au nimicit pe Gheșureni și pe Maacatieni și pe Canaaneeni; iar regele Gheșurenilor și al Maacatienilor locuiește până azi printre fiii lui Israel.

Text care arată că victoria israeliților de la răsărit de Iordan nu a fost deplină, iar aceste neamuri vor primejdui credința evreilor. Putem în continuare aplica astfel de locuri la paralela Moise-Iosua, în primul fiind închipuită Legea, iar al doilea vestind pe Iisus Hristos. Adevărul, însă, e acela că istoria israeliților nu permite până la capăt această interpretare, decât ca tip (chip) imperfect al realităților cerești. Desigur, cititorul se va fi deprins până acum cu aceste analogii și va ști până unde se poate încredința lor.

14: Doar seminției lui Levi nu i s-a dat moștenire: Domnul, Dumnezeu lui Israel, El e moștenirea lor, așa cum le-a spus Domnul. Și aceasta e împărțirea pe care Moise le-a făcut-o fiilor lui Israel la Araba Moabului, dincolo de Iordan, spre Ierihon.

În comentariile anterioare am arătat deseori că tribul Levi, ca trib sacerdotal, nu a primit un teritoriu al său la împărțirea pământului, ei urmând a se întreține din ofrandele aduse lui Dumnezeu. „Leviții n-au primit moștenire nici de la Moise, nici de la Isus (Navi), căci Dumnezeu este partea lor. Oare nu se trage de aici concluzia că în Biserica Domnului sunt unii care depășesc pe toți ceilalți prin virtuțile și vredniciile lor, căci despre ei ne spune Scriptura că Domnul însuși este moștenirea lor? Și dacă ne este îngăduit să arătăm o oarecare îndrăzneală, în legătură cu aceste lucruri, să cercetăm cât de puțin adâncimile acestor taine, ca să vedem dacă nu cumva imaginea preoților și a leviților ascunde următorul înțeles: în mijlocul poporului, adică al acelor care sunt mântuiți, partea cea mai mare și cel mai mare număr dintre ei au credința celor simpli și temători de Dumnezeu, încât sunt plăcuți Lui prin fapte bune, prin moravuri cinstite și prin însușirile alese ale faptelor lor. Dar sunt puțini, chiar foarte rari, cei care se dedică înțelepciunii și științei, care-și păstrează inimile lor curate și cultivă cele mai

²²⁵ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVI, 5

frumoase virtuți. Știința lor le îngăduie să aleagă calea pe care pornesc ceilalți mai simpli, ca să ajungă la mântuire. Așa sunt cei înfățișați aici cu numele de preoți și leviți, amintindu-ni-se că moștenirea lor este Domnul, adică înțelepciunea, pe care au preferat-o mai mult decât orice altceva²²⁶.

15: Pământul i l-a dat Moise seminției lui Ruben, după familiile lor.

16: Hotarele lor au fost de la Aroer, care este față-n față cu valea Arnonului, precum și cetatea ce se află în valea Arnonului, și tot șesul până la Medeba

17: și până la Heșbon și toate cetățile din șes, și Dibonul și Bamot-Baal și Bet-Baal-Meon

18: și Vasanul și Chedemotul și Mefaatul

19: și Chiriataim, Sibma și Țeret-Iașahar în muntele Emec;

20: și Bet-Peor și poalele muntelui Fazga și Bet-Ieșimot;

21: și toate cetățile din șes și tot regatul lui Sihon, regele Amoreilor, pe care l-a ucis Moise, pe el și pe căpeteniile Madianului: Evi, Rechem, Țur, Hur și Reba, căpeteniile de pe lângă Sihon, și pe locuitorii ținutului.

22: Iar pe Balaam al lui Beor, vrăjitorul, l-au ucis în luptă.

23: Iar hotarele lui Ruben erau...: însuși Iordanul era hotar; aceasta-i moștenirea fiilor lui Ruben, după familiile lor, după cetățile și satele lor.

E arătat teritoriul primit de seminția lui Ruben la răsărit de Iordan. Zăbovim aici asupra toponimelor noi:

Bamot-Baal (= înălțimile lui Baal), pare a fi fost un vârf de pe lungă creastă a muntelui Atarus; Baal (= Domn; Stăpân);

Bet-Baal-Meon (= casa domnului locuințelor), veche cetate amorită de la frontiera Moabului;

Chedemot (= așezări răsăritene), cetate pe malul răsăritean al Iordanului, situată la marginea pustiei;

Mefaat (= frumusețe);

Chiriataim (= cetate dublă; cetăți gemene; orașe surori), cetate între Arnon și Atarot;

Sibma (= răcoare), cetate în apropiere de Heșbon;

Țeret-Iașahar (= strălucirea zorilor), cetate amplasată pe un munte, în apropierea Mării Moarte; Emec (= vale);

Bet-Peor (= casa lui Peor), localitate învecinată cu Fazga; Peor (= ruptură; deschizătură);

Bet-Ieșimot (= casa pustiuirilor), cetate situată aproape de Fazga și de Marea Moartă.

Acestea erau teritoriile moștenite de Ruben. Despre căpeteniile Madianului biruite de israeliți s-a vorbit la Cartea *Numerii* (31, 8).

24: Moise, de asemenea, le-a dat moștenire fiilor lui Gad, după familiile lor.

25: În hotarele lor erau: Iezerul și toate cetățile Galaadului și jumătate din ținutul fiilor lui Amon, până la Aroer, care se află în fața cetății Raba;

26: și de la Heșbon până la Ramat-Mițpa și Betonim și de la Mahanaim până la hotarele Debirului,

27: și Bet-Haran și Bet-Nimra și Sucot și Țafon și restul regatului lui Sihon, regele Heșbonului. Hotarul lui era Iordanul, până la marea Chineret, dincolo de Iordan, spre răsărit.

28: Aceasta e moștenirea fiilor lui Gad, după familiile, cetățile și satele lor.

E înfățișată moștenirea lui Gad, fiind enumerate, selectiv, câteva toponime; la rândul nostru, ne vom ocupa doar de câteva dintre acestea:

Iezer sau *Iaezer* (= folositor), cetate din Galaad;

Raba (= capitală; mare), cetate situată în bazinul superior al Iabocului;

²²⁶ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVII, 2

Heşbon (= calcul; socoteală), capitala lui Sihon, despre care s-a mai vorbit: „La est de partea septentrională a Mării Moarte era amplasat Heşbonul, oraş regal al amoriţilor (Numerii 21, 25 ş. u.). Ulterior l-au ocupat israeliţii, iar mai apoi a ajuns cetate moabită”²²⁷;

Ramat-Miţpa (= înălţimea turnului de veghere), cetate galaadită, situată la hotarele lui Gad;

Betonim (= fisticuri), cetate revenită lui Gad;

Mahanaim (= două tabere), cetate revenită lui Gad;

Bet-Haran (= casa drumului), localitate pe valea Iordanului, reconstruită de tribul Gad;

Bet-Nimra (= casa leopardului), cetate acordată gadiţilor;

Sucot (= colibe; cabane; corturi), localitate pe malul răsăritean al Iordanului;

Ţafon (= nord), cetate pe valea Iordanului.

29: **Moise a dat [moştenire] şi la jumătate din seminţia lui Manase.**

30: **Iar hotarele lor au fost de la Mahanaim, cu tot regatul Vasanului, cu tot regatul lui Og, regele Vasanului, şi cu toate satele Iairului – care se află în ţinutul Vasanului –; şaizeci de cetăţi.**

31: **Iar jumătate din Galaad, cu Aştarotul şi Edreea, – cetăţile regale ale lui Og în ţinutul Vasanului – i-a fost dată fiilor lui Machir, fiul lui Manase, adică la jumătate din fiii lui Machir, fiul lui Manase, după familiile lor.**

Se arată teritoriul primit de jumătatea lui Manase la răsărit de Iordan; pentru Cartea *Iosua*, un singur toponim nou aflăm aici: *Iair* (= El luminează), fiind vorba despre Târgurile lui Iair, localităţi lipsite de ziduri de apărare, în partea de nord-vest a Vasanului, în regiunea Argobului. Moştenitor a fost *Machir* (= vândut), fiul lui Manase, dar, ca unic fiu, strămoş şi al jumătăţii lui Manase stabilite în Canaan.

32: **Aceştia sunt cei cărora le-a dat Moise moştenire în şesul Moabului, dincolo de Iordan, în faţa Ierihonului, spre răsărit. Dar seminţiei lui Levi nu i-a dat Moise moştenire: Domnul, Dumnezeul lui Israel, El este moştenirea lor, aşa cum le-a grăit.**

„A doua frază a acestui verset e preluată din Textul Masoretic”²²⁸. Despre moştenirea leviţilor s-a vorbit adeseori, urmând să se revină asupra lor.

CAPITOLUL 14 – *Împărţirea pământului la apus de Iordan.*

1: **Aceştia sunt aceia dintre fiii lui Israel care au primit moştenire în ţara Canaanului, cărora Eleazar preotul şi Iosua, fiul lui Navi, şi capii de familie ale seminţiilor fiilor lui Israel le-au împărţit ca moştenire.**

„Fiul lui Navi a pus doisprezece oameni ca să împartă moştenirea; doisprezece apostoli, crainici ai adevărului, trimite şi Iisus (Hristos) în toată lumea”²²⁹. „Aşadar, acel pământ, care este dincolo de Iordan, a fost împărţit de Moise, în timp ce pământul sfânt, pământul cel bun, l-a împărţit Isus împreună cu mai marii seminţiilor lui Israel. Vezi, dar, că de îndată ce Mântuitorul va începe să împartă adevărata moştenire a ţării sfinte, El îşi va atrage de partea Sa pe prinţii adevăratului Israel, pe Israelul cel duhovnicesc. Şi cine sunt fruntaşii seminţiilor noastre? Aceşti fruntaşi ai Bisericii, dacă nu Sfinţii Apostoli cărora Mântuitorul le-a spus: Veţi şede şi voi, pe douăsprezece tronuri, şi veţi judeca cele douăsprezece seminţii ale lui Israel (Matei 19, 28). În acelaşi timp a fost asociat la împărţire şi un preot, care este cuvântul tainic şi mistic al lui Dumnezeu, deoarece este spus că Isus şi Eleazar au convenit pentru a împărţi pământul”²³⁰. Amintim aici că Eleazar se tâlcuieşte *Dumnezeu a venit în ajutor*, iar Navi (sau Nun) prin

²²⁷ AB, p. 102

²²⁸ BBVA, p. 260

²²⁹ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, X, 11

²³⁰ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVIII, 1

pește; durată; vlăstar.

2: **Ei și-au primit moștenirea prin sorți, așa cum Domnul, prin mâna lui Iosua, le-a poruncit celor nouă seminții și la o jumătate de seminție**

3: **dincolo de Iordan. Dar Leviții nu aveau parte printre ei.**

4: **Fiindcă fiii lui Iosif erau două seminții: Manase și Efraim; iar pentru Leviți nu era în țară nici o parte care să le fi fost dată, ci doar cetăți de locuit, precum și împrejurimile acestora pentru vitele lor, cu vite cu tot.**

5: **Precum Domnul îi poruncise lui Moise, așa au făcut fiii lui Israel și au împărțit pământul.**

Situația aparte a leviților e explicată aici și prin aceea că din Iosif au răsărit două seminții: numărul triburilor, ca și acela al Apostolilor, trebuia să se mențină acela de două-sprezece. Nu ne pare a fi aici locul potrivit pentru a tâlcui acest număr, dar putem trimite pe cei interesați la *Ambigua* Sfântului Maxim Mărturisitorul (pp. 163-170).

6: **Iar fiii lui Iuda au venit la Iosua în Ghilgal; și i-a grăit Caleb, fiul lui Iefone Chenezul: „Tu știi cuvântul pe care Domnul l-a grăit către Moise, sluga lui Dumnezeu, în privința mea și a ta, la Cadeș-Barnea.**

7: **Că eu aveam patruzeci de ani când Moise, sluga lui Dumnezeu, m-a trimis din Cadeș-Barnea să iscodesc această țară, iar eu i-am răspuns după gândul său.**

8: **Frații mei, cei ce s-au suit împreună cu mine, au înspăimântat inima poporului; eu însă L-am urmat întocmai pe Domnul, Dumnezeul meu.**

9: **În ziua aceea s-a jurat Moise, zicând: Pământul în care te-ai dus îți va fi moștenire, ție și fiilor tăi în veci, fiindcă tu L-ai urmat întocmai pe Domnul, Dumnezeul nostru.**

10: **Și acum, iată că Domnul m-a ținut viu, așa cum a grăit; patruzeci și cinci de ani sunt acum de când Domnul a grăit cuvântul acesta către Moise, la vremea când Israel umbla prin pustie; și acum, iată, eu am optzeci și cinci de ani**

11: **și sunt încă tare, ca atunci când m-a trimis Moise; tare sunt și acum să ies și să intru în război.**

12: **Și acum, cer de la tine muntele acesta, așa cum a zis Domnul în ziua aceea; că tu ai auzit cuvântul acesta în ziua aceea. Enachimii sunt și acum acolo, cu cetăți mari și tari; așadar, dacă Domnul va fi cu mine, eu îi voi nimici, așa cum mi-a spus mie Domnul”.**

„Sfântul nu cere nimic neînsemnat și pământesc, nimic din ce se găsește în fundul văilor, ci el cere un munte înalt, un munte acoperit cu orașe mari și întărite. [...] Și dacă a cerut, e că a cunoscut meșteșugul de a lupta, după cum este scris: Înțeleptul ia cu luptă cruntă cetatea și răstoarnă întăriturile în care-și puneau nădejdea necredincioșii (Pilde 21, 22). Crezi că dacă Solomon a spus acestea a voit să ne învețe pe noi că înțeleptul cucerește cetăți și nimicește meterezele zidite din pietre? Înțelesul acestor cuvinte este următorul: orașul și meterezele indică învățăturile și judecățile cu care filosofii construiesc toate părerile profane și potrivnice Legii divine, care sunt observate de păgâni și barbari. La numărul de părerii josnice și de orașe întărite, așezate pe munți, trebuie să adăugăm și afirmațiile pe care ereticii le atribuie Scripturii și pe care ei le așază ca pe niște munți înalți. Acestea sunt cetățile pe care le dărâmă înțelepții proclamând cuvântul adevărului, și orașele minciunii, pe care le răstoarnă berbecul adevărului, precum și Apostolul Pavel zicea: Noi surpăm gândurile și toată trufia care se ridică împotriva cunoașterii lui Dumnezeu (I Corinteni 10, 5). Și astăzi trăiește înaintea lui Isus preaînțeleptul Caleb, mărturisind că e tare în război și gata de luptă, și cere, ca să spunem așa, învoirea să se bată, să atace pe înțelepții veacului, pe cei care afirmă minciuna în locul adevărului, să-i biruie, să-i învingă și să răstoarne întreg edificiul spuselor lor. De aceea, văzând însuflețirea lui Isus, îl binecuvântează (v. 13). Fără îndoială El binecuvântează astfel de dorințe și de cutezanțe. Dar și tu,

dacă vrei să te dedici învățaturii, cugetând în Legea lui Dumnezeu, în duhul înțelepciunii și devenind ca o inimă în Legea lui Dumnezeu, poți răsturna cetăți mari și întărite, adică născocirile minciunii, învrednicindu-te de binecuvântarea lui Isus și astfel primești de la el Hebronul. Dar Hebron se tâlcuiește comuniune ori căsnicie”²³¹.

13: Iar Iosua l-a binecuvântat; și a dat Hebronul ca moștenire lui Caleb, fiul lui Iefone Chenezul.

„Hebronul este alt oraș străvechi al Țării Sfinte, existent până azi. În timpul lui Iosua se numea Qyriat Arba. Este situat la 36 km sud de Ierusalim și la 927 m altitudine deasupra nivelului Mediteranei”²³².

14: Și de atunci până-n ziua de astăzi i-a fost Hebronul moștenire lui Caleb, fiul lui Iefone Chenezul, fiindcă el a ascultat de porunca Domnului, Dumnezeul lui Israel.

„Să vedem, dar, cine este cel dintâi care a primit moștenirea din mâinile lui Iisus (Iosua)? Scriptura zice că acesta a fost Caleb, fiul lui Iefone, căci el e întâiul care cere și stăruie cu vorbe și temeuri, vorbe despre care știm că ne pot fi de folos pentru mântuire. Caleb se tâlcuiește: ca inima. Cine este cel ca inima, dacă nu acela care în toate treburile își închină munca gândirii, care nu primește numele unui oarecare membru al Bisericii, ci este identificat cu organul cel mai important din noi, adică cu inima, ceea ce înseamnă că în toate lucrările sale el se conformează rațiunii și înțelepciunii și orânduiește toate treburile ca și când el însuși ar fi inima? În ce privește pe Iefone, tatăl său, acesta se tâlcuiește: convertire. Acest Caleb este, deci, fiul convertirii. Ce alt înțeles poate avea decât că, întorcându-se la Dumnezeu, a produs un asemenea efect încât inima sa a născut un fiu care este inima? Orice om, deci, care se dăruiește gândurilor divine și care stăruie cu înțelepciune și judecată, este un Caleb. Acest Caleb a fost îndrumat, mai întâi, de Moise, iar mai apoi de Iisus (Iosua), care l-a asistat și i-a zis: Tu știi ce a zis Domnul către Moise, omul lui Dumnezeu. Tu cunoști cuvântul pe care i l-a spus Domnul. Și cine oare putea cunoaște cuvântul pe care Domnul l-a spus lui Moise, dacă nu Însuși Iisus? Nimeni n-a pătruns în îndrumările sale, în înțelesul Legii, ca Iisus, căci El este Cel ce ne-a învățat și descoperit toate, El este cel care a descoperit lui Pavel că legea e duhovnicească (Romani 7, 14). După cum s-a spus, vorbind despre Caleb să vorbim despre mine și despre tine. Și mie și ție ne-a vorbit Moise. Asta-i totuna cu ceea ce zice Domnul că: dacă ați fi crezut lui Moise, ați fi crezut și Mie, căci despre Mine scrie acela (Ioan 5, 46). Mie, adică în legătură cu tema lui Caleb, care este inima. Este sigur că Moise a scris despre inimă, el, ale cărui scrieri abundă în înțelepciune și prudență. El zice: Câtă putere aveam atunci, tot atâta am și acum. Sfântul este, prin urmare, în aceeași putere, în prezent ca și în trecut, în problemele noi ca și în cele vechi, în Evangheliile ca și în Lege. Iată ce zice el: are aceeași putere azi, în vremea lui Iosua, ca și altădată sub Moise, căci aceeași inimă veghează cu aceeași putere în tainele celor două Testamente”²³³.

15: Mai înainte Hebronul se numea Chiriati-Arba, cetatea-metropolă a Enachimilor.

Și s-a liniștit pământul de război.

„Trebuie să ne grăbim să ajungem la Iisus, nu la fiul lui Navi, ci la Iisus Hristos. Dar mai întâi să ne introducem în școala lui Moise, să lepădăm acolo nepriceperea copilărească (I Corinteni 13, 12) și după aceea să înaintăm spre desăvârșirea în Hristos: Moise n-a stins toate războaiele, Iosua însă le-a domolit pe toate și a dăruit pacea tuturor, precum este scris: s-a liniștit țara de război”²³⁴. Vechiul nume al Hebronului a fost *Chiriati-Arba* (= cetatea împătrită), metropolă a fiilor lui *Enac* (= uriaș; gât lung). Dar se cuvine să revenim, în încheierea acestui capitol, cu concluzia că singur Hristos este Cel ce aduce pacea în suflete, chiar dacă în viața

²³¹ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVIII, 3

²³² AB, p. 93

²³³ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVIII, 2

²³⁴ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, I, 3

aceasta e doar o pregustare nedesăvârșită a păcii depline ce o vom dobândi în Canaanul ceresc și nesticăcios.

CAPITOLUL 15 - *Partea lui Iuda.*

„Capitolele 15-18 relatează despre moștenirea rubedeniilor lui Iisus Navi, cu localizarea exactă sau aceea presupusă a orașelor”²³⁵.

1: Iar hotarele seminției lui Iuda, după familiile lor, au fost de la hotarele Idumeii, de la pustiul Sin, până la Cadeș, spre miazăzi-apus.

2: Hotarul lor de miazăzi merge până la partea Mării Sărate, de unde începe pintenul ce se lasă spre miazăzi;

3: înaintează către suiful Acravimului, trece prin pustiul Sin, iar dinspre miazăzi se urcă spre Cadeș-Barnea, iese pe la Hețron, înaintează până la Adar și se întoarce pe calea dinspre apus de Cadeș;

Acravim: „Origen (*Hom. Ios. XIX, 3*) comentează că această *colină a scorpionilor/păcatelor* trebuie zdrobită pentru a intra în moștenirea seminției lui Iuda”²³⁶.

4: trece prin Ațmon și iese la valea Egiptului; capătul acestui hotar este marea. Acesta este hotarul dinspre miazăzi.

5: Iar hotarul lor de răsărit e toată Marea Sărată până la Iordan. Iar hotarul de miazănoapte pleacă de la hotarul Mării și de la Iordan;

6: se urcă spre Bet-Hogla, trece pe la miazănoapte de Bet-Araba și merge în sus până la piatra lui Bohan, fiul lui Ruben;

Piatra lui Bohan, fiul lui Ruben: „Textul Masoretic are **eben bohan ben ruben**, literal: *piatra policelui a fiului lui Ruben*, probabil o formațiune stâncoasă cu acest aspect. E posibil ca toponimul să desemneze un punct comun între hotarul lui Iuda și cel al tribului lui Ruben, la capătul de nord al Mării Moarte”²³⁷.

7: hotarul merge mai departe spre Debir, prin cea de-a patra parte a văii Acor, și se coboară spre Ghilgal, care se află în fața Adumimului, în partea de miazăzi a văii; trece apoi pe la apele En-Șemeș și se prelungește până la En-Roghel.

8: Hotarul merge în sus spre valea Ben-Hinom, prin spatele Iebusului, spre miazăzi; acesta este Ierusalimul; și se termină hotarul în vârful muntelui ce se află-n fața văii Hinom, spre apus, la marginea dinspre miazănoapte a văii Refaim.

9: Din vârful muntelui, hotarul se îndreaptă spre izvorul apelor Neftoah și merge spre muntele Efron; apoi se încovoie spre Baala: aceasta este cetatea Chiriat-Iearim.

10: Hotarul se întoarce apoi de la Baala spre mare și se îndreaptă spre muntele Seir prin partea din spate, de miazănoapte, a cetății Iearim; acesta este Chesalonul; și, coborându-se spre cetatea Bet-Șemeș, trece spre miazăzi;

11: de aici, hotarul trece prin partea de miazănoapte a Ecronului și se îndreaptă spre Șicron, se încovoie spre miazăzi și se îndreaptă spre Iabneel; iar capătul hotarului e marea; hotarul dinspre apus îl alcătuiește marea, adică Marea cea Mare.

12: Acestea sunt hotarele de peste tot ale fiilor lui Iuda, după familiile lor.

Aici „avem o descriere a granițelor tot atât de amănunțită ca și în cartea *Numerii*. Dacă ar fi să arătăm mai pe scurt care erau granițele Țării Sfinte, am putea spune că la est teritoriul era mărginit de lacul Ghenizaret, Iordanul și Marea Moartă; la vest – de Marea Mediterană; la sud – de pustiul Sinai; la nord – de Munții Liban, Antiliban și Carmel”²³⁸. Sunt prezentate hotarele părții moștenite de *Iuda* (= lăudat să fie Domnul); vom urmări, în continuare, acele repere

²³⁵ IIR, p. 203

²³⁶ SEP 2, p. 68

²³⁷ SEP 2, p. 69

²³⁸ AB, p. 71

care constituie o nouă țară în Cartea *Iosua* (altele fiind deja bine cunoscute cititorului):

Idumeea (= ținut roșu) e forma grecească a numelui Edom – țară la sud-vest de Marea Moartă;

Sin (= ghimpe; spin), pustie în sudul Canaanului;

Cadeș (= sfințit; consacrat), localitate la hotarul de miazăzi al lui Iuda și al Palestinei;

Acravim (= scorpioni), o pantă din sud-estul frontierei lui Iuda, aproape de extremitatea sudică a Mării Moarte;

Cadeș-Barnea (= deșert sfințit), pustie la hotarul de miazăzi al lui Iuda și al Palestinei;

Carcaa (= arie; sol), punct neidentificat de pe frontiera sudică a lui Iuda;

Heșron (= înverzit; înflorit; șanț de apărare), localitate la frontiera sudică a lui Iuda;

Adar (= întindere), cetate a lui Iuda;

Așmon (= robust), punct de la hotarul nordic al Canaanului, aproape de pârâul Egiptului;

Râul sau Pârâul Egiptului era un *ued*, vale fără apă, la margine de sud-vest a Canaanului, constituind hotarul de miazăzi al seminției lui Iuda;

Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice), cetate canaanită;

Bet-Araba (= casa pustiei), sat din pustia lui Iuda, la hotarul cu Veniamin;

Bohan (= degetul cel mare) – Piatra lui Bohan era o bornă de frontieră între Iuda și Veniamin, nu departe de Iordan;

Debir (= încăperea din spate; vorbire), cetate din ținutul muntos al lui Iuda, se mai numea și *Chiriat-Sefer* (= cetatea cărților);

Acor (= tulburare), o vale la sud de Ierihon, făcând parte din hotarul nordic al lui Iuda;

Ghilgal (= prăvălire; prăbușire), despre care s-a mai vorbit;

Adumim (= obiecte roșii), suie ce duce, printr-o trecătoare, din valea Iordanului în zona deluroasă;

En-Şemeș (= fântâna soarelui), izvor și cetate la hotarele dintre Iuda și Veniamin;

En-Roghel (= izvorul postăvarului), fântână din apropierea Ierusalimului, la hotarul dintre Iuda și Veniamin;

Ben-Hinom (= fiii suspinului), numele unei văi de lângă Ierusalim (dintr-o pronunție alterată a denumirii acestei văi provine termenul Gheena, întrebuințat adeseori pentru a indica locul pedepsei veșnice); *Hinom* (= suspin) desemnează aceeași vale;

Refaim (= uriași; cei învinși), o vale aflată în apropiere de Ierusalim și Betleem;

Neftoah (= uvertură; deschidere), ape al căror izvor se afla la vest de Ierusalim;

Efron (= pui de căprioară), creastă muntoasă la hotarele dintre Iuda și Veniamin;

Baala (= stăpână), cetate din sudul teritoriului lui Iuda, mai cunoscută sub numele de Chiriat-Iearim (= cetatea pădurilor);

Seir (= păros; zbârlit), creastă muntoasă la hotarele lui Iuda, la sud-vest de Baala;

Iearim (= păduri), munte în Canaan;

Chesalon (= speranță), cetate în munții Iearim;

Bet-Şemeș (= casa soarelui), cetate din valea Sorec;

Ecron (= exterminare), cea mai mare dintre cele cinci cetăți principale ale Filistenilor;

Şicron (= beție), cetate la hotarul de miazănoapte al lui Iuda;

Iabneel (= Dumnezeu poate să construiască), cetate de la hotarul nordic al seminției lui Iuda, aceeași cu cetatea filisteană Iabne.

13: Iar lui Caleb, fiul lui Iefone, i-a dat parte în mijlocul fiilor lui Iuda, după cum poruncise Dumnezeu; și i-a dat Iosua cetatea Chiriat-Arba, cetatea-metropolă a lui Enac, care este Hebronul.

14: Acolo i-a nimicit Caleb, fiul lui Iefone, pe cei trei fii ai lui Enac: pe Şeşai, pe Ahiman și pe Talmai.

„Să cercetăm mai întâi de ce a primit Caleb o capitală? Și anume pe aceea care-i considerată întâia dintre toate capitalele din Țara Făgăduinței, care fusese și este capitala lui

Enac. Enac se tâlcuiește smerenie sau răspuns zadarnic. Caleb a primit, deci, capitala smereniei zadarnice. Este sigur că sunt două smerenii. Una este (cea) despre care Mântuitorul zice: Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima, și veți găsi odihnă sufletelor voastre (Matei 11, 29). [...] Dar mai există și o altă smerenie, smerenia vinovată a păcătoșilor, cum este cea despre care vorbește Scriptura în legătură cu o împreunare nelegiuită: el a smerit-o (II Regi 13, 14), este cea scrisă despre Amon, care a smerit pe Tamara, sora lui²³⁹. Există deci o smerenie deșartă care se naște din păcat. Aceasta este capitala smereniei deșarte, pe care a luat-o sau a răpus-o Caleb și a ucis pe cei trei fii ai lui Enac, care au fost fii ai smereniei deșarte. După moartea acelora, el însuși locuiește în orașul lor, și face cele ce se descriu mai departe. Cine sunt, însă, acei copii ai smereniei deșarte pe care Caleb i-a ucis? Întâiul, Șeșai, se tâlcuiește: în afară de mine, adică în afară de sfânt, căci fiul smereniei deșarte este în afară (străin) de ceea ce este sfânt, adică în afară de Dumnezeu. Al doilea, Ahiman, se tâlcuiește: fratele meu afară de înțelepciune. Prin urmare, toți frații care se nasc din smerenie deșartă sunt, desigur, departe de înțelepciune. Al treilea, Tolmai, se tâlcuiește: prăpastie sau suspendare, ceea ce înseamnă că în el nimic nu este statornic, ci toate ale lui sunt ușurate și se prăbușesc în gol²⁴⁰.

15: De acolo a pornit Caleb asupra celor ce locuiau în Debir; numele Debirului era mai înainte Chiriat-Sefer.

„Dabir purta mai întâi numele de: *oraș al cărții* (al literei) (Chiriat-Sefer). Dar Dabir se mai tâlcuiește *cuvânt*, iar numele de mai înainte al Dabirului era Chiriat-Sefer (*oraș al cărții, al literei*). Prin *oraș al cărții* trebuie înțeles întreg Vechiul Testament, adică Scriptura însăși, pe care ne străduim s-o tâlcuim acum când ea este un oraș al cărților, care după aceea devine Debir, sau simplu *cuvânt*. Prin urmare, ceea ce mai înainte era în cărți și care se înțelegea din cărți, a devenit curând Biserica lui Hristos, cuvânt, prin descoperirea Domnului. Sfinții Apostoli au fost cei dintâi care au tâlcuit-o, cei care au îndepărtat cele de deasupra ale cărții și au făcut să izvorască din ea un cuvânt duhovnicesc. La rândul lor, învățații bisericilor scot din litera legii cuvânt și învățătură evanghelică. (Dar) care sunt cei trei fii ai lui Enac, pe care i-a masacrat Caleb, în care noi am aflat puterea Legii? Prin smerenie deșartă nu trebuie să înțelegem învățăturile despre divinitate ale tuturor poezilor și a tuturor filosofilor acestui veac, căci cugetele lor sunt josnice și nedemne de Dumnezeu. Dar cine este chiar atât de josnic și de decăzut încât să confecționeze zei de lemn și de piatră și să-i considere ca atare? Cel dintâi fiu al acestei smerenii deșarte este cel numit Susi (Șeșai), adică în afară de mine, ceea ce înseamnă că întâiul lor gând era în afară de adevăr, în afară de Dumnezeu. În ce privește pe cel de-al doilea, Ahiman, acesta este un frate fără înțelepciune, sau cum am zice, mai pe scurt, fratele unei rătăcirii izvorâte dintr-o lipsă de înțelepciune. Căci cine este atât de nebun încât să părăsească pe Dumnezeu, Cel care ne-a dat viață, pentru a urma pe zeii pe care i-am creat noi înșine? A treia cugetare greșită este Tolmai, care înseamnă prăpastie ori suspendare. Căci rezultatul cel din urmă al rătăcirii sunt prăpăstiile și adâncurile iadului. Acestea sunt cugetele păgâne, pe care Legea le-a răsturnat, ca pe fiii lui Enac. Legea se dovedea o veche rătăcire, cu toate că după literă ea proclama pe Dumnezeu cel adevărat și creatorul tuturor lucrurilor²⁴¹.

16: Și a zis Caleb: „Celui ce va lua și va nimici Cetatea Literelor, aceluia îi voi da de soție pe fiica mea Acsa”.

17: Și a luat-o Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb; iar Caleb i-a dat-o de soție pe Acsa, fiica sa.

18: Și a fost că-n timp ce ea își făcea ieșirea, s-a sfătuit cu el, zicând: „Îi voi cere tatălui meu o țarină!” Și a strigat de pe asin. Iar Caleb i-a zis: „Ce ți-a venit?”

19: Ea i-a răspuns: „Dă-mi o binecuvântare, că mi-ai dat pământ ca din secetă; dă-

²³⁹ Există, desigur, o *smerire* vinovată, dar nu ne pare că exemplul Tamarei ar fi cel mai fericit ales; nu dorim, însă, să anticipăm, urmând să discutăm episodul dintre Tamar și Amnon atunci când vom ajunge la *Cărțile Regilor*.

²⁴⁰ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XX, 5

²⁴¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XX, 5

mi și izvoarele de apă!” Și i-a dat Izvoarele de sus și Izvoarele de jos.

Izvoarele de sus și Izvoarele de jos (Septuaginta: *Golathmainul de Sus și Golathmainul de Jos*): „Exegeza rabinică (TB *Temurah* 16 a), făcând un joc de cuvinte cu **galah**, a dezvălui, interpretează: *Othniel stăpânește tainele lumii de sus și lumii de jos*”²⁴².

„Fetele, în general, nu erau moștenitoare ale averii imobiliare a părinților. Lor li se asigura o zestre în bani, haine și alte bunuri. Dacă se măritau cu bărbați din cadrul seminției, puteau primi ca zestre chiar pământ. Lucrul acesta era valabil cu atât mai mult cu cât ele erau singurele moștenitoare ale părinților lor”²⁴³.

„Însă acum, Caleb suie spre orașul literelor (Chiriati-Sefer) și zice: Cel ce va bate Chiriati-Seferul și-l va lua, aceluia îi voi da de soție pe Acsa, fiica mea. Iar Othniel, fiul lui Cenez (Chenaz), a cucerit orașul. Însă numele lui Othniel, care a primit Orașul literelor, înseamnă odihna lui Dumnezeu. Ar putea fi numit răspunsul lui Dumnezeu, omul căruia îi răspunde Dumnezeu, adică cel căruia El îi încredințează tainele și-i descoperă misterele. Prin urmare, cel care poate primi orașul literelor, al învățaturii vechi, și să înlăture litera care omoară (II Corinteni 3, 6), este fratele mai mic al lui Caleb. Or, în Biserică eu sunt fratele mai mic al lui Caleb, eu care, după ce am înlăturat și am rupt litera Legii, caut în ea înțelesul duhovnicesc. Și rup litera, dacă nu mai sunt tăiat împrejur după trup, dacă nu mai mănânc azimă după trup, dacă nu mai țin Paștele cu iudeii și nici nu mai cinstesc Sabatul după litera lui. Mi s-a făgăduit doar că dacă voi dobândi orașul literelor, voi primi pe fiica fratelui mai mare. Prin urmare, eu am fost mai înainte fiu al lui Cenez (Chenaz), care se tâlcuiește dispreț. Cine a fost disprețuit ca noi, cei păgâni, care eram străini de comuniunea cu Israel, fără nădejde și fără Dumnezeu în lumea aceasta? Dar acest frate mai mare, a cărui fiică am primit-o pentru că am cucerit orașul literelor, era fiul lui Iefone, ce se tâlcuiește: convertire. El îmi dă, deci, pe fiica lui, adică Legea îmi dă mie, celui mai mic, știința și cunoștința despre ea, după cum este scris: Împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roade (Matei 21, 43). Înțelesul este că Legea, reprezentată aici prin Caleb, e cu totul altceva decât litera Vechiului Testament, pe care-l reprezintă pentru noi orașul literelor. Primind, deci pe fiica lui Caleb, eu, fratele mai mic, o fac să iasă din casa părintelui ei. În timp ce merge pe drum cu mine, călare pe un asin (pe care asin? – de bună seamă pe cel care a fost adus de ucenicii Mântuitorului), ea zice, către tatăl ei: Dă-mi binecuvântare, tată! Și ea a primit Gonetla de Sus și Gonetla de Jos²⁴⁴. Cât de limpede vorbește Apostolul despre: Făgăduința vieții de acum și a celei ce va să vină (I Timotei 4, 8), iar Mântuitorul făgăduiește celor care ascultă învățăturile Sale în mod desăvârșit că ei vor primi însutit acum, în viața aceasta, iar în veacul ce va să vină: viața veșnică! (Matei 10, 30). Acesta este, prin urmare, înțelesul acestei binecuvântări, înțelesul lui Gonetla de Sus și a lui Gonetla de Jos. Să cerem și noi această binecuvântare, pentru ca să ne învrednicim a o primi prin Iisus Hristos, Domnul nostru”²⁴⁵.

Cucerind Debirul, *Othniel* (= Dumnezeu este puternic), fiul lui Chenaz (= vânător; proprietar), primește de soție pe *Acsa* (= verigă pentru pulpă sau gleznă), fiica lui Caleb. Despre Othniel și Caleb se spune că erau frați; totuși, Caleb e numit fiu al lui Iefone, iar Othniel, fiu al lui Chenaz. Vor fi fost frați vitregi sau, poate, fiu și Chenaz vor fi avut sensuri care nouă ne scapă, după cum s-ar mai putea ca Othniel să fie numit frate al lui Caleb într-un înțeles mai larg; cititorul de azi ar dori să evite situația în care fratele mai mare ar fi, totodată, și socru.

20: Aceasta este moștenirea seminției fiilor lui Iuda, după neamurile lor:

S-au indicat până aici hotarele seminției lui Iuda și moștenirea, cu statut special, a lui Caleb.

---

²⁴² SEP 2, p. 70

²⁴³ AB, p. 173

²⁴⁴ Prin Gonetla se reproduce aproximativ denumirea dată izvoarelor în *Biblia Hebraică* și în *Septuaginta*. În traduceri, denumirea e redată, de regulă, prin *izvoare*.

²⁴⁵ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XX, 6

21: Iar cetățile lor erau cetăți ale seminției fiilor lui Iuda, din hotarele Edomului spre pustiu:

Cabteel, Eder și Iagur;

22: **China, Dimona și Adada;**

23: **Chedeș, Hațor și Itnan;**

24: **Zif, Telem și Bealot;**

25: **Hațor-Hadata, Cheriot-Hețron, adică Hațor;**

26: **Amam, Șema și Molada;**

27: **Hațar-Gada, Heșmon și Bet-Palet;**

28: **Hațar-Șual, Beer-Șeba și Biziotia, cu împrejurimile și satele lor;**

29: **Baala Iim și Atem;**

30: **Eltolad, Chesil și Horma;**

31: **Țiclag, Madmana și Sansana;**

32: **Lebaot, Șilhim, Ain și Rimon; de toate, douăzeci și nouă de cetăți, cu satele lor.**

„În realitate, sunt treizeci și cinci. Se prezumă că cineva a corectat lista celor douăzeci și nouă de cetăți adăugând încă șase, dar neglijând să corecteze și totalul”²⁴⁶. Alăturăm traducerea numelor acestor cetăți (sau așezări) și câteva scurte date despre ele:

Cabteel (= Dumnezeu va strânge iarăși), cetate la hotarul de miazăzi al teritoriului lui Iuda;

Eder (= turmă), cetate în ținutul de miazăzi al teritoriului;

Iagur (= locuință; han), cetate la extremitatea sudică a teritoriului;

China (= cântec funebru), sat în extremitatea sudică a teritoriului;

Dimona (= sânge), cetate din Neghev, către Edom;

Adada (= sărbătoare), cetate la extremitatea sudică a seminției lui Iuda;

Chedeș (= sfințit), cetate la extremitatea de miazăzi a teritoriului;

Hațor (= un târg), localitate în extremitatea sudică a seminției lui Iuda;

Itnan (= dăruit; loc întărit), oraș la marginea hotarului sudic;

Zif (= topitorie), oraș la hotarul sudic;

Telem (= Miel), cetate în extremitatea sudică a teritoriului;

Bealot (= cea care dă lapte), sat din extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Hațor-Hadata (= satul nou), localitate în sud;

Cheriot-Hețron (= cetățile adunării de bucurie) sau Hațor, localitate în extremitatea sudică a teritoriului;

Amam (= adunare), sat din sudul teritoriului;

Șema (= celebritate), cetate din extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Molada (= naștere), cetate în hotarul de miazăzi;

Hațar-Gada (= satul fericitei șanse), oraș la extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Heșmon (= rodnicie), localitate în extremitatea sudică a lui Iuda;

Bet-Palet (= casa din care se fuge), localitate în extremitatea sudică a teritoriului;

Hațar-Șual (= satul șacalilor), localitate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Beerșeba (= fântâna jurământului; fântâna celor șapte; fântână săpată de patriarhul Avraam și, ulterior, localitate ridicată aici, în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;

Biziotia (= disprețul Domnului), cetate sudică;

Baala (= stăpână), cetate sudică;

Iim (= grămadă; ruine), mai cunoscut sub numele de Iie-Abarim;

Ațem (= os; cetate tare), sat la frontiera cu Edomul;

Eltolad (= nașterea de la Dumnezeu), sat la frontiera cu Edomul;

Chesil (= nebun), sat în regiunea sudică;

Horma (= nimicire), a mai fost amintită în această carte;

²⁴⁶ BBVA, p. 261

Țiclag (= izvor; șerpuire), cetate în extremitatea sudică a teritoriului;
Madmana (= grămadă de gunoi), localitate în extremitatea sudică a teritoriului;
Sansana (= frunză de palmier), cetate în sudul teritoriului;
Lebaot (= leoaice), cetate în extremitatea de miazăzi a teritoriului lui Iuda;
Șilhim (= proiectile), cetate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;
Ain (= izvor; ochi), cetate în direcția Edomului;
Rimon (= rodie), cetate de frontieră cu Edomul.

33: Iar la șes:

Eștaol, Țora și Așna;

34: Zanuah, En-Ganim, Tapuah și Enam;

35: Iarmut, Adulam, Soco și Azeca;

36: Șaaraim, Aditaim și Ghedera cu împrejurimile ei: paisprezece cetăți, cu satele lor.

37: Țenan, Hadașa și Migdal-Gad;

38: Dilean, Mițpa și Iocteel;

39: Lachiș, Boțcat și Eglon;

40: Cabon, Lahmas și Chitliș;

41: Ghederot, Bet-Dagon, Naama și Macheda: șaisprezece cetăți, cu satele lor.

42: Libna, Eter și Așan;

43: Iftah, Așna și Nețib;

44: Cheila, Aczib și Mareșa: nouă cetăți, cu satele lor.

45: Ecron, cu împrejurimile și satele ei;

46: și de la Ecron spre mare, tot ce se află în apropiere de Așdod, cu satele lor;

47: Așdod, cu împrejurimile și satele ei; Gaza, cu satele și împrejurimile ei, până la râul Egiptului și până la Marea cea Mare, care-i este hotar.

Așezările seminției lui Iuda din câmpie:

Eștaol (= dorință; rugăminte), cetate în câmpia lui Iuda;

Țora (= viespe), cetate în câmpie;

Așna (= puternic), sat în câmpia lui Iuda;

Zanuah (= părăsit), cetate în câmpie;

En-Ganim (= fântâna grădinilor), sat;

Tapuah (= măr), cetate;

Enam (= fântâni), sat;

Iarmut (= o înălțime), cetate;

Adulam (= loc împrejmuit), cetate din sudul teritoriului lui Iuda;

Memvra apare doar în *Septuaginta*;

Soco (= spini), cetate din Șafela sau Țara de Jos a lui Iuda;

Azeca (= loc plantat cu viță tânără), cetate situată în apropiere de Soco;

Șaaraim (= două porți), cetate în câmpie;

Aditaim (= cetatea îndoitei prăzi), cetate în câmpie;

Ghedera (= perete; loc împrejmuit), cetate în câmpie;

Ghederotaim (= staule de oi), cetate în câmpie; numele apare doar aici în Scriptură, fapt care a influențat pe traducătorii Septuagintei de a socoti Ghederotaim drept adăposturile sale pentru vite, o anexă a cetății Ghedera;

Țenan (= locul turmelor), sat;

Hadașa (= nou), sat;

Migdal-Gad (= turnul prosperității), cetate în câmpie;

Dilean (= dovleac), cetate în câmpie;

Mițpe (= turn de veghere), sat în câmpie;

Iocteel (= întăritura lui Dumnezeu), sat în câmpie;

Lachiș (= colină), cetate despre care a mai fost vorba;

Boţcat (= umflătură; oraşul fricii), cetate în extremitatea sudică a teritoriului lui Iuda;
Eglon (= juninci), cetate în Țara de Jos a lui Iuda;
Cabon (= cerc; punct terminus), sat în câmpie;
Lahmas (= pâinea lor; lupta lor), sat;
Chitliş (= despărţire), sat;
Ghederot (= staul pentru oi; loc împrejmuit), cetate în câmpie;
Bet-Dagon (= casa peştelui; casa zeului Dagon), sat;
Naama (= prietenoasă), cetate;
Macheda (= ținutul păstorilor) a mai fost discutat;
Libna (= albeață; cea albă) despre care, de asemenea, s-a mai vorbit;
Eter (= abundență), sat în câmpia lui Iuda;
Aşan (= fum), cetate din câmpie;
Iftah (= Dumnezeu deschide), cetate;
Aşna (= puternic), sat din câmpia lui Iuda;
Neţib (= statuie; idol), cetate;
Cheila (= adunare; cetate), cetate în câmpie;
Aczib (= înşelător), cetate în sudul Palestinei;
Mareşa (= în frunte; fruntaş), cetate;
Edom (= roşu), pare a fi o cetate, purtând acelaşi nume cu regatul din sudul teritoriului;;
Ecron (= sterpiciune), cea mai mare dintre principalele cinci cetăţi ale Filistenilor;
Aşdod (= fortăreaţă), una dintre principalele cinci cetăţi feniciene, sediul cultului lui

Dagon;

Gaza (= puternic), cea mai mare dintre cetăţile filistene.

48: **La munte:**

Şamir, Iatir şi Soco;

49: **Dana şi Cetatea Literelor, adică Debir;**

50: **Anab, Eştemo şi Anim;**

51: **Goşen, Holon şi Ghilo: unsprezece cetăţi, cu satele lor;**

52: **Anab, Duma şi Eşean;**

53: **Ianum, Bet-Tapuah şi Afeca;**

54: **Humta, Chiriat-Arba, adică Hebron, şi Țior: nouă cetăţi, cu satele lor.**

55: **Maon, Carmel, Zif şi Iuta;**

56: **Izreel, Iocdeam şi Zanuah;**

57: **Cain, Ghibeea şi Timna: zece cetăţi, cu satele lor.**

58: **Halhul, Bet-Țur şi Ghedor;**

59: **Maarat, Bet-Anot şi Eltecon: şase cetăţi, cu satele lor. Tecoa, Efrata – sau Betleem –, Peor, Etam, Culon, Tatam, Sores, Carem, Galem, Betir şi Manah: unsprezece cetăţi, cu satele lor.**

60: **Chiriat-Baal – sau Chiriat-Iearim – şi Harabah: două cetăţi, cu satele şi împrejurimile lor.**

Aşezările seminţiei lui Iuda din regiunea muntoasă a teritoriului:

Şamir (= spin), cetate;

Iatir (= lung; surplus), cetate;

Soco (= spini; gard viu), cetate;

Dana (= lege), sat;

Chiriat-Sana (= oraşul spinului) sau *Debir*;

Anab (= bogat în ciorchine), cetate;

Eştemo (= ascultare), cetate;

Anim (= izvoare), cetate;

Goşen (= alipire), cetate;

Holon (= nisipos), cetate;
Ghilo (= exil), sat;
Anab (= văzut), sat;
Duma (= tăcere), cetate;
Eșean (= sprijin), sat;
Ianum (= adormit), sat;
Bet-Tapuah (= casa merelor), cetate;
Afeca (= loc tare; forță), cetate;
Humta sau *Hammata*, apare doar în *Septuaginta*, probabil *Hamat*;
Chiriat-Arba (= cetatea împătrită), cunoscută și sub denumirile de *Țior* sau *Hebron*;
Maon (= locuință), cetate;
Carmel (= grădină mare), cetate;
Zif (= topitorie), cetate;
Iuta (= înclinat), cetate;
Izreel (= Dumnezeu seamănă), cetate întărită;
Iocdean (= mânia poporului), cetate;
Zanuah (= părăsit; uitat), cetate;
Cain (= meșteșugar; fierar), sat;
Ghibeea (= deal), sat;
Timna (= porțiune atribuită), cetate de frontieră, în apropiere de Bet-Șemeș;
Halhul (= cutremur), sat;
Bet-Țur (= casa stâncii), cetate;
Ghedor (= fortăreață), cetate;
Maarat (= localitate fără arbori), cetate;
Bet-Anot (= casa zeului Anat; casa ecoului), cetate;
Eltecon (= Dumnezeu este drept), sat.

Urmează unsprezece așezări prezente doar în *Septuaginta*: *Tecoa* (= trâmbiță), *Efrata* (= rodnicie; timp de primăvară) – vechiul nume al Betleemului, *Peor* (= deschizătură) – divinitate și munte moabit, *Etam* (= vizuina fiarelor), *Culon*, *Tatam*, *Sores*, *Carem*, *Galem*, *Betir* (= separare) și *Manah*.

Ultimele două toponime din zona muntoasă sunt prezente și în textul ebraic:

Chiriat-Baal (= cetatea stăpânului) sau *Chiriat-Iearim*;
Harabah sau *Raba* (= cea mare), cetate.

61: **În pustiu:**

Bet-Araba, Midin și Secaca;

62: **Nibșan, Ir-Melah și En-Gaddi: șase cetăți, cu satele lor.**

Cetățile seminției lui Iuda din pustie:

Bet-Araba (= casa pustiei), sat;
Midin (= drum; scaun de judecată), sat;
Secaca (= gard; împrejmuit cu șanț), sat;
Nibșan (= pământ gras), cetate în pustie;
Ir-Melah (= cetatea sării), localitate în pustie;
En-Ghedi (= fântâna șașilor), sat.

63: Iebuseii însă locuiau în Ierusalim, iar fiii lui Iuda nu i-au putut nimici; și trăiesc Iebuseii în Ierusalim până-n ziua de astăzi.

Ierusalimul a fost cucerit abia de către regele David. Dar, dacă Ierusalim este cetatea păcii, în ea locuiesc vrăjmașii până în ziua de astăzi; sau, în inima ce L-a primit pe Hristos, nu se va instaura deplin pacea. Sa în ziua de astăzi, ci doar în viața viitoare. „Origen se referă la acest verset pentru a arăta deșertăciunea sensului literal al sintagmei *până în ziua de astăzi*: *cum ar mai putea locui iebuseii cu fiii lui Iuda*, dacă nici aceștia nu mai locuiesc în Ierusalim? Dar în

Ierusalimul simbolic, care este Biserica, există iebusei, adică oameni cu credința stricată, care sunt ca *neghina amestecată în grâu* (*Hom. Ios. XXI, 1*)²⁴⁷.

CAPITOLUL 16 - *Partea fiilor lui Efraim.*

1: Apoi hotarul fiilor lui Iosif: De la Iordan, lângă Ierihon, dinspre răsărit, urcă de la Ierihon până-n ținutul muntos, până-n pustiul ce se întinde de la Ierihon până la Betel,

2: iese din Betel spre Luz, trece hotarul Archienilor

3: și se întoarce spre apus la hotarele lui Iafler până la hotarele Bet-Horonului de jos și până la Ghezer și se înfundă în țărmul mării.

4: Iar Efraim și Manase, fiii lui Iosif, și-au luat partea de moștenire.

Vom urmări hotarele fiilor lui *Efraim* (= roditor, fecund) și ai lui *Manase* (= Domnul m-a făcut să uit), aceștia doi fiind fiii lui *Iosif* (= adaos; Domnul să adauge):

Luz (= migdal), cetate numită ulterior Betel;

Archieni (= vâna mea), trib canaanit sau originar din Erec, învecinat cu Efraim;

Atarot (= coroane; diademe), localitate ce a mai fost amintită;

Iafler (= Dumnezeu va izbăvi);

Bet-Horon (= casa fățarniciei); existau două localități cu acest nume, Bet-Horonul de Sus și Bet-Horonul de Jos, distanța între ele fiind de circa 3 km; aceste cetăți despărțeau ținutul lui Efraim de cel al lui Veniamin;

Ghezer (= pantă repede), despre care s-a mai vorbit.

5: Hotarele fiilor lui Efraim, după familiile lor, au fost acestea: Hotarul moștenirii lor era la răsărit Atarot-Adar până la Bet-Horonul de sus și Ghezer;

6: apoi trecea spre apus, pe la miazănoapte, la Micmetat, se întorcea spre răsărit la Taanat-Șilo și trecea pe la răsărit de Ianoah;

7: de la Ianoah se cobora la Atarot și la Naarata, atingând Ierihonul, și ieșea la Iordan;

8: de la Tapuah mergea hotarul spre apus, către pârâul Cana, și se termina în țărmul mării. Aceasta este moștenirea seminției lui Efraim, după familiile lor.

9: Și fiilor lui Efraim li s-au mai dat cetăți și în partea fiilor lui Manase; acele cetăți erau cu satele lor.

10: Dar Efraimiții nu i-au nimic pe Canaaneenii care locuiau în Ghezer; și au trăit Canaaneenii între Efraimiți până-n ziua aceasta, când a venit Faraon, regele Egiptului, și a luat cetatea și a ars-o cu foc, iar pe Canaaneeni și pe Ferezei și pe locuitorii Ghezerului i-a ucis. Iar Faraon i-a dat-o de zestre fiicei sale.

„Această ultimă mențiune, proprie *Septuagintei*, se conjugă cu cea asemănătoare din III Regi 9, 16-17: Fiica lui Faraon devenise soția regelui Solomon²⁴⁸.”

Iată reperele de hotar și cetățile seminției fiilor lui Efraim:

Atarot-Adar (= coroanele Adarului), sat de la hotarul de miazăzi al teritoriului seminției lui Efraim;

Bet-Horon (= casa fățarniciei), e vorba despre Bet-Horonul de Sus;

Ghezer, amintit deja;

Micmetat (= ascunziș), cetate;

Taanat-Șilo (= acces către Șilo), cetate la hotarul dintre Efraim și Manase;

Ianoah (= liniște), cetate pomenită doar aici și la *IV Regi* 15,29;

Atarot (= coroane), amintită deja;

Naarata (= femeie tânără; cascadă), cetate la răsărit de Betel;

²⁴⁷ SEP 2, pp. 72-73

²⁴⁸ BBVA, p. 262

Tapuah (= măr);

Cana (= ținutul trandafirilor), cetate situată la circa 11 km de Tyr.

Finalul capitolului arată, ca și în alte locuri, că stăpânirea asupra Canaanului încă nu era deplină. Simbolic, se arată că avem de luptat împotriva puterilor vrăjmașe în întreaga noastră viață de aici.

CAPITOLUL 17 - *Partea lui Manase.*

1: **Iar hotarele seminției fiilor lui Manase (acesta fiind întâiul-născut al lui Iosif) i-au căzut lui Machir (acesta fiind întâiul-născut al lui Manase), tatăl lui Galaad, care fusese războinic: Galaadul și Vasanul;**

2: **dar și celorlalți fii ai lui Manase, după familiile lor: fiilor lui Abiezer și fiilor lui Helec și fiilor lui Asriel și fiilor lui Sichem și fiilor lui Hefer și fiilor lui Șemida; aceștia sunt fiii de parte bărbătească, după familiile lor.**

3: **Iar Salfaad, fiul lui Hefer, fiul lui Galaad, fiul lui Machir, fiul lui Manase, nu avea fii, ci doar fiice; iar numele fiicelor lui Salfaad: Mahla, Noa, Hogla, Milca și Tirța.**

4: **Acestea au venit în fața lui Eleazar preotul și în fața lui Iosua și în fața dregătorilor și au zis: „Prin mâna lui Moise, Dumnezeu a poruncit să ni se dea o moștenire în mijlocul fraților noștri”. Și li s-a dat moștenire, după porunca Domnului, între frații tatălui lor.**

5: **Și sorțul lor a căzut de la Anasa și de la Labec până la ținuturile Galaadului și Vasanului, care erau dincolo de Iordan;**

6: **fiindcă fiicele fiilor lui Manase au moștenit o parte în mijlocul fraților lor, dar ținutul Galaadului le-a devenit moșie celorlalți fii ai lui Manase.**

Machir (= vândut; negustor), a fost unicul fiu al lui Manase. Descendenții lui Manase, însă, aveau să se revendice fie direct de la Machir, fie de la unul dintre cei șase fii ai lui Galaad, fiul lui Machir: *Abiezer* (= tatăl meu este un ajutor), *Helec* (= parcelă), *Asriel* (= promisiune divină), *Sichem* (= umăr), *Hefer* (= fântână; izvor) și *Șemida* (= faima științei). Din neamul lui Hefer se trăgea *Salfaad* (= umbra fricii), tatăl a cinci fiice: *Mahla* (= boală), *Noa* (= odihnă), *Hogla* (= potârniche; dansul său), *Milca* (= sfat) și *Tirța* (= grație). Episodul cu fiicele lui Salfaad e relatat în Cartea Numerii (cap. 36).

7: **Iar hotarul fiilor lui Manase pleca de la Așer către Micmetat, care e în fața fiilor lui Sichem, și înainta spre hotarul lui Iamin și Iasib, la fântâna lui Tapuah;**

8: **aceasta i-a căzut lui Manase, pe când (cetatea) Tapuah, de la hotarul lui Manase, li s-a cuvenit fiilor lui Efraim.**

9: **De aici se coboară hotarul pe valea Canei, spre latura de miazăzi a văii Ariel (acolo se află arborele de terebentină care-i aparține lui Efraim), adică între cetatea lui Manase și hotarul acestuia, pe partea de miazănoapte a râului, sfârșindu-se apoi în mare;**

10: **în acest fel, partea lui Efraim se află spre miazăzi, în timp ce partea lui Manase se află la miazănoapte, amândouă fiind hotărnicite de mare; aceasta din urmă se mărginește la miazănoapte cu Așer, și tot acolo, spre răsărit, cu Isahar.**

11: **În partea lui Așer și a lui Isahar, i se cuvin lui Manase: Bet-Șean cu satele lui, Ibleam cu satele lui, locuitorii din Dor și din satele lui, locuitorii din Taanac și din satele lui, locuitorii din Meghiddon și din satele lui, precum și a treia parte din Nefet, cu satele lui.**

12: **Dar fiii lui Manase n-au putut să nimicească aceste cetăți, și așa au început Canaaneenii să locuiască în ținutul acesta.**

13: **Și a fost că după ce fiii lui Israel s-au întărit, ei i-au supus pe Canaaneeni, dar de omorât nu i-au omorât.**

Seminția lui Manase, sau jumătatea de seminție care a moștenit pământ în Țara Sfântă,

se învecina la nord cu teritoriul lui *Așer* (= fericit), *Zabulon* (= locuință) și *Isahar* (= Dumnezeu va răsplăti), iar la sud cu *Dan* (= judecător; judecată), Efraim și *Veniamin* (= fiul dreptei). Scriptura marchează câteva repere pe hotarul jumătății lui Manase: *Micmetat* (= ascunziș), *En-Tapuah* (= izvorul mărlui), *Tapuah* (= măr) și *Cana* (= ținutul trandafirilor). Manase a primit cetăți și în ținuturi locuite de alte seminții. Iată cetățile enumerate de Scriptură:

Bet-Șean (= casa siguranței), oraș la extremitatea vestică a văii Izreel. „La sud-est de cetatea Izreel, se află o altă fortăreață importantă – Betșean, care altădată era un cap de pod pe drumul ce lega Egiptul de Mesopotamia. Când evreii au ocupat Canaanul, la reîntoarcerea lor din Egipt, n-au putut cuceri și cetatea Betșean”²⁴⁹.

Ibleam (= rătăcirea poporului);

Dor (= locuință), cetate pe țărmul Mediteranei;

En-Dor (= fântâna locuinței);

Taanac (= loc nisipos);

Meghidon (= amplasamentul trupelor);

Nefet – apare doar în *Septuaginta*.

14: Dar fiii lui Iosif i s-au plâns lui Iosua, zicând: „De ce ne-ai dat o singură moșie și un singur sort, de vreme ce noi suntem un popor numeros, așa cum ne-a binecuvântat Dumnezeu?”

15: Iar Iosua le-a zis: „Dacă sunteți popor numeros, suiți-vă la păduri și curățați-vă locuri în ținutul Ferezeilor și Refaimilor, dacă muntele lui Efraim vă e strâmt!”

Anania a completat versetul după textul ebraic, textul Septuagintei fiind, aici, mai scurt. „Origen (*Hom. Ios. XXII, 4*) comentează textul lung din Textul Masoretic: trebuie să-i scoatem din noi pe perizit, *purtătorul de roade* rele, și pe rephaimi, al căror nume îl interpretează ca *mame delăsătoare*, adică o putere a sufletului care dă naștere la *gânduri moi*”²⁵⁰.

16: Dar fiii lui Iosif au zis: „Muntele lui Efraim nu ne place, din pricină că băștinașii Canaaneeni au călărime pe sprânceană și care de fier, atât cei din Bet-Șean și din satele lui, cât și cei din valea lui Izreel”.

17: Iar Iosua a zis către fiii lui Iosif, adică lui Efraim și lui Manase: „Dacă sunteți popor numeros și aveți putere multă, atunci voi nu veți avea moșie!;

18: căci a voastră va fi pădurea – căci pădure este! – și o veți curăța și a voastră va fi pân-la marginile ei; iar pe Canaaneeni îi veți nimici: au ei călărime pe sprânceană, dar voi sunteți mai tari decât ei!”

Sunteți mai tari ca ei: „Textul Masoretic are: *căci el e tare*; conform exegezei rabinice, textul trebuie interpretat ca *va trebui să-l izgonești, căci e puternic*. Origen (*Hom. Ios. XXII, 5*) compară această poruncă dată de Iisus Navi, de a defrișa pădurea, cu cea a lui Hristos din Matei 3, 10: *Pomul ce nu aduce roade bune va fi tăiat*”²⁵¹.

Iosua îndeamnă la continuarea luptei și asigură pe fiii lui Iosif că sunt mai puternici decât vrăjmașii lor; la fel, Iisus, preînchipuit de Iosua Navi, cere credincioșilor să se întărească pentru războiul cel nevăzut și ne încredințează că nu vom putea fi biruiți, desigur, cu ajutorul harului.

CAPITOLUL 18 – *Moștenirea seminției lui Veniamin*

1: Atunci s-a strâns toată obștea fiilor lui Israel în Șilo; și acolo și-au întins cortul mărturiei; și țara le era supusă.

„Șilo, situat la 18 km nord de Betel, devine al doilea centru al fiilor lui Israel în Canaan,

²⁴⁹ AB, p. 98

²⁵⁰ SEP 2, p. 75

²⁵¹ SEP 2, p. 75

după Ghilgal²⁵². „Cortul mărturiei: chivotul mărturiei instituit de Moise ca semn al prezenței lui Dumnezeu (vezi Ieșirea 25)”²⁵³. *Șilo* sau, mai degrabă, *Silo* înseamnă liniște; Silo era o cetate situată la nord de Betel, în teritoriul lui Efraim. La *Facerea* 49, 10 se vorbește despre *Șilo* (= cel căruia îi aparține toiagul de domnie), termen prin care patriarhul Iacov Îl vestește pe Mesia.

2: **Dintre fiii lui Israel mai rămăseseră șapte seminții care nu-și primiseră moștenire.**

3: **Iar Iosua le-a zis fiilor lui Israel: „Până când vă veți codi să moșteniți pământul pe care vi l-a dat Domnul, Dumnezeul nostru?**

4: **Alegeți dintre voi câte trei oameni din fiecare seminție; ei să se ridice și să străbată țara și apoi o vor descrie în fața mea, ca s-o pot împărți așa cum se cuvine”.**

5: **Și au venit la el; iar el le-a împărțit șapte părți, [zicând]: „Iuda să le fie hotarul de miazăzi, iar fiii lui Iosif să le fie hotarul de miazănoapte;**

6: **așadar, voi veți împărți pământul în șapte părți și veți veni apoi aici la mine, iar eu vă voi trage sorți în fața Domnului, Dumnezeului nostru.**

7: **Căci fiii lui Levi nu au parte între voi, de vreme ce partea lor este însăși preoția Domnului; cât despre Gad și Ruben și jumătate din seminția lui Manase, ei și-au primit moștenirea dincolo de Iordan, spre răsărit, aceea pe care le-a dat-o Moise, sluga Domnului.”**

Pământul rămas a fost împărțit în șapte teritorii, urmând ca acestea să se dea semințiilor rămase, prin sorți.

8: **Și sculându-se bărbații aceia, s-au dus; iar Iosua le-a poruncit bărbaților ce se duceau să străbată țara, zicând: „Mergeți și cercetați pământul; străbateți-l, apoi veniți la mine, pentru ca aici, în Șilo, să vă trag sorți în fața Domnului”.**

9: **Iar bărbații aceia s-au dus și au străbătut pământul; și l-au văzut și l-au descris într-o carte după cetățile lui, și l-au împărțit în șapte părți și s-au întors la Iosua în tabără, la Șilo.**

10: **Iar Iosua a aruncat sorți în Șilo, în fața Domnului; și acolo le-a împărțit Iosua fiilor lui Israel moștenire, în fața Domnului.**

Bărbații trimiși de Iosua au descris pământul într-o carte, după cetățile lui, adică „au alcătuit un plan al teritoriului, cetățile fiind puncte de reper”²⁵⁴.

11: **Cel dintâi a ieșit sorțul seminției lui Veniamin, după familiile ei: hotarele moșiei lor au ieșit între fiii lui Iuda și fiii lui Iosif.**

12: **Hotarul lor de miazănoapte începe de la Iordan, urcă spre miazănoapte pe lângă Ierihon, urcă prin munte spre apus și se termină în pustiul Bet-Aven;**

13: **de acolo merge hotarul spre Luz, prin spatele Luzului, – acesta fiind Betelul; apoi coboară hotarul spre Atarot-Adar, merge spre muntele dinspre miazăzi de Bet-Horonul de jos,**

14: **trece și se îndreaptă spre partea dinspre mare, pe la miazăzi, de la muntele din fața Bet-Horonului până unde se termină, la Chariat-Baal, adică Chariat-Iearim, cetatea fiilor lui Iuda; aceasta este partea dinspre apus.**

15: **Iar partea de miazăzi: de la Chariat-Baal merge hotarul spre mare, până la izvorul apei Neftoah;**

16: **apoi se coboară prin fața pădurii lui Hinom, care se află pe partea de miazănoapte față de Emec Refaim, se coboară din nou prin miazăzi față de Iebus și merge spre En-Roghel;**

17: **înaintează apoi spre En-Şemeş și înaintează spre Ghelilot, care este în fața urcuşului spre Adumim, și se coboară spre piatra lui Bohan, a fiilor lui Ruben;**

18: **apoi trece pe la miazănoapte de Harabah și se coboară la hotarul mării Araba;**

19: **de acolo trece pe lângă Bet-Hogla, pe la miazănoapte, și se termină în cornul de**

²⁵² BBVA, p. 263

²⁵³ BBVA, p. 263

²⁵⁴ BBVA, p. 263

miazănoapte al Mării Sărate, la vărsarea Iordanului. Acesta e hotarul de miazăzi.

20: Iar hotarul de răsărit este Iordanul. Aceasta este moștenirea fiilor lui Veniamin, acestea sunt hotarele lor, de jur-împrejur, după familiile lor.

Pământul moștenit de Veniamin, cu hotarele sale:

Betaven (= casa neantului; a idolatriei), cetate la răsărit de Betel;

Luz (= migdal);

Betel (= casa lui Dumnezeu);

Atarot-Adar (= coroana celor nobili);

Bet-Horonul de Jos;

Neftoah (= deschidere; uvertură), izvor pomenit și mai sus;

Ben-Hinom (= fiul suspinului), valea de lângă Ierusalim;

Hinom (=suspîn), de la aceste ultime două denumiri provine și termenul Gheena, după cum am mai spus;

En-Roghel (= izvorul postăvarului);

En-Şemeş (= fântâna soarelui);

Ghelilot (= cercuri), probabil aceeași localitate cu Ghilgal;

Adumium (= obiecte roșii);

Harabah (= pustie);

Araba (= pustie; câmpie), nume prin care se desemna vasta depresiune în care se află Lacul Galileii, Iordanul și Marea Moartă;

Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice).

21: Iar cetățile fiilor lui Veniamin, după familiile lor, erau: Ierihonul, Bet-Hogla, și Emec-Chețiț;

22: Bet-Harabah, Temaraim și Betel;

23: Avim, Para și Ofra;

24: Chefar-Amonai, Ofni și Gheba: douăsprezece cetăți, cu satele lor;

25: Gabaon, Rama și Beerot;

26: Mițpa, Chefira și Moța;

27: Rechem, Irpeel și Tareala;

28: Tela, Elef și Iebus (adică Ierusalimul): paisprezece cetăți, cu satele lor. Aceasta este moștenirea fiilor lui Veniamin, după familiile lor.

„Așadar, trebuie să credem că și aici, în acest loc al Scripturii, avem o imitație a lucrurilor cerești, pe care Iosua le trage la sorți. Potrivit planului dumnezeiesc, pământul este repartizat pe seama fiecărei seminții și, mulțumită harului inexprimabil al lui Dumnezeu și a preștiinței Sale, în aceste părți trase la sorți, a fost schițat modelul moștenirii viitoare în ceruri. Căci Legea (zice Scriptura) este umbra bunurilor viitoare (Evrei 10, 1), precum zice Apostolul; despre cei care au venit la Hristos: V-ați apropiat de muntele Sionului și de cetatea Dumnezeului celui viu, Ierusalimul cel ceresc (Evrei 12, 22). Așadar și în cer există un oraș, numit Ierusalim, și un munte Sion, și nu este fără rațiune că Veniamin a primit în lotul său Ierusalimul și muntele Sion. Numai că natura Ierusalimului ceresc pretinde ca să nu se dea nimănui altcuiva, decât lui Veniamin, acest Ierusalim pământesc, care preînchipuie și are forma Ierusalimului ceresc. Același lucru se poate spune și despre Betleem, că nu fără temei a căzut acest oraș în lotul lui Iuda, după cum același lucru îl vom spune și despre Hebron și despre toate celelalte cetăți repartizate fiecăreia dintre seminții. Singura explicație a acestei repartiții a loturilor, am spus-o deja, este aceea că aceste loturi cerești (între care se numără mai ales Ierusalimul și Sionul și în mod sigur toate locurile care sunt apropiate și vecine), cuprindeau într-însele, în ceruri, pricina care a normat și distribuirea sorților pe pământ. Iată pentru ce a rânduit așa înțelepciunea dumnezeiască: Scriptura conține nume de locuri care au o semnificație spirituală și prin care ni se arată că sunt folosite pentru rațiuni sigure și nu la voia întâmplării. [...] Iată de ce noi vă spunem să nu considerați plictisitoare această citire și să nu credeți că

vreun text al Sfintei Scripturi ar fi de neluat în seamă pentru că e plin de nume proprii. Dimpotrivă, să știți că în paginile ei se cuprind taine negrăite, prea mari pentru a găsi un termen omenesc sau pentru a fi înțelese de către urechea vreunui muritor²⁵⁵.

Să urmărim, însă, denumirile cetăților lui Veniamin:

Ierihon (= cetatea finicilor);
Bet-Hogla (= casa păsărilor sălbatice);
Emec-Chețiț (= valed sugrumării);
Bet-Harabah (= casa pustiei);
Țemaraim (= țară bogată în lână);
Betel (= casa lui Dumnezeu);
Avim (= sucire; ruine);
Para (= junincă), sat;
Ofra (= căprioară);
Chefar-Amonai (= satul amoniților), sat;
Ofni (= zburător; loc înalt), sat;
Gheba (= colină);
Ghibeon (= cetatea dealurilor);
Raba (= mare; capitală);
Beerot (= fântâni), cetate gabaonită atribuită seminției lui Veniamin;
Mițpa (= turn de veghere);
Chefira (= sat), cătun gabaonit;
Moța (= ieșire);
Rechem (= broderie);
Irpeel (= Dumnezeu vindecă);
Tareala (= clătinare);
Țela (= coastă; flanc);
Elef (= bou), sat;
Iebus (= zdrobire) sau Ierusalimul;
Ghibeat (= colină), probabil o pronunție diferită pentru Ghibea;
Chiriat (= cetate).
Acestea erau cetățile primite de seminția lui Veniamin.

CAPITOLUL 19 – Moștenirea semințiilor lui Simeon, Zabulon, Isahar, Așer, Neftali și Dan. Partea lui Iosua.

1: Al doilea sorț a căzut pentru fiii lui Simeon; partea lor de moștenire a fost între hotarele părții fiilor lui Iuda.

„Teritoriul tribului lui Simeon nu va avea hotare proprii, ci făcea parte din lotul cel mare al tribului lui Iuda²⁵⁶.”

Simeon (= ascultare) a moștenit un teritoriu situat aproximativ în centrul pământului lui Iuda. „Așa s-au aruncat sorții și s-a împărțit moștenirea poporului lui Dumnezeu. Și, astfel, loturile n-au fost atribuite la întâmplare, ci potrivit unui plan pe care Dumnezeu l-a statornicit de mai înainte. Cea din urmă e pomenită seminția lui Veniamin, care a primit tocmai lotul în care se cuprindea Ierusalimul. După el, în al doilea rând, și-a primit lotul seminția lui Simeon, apoi Isahar, pe urmă Zabulon, apoi Așer, după aceea Neftalim și la urmă Dan. Cele trei seminții

²⁵⁵ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XXIII, 4

²⁵⁶ BBVA, p. 264

din urmă sunt cele care coboară din țiiitoarele lui Iacob²⁵⁷.

2: Moștenirea lor era: Beer-Șeba, Șeba și Molada;

Beer-Șeba (= fântâna jurământului; fântâna celor șapte) era, cum am mai spus, numele fântânii săpate de Avraam, dar și al orașului ridicat în vecinătate: „Vestigiile arheologice obținute în anii 1969 – 1970 pe locul fostei localități biblice Beer-Șeba confirmă existența ei în perioada biblică. Din datele arheologice rezultă că ea a fost distrusă violent în anul 701 î. Hr., după care a urmat repopularea ei în perioada persană, așa cum atestă cele 25 ostraca scrise în limba aramaică²⁵⁸. Mai sunt numite aici cetățile *Șeba* (= jurământ) și *Molada* (= naștere).

3: Hațar-Șual, Bala și Ațem;

4: Eltolad, Betul și Horma;

5: Țiclag, Bet-Marcabot și Hațar-Susa;

6: Bet-Lebaot și țarinile lor: treisprezece cetăți, cu satele lor;

7: Ain, Rimon, Eter și Așan: patru cetăți, cu satele lor;

8: și toate satele ce se aflau împrejurul acestor cetăți, până la Baalat-Beer-Ramat, mergând spre miazăzi. Aceasta este moștenirea seminției fiilor lui Simeon, după familiile lor.

9: Moștenirea fiilor lui Simeon [era parte] din partea fiilor lui Iuda, fiindcă partea fiilor lui Iuda era mai mare decât a lor; de aceea fiii lui Simeon au primit parte din moșia lor.

Celelalte cetăți ale lui Simeon:

Hațar-Șual (= satul șacalilor), cetate în extremitatea sudică a seminției lui Iuda;

Bala (= stăpână);

Ațem (= os; cetate tare);

Eltolad (= naștere de la Dumnezeu);

Betul (= locuința lui Dumnezeu);

Horma (= nimicire);

Țiclag (= izvor);

Bet-Marcabot (= casa carelor de război);

Hațar-Susa (= satul cailor), sat;

Bet-Lebaot (= casa leilor);

Șaruhen (= locuința harului), sat;

Ain (= izvor; ochi);

Rimon (= rodie), cetate sudică);

Eter (= abundență), sat;

Așan (= fum);

Baalat-Ber-Ramar (= proprietarul unei fântâni).

10: Al treilea sort i-a căzut lui Zabulon, după familiile lor; hotarul moștenirii lor mergea până la Sarid,

11: se urca spre apus până la Maraala și atingea Dabeșetul în valea de dinaintea Iocneamului;

12: de la Sarid se întorcea înapoi, spre răsărit, până la hotarul ținutului Chislot-Tabor, de unde trecea spre Dabrat și se urca spre Iafia;

13: se îndrepta apoi la răsărit spre Ghet-Hefer, la Ita-Cațin și mergea spre Rimon, Metora și Nea

14: și se întorcea de la miazănoapte spre Hanaton și ieșea la Iftah-El;

15: apoi la Catat, Nahalal, Șimron, Idala și Betleem: douăsprezece cetăți, cu satele lor.

²⁵⁷ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXIII, 1

²⁵⁸ AB, pp. 14-15

16: Aceasta este moștenirea seminției fiilor lui Zabulon, după familiile lor: cetățile cu satele lor.

„Teritoriul lui Zabulon este cel mai greu de stabilit: hărțile care s-au propus nu concordă, mai ales în partea vestică, limitată sau nu de mare”²⁵⁹.

„Nici aici, totalul de douăsprezece nu corespunde enumerării; asemenea, în Textul Masoretic”²⁶⁰. Localitățile moștenite de seminția lui *Zabulon* (= locuință):

Sarid (= supraviețuitor), sat;

Maraala (= tremurând), sat la hotarul teritoriului;

Dabeșet (= cocoașa cămillei), cetate de hotar;

Pârâul Iocneam era hotar al teritoriului;

Iocneam (= proprietatea poporului), cetate;

Chislot-Tabor (= flancurile Taborului), localitate în imediata apropiere a Muntelui

Tabor;

Dabrat (= pășune);

Iafia (= Dumnezeu să-i facă să strălucească), cetate la hotar, la 2 km sud-vest de

Nazaret;

Ghet-Hefer (= teascul fântâniei), cetate la 5 km nord-est de Nazaret;

Ita-Cașin (= timpul judecății), localitate pe frontiera nordică;

Rimon (= rodie), cetate la frontieră;

Metora apare doar în *Septuaginta*;

Nea (= cutremurare), localitate la hotarul lui Zabulon;

Hanaton (= îndreptățit prin har), cetate la hotar;

Iftah-El (= Dumnezeu deschide), vale la hotarul dintre Zabulon și Așer;

Catat (= cea mică), cetate;

Nahalal (= pășune), sat;

Șimron (= străjer), cetate la hotar;

Idala (= în amintirea lui Dumnezeu), localitate la frontieră;

Betleem (= casa pâinii), oraș în teritoriul lui Zabulon, diferit de Betleemul lui Iuda.

17: Al patrulea sorț i-a căzut lui Isahar.

18: În hotarul lui erau cuprinse: Izreel, Chesulot și Șunem;

19: Hafaraim, Șion și Anaharat;

20: Harabit, Chișion și Ebeț;

21: Remet, En-Ganim, En-Hada și Bet-Pațet;

22: hotarul atingea Taborul, Șahațima și Bet-Șemeș, iar capătul lui era Iordanul.

23: Aceasta este moștenirea seminției fiilor lui Isahar, după familiile lor: cetățile cu satele lor.

„Textul Masoretic consemnează și totalul: șaisprezece cetăți”²⁶¹. Cetățile primite de seminția lui *Isahar* (= Dumnezeu va răsplăti) sunt:

Izreel (= Dumnezeu seamănă);

Chesulot (= grăsime);

Șunem (= cimitir);

Hafaraim (= două fântâni), cetate de hotar a lui Isahar;

Șion (= ruine);

Anaharat (= secetă; trecătoare), cetate la hotarul lui Isahar;

Harabit (= orașul care crește);

²⁵⁹ SEP 2, p. 79

²⁶⁰ BBVA, p. 264

²⁶¹ BBVA, p. 264

Chişion (= duritate), cetate de frontieră;
Ebeţ (= albeaţă; cositor);
Remet (= înălţime);
En-Ganim (= fântâna grădinilor);
En-Hada (= izvor puternic), sat la hotarul lui Isahar;
Bet-Paţeţ (= casa împărăşierii);
Tabor (= munte înalt), cetate;
Şahaţima (= înălţime), cetate de frontieră;
Bet-Şemeş (= casa soarelui).

Acesta era teritoriul lui Isahar.

24: Al cincilea sorţ i-a căzut lui Aşer, după familiile lor.

25: Hotarul lor trecea prin Helcat, Hali, Beten şi Acşaf,

26: Alamalec, Amead şi Mişéal; hotarul lor atingea spre apus Carmelul şi Şihor-

Libnat,

27: după care se întorcea dinspre soare-răsare către Bet-Dagon şi atingea hotarul lui Zabulon şi Iftah-El la miazănoapte şi intra în hotarul Asatei la Bet-Emec şi Neiel şi mergea la Cabul

28: şi mai departe la Abdon, Rehob, Hamon şi Cana, până la marele Sidon;

29: hotarul se întorcea apoi îndărăt la Rama, la fântâna lui Masfasat şi la Tirieni, după care se încovoia spre Hosa, spre mare, Mahaleb şi Aczib;

30: după aceea, Aco, Afec şi Rehob.

31: Aceasta este moştenirea seminţiei fiilor lui Aşer, după familiile lor: cetăţile cu satele lor.

Hotarul lui *Aşer* (= fericit), cu cetăţile sale:

Helcat (= un ogor), cetate de frontieră;

Hali (= podoabă), sat la frontieră;

Beten (= trupul mamei), sat;

Acşaf (= fascinaţie), cetate regală canaanită;

Alamelec (= stejarul regelui), sat;

Amead (= mărturia poporului), sat la hotarul lui Aşer;

Mişéal (= rugăciune; cine este cea ce Dumnezeu este?), sat;

Carmel (= grădină mare);

Şihor-Libnat (= cursul turbure al Libnatului), mic râu în sud-vestul Palestinei;

Bet-Dagon (= casa peştelui), cetate la hotarul dintre Aşer şi Zabulon;

Iftah-El (= Dumnezeu deschide);

Bet-Emec (= casa din vale);

Neiel (= comoara lui Dumnezeu), sat;

Cabul (= ţinut de graniţă; neroditor);

Abdon (= supus);

Rehob (= loc larg), cetate la hotarul lui Aşer;

Hamon (= fierbinte), sat la hotarul teritoriului;

Cana (= ţinutul trandafirilor);

Sidon (= pescuit; vânătoare), veche cetate canaanită pe ţarmul Mediteranei, situată la 35 km de Tyr;

Rama (= înălţime), cetate la frontieră;

Tir (= stâncă) sau Tyr, oraş fenician foarte vechi;

Hosa (= refugiu), sat la frontieră;

Aczib (= înşelător), cetate pe litoral;

Aco (= nisip arzător);

Afec (= forță), cetate la 40 km sud de Tyr;

Rehob (= loc larg).

Acestea erau limitele teritoriului lui Așer.

32: **Al șaselea sorț i-a căzut lui Neftali.**

33: **Hotarul lor mergea de la Helef și de la pădurea Țaananim către Adami-Necheb și Iabneel până la Lacum și se isprăvea în Iordan;**

34: **hotarul se întorcea apoi spre apus către Aznot-Tabor și de acolo mergea spre Hucoc și se învecina la miazăzi cu ținutul Zabulonului, spre apus cu ținutul lui Așer, iar spre soare-răsare cu Iordanul.**

35: **Cetăți întărite erau Țidim, Țer, Hamat, Racat și Chineret;**

36: **Adama, Rama și Hațor;**

37: **Chedeș, Edreea și En-Hațor;**

38: **Ireon, Migdal-El, Horem, Bet-Anat și Bet-Șemeș.**

39: **Aceasta este moștenirea fiilor lui Neftali.**

Teritoriul lui *Neftali* (= am luptat):

Helef (= schimbare), cetate de frontieră;

Țaananim (= locurile pribegiei), cetate de frontieră;

Adami-Necheb (= pământ sec; trecătoarea Adami), cetate de frontieră a lui Neftali;

Iabneel (= Dumnezeu poate să construiască);

Aznot-Tabor (= urechile Taborului), punct pe frontieră;

Hucoc (= groapă), cetate la hotar.

Cetățile întărite din teritoriul lui Neftali:

Țidim (= pantă);

Țer (= pietricică);

Hamat (= fortăreață);

Racat (= țarm);

Chineret (= harpă; liră);

Adama (= pământ);

Rama (= înălțime);

Hațor (= târg; un castel îngrădit): „Urme de ocupație umană au fost înregistrate de arheologi în cele 21 niveluri, datând din sec. XXVI-II î. Hr., pe locul vechiului oraș-stat canaanean Hațor. Din multele mărturii arheologice (din anii 1926, 1955-1958, 1968) s-a putut observa că localitatea a suferit mai multe distrugerii și restaurări. Aici s-au scos la lumină urmele unor locașuri de cult, cel de-al 4-lea fiind de formă dreptunghiulară și orientat în direcția nord-sud, era închinat zeului Hadad, reprezentat printr-un taur²⁶².”

Chedeș (= sfințit; loc consacrat);

Edreea (= puternic);

En-Hațor (= fântâna satului);

Ireon (= locul groazei);

Migdal-El (= turnul lui Dumnezeu);

Horem (= fortăreață);

Bet-Anat (= casa ecoului);

Bet-Șemeș (= casa soarelui).

Acestea erau cetățile întărite ale lui Neftali.

40: **Al șaptelea sorț i-a căzut lui Dan.**

41: **Hotarul lor cuprindea: Țora, Eștaol și Ir-Șemeș;**

42: **Șaalabim, Aialon și Itla;**

43: **Elon, Timnata și Ecron;**

---

²⁶² AB, p. 16

44: **Elteche, Ghibeton și Baalat;**

45: **Iehud, Bene-Berac și Gat-Rimon;**

46: **Me-Iarcon și Haracon, la apusul cărora hotarul se învecina cu Ioppe.**

47: **Aceasta e moștenirea seminției fiilor lui Dan, după familiile lor, acestea sunt cetățile lor, cu satele lor. Dar fiii lui Dan nu i-au izgonit pe Amoreii care le făcuseră necazuri în munți; iar Amoreii nu le-au îngăduit să coboare la vale, ci le-au luat cu de-a sila hotarul porției lor.**

„Iar despre ținuturile lui Dan se știe că sunt cele din urmă și anume cele mai apropiate de granițele celor necredincioși, după cum reiese din descrierile lăsate de Isus Navi, și după cum m-am convins că aproape de păgânism sunt toate plăsmuirile adepților lui Ader”²⁶³.

Iată cetățile lui *Dan* (= judecător):

Țora sau *Țorea* (= viespe);

Eștaol (= dorință; defileu);

Ir-Șemeș (= orașul soarelui);

Șaalabin (= vulpi), cetate amorită pe teritoriul lui Dan;

Aialon (= ținut al cerbilor);

Ivla (= loc înalt);

Elon (= cel nobil; stejar), numit și Bet-Haran;

Timnata (= porțiune atribuită);

Ecron (= sterpiciune), cea mai nordică dintre cele cinci principale cetăți feniciene;

Elteche (= teama de Dumnezeu);

Ghibeton (= movilă);

Baalat (= stăpână), sat;

Iehud (= laudă);

Bene-Berac (= fiii lui Berac);

Gat-Rimon (= teascul rodiilor);

Me-Iarcon (= ape galbene);

Haracon (= cea bine udată);

Iopi (= frumusețe), veche cetate fortificată, port al Ierusalimului la Mediterana, situat la 55 km depărtare de Ierusalim;

Leșem (= fortăreață) s-a numit înainte *Laiș* (= leu); situată în extremitatea nordică a teritoriului lui Dan;

Timnat-Serah (= porțiune suplimentară), sat pe coasta nordică a muntelui Gaaș.

Acestea erau hotarele și cetățile seminției lui Dan.

48: **Atunci s-au dus fiii lui Dan și au purtat război împotriva Leșemului și l-au luat și l-au lovit cu ascuțișul săbiei; și au locuit în el și l-au numit „Leșemul-lui-Dan”, după numele lui Dan, tatăl lor. Iar Amoreii au locuit pe mai departe în Edom și în Salamin; dar mâna lui Efraim i-a stăpânit și au devenit supușii săi.**

Ca și în cazul celorlalte triburi, luptele pentru stăpânirea Canaanului au continuat și după împărțirea pământului între cele douăsprezece seminții ale lui Israel.

49: **După ce au luat în stăpânire pământul, după hotarele lor, fiii lui Israel i-au dat între ei moștenire lui Iosua, fiul lui Navi,**

50: **așa cum poruncise Dumnezeu; și i-au dat cetatea pe care o ceruse, Timnat-Serah, care se află în muntele lui Efraim; iar el a zidit cetatea și a locuit în ea.**

51: **Acestea sunt părțile pe care Eleazar preotul și Iosua, fiul lui Navi, și capii familiilor le-au împărțit, prin tragere la sorți, fiilor lui Israel, în Șilo, înaintea feței Domnului, la intrarea cortului mărturiei; iar aceștia s-au dus să-și ia în stăpânire pământul.**

²⁶³ Origen, *Filocalia*, XIII, 3

„Textul Masoretic conchide astfel: Și așa s-a isprăvit împărțirea pământului”²⁶⁴. „De la Ghilgal, Cortul sfânt a fost mutat la Șilo, așezare aflată la mică distanță, în nord-estul Ghilgalului, din munții Efraim. [...] Aici, la Șilo, dinaintea Domnului, s-a stabilit prin tragere la sorți teritoriul ce revenea fiecărei seminții, după ce Cortul mărturiei a fost instalat”²⁶⁵.

CAPITOLUL 20 - *Cetățile de scăpare.*

Cap. 20-21: „Orânduirea străinilor, dreptul la azil ca și mărunte dispoziții guvernamentale încearcă să clarifice situația noilor coloniști (cf. Ieșirea 21, 13). De aceste frământări au profitat șase cetăți care au înflorit vădit. Trebuie remarcat că una din principalele surse de venit a fost posibilitatea și dreptul la pășunat”²⁶⁶.

1: Și i-a grăit Domnul lui Iosua, zicând:

2: „Vorbește-le fiilor lui Israel și spune-le: Rânduți cetățile în care să scape fugarii, despre care Eu v-am grăit prin Moise;”

„E vorba de azilul oferit ucigașilor fără voie, rânduială stabilită prin legea dată lui Moise (Ieșirea 21, 13)”²⁶⁷.

3: ca să poată scăpa acolo ucigașul care fără voia lui a luat viața cuiva, fără să fi avut înainte un astfel de gând. Și vă vor fi ele cetăți de scăpare, ca nu cumva ucigașul să fie omorât de rudele celui ucis mai înainte de a fi fost el adus în fața adunării, pentru judecată.

4: Acela, după ce a fugit în una din aceste cetăți, va sta la poarta cetății și va spune ce are de spus în fața bătrânilor acelei cetăți, iar obștea îl va primi și-i va da un loc, iar el va locui cu ei.

„Poarta cetății: în cetatea antică, piața în care se țineau adunările publice, în care se făceau tranzacțiile comerciale și în care se judecau procesele”²⁶⁸.

5: Iar dacă ruda celui ucis va alerga în căutarea lui, ei nu-l vor da pe ucigaș în mâinile ei, pentru că el din neștiință l-a lovit pe aproapele său, iar nu pentru că mai înainte l-ar fi urât.

6: Și va locui el în cetatea aceea până când va sta la judecată în fața adunării sau până când va muri arhiereul acelor zile; atunci ucigașul se va întoarce și se va duce în cetatea sa și la casa lui, de unde fugise”.

„În fruntea preoțimii se afla arhiereul, numit preotul cel mare (*hacohen hagadol*), care funcționa în oficiul său până la moarte. El avea un locțiitor, ce purta denumirea de al doilea preot (II Regi 25, 18; Ieremia 52, 24)”²⁶⁹.

7: Iar el [Iosua] a rânduit Chedeșul în Galileea, în muntele lui Neftali, și Sichemul în muntele lui Efraim și Chiriati-Arba – adică Hebronul – în muntele lui Iuda.

„În apropierea lacului Hule (Merom) se afla localitatea Quedeș, oraș regal canaanean, care la împărțirea teritoriului între cele 12 seminții ale lui Israel, în vremea lui Iosua, a căzut drept moștenire seminției lui Neftali. Din această localitate era originar judecătorul Barac (Judecători 4, 6). Despre vechimea cetății grăiește faptul că a fost amintită în scrisorile de la Tel-El-Amarna. Se mai știe c-a fost cucerită de faraonul Tiglat-Phalasar al Egiptului”²⁷⁰.

A rânduit: SEP 2 traduce cu *a pus deoparte*: „Tradiția rabinică (TB *Makkoth* 10a) a comentat pe larg alegerea acestor cetăți levitice de scăpare pentru ucigași: aceștia nu numai că-și pot

²⁶⁴ BBVA, p. 265

²⁶⁵ AB, p. 212

²⁶⁶ IIR, p. 204

²⁶⁷ BBVA, p. 265

²⁶⁸ BBVA, p. 265

²⁶⁹ AB, p. 239

²⁷⁰ AB, p. 100

salva viața, ci pot să trăiască o viață adevărată, adică să studieze pe lângă maeștri. Philon vede în aceste șase cetăți treptele accesului spre divinitate²⁷¹.

Cetățile de scăpare din Canaan:

Chedeș (= sfințit; consacrat) în teritoriul lui Neftali, în *Galileea* (= cerc; regiune; ținut);

Sichem (= umăr) în teritoriul lui Efraim, la hotarul cu Manase;

Chiriati-Atar (= cetate împătrită) sau Hebron în ținutul lui Iuda.

8: Iar dincolo de Iordan, în fața Ierihonului, spre răsărit, a rânduit: Bețerul, în șesul pustiului din seminția lui Ruben; Ramot, în Galaad, în seminția lui Gad, și Golan, în Vasan, în seminția lui Manase.

Cetățile de scăpare de la răsărit de Iordan:

Bețer (= aur; argint; strălucire; mină) în ținutul lui Ruben;

Ramot (= înălțimi) în teritoriul seminției lui Gad;

Golan (= bucurie; biruință), cetate din Vasan, în teritoriul jumătății lui Manase. „În estul lacului Ghenizaret se afla cetatea Golan aparținând tribului lui Manase. De la această cetate s-a numit întreaga regiune Gaulanitis sau podișul Golan de azi²⁷²”.

9: Acestea sunt cetățile rânduite pentru toți fiii lui Israel și pentru străinii ce locuiesc printre ei, pentru ca acolo să fugă cel ce fără voie a luat viața cuiva, ca nu cumva ruda celui ucis să-l omoare înainte de a fi stat el la judecată în fața adunării.

Cetățile enumerate în Scriptură sunt chipuri ale unor realități din lumea nevăzută: „acolo [în ceruri – n. n.] sunt, cred, și cetățile a căror structură este schițată aici și care se numesc: cetăți de scăpare, care slujesc ca refugiu, dar nu pentru toți ucigașii, ci pentru cei care au ucis fără voie. Sunt poate unele păcate care ne fac ucigași de oameni dacă săvârșim fapta cu premeditare și de bună voie și sunt altele săvârșite din ignoranță, pentru care, la porunca lui Dumnezeu, ne este indicat și pregătit un loc, cred, pentru a rămâne acolo un oarecare timp, noi, cei care n-am săvârșit decât păcate fără de voie, cu condiția să nu fi săvârșit păcate cu concursul voinței noastre. Pentru aceștia sunt rânduite cetăți de scăpare²⁷³. Interesant de urmărit traducerile denumirilor cetăților de scăpare, toate având un ton optimist, de natură să înalțe. La fel, să nu socotim aceste cetăți menite a sluji doar celor ce au trecut prin experiențe extreme, ci să ne socotim cu toții ucigași (cu sau fără voie) ce avem trebuință de aceste cetăți.

CAPITOLUL 21 - *Cetățile leviților.*

„Capitolul relatează împlinirea poruncii date lui Moise (Numeri 35, 1-8), de a li se atribui leviților 48 de cetăți, luate din ținutul fiecărui trib, proporțional cu moștenirea sa. Tradiția ebraică pune în legătură această împărțire cu sarcinile ierarhizate ale fiecărui grup de leviți care slujeau la cortul mărturiei; astfel, fiii lui Aaron, leviții cei mai apropiați de chivot, primesc cetăți în pământul lui Iuda, în timp ce fiii lui Simeon și beniamin, primesc dincolo de Iordan. Origen consacră în întregime omilia a XXV-a cetăților levitice: repartizarea cetăților levitice în pământul lui Israel e determinată de o ierarhie care ar putea prefigura locul fiecăruia după înviere²⁷⁴”.

1: Capii de familie ale fiilor lui Levi au venit atunci la Eleazar preotul și la Iosua, fiul lui Navi, și la capii defamilie din semințiile lui Israel.

2: Și le-au grăit în Șilo, în țara Canaanului, zicând: „Domnul a poruncit prin Moise să ni se dea cetăți în care să locuim, precum și împrejurimile lor pentru vitele noastre”.

Din nou, gândul e purtat către altă lume: „Acolo [în ceruri – n. n.], cred eu, se vor

²⁷¹ SEP 2, p. 82

²⁷² AB, p. 101

²⁷³ Origen, *Omilii la Cartea Numerii*, XXVIII, 2

²⁷⁴ SEP 2, p. 82

respecta întocmai privilegiile preoților, a căror umbră este trasată aici (în carte): împrejurimile orașelor, în imediata apropiere a zidurilor de apărare, trebuiau să le fie lor rezervate de către fiii lui Israel²⁷⁵.

3: Iar fiii lui Israel le-au dat leviților, din părțile lor, după porunca Domnului, următoarele cetăți, cu împrejurimile lor.

4: Și sorțul a ieșit pentru fiii lui Cahat. Iar fiii lui Aaron, preoții leviți, au avut prin sorți treisprezece cetăți din seminția lui Iuda și din seminția lui Simeon și din seminția lui Veniamin.

5: Iar celorlalți fii ai lui Cahat li s-au dat, prin sorți, zece cetăți din seminția lui Efraim și din seminția lui Dan și din jumătate din seminția lui Manase.

6: Iar fiilor lui Gherșon li s-au dat treisprezece cetăți din seminția lui Isahar și din seminția lui Așer și din seminția lui Neftali și din jumătate din seminția lui Manase în Vasan.

7: Iar fiii lui Merari, după familiile lor, au avut prin sorți douăsprezece cetăți din seminția lui Ruben și din seminția lui Gad și din seminția lui Zabulon.

8: Fiii lui Israel le-au dat leviților cetățile și împrejurimile lor, așa cum Domnul îi poruncise lui Moise.

„Datorită faptului că seminția lui Levi n-a primit un teritoriu anumit atunci când, prin tragere la sorți, în vremea lui Iosua, s-a împărțit Canaanul între semințiile lui Israel, leviților le-au fost destinate totuși 48 de cetăți, răspândite pe întregul cuprins al Țării Sfinte, ca și câmpiile din jurul acelor cetăți. Dintre aceste cetăți, 13 le-au fost rezervate preoților și ele se aflau în hotarele semințiilor Iuda, Simeon și Veniamin, așadar, în regiuni care erau cele mai apropiate de templu. Aceste cetăți erau: Hebron, Libna, Iatir, Estemoa, Holon, Debir, Ain, Iutta, Betșemeș, Ghibeon, Gheba, Anatot și Almon²⁷⁶.

„Constat o oarecare deosebire între împărțeala lui Moise și cea a lui Iisus: Moise, împărțind pământul de dincolo de Iordan, între două triburi și jumătate, n-a dat leviților partea de locaș care li s-ar fi convenit, câtă vreme Iisus le-a dat nu numai în cadrul semințiilor, pe care le-a rânduit el însuși, ci chiar și în mijlocul acelor pe care Moise le rânduisese dincolo de Iordan. El asigură leviților lăcașuri în fiecare seminție, ca prin aceasta să pătrundem mai deplin în frumusețile tainelor sale. Căci această clasă a leviților sau a preoților, care-și închină activitatea lor înțelepciunii și cunoașterii lui Dumnezeu, nu și-a putut primi de la Moise partea ei de sălaș, pentru că Moise nu era slujitor al Adevărului, ci slujitorul umbrei și al închipuirii. Iisus, Domnul nostru, era înțelepciunea lui Dumnezeu (I Corinteni 1, 24), El e acela care procură înțelepților sălașurile lor²⁷⁷.

Seminția lui Levi (= alipire) era împărțită în trei familii: Cahat (=adunător; aliat; prieten), Gherșon (= alungare) și Merari (= amar; trist); din familia lui Cahat făceau parte și preoții, descendenți din Aaron (= împresurat de strălucire; iluminat). De remarcat că Iosua anticipează Templul din Ierusalim, plasând preoții în apropierea cetății într-o perioadă în care templul nu exista încă.

9: Seminția fiilor lui Iuda și seminția fiilor lui Simeon și parte din seminția fiilor lui Veniamin au dat cetățile acestea;

10: și ele li s-au rânduit fiilor lui Aaron din familia lui Cahat a fiilor lui Levi, fiindcă acestea au ieșit întâi la sorți.

11: Și le-au dat: Chiriati-Arba, metropola fiilor lui Enac, adică Hebronul, în ținutul muntos al lui Iuda, cu împrejurimile ei;

12: dar țarinile cetății și satele ei le-a dat Iosua fiilor lui Caleb, fiul lui Iefone, să le stăpânească.

„Toate comentariile iudaice precizează că **migraș** (pământul de jur împrejurul cetății)

²⁷⁵ Origen, *Omiliile la Cartea Numerii*, XXVIII, 2

²⁷⁶ AB, p. 239

²⁷⁷ Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XVII, 2

este zona care formează prima împrejurime a cetății și a cărei cultivare este interzisă. Abia apoi urmează spațiile rezervate culturilor²⁷⁸.

13: Iar fiilor lui Aaron le-a dat cetatea de scăpare a ucigașilor: Hebronul și împrejurimile lui, Libna și împrejurimile ei;

14: Iatirul și împrejurimile lui, Eștemoa și împrejurimile ei;

15: Holonul și împrejurimile lui, Debirul și împrejurimile lui;

16: Ainul și împrejurimile lui, Iuta și împrejurimile ei, Bet-Șemeșul și împrejurimile lui: nouă cetăți din aceste două seminții.

17: Iar din seminția lui Veniamin: Gabaonul și împrejurimile lui, Gheba cu împrejurimile ei;

18: Anatotul și împrejurimile lui, Almonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.

19: Toate cetățile fiilor lui Aaron, preoții: treisprezece.

Cetățile primite de preoții din neamul lui Cahat, cu mențiunea, ca și pentru restul capitolului, că leviții nu dețineau în totalitate aceste cetăți, locuind în ele împreună cu ceilalți israeliți:

Chiriati-Arba (= cetate împătrită); *Libna* (= albeață); *Iatir* (= surplus); *Eștemoa* (= ascultare); *Holon* (= nisipos); *Debiri* (= încăperea din spate – Sfânta Sfințelor; vorbirea lui Dumnezeu); *Ain* (= ochi; izvor); *Iuta* (= înclinat); *Bet-Șemeș* (= casa soarelui); *Ghibeon* (= înălțime); *Gheba* (= colină) și *Anatot* (= răspuns la rugăciuni); *Almon* (= adăpost; ascunziș).

20: Iar familiilor lui Cahat, leviților – celor rămași dintre fiii lui Cahat – li s-au dat cetăți din hotarele seminției lui Efraim.

21: Li s-a dat cetatea de scăpare a ucigașilor, Sichemul, cu împrejurimile ei, și Ghezerul cu împrejurimile ei;

22: Chibțaimul cu împrejurimile lui și Bet-Horonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.

23: Din seminția lui Dan: Elteche cu împrejurimile lui și Ghibetonul cu împrejurimile lui;

24: Aialonul cu împrejurimile lui și Gat-Rimonul cu împrejurimile lui: patru cetăți.

25: Din jumătatea seminției lui Manase: Taanacul cu împrejurimile lui și Ibleam cu împrejurimile lui: două cetăți.

„În Textul Masoretic: ...și *Gat-Rimonul*...; din eroare redacțională, repetarea numelui din versetul precedent²⁷⁹.

Cetățile în care trăiau leviții din familia lui Cahat:

Sichem (= umăr); *Ghezer* (= pantă repede); *Chibțaim* (= două grămezi); *Bet-Horon* (= casa fățarniciei); *Elteche* (= teama de Dumnezeu); *Ghibeton* (= movilă); *Aialon* (= ținutul cerbilor); *Gat-Rimon* (= teascul merelor și rodiilor); *Taanac* (= loc nisipos); *Ibleam* (= locul biruinței; rătăcirea poporului).

26: De toate, zece cetăți, cu împrejurimile lor, pentru familiile celorlalți fii ai lui Cahat.

Acestea au fost cetățile primite de fiii lui Cahat, întâi de către preoți, apoi de către leviții simpli. Urmează cetățile celorlalți leviți:

27: Iar fiilor lui Gherson, leviții: două cetăți din cealaltă jumătate a seminției lui Manase, cetăți puse deoparte pentru scăparea ucigașilor: Golanul, în ținutul Vasanului, cu împrejurimile ei, și Beștra cu împrejurimile ei.

28: Din seminția lui Isahar: Chișionul cu împrejurimile lui și Dabrat cu împrejurimile lui;

29: Iarmutul cu împrejurimile lui și En-Ganimul cu împrejurimile lui: patru cetăți.

30: Din seminția lui Așer: Mișalul cu împrejurimile lui și Abdonul cu împrejurimile

²⁷⁸ SEP 2, p. 83

²⁷⁹ BBVA, p. 266

lui;

31: **Helcatul cu împrejurimile lui și Rehobul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

32: **Din seminția lui Neftali: Chedeșul Galileii, cetate pusă deoparte pentru scăparea ucigașilor, cu împrejurimile ei, Hamot-Dorul cu împrejurimile lui și Cartanul cu împrejurimile lui: trei cetăți.**

33: **Toate cetățile [fiilor] lui Gherșon, după familiile lor, au fost treisprezece.**

Cetățile primite de fiii lui Gherșon:

Golan (= bucurie; biruință); *Beștra* (= casa Astartei) sau *Aștarot* (= plural pentru: tovarășa de căsătorie; turme de oi; termen colectiv pentru zeitățile canaanite) – *Aștarte* (= cea care aduce lumină); *Chișion* (= duritate); *Dabrat* (= vorbire; pășune; ascultare); *Iarmut* (= o înălțime); *En-Ganim* (= fântâna grădinilor); *Mișal* (= rugăciune; defileu; cine este ceea ce Dumnezeu este?); *Abdon* (= supus); *Helcat* (= un ogor); *Rehob* (= loc larg); *Chedeș* (= sfânt; consacrat) în Galileea, numit și Chedeșul lui Neftali; *Hamot-Dor* (= izvoarele calde ale Dorului); *Cartan* (= oraș).

34: **Celorlalți leviți din fiii lui Merari: din seminția lui Zabulon: Iocneamul cu împrejurimile lui și Carta cu împrejurimile ei;**

35: **Dimna cu împrejurimile ei și Nahalul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

36: **De cealaltă parte a Iordanului, în fața Ierihonului, din seminția lui Ruben: Bețerul, cetate de scăpare pentru ucigași, cu împrejurimile ei, în pustiu Miso, Iahța cu împrejurimile ei;**

37: **Chedemotul cu împrejurimile lui și Mefaatul cu împrejurimile lui: patru cetăți.**

38: **Din seminția lui Gad: cetățile de scăpare pentru ucigași: Ramot-Galaad cu împrejurimile lui și Mahanaimul cu împrejurimile lui;**

39: **Heșbonul cu împrejurimile lui și Iazerul cu împrejurimile lui; de toate, patru cetăți.**

40: **Toate cetățile (date) fiilor lui Merari, după familiile lor rămase din seminția lui Levi, adică părțile ce li s-au convenit: douăsprezece cetăți.**

Cetățile primite de fiii lui Merari:

Iocneam (= el ridică poporul); *Carta* (= oraș); *Dimna* (= tăcere; grămadă de gunoi); *Nahal* (= pășune); *Bețer* (= aur; argint; strălucire); *Miso* – apare doar în *Septuaginta*; *Iahța* (= stepă; Iahve va ridica); *Chedemot* (= localități răsăritene); *Mefaata* (= frumusețe); *Ramot-Galaad* (= înălțimile Galaadului); *Mahanaim* (= tabără dublă); *Heșbon* (= calcul); *Iazer* (= folositor).

41: **Iar toate cetățile date leviților între fiii lui Israel au fost patruzeci și opt de cetăți cu împrejurimile lor;**

42: **fiecare cetate cu împrejurimile ei: întocmai la toate aceste cetăți. Așa a sfârșit Iosua să împartă țara în hotarele ei. Iar fiii lui Israel i-au dat lui Iosua partea lui; după porunca Domnului i-au dat cetatea pe care o ceruse, Timnat-Serah, în muntele lui Efraim. Și Iosua a zidit cetatea și a locuit în ea. Iar Iosua a luat cuțitele de piatră cu care îi tăiasă împrejur pe fiii lui Israel – cei născuți pe cale în pustie, căci în pustie nu fuseseră tăiați împrejur – și le-a pus în Timnat-Serah.**

„Această ultimă frază, proprie Septuagintei, este concluzia relatării din 5, 2-8”²⁸⁰. Iosua a primit cetatea *Timnat-Serah* (= porțiune suplimentară).

43: **Așa i-a dat Domnul lui Israel toată țara pe care Se jurase să le-o dea părinților lor; iar ei au moștenit-o și au locuit în ea.**

44: **Și le-a dat Domnul odihnă de jur-împrejur, așa cum li Se jurase părinților lor: dintre toți vrăjmașii lor, nimeni nu le-a stat împotriva; pe toți vrăjmașii lor i-a dat Domnul în mâinile lor.**

45: **N-a rămas neîmplinit nici un cuvânt din toate cuvintele bune pe care Domnul**

²⁸⁰ BBVA, p. 267

le-a grăit către fiii lui Israel; toate s-au împlinit.

„Din cele mai vechi timpuri, alături de istorie a fost cultivată și geografia. Din Vechiul Testament se vede că evreii aveau cunoștințe geografice despre univers, pământ și paradis. Localizarea unor popoare cu cetățile lor cât și descrierea Țării Sfinte confirmă adevărul că israeliții în perioada vechitestamentară aveau cunoștințe bogate în acest domeniu”²⁸¹.

„Sunt patru puncte cardinale ale pământului. Cahat a ocupat locul cel dintâi dintre fiii lui Levi, lotul dinspre răsărit, împreună cu semințiile care deținuseră și ele locul întâi. Vezi, prin urmare, cum totul se armonizează. Este sigur că între cele patru laturi ale pământului, Răsăritul pare mai nobil. Aici avea lot și seminția lui Iuda, cel mai ales dintre toți (Numeri 2, 3). Între cele dintâi seminții, – și întâia parte a pământului – preoții, fiii lui Cahat, au primit, prin sorți, întâia lor parte, împreună cu Gherșon și Merari, care au fost și cei dintâi copii ai lui Levi. Și așa, cei dintâi copii ai lui Levi au obținut Răsăritul. În ce privește Apusul, unde se aflau Ruben, Simeon și Gad, Cahat primi un al doilea lot, în seminția lui Simeon și Merari, întâiul său lot în seminția lui Ruben, după cum și Merari primi un lot în seminția lui Zabulon, al treilea la număr, în latura Răsăritului. Aceasta s-a împlinit pentru ca să se salveze principiul dreptății într-o tragere la sorți, care, după orânduirea lui Dumnezeu, trebuia să orienteze duhurile credincioșilor spre adâncirea tainei veacului viitor. După aceea, și între semințiile care erau în latura Mării, adică Efraim, Veniamin și Manase, Cahat trage al doilea lot al său, în seminția lui Veniamin, iar restul familiei sale în Efraim. În sfârșit, Gherșon obține, la sorți, un lot în jumătatea seminției lui Manase, care era în Țara Sfântă, și același Gherșon mai obține încă un lot în cealaltă jumătate a seminției lui Manase. Dar, fiindcă trebuia ca și cei care erau pe latura de miazănoapte să se învrednicească de binefacerile prevăzute pe seama preoției și ca să nu fie lipsite cu desăvârșire de darurile cerești, nici semințiile de rangul ultim, cele din miazănoapte, adică Dan, Neftali și Așer, s-a hotărât ca nu preoții lui Cahat, ci ceilalți copii ai lui să primească al doilea lot în seminția lui Așer și un al treilea în seminția lui Neftali”²⁸².

CAPITOLUL 22 - Triburile lui Ruben, Gad și jumătate din Manase se întorc dincolo de Iordan.

1: Atunci i-a chemat Iosua pe fiii lui Ruben și pe fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase

2: și le-a zis: „Voi ați auzit tot ceea ce Moise, sluga Domnului, v-a poruncit, iar voi ați ascultat cuvântul meu într-o toată vremea ce eu v-am poruncit.

3: În această vreme-ndelungată nu i-ați lăsat pe frații voștri, și până-n ziua de astăzi ați păzit porunca Domnului, Dumnezeului vostru.

4: Iar acum, Domnul, Dumnezeul nostru, i-a odihnit pe frații voștri, așa cum le-a spus; așadar, întoarceți-vă acum și mergeți la casele voastre și-n țara moștenirii voastre pe care Moise, sluga Domnului, v-a dat-o dincolo de Iordan.

5: Dar fiți cu mare luare-aminte să faceți poruncile și legea pe care Moise, sluga Domnului, v-a poruncit să le faceți: Să-L iubiți pe Domnul, Dumnezeul vostru, și să umblați în toate căile Lui, să-I păziți poruncile și să vă lipiți de El și să-I slujiți din tot cugetul vostru și din toată inima voastră”.

Prezentată pe un ton neutru în Scriptură, dar nu fără a fi generat tensiuni, alegerea triburilor Ruben, Gad și a jumătății lui Manase de a locui dincolo de Iordan e apreciată negativ de autorii patristici, ca un refuz de a intra în moștenirea făgăduințelor dumnezeiești (deși, cum s-a văzut din comentariile de până aici, există multiple aspecte ale acestei situații): „Mare piedică le este dragostea de lucrurile materiale celor ce se silesc spre virtute. Adeseori această dragoste

²⁸¹ AB, p. 138

²⁸² Origen, *Omiliile la Cartea Iosua*, XXV, 3

aduce pierzare și sufletului și trupului. [...] Ce a făcut pe cele două jumătăți de seminții să rămână afară de pământul făgăduinții? Oare nu mulțimea vitelor? [...] Dacă, prin urmare, avuțiile ațâță la pizmă pe invidioși, împotriva celor ce le au, și-i scoate pe cei împovărați cu ele de la lucrurile mai de preț, dacă taie rudenia și aduce dușmănia între prieteni, dacă nu are nimic laolaltă cu viața viitoare și nu aduce nici un folos însemnat vieții din trup, de ce să ne depărtăm de la slujirea lui Dumnezeu, făcându-ne, întregi, slujitori deșertăciunii?”²⁸³.

6: Și Iosua i-a binecuvântat și le-a dat drumul; iar ei s-au dus la casele lor.

„După aceea, Iisus adună pe fiii lui Ruben, pe fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase, care luptaseră cu izbândă împotriva dușmanilor lui Israel, și îi trimite în partea lor de moștenire, după ce îi răsplătește, precum este scris (în Scriptură). Iată, după părerea mea, în ce constă taina indicată aici: după ce va intra tot numărul păgânilor (Romani 11, 25), după ce vor fi primit de la Domnul Iisus împlinirea făgăduințelor, aceia care au fost pregătiți și învățați de Moise, care ne-au ajutat în decursul luptelor, cu plângerile și rugăciunile lor și care, după cum zice Apostolul, încă n-au primit ce le fusese făgăduit, căci ei așteptau să se îplinească chemarea noastră, primesc, în sfârșit, desăvârșirea rânduită pentru ei (Evrei 11, 39-40). De la Iisus își primesc ei acum darurile cuvenite și de acum trăiesc cu toții în pace, căci a venit sfârșitul tuturor războaielor și al tuturor atacurilor”²⁸⁴.

7: Iar unei jumătăți din seminția lui Manase i-a dat Iosua o parte în ținutul Vasanului, iar celeilalte jumătăți i-a dat Iosua parte cu frații săi dincoace de Iordan, lângă mare; după aceea Iosua le-a dat drumul la casele lor și i-a binecuvântat.

8: Iar ei s-au dus la casele lor cu avuții multe și cu foarte multe vite și cu argint și cu aur și cu aramă și cu fier și cu foarte multă îmbrăcăminte; prada pe care o luaseră de la dușmani au împărțit-o cu frații lor.

Metalele înșirate aici erau, desigur, pradă de război; reiese că, după cucerirea Ierihonului, nu s-a mai pretins afierosirea animalelor și a obiectelor vrăjmașilor, și nici predarea (integrală) a metalelor la Cortul Sfânt.

9: Astfel că fiii lui Ruben și fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase s-au întors de la fiii lui Israel din Șilo, care se află în țara Canaan, ca să meargă în Galaad, în ținutul moștenirii lor, pe care-l dobândiseră, din porunca Domnului, prin mâna lui Moise.

10: Și au venit în Galaadul Iordanului, care se află în țara Canaan. Iar fiii lui Ruben și fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase au zidit acolo jertfelnic lângă Iordan, jertfelnic mare la vedere.

Prin *mare la vedere* se înțelege că jertfelnicul era vizibil celor de la apus de Iordan. Este un nou moment tensionat între israeliții despărțiți de Iordan. S-a văzut în acest jertfelnic o încercare de separare religioasă, adăugată celei teritoriale.

11: Și auzind fiii lui Israel, au zis: „Iată, fiii lui Ruben și fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase au zidit jertfelnic la hotarele țării Canaan, la Galaadul Iordanului, față-n față cu fiii lui Israel”.

12: Și toți fiii lui Israel s-au adunat în Șilo, să se ridice și să se bată cu ei.

„Fiii lui Israel (în context): majoritatea triburilor israeliene ce se așezaseră în dreapta Iordanului și care monopolizaseră dreptul de a avea un altar de închinare, cel din Șilo”²⁸⁵.

13: Fiii lui Israel l-au trimis la fiii lui Ruben și la fiii lui Gad și la fiii jumătății din seminția lui Manase, în ținutul Galaad, pe Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, marele preot,

14: și-mpreună cu el zece dintre bărbații de frunte: un cap de familie din fiecare seminție a lui Israel (capii de familie sunt fruntașii miilor lui Israel).

15: Aceștia s-au dus la fiii lui Ruben și la fiii lui Gad și la jumătate din seminția lui

²⁸³ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 13

²⁸⁴ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 2

²⁸⁵ BBVA, p. 267

Manase, în ținutul Galaad, și le-au grăit:

16: **„Așa grăiește toată obștea Domnului: Ce înseamnă această nelegiuire pe care voi ați făcut-o în fața Dumnezeului lui Israel, să vă întoarceți astăzi de la Domnul prin aceea că v-ați zidit jertfelnic, așa ca să stați voi astăzi împotriva Domnului?**

„Acuzație gravă, exprimată prin termenul **apostates**: răzvrătit, rebel, cel ce strică sau stă împotriva (folosit și în Numeri 14, 9)”²⁸⁶.

17: **Mic este oare pentru voi păcatul din Peor, că nici până-n ziua de azi nu ne-am curățit de el, cu toate că a fost pedeapsă mare în obștea Domnului?**

„Aluzie la istorisirea din *Numerii* 25: ajunși în Moab, fiii lui Israel au căzut în idolatrie, adorându-l pe Baal-Peor, fapt pentru care au fost aspru pedepsiți”²⁸⁷.

18: **Și voi v-ați răzvrătit astăzi împotriva Domnului; și va fi că dacă voi stați astăzi împotriva Domnului, mâine fi-va urgia peste-ntregul Israel.**

Loc mai dificil de înțeles pentru omul modern, înclinat mai degrabă către individualism (de unde și doctrinele protestante); dar în orice epocă sunt vizibile efectele faptelor unei persoane sau ale unui grup asupra unor comunități întregi.

19: **Și acum, dacă ținutul moștenirii voastre vă este mic, treceți în ținutul moștenirii Domnului, unde se află cortul Domnului, și primiți o moștenire printre noi; și nu stați împotriva lui Dumnezeu, și nici împotriva noastră să nu stați prin aceea că v-ați zidit un jertfelnic în afară de jertfelnicul Domnului, Dumnezeului nostru.**

20: **Oare Acan, fiul lui Zerah, n-a făcut el nelegiuire când a luat din cele afierosite și a adus mânia peste-ntreaga obște a lui Israel? Și el era unul singur, dar nu singur a murit întru păcatul său!”**

„Păcatul lui Acan, în 7, 1: nelegiuirea unui membru al comunității atrage pedepsirea întregii comunități”²⁸⁸.

21: **Atunci fiii lui Ruben și fiii lui Gad și jumătate din seminția lui Manase au răspuns; și au grăit către fruntașii miilor lui Israel, zicând:**

22: **„Dumnezeul Dumnezeu este Domnul, și Dumnezeul Dumnezeu știe, și însuși Israel va cunoaște: dacă noi am făcut păcatul răzvrătirii în fața Domnului, atunci El să nu ne cruce astăzi!**

23: **Și dacă noi am zidit jertfelnic pentru ca să stăm împotriva Domnului, Dumnezeului nostru, sau pentru ca să aducem pe el arderi-de-tot sau pentru ca să aducem pe el jertfă de mântuire, Domnul să cerceteze!**

24: **Dar noi am făcut aceasta de teamă ca nu cumva fiii voștri să le spună mâine fiilor noștri: Ce aveți voi de-a face cu Domnul, Dumnezeul lui Israel?;**

25: **că Domnul a așezat hotar între noi și voi, chiar Iordanul, iar voi nu aveți parte cu Domnul... Și astfel fiii voștri îi vor înstrăina pe fiii noștri, așa ca ei să nu I se închine Domnului.**

„Dumnezeul Dumnezeu: superlativul absolut pentru Cel ce este Domnul. Textul Masoretic: Dumnezeul dumnezeilor”²⁸⁹.

26: **De aceea am zis: Să facem așa: să zidim jertfelnicul acesta, nu pentru a aduce jertfe de ardere și nici pentru jertfe de rând,**

27: **ci pentru ca el să fie mărturie între noi și voi și între fiii noștri de după noi că putem să-I facem Domnului slujbă în fața Lui prin jertfele noastre de ardere și prin jertfele noastre de rând și prin jertfele noastre de mântuire; și astfel fiii voștri nu le vor zice mâine fiilor noștri: Voi nu aveți parte cu Domnul!**

28: **Și am zis: Dacă va fi vreodată ca ei să vorbească astfel către noi sau către urmașii**

---

²⁸⁶ BBVA, p. 268

²⁸⁷ BBVA, p. 268

²⁸⁸ BBVA, p. 268

²⁸⁹ BBVA, p. 268

noștri de mâine, atunci aceștia vor zice: Iată asemănarea jertfelnicului Domnului pe care părinții noștri l-au făcut nu pentru jertfe de ardere și nici pentru jertfele noastre de rând, ci pentru ca el să fie mărturie între voi și noi și între fiii noștri.

29: **Departe de noi, așadar, să ne abatem astăzi de la Domnul și să stăm împotriva Domnului zidindu-ne jertfelnic pentru jertfe de ardere și pentru jertfele de pace și pentru jertfele de mântuire în afara jertfelnicului Domnului, Dumnezeului nostru, care se află în fața cortului Său!”**

Jertfelnicul ridicat de cele două seminții și jumătate se dorea umbră și chip al jertfelnicului celui adevărat; aceasta e, de fapt, cheia înțelegerii Vechiului Testament, umbră a Legii celei noi în care se plinește.

30: **Și după ce Finees preotul și mai marii obștii și capii peste miile lui Israel care erau cu ei au auzit cuvintele grăite de fiii lui Ruben și de fiii lui Gad și de jumătate din seminția lui Manase, le-a plăcut.**

31: **Atunci Finees, fiul lui Eleazar preotul, a zis către fiii lui Ruben și către fiii lui Gad și către jumătate din seminția lui Manase: „Azi am cunoscut că Domnul e cu noi, de vreme ce voi n-ați făcut această nelegiuire în fața Domnului și i-ați cruțat pe fiii lui Israel de mâna Domnului”.**

Finees va fi fost trimis în fruntea acestei misiuni tocmai pentru râvna dovedită altădată în apărarea dreptei credințe (vezi *Numerii*, cap. 25).

32: **Așa că Finees, fiul lui Eleazar preotul, și dregătorii s-au întors de la fiii lui Ruben și de la fiii lui Gad și de la jumătate din seminția lui Manase din ținutul Galaadului în țara Canaanului, la fiii lui Israel, și le-au spus cuvintele.**

33: **Și le-a plăcut aceasta fiilor lui Israel. Iar ei au grăit către fiii lui Israel și L-au binecuvântat pe Dumnezeul fiilor lui Israel și le-au spus să nu se mai ridice cu război asupra lor spre a nimici ținutul fiilor lui Ruben și al fiilor lui Gad și a jumătate din seminția lui Manase; așa că ei au locuit în el.**

34: **Iar Iosua a dat un nume jertfelnicului lui Ruben și al lui Gad și al jumătății din seminția lui Manase; și a zis: „Acesta-i în mijlocul lor o «Mărturie» că Domnul este Dumnezeul lor”.**

„Numele propriu-zis a dispărut din Versiunea Ebraică; Textul Masoretic îl preia din Versiunea Siriacă; se presupune că el a fost *Ed*, adică Mărturie. În *Septuaginta: Martirion* = Mărturie. În *Facerea* 31, 47-48 cuvântul *Galaad* este tradus prin *Movila Martorului*. Pe de altă parte, Textul Masoretic pune denumirea nu pe seama lui Iosua, ci pe aceea a noilor ocupanți ai Galaadului: Acesta este mărturie între noi că Domnul este Dumnezeul nostru”²⁹⁰.

„Dar să vedem ce lucruri tainice se ascund în dosul acestor întâmplări. Întâiul popor, cel al tăierii împrejur, este indicat prin Ruben, care a fost întâi născut, dar și prin Gad, căci și el e întâi născut, însă din Zelfa (Zilpa), și prin Manase, de asemenea întâi născut. Când zic întâi născut mă gândesc la ordinea în timp. Acestea se spun pentru a se arăta că nimic nu ne desparte de dreptii de dinainte de Hristos, cunoscând prin aceasta că și ei sunt frați cu noi, cu toate că au trăit înainte de venirea lui Hristos. Chiar dacă au avut un altar înainte de venirea Mântuitorului, totuși ei știau și simțeau că nu acela este adevăratul altar, ci numai chipul și asemănarea viitorului altar. Știau că pe acest altar, altarul poporului întâi născut, nu se aduceau jertfe adevărate, care să șteargă păcatele, căci numai acolo unde se află Iisus se aduc la altar jertfe cerești, jertfe adevărate. Nu există deci decât o turmă și un păstor (Ioan 10, 16), alcătuire formată din dreptii de mai înainte și din creștinii de acum”²⁹¹.

²⁹⁰ BBVA, p. 269

²⁹¹ Origen, *Omilii la Cartea Iosua*, XXVI, 3

CAPITOLUL 23 - Iosua vorbește întregului Israel.

1: **Și a fost că la vreme-ndelungată după ce Domnul Dumnezeu L-a odihnit pe Israel de toți vrăjmașii lui de primprejur, Iosua, îndelungat în zile, a îmbătrânit;**

2: **și i-a chemat Iosua pe toți fiii lui Israel și pe bătrânii lor și dregătorii lor și pe cărturarii lor și pe judecătorii lor și le-a zis: „Eu, îndelungat în zile, am îmbătrânit.**

3: **Iar voi ați văzut tot ceea ce Domnul, Dumnezeul nostru, le-a făcut tuturor acestor neamuri ce ne-au stat în față; căci Dumnezeul vostru, El este Cel ce S-a luptat pentru voi.**

4: **Vedeți cum eu v-am aruncat înaintea aceste neamuri care v-au rămas prin sorți pentru semințiile voastre, toate neamurile pe care eu le-am nimicit, începând de la Iordan și până la Marea cea Mare dinspre soare-apune.**

5: **Iar Domnul, Dumnezeul nostru, le va nimici de dinaintea voastră până ce vor pieri de istov; și va trimite asupra-le fiarele sălbatice până ce le va nimici de dinaintea voastră, pe ele și pe regii lor, iar voi veți moșteni pământul lor, așa cum Domnul, Dumnezeul vostru, v-a grăit vouă.**

Iosua, ca și Avraam altădată, e numit bătrân și îndelungat în zile, icoană a Fiului Celui din veșnicie.

6: **De aceea, străduiți-vă să păziți și să faceți toate cele scrise în cartea legii lui Moise, neabătându-vă nici la dreapta, nici la stânga;**

7: **și să nu umblați laolaltă cu neamurile care-au rămas cu voi; numele dumnezeilor lor să nu le pomeniți între voi; să nu le slujiți și nici să vă închinați la ei;**

8: **ci numai de Domnul, Dumnezeul vostru, să vă lipiți, așa cum ați făcut până-n ziua de acum.**

9: **Domnul a surpat de dinaintea voastră neamuri mari și tari, și nimeni, până-n ziua de azi, n-a fost în stare să vă stea împotrivă:**

10: **unul din voi a gonit o mie, căci Domnul, Dumnezeul vostru, El este Cel ce S-a războit pentru voi, așa cum El v-a grăit.**

11: **Luați aminte și puneți la inimă: să-L iubiți pe Domnul, Dumnezeul vostru!**

E propovăduită și israeliților (și, prin Israelul cel trupesc, tuturor celor ce urmează lui Dumnezeu) calea împărătească.

12: **Că dacă vă veți abate și vă veți împreuna cu neamurile care-au rămas cu voi, dacă vă veți încuscri cu ei și vă veți amesteca împreună cu ei, și ei împreună cu voi,**

13: **atunci să știți că Domnul nu va mai nimici de dinaintea voastră aceste neamuri; și ele vor fi pentru voi lațuri și pietre de poticnire și cuie-n călcâie și țepușe-n ochi, până ce voi veți pieri de pe acest pământ bun pe care vi l-a dat Domnul, Dumnezeul vostru.**

„Neamestecul cu neamurile păgâne nu vizează puritatea sângelui (prozeliții erau ne-evrei care deveneau evrei prin adoptarea credinței), ci puritatea religioasă: neamul care-L pierde pe Dumnezeu va fi nimicit de cei fără Dumnezeu. Cuvântarea lui Iosua este o puternică pledoarie pentru păstrarea monoteismului”²⁹².

14: **Eu însă mă grăbesc alergându-mi calea, așa cum fac toți pământeni. Dar voi știți în inima voastră și-n sufletul vostru că din toate cuvintele cele bune pe care Domnul, Dumnezeul vostru, vi le-a grăit, nici un cuvânt n-a căzut; din toate câte vă priveau, nici unul n-a lipsit.**

„Călătoria pe calea vieții e asemănată cu o alergare continuă, care-și accelerează ritmul în ultima etapă. Așa o vedea și Pavel, către sfârșitul vieții: ...*alergarea mi-am împlinit-o* (II Timotei 4, 7)”²⁹³. „Eficiența cuvintelor lui Dumnezeu poate fi evidentă prin stabilitatea lor. Ebraică: ... *nici un cuvânt n-a fost zadarnic*”²⁹⁴.

15: **Și va fi că așa cum v-au venit toate cuvintele cele bune pe care Domnul,**

²⁹² BBVA, p. 269

²⁹³ BBVA, p. 269

²⁹⁴ BBVA, p. 269

Dumnezeul vostru, le-a grăit despre voi, tot astfel Domnul, Dumnezeul vostru, va aduce peste voi toate cuvintele cele rele, până ce vă va nimici de pe acest pământ bun pe care Domnul, Dumnezeul vostru, vi l-a dat,

16: atunci când veți călca legământul Domnului, Dumnezeului nostru, pe care El ni l-a poruncit, și vă veți duce și veți sluji la dumnezei străini și vă veți închina la ei”.

„Textul Masoretic începe versetul cu condiționalul *Dacă...* și conchide: *...atunci se va aprinde asupra voastră mânia Domnului și veți pieri curând din țara aceasta bogată pe care v-a dat-o Domnul*²⁹⁵.

CAPITOLUL 24 - Iosua le vorbește semințiilor. Moartea lui Iosua și a lui Eleazar.

1: Și a adunat Iosua toate semințiile lui Israel în Sichem și i-a chemat pe bătrânii lor și pe cărturarii lor și pe judecătorii lor și au stat în fața lui Dumnezeu.

„Sichem: loc sfânt, de care era legată istoria patriarhilor. Iosua se strămutase din Șilo²⁹⁶. „Nu în fața cortului (care se afla în Șilo), ci în fața unui altar improvizat (vezi versetul 26)²⁹⁷.

2: Și a zis Iosua către tot poporul: „Așa grăiește Domnul, Dumnezeul lui Israel: Părinții voștri au locuit la început dincolo de Râu: Terah, tatăl lui Avraam și tatăl lui Nahor; și au slujit la dumnezei străini.

3: Dar Eu l-am luat pe Avraam, părintele vostru, din cealaltă parte a Râului și l-am călăuzit prin toată țara Canaanului și i-am înmulțit sămânța și i l-am dat pe Isaac;

4: iar lui Isaac, pe Iacob și pe Esau. Lui Esau i-am dat ca moștenire muntele Seir, iar Iacob și fiii săi s-au coborât în Egipt și au devenit neam mare și numeros și tare; iar Egiptenii le-au făcut necazuri.

5: Și am lovit Egiptul cu semnele pe care le-am făcut între ei...”.

„În textul Masoretic fraza e precedată de: *Dar Eu i-am trimis pe Moise și pe Aaron...*²⁹⁸.

6: Iar după aceasta [Dumnezeu] i-a scos pe părinții voștri din Egipt; și au intrat în Marea Roșie, în timp ce Egiptenii alergau de dinapoia părinților noștri, cu care de luptă și cu cai, până la Marea Roșie.

„Registrul cuvântării se schimbă de la vorbirea indirectă la cea directă²⁹⁹.

7: Iar noi am strigat către Domnul, iar El a dat nor și negură între noi și Egipteni; și a adus marea peste ei și i-a acoperit. Ochii voștri au văzut câte a făcut Domnul în Țara Egiptului. Și ați fost vreme-ndelungată în pustie.

8: Și v-am dus în țara Amoreilor, a celor ce locuiau dincolo de Iordan; și Domnul i-a dat în mâinile voastre și le-ați moștenit țara și i-ați nimicit de dinaintea voastră.

9: S-a ridicat apoi Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului, și s-a rânduie cu oaste împotriva lui Israel; și a trimis și l-a chemat pe Balaam să ne blesteme;

10: dar Domnul, Dumnezeul vostru, n-a vrut să vă nimicească: acela ne-a binecuvântat cu mare binecuvântare și ne-a izbăvit de mâinile lor, iar pe ei ni i-a dat nouă.

Sunt reamintite momentele glorioase ale lui Israel, descrise în cărțile lui Moise, accentuându-se intervenția divină în istoria poporului evreu.

11: Și ați trecut Iordanul și ați venit la Ierihon; iar locuitorii Ierihonului s-au luptat împotriva voastră: Amoreul și Canaaneanul și Ferezeul și Heveul și Iebuseul și Heteul și Ghergheseul; dar Domnul i-a dat în mâinile voastre.

²⁹⁵ BBVA, p. 270

²⁹⁶ BBVA, p. 270

²⁹⁷ BBVA, p. 270

²⁹⁸ BBVA, p. 270

²⁹⁹ BBVA, p. 270

12: **Și El a trimis înaintea voastră viespi și i-a gonit de dinaintea voastră – pe cei doi regi ai Amoreilor -, nu cu sabia ta și nu cu arcul tău.**

13: **Și v-a dat pământul pe care voi nu v-ați ostenit și cetățile pe care nu voi le-ați zidit: v-ați așezat în ele și ați mâncat din viile și din măslinii pe care nu voi i-ați sădit.**

„Cei ce se apropie de lucruri cu evlavie și nu nascocesc nici un prilej de-a se mândri vor afla înțelesurile prea luminoase ale lor venindu-le întru întâmpinare și sădind între ei înțelegerea cea mai deplină a lor. Către aceștia zice Legea: Intrând ați moștenit cetăți mari și frumoase și case pline de toate bunătățile, pe care nu le-ați zidit, și locuri săpate, pe care le-ați sădit. Căci cel ce nu trăiește sieși, ci lui Dumnezeu, să se umple de toate darurile dumnezeiești, care nu s-au arătat mai-nainte din pricina patimilor, care apăsau cu povara lor”³⁰⁰.

14: **Și acum, temeți-vă de Domnul și slujiți-L cu neabatere și cu dreptate; și lepădați-i pe dumnezeii străini cărora le-au slujit părinții voștri dincolo de Râu și în Egipt; și slujiți-I Domnului.**

15: **Dar dacă nu vă place să-I slujiți Domnului, atunci alegeți-vă acum cui anume veți sluji: dumnezeilor părinților voștri de dincolo de Râu sau dumnezeilor Amoreilor în a căror țară locuiți; dar eu și casa mea Îi vom sluji Domnului, că sfânt este!”**

Din apelul de a se lepăda dumnezeii cei străini s-ar putea deduce că, și în timpul lui Iosua, unii israeliți erau atrași de cultele idolatre. Prin Râu se înțelege aici Eufratul, referirea vizând pe strămoșii poporului evreu din Mesopotamia, în special pe Avraam.

Versetele 1-16: „*Mărturisirea de credință a lui Iisus*. Se poate sublinia caracterul istoric al acestei mărturisiri de credință care nu se referă la minunile creației, ci la faptele minunate ale lui Dumnezeu de-a lungul istoriei lui Israel; pomenirea istoriei providențiale a acestuia e făcută în Textul Masoretic de Dumnezeu Însuși, în timp ce textul grec, de la versetul 5, înlocuiește persoana întâi cu a treia, dându-i cuvântul lui Iisus. Origen (*Exh. mart.* 17) face un paralelism între dialogul lui Iisus/Iosua cu poporul și dialogul celor care urmează să devină creștini cu catehetul lor: chemați să aleagă, ei se angajează de partea lui Dumnezeu”³⁰¹.

16: **Iar poporul, răspunzând, a zis: „Departa de noi gândul de a-L părăsi pe Domnul și de a sluji la dumnezeii străini!”**

17: **Domnul, Dumnezeul nostru, El este Dumnezeu; El ne-a scos, pe noi și pe părinții noștri, din țara Egiptului, El ne-a păzit în toată calea pe care am umblat și printre toate neamurile prin care am trecut.**

18: **Domnul a izgonit din fața noastră pe Amoreu și toate neamurile care locuiau în țara aceasta; iar noi Îi vom sluji Domnului, căci El este Dumnezeul nostru!”**

„Ceea ce spusese Iosua Navi poporului evreu, când l-a așezat în pământul sfânt, acestea ni le-ar putea spune Scriptura și nouă. Căci iată cum grăiește: Acum temeți-vă de Domnul și-I slujiți Lui³⁰² cu credincioșie și dreptate, Or, întrucât ni se cere acum să aducem jertfe idolești, e cazul să nu uităm ceea ce se spunea în acel loc mai departe: lepădați dumnezeii străini cărora au slujit părinții voștri dincolo de râu (Eufrat) și în Egipt, și slujiți Domnului. La început, când urma să fiți catehizați, pe bună dreptate vi s-ar fi spus: Dacă nu vă place să slujiți Domnului, atunci alegeți-vă acum cui veți sluji: sau dumnezeilor cărora au slujit părinții voștri cei de peste râu, sau dumnezeilor amoreilor în țara cărora trăiți. Catehetul vostru v-ar fi spus-o de atunci (așa cum s-a spus și în Scriptură): Eu și casa mea vom sluji Domnului, că sfânt este. Acum, însă, nu mai este cazul să vă spună așa ceva, pentru că ați mărturisit-o înșivă de atunci: Departa de noi gândul să părăsim pe Domnul și să ne apucăm să slujim la alți dumnezei, căci Domnul este Dumnezeul nostru, Care ne-a scos pe noi și pe părinții noștri din Egipt și ne-a păzit în toată calea pe care am umblat. Ba chiar un legământ de a păzi credința ați făcut cândva înaintea

³⁰⁰ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia Fiului lui Dumnezeu*, 21

³⁰¹ SEP 2, p. 91

³⁰² Septuaginta: **latrevate to Kirio** = adorați pe Dumnezeu.

cateheților voștri, când ați declarat: și noi vom sluji Domnului, căci Acesta este Dumnezeuul nostru. De aceea, dacă cineva care încalcă legămintele față de oameni este sperjur și străin de mântuire, atunci ce va trebui spus despre cei care, prin lepădare, calcă în picioare jurămintele puse în fața lui Dumnezeu și aleargă înapoi la satana, de care s-au lepădat la Botez?”³⁰³.

19: Iar Iosua a zis către popor: „Nu-I veți putea sluji Domnului, fiindcă Dumnezeu este sfânt; și, gelos fiind, nu vă va trece cu vederea păcatele și nelegiuirile.

20: De câte ori Îl veți părăsi pe Domnul și veți sluji la dumnezeii străini, de atâtea ori El va veni și vă va necăji și vă va nimici, de vreme ce El, dimpotrivă, v-a făcut bine”.

„Căderea fiilor lui Israel în idolatrie era asemănată cu infidelitatea unei femei față de soțul ei, act care stârnește gelozia și răzbunarea acestuia. Temă anunțată în *Deuteronom* 32, 21 și reluată, cu deosebită amploare, de aproape toți profeții Vechiului Testament”³⁰⁴.

21: Iar poporul a zis către Iosua: „Nu, ci Domnului Îi vom sluji!”

22: Iar Iosua a zis către popor: Voi sunteți martori împotriva voastră, de vreme ce voi L-ați ales pe Domnul să-I slujiți.

„Textul sună a profeție neagră, prevestind repetatele abateri de la monoteism ale fiilor lui Israel de-a lungul secolelor următoare. Textul Masoretic adaugă: *Ei au răspuns: Suntem martori!*”³⁰⁵.

23: Și acum, aruncați-i pe dumnezeii străini ce se află printre voi și îndreptați-vă inima spre Domnul, Dumnezeuul lui Israel!”

24: Iar poporul a zis către Iosua: „Domnului, Dumnezeuului nostru, Îi vom sluji, și de glasul Lui vom asculta!”

„Drept aceea odată ce-am început și am pornit pe calea virtuții, să ne întindem și mai mult spre ea, ca să ajungem la cele dinainte (Filipeni 3, 14). Și nimeni să nu se întoarcă spre cele dinapoi, ca soția lui Lot (Facerea 19, 26). [...] Iar a se întoarce nu înseamnă nimic altceva decât a se răzgândi și a cugeta iarăși la cele lumești. Nu vă temeți, deci, auzind despre virtute, nici nu vă mirați de numele ei. Căci nu e departe de noi, nici nu ia ființă în afară de noi, ci este un lucru cu puțință de împlinit de către noi și un lucru ușor, numai să voim. Păgânii (elenii) călătoresc departe și străbat mări ca să învețe carte. Dar noi nu avem nevoie să călătorim departe pentru Împărăția Cerurilor, nici să străbatem marea pentru virtute. Căci venind Domnul a spus: Împărăția cerurilor este înlăuntrul vostru (Luca 17, 21). Deci virtutea are nevoie numai de virtutea voastră. Fiindcă este în voi și ia ființă din voi. Căci sufletul având prin fire puterea cugetătoare, din aceasta se naște virtutea. Și o are prin fire ca să rămână cum a fost făcut. Și a fost făcut bun și foarte drept. De aceea Isus al lui Navi i-a poruncit poporului zicând: Îndreptați inima voastră spre Domnul Dumnezeuul lui Israel. Iar Ioan îndemna: Drepte faceți cărările voastre (Matei 3, 4). Iar în dreptatea sufletului se arată felul înțelegător al lui, așa cum a fost creat. De aceea, când se abate și se strâmbă de la starea lui cea după fire, se spune că aceasta e răutatea sufletului. Deci nu e greu lucrul virtuții. Căci suntem în virtute dacă rămânem așa cum am fost făcuți. Iar dacă cugetăm cele rele, vom fi judecați ca răi. Dacă lucrul ar trebui căutat în afară de noi, ar fi cu adevărat greu. Dar dacă e în noi, să ne păzim de gânduri murdare și sufletul luat de la Domnul ca un dar spre păstrare, să-l păzim pe seama Domnului, ca El să recunoască făptura Lui ca păstrată astfel precum a făcut-o”³⁰⁶.

25: În ziua aceea a făcut Iosua un legământ cu poporul și i-a dat lege și porunci în Sichem, în fața cortului Dumnezeuului lui Israel.

„Ca reprezentant al lui Dumnezeu și urmaș legitim al lui Moise, Iosua era îndreptățit să continue opera legislativă a înaintașului său”³⁰⁷.

26: Și a scris aceste cuvinte în cartea legii lui Dumnezeu; și a luat o piatră mare și a

³⁰³ Origen, *Exortatie la martiriu*, XVII

³⁰⁴ BBVA, p. 270

³⁰⁵ BBVA, p. 271

³⁰⁶ Sf. Atanasie cel Mare, *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, XX

³⁰⁷ BBVA, p. 271

așezat-o sub stejar, înaintea Domnului.

„Nu se știe dacă *aceste cuvinte* cuprindeau legea și poruncile, sau cuvântările lui Iosua către popor”³⁰⁸. „În cartea *Facerii* 35, 4 se vorbește de *stejarul de lângă Sichem*. Piatra pusă acum de Iosua simboliza, pe de o parte, definitivă îngropare a idolilor și, pe de alta, un altar de închinare Domnului”³⁰⁹.

27: Și a zis Iosua către poporul întreg: Iată, piatra aceasta va fi martor între voi, căci ea a auzit toate cuvintele Domnului, cele pe care El ni le-a grăit astăzi; și ea va fi între voi mărturie în zilele de apoi, oricâteori Îi veți minți Domnului, Dumnezeului meu”.

28: Atunci Iosua a eliberat poporul; și fiecare s-a dus la locul său.

„Întrucât Iosua prevăzuse căderile idolatre ale fiilor lui Israel și se delimitase de aceștia (v. 15), el preferă să spună: ...*Dumnezeului meu*. Textul Masoretic: ...*Dumnezeului vostru*”³¹⁰. „Cât privește pe Isus (fiul) lui Navi, el a luat ca martor al cuvintelor sale o piatră. Cândva a fost luată de Iacob, ca martor (al cuvintelor sale) o grămadă de pietre (Facerea 31, 47). (Iosua) zice: Piatra (pe care o înalță) între voi astăzi va fi mărturie, până la sfârșitul zilelor, ori de câte ori veți minți pe Domnul Dumnezeu nostru. Credea, probabil, că datorită puterii lui Dumnezeu și pietrele vor grăi împotriva călcătorilor de lege, dacă nu, în mod sigur conștiința fiecăruia va fi șocată de avertisment”³¹¹.

29: Și a fost că după aceea a murit Iosua, fiul lui Navi, robul Domnului, în vârstă de o sută și zece ani.

30: Și l-au îngropat între hotarele moștenirii sale, în Timnat-Serah, în muntele lui Efraim, la miazănoapte de muntele Gaaș. Și împreună cu el au pus – în mormântul în care l-au îngropat – cuțitele de piatră cu care îi tăiasă împrejur pe fiii lui Israel în Ghilgal, după ce îi adusesse din Egipt, așa cum îi poruncise Domnul; și ele sunt acolo până astăzi.

„Pentru același ritual al pietrei puse ca mărturie, cf. Facerea 31, 45-48 (legământul între Laban și Iacob)”³¹².

31: Israel l-a slujit Domnului în toate zilele lui Iosua și-n toate zilele bătrânilor care au trăit încă multă vreme în urma lui Iosua și care au văzut toate lucrurile pe care Domnul le-a făcut pentru Israel.

Este dificil de datat evenimentele descrise în Cartea *Iosua*; ținând cont de alte date, putem plasa moartea lui Iosua către anul 1200 î. Hr. În îngroparea cuțitelor de piatră putem vedea o anticipare a tăierii împrejur celei în duh, care va fi adusă de Hristos. Iosua, ca tip (chip) e, de asemenea, înmormântat, spre a face loc adevăratului Iisus. Mormântul lui Iosua a fost în Timnat-Serah, la miazănoapte de muntele *Gaaș* (= cutremur de pământ), vârf din ținutul muntos al lui Efraim. „După ce a murit, a fost îngropat fericitul Iosua. Și au fost împlântate cu folos în mormânt cuțitele, slujind ca chip al tăierii împrejur, ca prin aceasta să înțelegem iarăși că morții Mântuitorului îi urmează harul tăierii împrejur în duh, arvuna tuturor bunătăților noastre cerești. Vom înțelege deci că tăierea împrejur în ziua a opta, necugetând nimic iudaic, este curățirea în Duh, în credința și Învierea lui Hristos, ca ștergere a toată moartea și stricăciunea, pricinuitoare a sfințeniei și a unirii noastre cu Hristos, ca chip al libertății, ca ușă și cale spre unirea intimă cu Dumnezeu. [...] Rămâne să mai spunem pentru care pricină taina tăierii împrejur întrece și cinstirea sâmbetei. Căci tăierea împrejur se poate primi și sâmbăta, neferindu-se de legea nelucrării în ea”³¹³.

32: Iar fiii lui Israel au adus din Egipt osemintele lui Iosif și le-au îngropat în Sichem, în partea de țarină pe care Iacob o cumpărase cu o sută de mioare de la Amoreii ce locuiau în Sichem și pe care i-o dăduse lui Iosif ca parte.

³⁰⁸ BBVA, p. 271

³⁰⁹ BBVA, p. 271

³¹⁰ BBVA, p. 271

³¹¹ Sf. Vasile cel Mare, *Despre Sfântul Duh*, XIII

³¹² SEP 2, p. 93

³¹³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, IV, 7

33: **Și a fost că după aceea a murit și Eleazar, fiul lui Aaron arhiereul, și l-au îngropat în Ghibeea lui Finees, fiul său, pe care el i-o dăduse în muntele lui Efraim.**

34: **În ziua aceea au luat fiii lui Israel chivotul lui Dumnezeu și l-au purtat printre ei, de jur-împrejur; iar Finees a fost preot în locul lui Eleazar, tatăl său, până când a murit și a fost îngropat în Ghibeea, cetatea sa.**

Acum e împlinită dorința patriarhului Iosif (Facerea 50, 25) de a-i fi strămutate osemintele în pământul Canaanului.

35: **Iar fiii lui Israel s-au dus fiecare la locul său și-n cetatea sa. Dar fiii lui Israel s-au închinat la Astarte și la Aștarot și la dumnezeii neamurilor dimprejurul lor; și Dumnezeu i-a dat în mâinile lui Eglon, regele Moabului, care i-a stăpânit vreme de optsprezece ani.**

„Versetul 35 e propriu *Septuagintei*. Unii traducători ai Textului Masoretic [...] îl inserează ca notă infrapaginală”³¹⁴. „Cartea lui Iosua se sfârșește în Textul Masoretic cu o triplă îngropare, a lui Iosif, Iisus Navi și Eleazar, ca o încheiere a narațiunii începute în Pentateuh. Este mai clară și unitatea cărții în jurul figurii centrale a eroului care îi dă numele: urmaș al lui Moise, având misiunea de a înscrie legea în realitatea unui teritoriu, Iisus/Iosua și-a împlinit cu bine misiunea. Păcatul, mereu posibil și amenințător, a fost evitat de oamenii din generația lui. În schimb, [versetul] suplimentar din Septuaginta [35, despre reaua purtare a fiilor lui Israel și pedepsirea lor] schimbă perspectiva cărții, o deschid asupra istoriei viitoare a poporului și o înscriu ca prima dintr-o serie de cărți care vor povesti istoria poporului și a legământului acestuia cu Dumnezeu. Astfel, cartea se detașează mai mult de Pentateuh”³¹⁵.

După cum am mai spus, luptele pentru stăpânirea Țării Sfinte vor mai dura încă multă vreme, la fel cum vor continua și apostaziile și revenirile poporului israelit. Despre perioada tulbure care a urmat morții lui Iosua vorbește Cartea *Judecători*, care urmează Cărții Iosua.

Comentarii la Cartea Judecători

Introducere la Cartea Judecători

Cartea Judecători este cea de a șaptea a Sfintei Scripturi și a doua dintre cărțile istorice, dacă socotim Cartea Iosua ca prima de acest fel. Biblia Hebraica numește cartea

³¹⁴ BBVA, p. 271

³¹⁵ SEP 2, p. 95

Șofetim³¹⁶, Septuaginta **Krite**³¹⁷, iar Vulgata **Liber Sopthim id est Iudicum**. Pretutindeni, înțelesul e acela de *judecători*, iar poziția cărții e, în toate cazurile, după Iosua.

Cartea Judecătorilor descrie evenimente petrecute pe parcursul a aproape două secole, între moartea lui Iosua și instituirea regalității. „S-a convenit să se numească *epoca judecătorilor* perioada care se întinde între aproximativ 1200 [î. Hr.], când grupul lui Moise a pătruns în Canaan, condus de către Iosua, până cptre aproximativ 1020, când Saul a fost proclamat rege”³¹⁸. A fost, după cum se va vedea, o perioadă plină de tulburări și de decădere a moravurilor, epocă dominată de figurile unora dintre Judecători. După moartea lui Iosua, „la conducerea poporului au urmat bătrânii triburilor, iar când peste Israel s-au abătut invaziile unor popoare și triburi străine, Dumnezeu a rânduit pe unii bărbați viteji pentru a mântui țara de cotropitori. Acești bărbați sunt cunoscuți sub numele de *judecători*, cu toate că principala lor menire a fost [...] să-i scape pe israeliți din mâna dușmanilor din afară, motiv pentru care erau priviți ca niște eliberatori și mântuitori ai poporului (3, 9-15). Probabil că în vreme de pace, respectiv în răstimpul dintre o năvălire și alta, în fața lor erau aduse pricinile mai complicate care se iveau”³¹⁹. „Cartea *Judecătorii* descrie luptele purtate în continuare de israeliți, cu toate semințiile lor, împotriva nenumăratelor triburi și regate din Canaan. Strategia cuceririi pământului făgăduit, ordinea de bătaie, ocupația militară, precum și puterea civilă au rămas strict în limitele impuse de poruncile Domnului. Aceste fapte istorice, victoriile și înfrângerile sunt descrise în general în legătură cu nume ca Debora (cap. 4-5), Abimelec (cap. 9), Samson (cap. 13 ss.), Dan (cap. 17 ss.), Veniamin (cap. 19 ss.), care au intrat și în literatura universală. Într-o scrisoare trimisă revistei „Prodomos” (1967), filosoful Martin Heidegger descrie această luptă eternă dintre bine și rău, simbolizată în imaginea pustiului care amenință cetatea, mereu gata să o înăbușe”³²⁰.

Cartea Judecători, „a doua dintre cărțile profetice, astfel intitulată după judecătorii care au condus poporul lui Israel în perioada de la moartea lui Iosua până la ivirea profetului Samuel. Principala funcție a judecătorilor era aceea de a asuma comanda militară a națiunii ori a unui grup de triburi în timp de război. Numai în cazul Dorei se face aluzie la funcția propriu-zis judiciară a acestor conducători. Titlul de judecător nu era ereditar (exceptând cazul lui Abimelech) și nu pare să fi constituit monopolul unui trib anume”³²¹. „Cartea Judecătorilor arată, în general, lupta monoteismului împotriva idolatriei canaanite. Lipsind unitatea națională, poporul, sub conducerea arhierilor slabi, cade în fărădelegi. Starea sacerdotală degenerază, căci preoțimea, căutând cele lumești, își pierde autoritatea. Dumnezeu, potrivit amenințărilor din Legea lui Moise, pedepsește nelegiuirea. Totuși, și în acest timp trist a fost o vreme de liniște, când Legea s-a împlinit și poporul s-a bucurat de viață pașnică, cum arată episodul din Cartea Rut. Scopul cărții este arătarea credințioșiei divine”³²². „Cartea Judecătorilor ne informează asupra unei perioade din istoria lui Israel despre care nu avem date din nici o altă sursă. Rabinii consideră că autorul cărții este profetul Samuel. Specialiștii moderni susțin că povestirile au fost redactate treptat și adunate la un loc abia în vremea monarhiei. După unii, varianta definitivă a cărții datează de după distrugerea Ierusalimului din 586 î. Hr.”³²³.

---

³¹⁶ שפטים

³¹⁷ Krite

³¹⁸ Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, p. 185

³¹⁹ Dumitru Abrudan și Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică* (în continuare, abreviat: AB), p. 184

³²⁰ *Monumenta linguae dacomanorum, Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, (în continuare, abreviat: IIR), p. 204

³²¹ *Dicționar enciclopedic de Iudaism* (în continuare, abreviat: DEI), p. 425 – spre deosebire de Iudaism, noi socotim Cartea Judecători ca făcând parte dintre scrierile istorice.

³²² *Studiul Vechiului Testament*, pp. 169-170

³²³ DEI, p. 426

Pentru simplificare, vom considera și noi drept autor al Cărții Judecătorilor pe Samuel, fără a exclude redactări ulterioare, iar ca timp al scrierii cărții propunem o perioadă între 1030 – 1010 î. Hr., la începuturile monarhiei în Israel, la începutul domniei lui Saul.

În cazul Cărții Judecătorilor, ediția Alfred Rahlfs a Septuagintei prezintă sinoptic, pentru întregul text, două versiuni, notate cu A și B, deosebiri fiind, uneori, semnificative³²⁴. E un merit în plus al traducerii de care ne folosim, aceasta reușind să armonizeze, de cele mai multe ori în chip tacit, aceste diferențe.

Ca și în volumele anterioare, nu ne vom interesa strict de istoria israeliților, ci vom căuta, pe cât posibil, sensurile mistice ale acestei istorii, deși, de data aceasta, spre deosebire de Cărțile Regilor, care vor urma, exegeza patristică este mai săracă.

Comentarii la Cartea Judecători

CAPITOLUL 1 – Cucerirea Canaanului.

1: Și a fost că, după moartea lui Iosua, fiii lui Israel L-au întrebat pe Domnul, zicând: „Cine se va ridica pentru noi împotriva Canaaneenilor; ca să se bată cu ei?”.

„Noile evenimente se desfășoară după moartea lui Iosua, deși numele și decesul acestuia vor fi reluate, anamnetic, în capitolul 2”³²⁵. Aici, ca și în alte locuri din Cartea Judecătorilor, Domnul e întrebat de către preot, prin Urim și Tumim. Prin mijlocirea acestora, marele preot obține răspunsul divin în împrejurări deosebite.

Septuaginta 2 începe astfel: *Și a fost așa: după moartea lui Iosua... „Și a fost așa: copula inițială poate fi semnul unei legături puternice cu cartea precedentă. Situația nu este neobișnuită, de vreme ce cu și încep Numerii și Leviticul, iar Iosua (Navi) începe cu un segment de frază identic: Și a fost așa: după sfârșitul lui Moise...”*³²⁶. „După (Iosif Flaviu) (*Antichități iudaice* V, 120), cel care L-a întrebat pe Dumnezeu în numele israeliților a fost preotul Finees, al cărui nume este indicat în finalul cărții Iosua (Navi) (24, 33a)”³²⁷.

2: Iar Domnul le-a zis: „Iuda se va ridica; iată, în mâna lui am dat țara”.

Ca și în alte dăți, tribul Iuda se află în fruntea Israeliților (cf. și Numerii 2, 3). Reamintim că din Iuda Se va naște Mântuitorul Hristos.

3: Și a zis Iuda către Simeon, fratele său: „Ridică-te cu mine în moșia mea și să facem război împotriva Canaaneenilor; apoi voi merge și eu cu tine în moșia ta”. Iar Simeon a mers cu el.

---

³²⁴ Textul notat cu B reprezentând versiunea Codicelui Vaticanus, iar cel notat cu A, un text eclectic, iar nu, așa cum am putea crede, textul din Codex Alexandrinus. Textul A pare a fi mai apropiat de textul original al Septuagintei.

³²⁵ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, abreviat: EIB), București, 2001, p. 273

³²⁶ *Septuaginta 2, Iosua Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iași 2004, p. 113

³²⁷ SEP 2, p. 113

„Iuda și Simeon erau născuți din aceeași mamă, Lia (Facerea 29, 33.35). În textul de față, eponimi ai triburilor respective, cele două din sud, care vor avea o istorie oarecum aparte față de cele nordice”³²⁸.

4: Și s-a ridicat Iuda, iar Domnul i-a dat în mâinile lor pe Canaaneeni și pe Ferezei; și dintre ei au lovit la Bezec zece mii de bărbați.

„Bezec: localitate situată, după toate probabilitățile, pe locul actualului Bet-Șean”³²⁹. *Bezec* (= fulger) era locuit de numeroși canaaniți și fereziți.

5: Iar în Bezec au dat peste Adoni-Bezec și au făcut război cu el; și i-au bătut pe Canaaneeni și pe Ferezei.

„Adoni-Bezec înseamnă *Bezec e domnul meu*, personaj diferit de Adoni-Bezec (Adoni-Țedec), regele Ierusalimului, din Iosua 10, 3”³³⁰.

6: Iar Adoni-Bezec a fugit, dar ei au alergat după el și l-au prins și i-au tăiat degetele de la mâini și degetele de la picioare.

7: Și a zis Adoni-Bezec: „Șaptezeci de regi avându-și tăiate degetele de la mâini și degetele de la picioare adunau fărâmituri de sub masa mea; prin urmare, așa cum le-am făcut eu lor, tot astfel mi-a răsplătit mie Dumnezeu”. Și l-au dus în Ierusalim și a murit acolo.

Istoria Israelitilor nu e lipsită de cruzimi, dar, în cazul de față, ei au aplicat lui Adoni-Bezec același mod de mutilare pe care el îl folosise asupra a șaptezeci de regi; însuși Adoni-Bezec va considera că asupra sa a venit răzbunarea divină. Oricum, pentru a atenua efectul acestor rânduri, precizăm că mutilarea consta doar în tăierea degetelor celor mari, și nu a tuturor degetelor, cum ar reieși din traducerea de față. Deși, următorul comentariu, complică problema: „*degetele*: gr. *ακρα* înseamnă exact *vârfuri*, *extremități*, iar în acest pasaj poate indica fie degetele, fie doar degetele mari; echivalentul ebraic nu este relevant, fiind un *hapax*. Imaginea din versetul următor (v. 7) (oameni mâncând pe sub mese, ca niște câini) ar sugera tăierea tuturor degetelor”³³¹.

8: Iar fiii lui Israel au făcut război împotriva Ierusalimului și l-au luat și l-au trecut prin ascuțitul săbiei, iar cetatea au ars-o cu foc.

Ierusalim (= cetatea păcii) era locuit de Iebusei; el va fi cucerit deplin de către evrei abia sub regele David, însă chiar și după aceasta va fi, în mare parte, locuit și de către iebusiți. „De fapt, Ierusalimul va fi cucerit doar sub domnia lui David. Anacronismul, merit a sublinia meritele tribului lui Iuda, este păstrat aici și în grecește, spre deosebire de versetul 18. (Iosif Flaviu) (*Antichități* V, 124) încearcă să armonizeze 1, 8 cu 1, 21 și cu (Iosua) 15, 63, făcând distincția între *orașul de jos*, care a fost cucerit, și *orașul de sus*, inexpugnabil”³³².

9: Iar după aceasta s-au coborât fiii lui Iuda să bată război împotriva Canaaneenilor care locuiau la munte și în ținutul de miazăzi și în cel din câmpie.

10: Și a mers Iuda împotriva Canaaneenilor care locuiau în Hebron, iar Hebronul i-a ieșit împotriva (iar numele cel vechi al Hebronului era Chiriati-Arba); și i-au bătut pe Șeșai și pe Ahiman și pe Talmai, rămășițele lui Enac.

Hebron (= uniune) s-a numit inițial *Chiriati-Arba* (= cetate împărțită); era o cetate din regiunea muntoasă a lui Iuda. Aici, tribul Iuda a învins pe *Șeșai* (= alb; nobil), pe *Ahiman* (= fratele unui dar) și pe *Talmai* (= plugar; viteaz), rămășițele unor popoare descendente din *Enac* (= gât lung; uriaș). Ne amintim că de Enachiți s-au înspăimântat iscoadele trimise de Moise în Canaan (Numerii 13, 26-30).

11: Iar de acolo s-au suit împotriva celor ce locuiau în Debir (al cărui nume fusese mai înainte Chiriati-Sefer, Cetatea Cărturarilor).

³²⁸ BBVA, p. 273

³²⁹ BBVA, p. 273

³³⁰ BBVA, p. 273

³³¹ SEP 2, p. 114

³³² SEP 2, p. 114

12: A zis Caleb: „Cel ce va lovi Cetatea Cărturarilor și o va lua, aceluia îi voi da de soție pe fiica mea Acsa”.

13: Și a luat-o Otniel, fiul cel mai tânăr al lui Chenaz, fratele lui Caleb; iar Caleb i-a dat-o de soție pe Acsa, fiica sa.

14: Și a fost că-n timp ce ea mergea, Otniel a îndemnat-o să ceară o țarină de la tatăl ei; și ea cârtea și striga de pe asin: „M-ai dat în ținutul din miazăzi!...”. Dar Caleb i-a zis: „Ce ți-a venit?”

15: Iar Acsa i-a zis: „Dă-mi, te rog, o binecuvântare, că m-ai trimis într-un ținut din miazăzi: dă-mi și izvoarele de apă!” Iar Caleb i-a dat, după inima ei, Izvoarele cele de sus și cele de jos.

E cucerită cetatea *Debir* (= cuvânt) de către *Otniel* (= puterea lui Dumnezeu), fiul lui *Chenaz* (= vânător), fratele lui *Caleb* (= câine; ca o inimă). Pentru fapta sa, Otniel primește de soție pe *Acsa* (= verigă pentru gleznă), fiica lui Caleb. E o reluare a celor relatate în Cartea Iosua 15, 16-19. „Textul ebraic oferă versete aproape echivalente, în schimb textul grecesc atestă diferențe chiar și între cele două tradiții manuscrise ale Judecătorilor”³³³.

16: Iar fiii lui Hobab Cheneul, socrul lui Moise, s-au suit din cetatea Palmierilor; cu fiii lui Iuda, la miazăzi de Arad, și s-au dus și au locuit cu poporul.

Cheneii sau Qeneii „aparțineau madianiților și, după tradiția biblică, au trăit într-o parte a Peninsulei Sinai. Au pătruns apoi în Canaan, odată cu triburile israelite, practicând meseria de fierari ambulanti. Au fost asimilați progresiv de către israeliți. Ietro, socrul lui Moise, se trăgea din neamul qeniților”³³⁴. *Hobab* (= iubit) *Cheneul* (= fierar) pare a fi fost cumnatul lui Moise; după alte opinii, așa cum s-ar deduce de aici, socrul acestuia, astfel că Hobab ar fi un alt nume pentru Ietro sau Raguël. Înclinăm să credem că prima variantă e mai aproape de realitate. Oricum, aici e vorba de urmașii lui Hobab, care s-au alăturat, în vremea lui Iosua, tribului Iuda, locuind la miazăzi de *Arad* (= măgar sălbatic; locul refugiaților).

17: Și a mers Iuda împreună cu Simeon, fratele său, și i-a bătut pe Canaaneenii care locuiau în Țefat și i-au dat pierzării; iar cetății i-au pus numele Pierzanie.

„În Codex Vaticanus: *Anathema*, cuvântul original care se traduce Pierzanie. *Anathema* era prada de război dedicată în întregime lui Dumnezeu; pentru ca însă nu cumva vreunul dintre luptători să fie ispitit a-și însuși ceva, ea era nimicită fără nici o cruțare”³³⁵. *Țefat* (= turn de pază) a fost acordat tribului Simeon, care a numit cetatea *Horma* (= nimicire; pierzanie).

18: Dar Iuda nu a luat Gaza, nici împrejurimile ei, nici Ascalonul sau hotarele lui, nici Ecronul și nici hotarele lui, nici Azotul sau împrejurimile lui.

„Negația se află în amândoi codicii Septuagintei: Alexandrinus și Vaticanus; Textul Masoretic relatează cuceriri succesive. Cetățile însă vor fi supuse sub regele David”³³⁶. Cetăți ce nu au putut fi luate, în vremea lui Iosua, de tribul Iuda: *Gaza* (= puternic), *Ascalon* (= migrație), *Ecron* (= exterminare), *Azot* (= loc fortificat). Aceste cetăți au aparținut Filistenilor.

19: Și Domnul era cu Iuda; acesta a luat muntele, fiindcă pe locuitorii din vale n-a putut să-i nimicească, ei fiind ocrotiți de Rahab.

„Rahab: desfrânată din Ierihon, față de care Israelii aveau obligații morale (Iosua 6,25). Textul Masoretic motivează diferit: ...de vreme ce ei aveau care de fier”³³⁷. Motivația din textul ebraic pare mai plauzibilă. Locul se complică, întrucât textul grec vorbește aici despre *Rihav*, iar nu despre Rahab, *Raav* în Septuaginta. Or, *Rihav* ar fi transcrierea pentru *Recab*. „Lecțiunea stranie din Septuaginta a fost explicată ca o aluzie la recabiții din Ieremia 35. Aceștia, din fidelitate față de strămoșul lor eponim pentru care idealul era viața nomadă din pustiu, refuzau orice contaminare cu civilizația: Theodore (al Cirului) (*Quaestiones in*

³³³ SEP 2, p. 115

³³⁴ AB, p. 115

³³⁵ BBVA, p. 273

³³⁶ BBVA, p. 274

³³⁷ BBVA, p. 274

Judices 6) afirmă că Recab l-ar fi sfătuit pe Iuda să evite câmpia, loc de impietate și corupție. (Iosif Flaviu) (*Antichități* V, 128) interpretează conform textului ebraic, vorbind despre *mulțime de care*³³⁸.

20: **Hebronul i l-au dat lui Caleb, așa cum spusese Moise; și acolo a moștenit el cele trei cetăți și acolo i-a omorât pe cei trei fii ai lui Enac.**

21: **Dar fiii lui Veniamin nu i-au scos pe Iebuseii care locuiau în Ierusalim, astfel că Iebuseii locuiesc până astăzi în Ierusalim împreună cu fiii lui Veniamin.**

Până astăzi, adică până la timpul scrierii cărții, dar, după cum am mai spus, Iebuseii aveau să locuiască încă multă vreme în Ierusalim.

22: **Fiii lui Iosif s-au suit la Betel; și Domnul era cu ei.**

23: **Și au împresurat Betelul și l-au dărâmat; iar numele cel vechi al cetății era Luz.**

24: **Iar iscoadele văzând un om ieșind din cetate, l-au prins și i-au zis: „Arată-ne pe unde să intrăm în cetate și vom face milă cu tine”.**

25: **Și el le-a arătat pe unde să intre în cetate; iar ei au izbit cetatea cu ascuțișul săbiei; iar pe omul acela și pe rudele lui i-au lăsat liberi.**

26: **Și a mers omul acela în ținutul Heteilor și a zidit acolo o cetate pe care a numit-o Luz; acesta e numele ei până-n ziua de astăzi.**

Betel (= casa lui Dumnezeu) se afla la vest de Ai și la sud de Șilo; vechiul nume al cetății era *Luz* (= migdal). Ulterior, o altă cetate cu numele Luz a fost ridicată în ținutul Heteilor sau Hititilor, ctitor fiind acel om care a descoperit fiilor lui Iosif intrarea în cetate.

27: **Manase, de asemenea, nu i-a alungat pe cei din Bet-Șean, care este o cetate a Sciților, nici orașele ei și nici împrejurimile ei; nici pe cei ce locuiau în Taanac, nici orașele acestuia; nici pe locuitorii din Dor, nici orașele acestuia; nici pe locuitorii din Balac și nici împrejurimile sau orașele lui, nici pe locuitorii Meghidonului și nici împrejurimile sau orașele acestuia, nici pe locuitorii Ibleamului și nici împrejurimile sau orașele acestuia; iar Canaaneenii au început să locuiască în această țară.**

Bet-Șean (= casa siguranței) era „o cetate a Sciților: mențiune proprie Septuagintei; una și aceeași cu Schitopolis. Sciții (numiți în Vechiul Testament și Așchenazi – Facerea 10, 3): popor nomad, din care unele triburi au plecat din sudul Rusiei și au pătruns în Asia și-n Orientul Mijlociu. Pavel îi va menționa ca fiind cei mai îndepărtați dintre *barbari* (adică dintre cei ce nu vorbeau limba greacă), ceea ce înseamnă că locuiau în nordul Mării Negre³³⁹. *Taanac* (= loc nisipos) era o cetate canaanită acordată tribului Manase și, ulterior, devenită cetate levitică; *Dor* (= locuință) era o cetate canaanită pe țărmul Mediteranei, aflată pe teritoriul lui Așer, dar atribuită lui Manase; *Balac* (= nimicitor) apare doar în Septuaginta; *Megghiddo* (= amplasamentul trupelor), cetate ce controla câmpia Esdretonului; *Ibleam* (= locul biruinței), cetate din ținutul lui Isahar, însă atribuită lui Manase. Deși s-a cerut nimicirea băștinașilor, în toate aceste cetăți au fost lăsați să trăiască în continuare și canaaneii. La fel s-a petrecut și în alte cetăți, după cum se va arăta în continuare:

28: **Și a fost că după ce Israel s-a întărit, i-a făcut pe Canaaneeni să-i plătească bir, dar de alungat nu i-a alungat.**

29: **Nici Efraim nu i-a alungat pe Canaaneenii care locuiau în Ghezer; iar Canaaneenii au locuit în mijlocul lui și-i plăteau bir.**

30: **Nici Zabulon nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Chitron, nici pe cei ce locuiau în Nahalol; iar Canaaneenii au locuit în mijlocul lor și-i plăteau bir.**

31: **Nici Așer nu i-a alungat pe cei ce locuiau în Aco, care-i plăteau bir, nici pe locuitorii din Dor, nici pe locuitorii din Sidon, nici pe locuitorii din Mahaleb, din Aczib, din Helba, din Afec și din Rehob.**

³³⁸ SEP 2, p. 116

³³⁹ BBVA, p. 274

32: **Și a trăit Așer în mijlocul Canaaneenilor care locuiau în țara aceea, de vreme ce nu i-a izgonit.**

33: **Nici Neftali nu i-a alungat pe locuitorii din Bet-Șemeș, nici pe locuitorii din Bet-Anat; și a trăit Neftali în mijlocul Canaaneenilor care locuiau în țara aceea; dar locuitorii din Bet-Șemeș și din Bet-Anat i-au devenit plătitori de bir.**

34: **Amoreii însă i-au împins pe fiii lui Dan în munte, fiindcă nu le-au îngăduit să coboare la vale.**

35: **Așa au început Amoreii să locuiască în muntele Mirților, unde trăiesc urși și vulpi, în Aialon și în Șaalbim; dar mâna fiilor lui Iosif a fost puternică asupra Amoreilor, așa încât aceștia i-au devenit birnici.**

36: **Iar hotarul Amoreilor a fost de la urcușul spre Acravim, de la stâncă și mai sus de ea.**

Redăm traducerea toponimelor întâlnite aici (apărute, de altfel, și în Cartea Iosua): *Ghezer* (= așezare în pantă), veche cetate canaanită; *Chitron* (= fum; ceață), cetate în teritoriul lui Zabulon, la 12 km depărtare de actualul Haifa; *Nahalol* (= pășune), sat al lui Zabulon; *Aco* (= nisip arzător), cetate situată la 40 km sud de Tyr, atribuită lui Așer; *Dor*, amintit aici, apare doar în Septuaginta; *Sidon* (= pescuit; vânatoare), veche cetate pe țărmul Mediteranei, la 35 km nord de Tyr; *Mahaleb* sau *Ahlab* (= regiune bogată), cetate din teritoriul lui Așer, la 6 km nord-est de Tyr; *Aczib* (= înșelător), cetate pe litoral, aparținând lui Așer; *Helba* (= fertilitate), cetate pe teritoriul lui Așer, la nord-est de Tyr; *Afec* (= forță), cetate la nord de Sidon; *Rehob* (= loc larg), cetate de la hotarul lui Așer; *Bet-Șemeș* (= casa soarelui), cetate la hotarul dintre Iuda și Dan, la circa 38 km depărtare de Ierusalim; *Bet-Anat* (= casa zeiței Anath; casa ecoului), cetate în munții lui Iuda; *Aialon* (= ținutul cerbilor), cetate din Țara de Jos, la circa 21 km nord-vest de Ierusalim; *Șaalbim* (= vulpi), cetate amorită pe teritoriul lui Dan; *Acravim* (= scorpioni), pantă din sud-estul frontierei lui Iuda.

Canaanii devin birnici ai israeliților dar, cum se va vedea, prezența lor s-a dovedit o cursă pentru evrei, în principal din punct de vedere religios. „Pentru înțelegerea corectă a celor cuprinse în carte trebuie să ținem seama de faptul că, în timpul lui Iosua, s-a făcut numai cucerirea sumară a pământului țării, rămânând de datoria fiecărui trib să desăvârșească această cucerire prin stărpirea locuitorilor canaanii din moștenirea lor³⁴⁰. Această cucerire definitivă s-a desăvârșit lent. Așa s-a putut întâmpla că unele cetăți sunt încă stăpânite de canaanii. Altă cetate, odată cucerită de evrei, a fost recucerită de vechii stăpânitori, astfel stăpânitorii s-au schimbat. De aici se explică unele contradicții aparente³⁴¹.

CAPITOLUL 2 – Lepădarea Israeliiților; pedeapsa și iertarea lor.

1: **Și îngerul Domnului s-a suit de la Ghilgal la Locul Plângerilor și la Betel și la casa lui Israel și le-a zis: „Așa grăiește Domnul: Eu v-am scos din țara Egiptului și v-am adus în țara pe care M-am jurat față de părinții voștri să v-o dau vouă, zicând: În veac nu voi călca legământul pe care l-am făcut cu voi!**

Îngerul Domnului: „E vorba de îngerul pe care Domnul l-a rânduit să-i călăuzească pe lungul și anevoiosul lor drum din Egipt până-n Țara Făgăduinței (vezi Ieșirea 23, 20-22). Dacă insuccesele israeliților menționate în capitolul precedent aveau explicații de natură istorică, acest episod (versetele 1-5) introduce și explicațiile de natură religioasă³⁴². *Ghilgal* (= prăbușire; prăvălire) e locul în care Israeliiții și-au avut cartierul general în timpul cuceririi Canaanului. *Betel* amintit aici e propriu Septuagintei.

³⁴⁰ A israeliților.

³⁴¹ *Studiul Vechiului Testament*, p. 170

³⁴² BBVA, p. 274

2: **Dar nici voi să nu faceți vreun legământ cu cei ce locuiesc în această țară și nici să nu vă închinați dumnezeilor lor; dimpotrivă, chipurile lor cele cioplite să le nimiciți, jertfelnicele lor să le surpați!... Dar voi n-ați ascultat de glasul Meu, de vreme ce ați făcut toate aceste lucruri.**

3: **Iar Eu am zis: Nu-i voi alunga de dinaintea voastră, ci ei vor fi să vă facă necazuri, iar dumnezeii lor să vă fie piatră de poticnire”.**

4: **Și a fost că după ce a grăit îngerul Domnului aceste cuvinte către toți fiii lui Israel, poporul și-a ridicat glasul și a plâns.**

5: **De aceea au numit locul acela „al Plângerilor”; și I-au adus acolo jertfă Domnului.**

Locul a fost numit *Bochim* (= cei ce plâng; plângeri); situat în apropiere de Ghilgal, aici s-au căit evreii în urma mustărilor îngerului.

6: **Și Iosua a dat drumul poporului, iar fiii lui Israel s-au dus fiecare la moștenirea sa, să-și moștenească pământul.**

7: **Iar poporul I-a slujit Domnului în toate zilele lui Iosua și-n toate zilele bătrânilor care-au trăit îndelung după Iosua și care-au cunoscut toate lucrurile cele mari pe care Domnul le-a făcut în Israel.**

8: **Iar Iosua, fiul lui Navi, sluga Domnului, a murit în vârstă de o sută zece ani.**

9: **Și I-au îngropat în hotarul moștenirii sale, la Timnat-Heres, în muntele lui Efraim, la miazănoapte de muntele Gaaș;**

10: **și toată generația aceea s-a adăugat la părinții lor; și după ei s-a ridicat o altă generație, care nu L-a recunoscut pe Domnul și nici lucrurile pe care Domnul le făcuse cu Israel.**

Iosua a fost îngropat la *Timnat-Heres* sau *Timnat-Serah* (= porțiune suplimentară), sat din ținutul lui Efraim, pe coasta nordică a muntelui *Gaaș* (= cutremur de pământ). Odată cu moartea lui Iosua, va începe degradarea moravurilor și un șir de apostazieri ale poporului.

SEP 2: *Toate zilele lui Iisus*: „Origen distinge între *zilele lui Iisus* și *zilele lui Manase* (sau *zilele lui Faraon*). Prima expresie trimite la lumina adevărului și dreptății; a doua, la întunericul răutății și al ereziilor. În sens moral, *zilele lui Iisus* sunt zilele în care sufletul pune în practică virtuțile creștine (*Omilii la Judecători* I, 1). Origen interpretează aceste *zile* calitativ, nu cantitativ. O zi este *dreptatea*; o altă zi este *sfințenia*; o altă zi, *prudența*; o altă zi, *milostenia*. Prin urmare, *zilele lui Iisus* formează un mănunchi de virtuți sufletești (*ibid.* I, 3)³⁴³. Iar *câți au mai trăit vreme îndelungată după Iisus* „se referă, după Origen, la sfinții de după Iisus Hristos. *Vremea îndelungată* caracterizează *vremea sfințeniei*; la sfârșitul vremurilor, înaintea celei de-a doua Veniri, timpul va fi scurtat (Matei 24, 22) de dragul sfinților. Timpul eshatologic este plin de răutate, este un *timp scurt* (*ibid.* I, 3)³⁴⁴.

SEP 2: *Iisus, fiul lui Navi, robul Domnului, a murit*: „Origen citește fraza în contrapunct cu Galateni 2, 20: *Iisus trăiește în mine*. Iisus Navi este figura tipologică a lui Iisus Hristos. Prin urmare, tot ceea ce se spune despre primul se referă, în cheie tipologică și spirituală, la al doilea. În sens moral, moartea lui Iisus semnifică reîntoarcerea omului la starea de păcat. De fiecare dată când omul săvârșește un păcat (avaricie, crimă etc.) el Îl răstignește din nou pe Iisus, prefigurat de Iisus Navi (*Omilii la Judecători* II, 1-2)³⁴⁵.

SEP 2: *o altă generație, toți cei care nu-L cunoscuseră pe Domnul*: „Această generație este aceea a gândurilor rele și a patimilor rele și urcă direct din inima omului (Origen, *Omilii la Judecători* II, 2)³⁴⁶.

11: **Și fiii lui Israel au făcut rău în fața Domnului și s-au închinat baalilor.**

³⁴³ SEP 2, pp. 121-122

³⁴⁴ SEP 2, p. 212

³⁴⁵ SEP 2, p. 122

³⁴⁶ SEP 2, p. 122

12: Și L-au părăsit pe Domnul, Dumnezeul părinților lor, Cel ce îi scosese din țara Egiptului, și au mers după dumnezeii străini, dumnezeii popoarelor din jurul lor, și li s-au închinat și L-au mâniat pe Domnul;

13: și L-au părăsit și le-au slujit lui Baal și Astartelor.

„Credința politeistă a fenicienilor este adevărată și de mărturiile arheologice de la Sidon, unde s-au descoperit urmele templului închinat zeului Eșmun, care corespunde cu Adonis prin natura și funcțiile sale. În panteonul sidonian mai sunt incluși: zeul *Baal* și *Aștarta*, cunoscuți de autorii scrierilor Vechiului Testament³⁴⁷. Reamintim că *Baal* înseamnă *domn; stăpân*, iar *Astarte*, *cea care aduce lumină*. Baal era zeul furtunii și al fecundității, iar Astarte, zeița Mamă, a fertilității, a dragostei și a războiului din panteonul canaanit. „Profeții iudei, care anunțau prin Iahve un Dumnezeu de o concepție mai elevată, s-au opus cultelor străvechi, care renășteau fără încetare, celebrând până la exacerbare și la monstruozitate sacralitatea vieții organice, forțele elementare ale sângelui, sexualității și fecundității. Cultul lui Baal a ajuns să simbolizeze prezența și revenirea periodică, în orice civilizație, a tendinței de a exalta forțele instinctive³⁴⁸. Aici e relatată o primă cădere în idolatrie. „Pentru Origen, cei care *au slujit Baalilor* sunt cei ce nu cred în Evanghelia lui Iisus Hristos și cei care-și *pleacă genunchii inimii în fața poftelor trupești (Omiliile la Judecători II, 3)*”³⁴⁹.

14: Și Domnul S-a mâniat cu mare aprindere asupra lui Israel; și i-a dat pe mâna prădătorilor, care i-au jefuit; și i-a vândut în mâna dușmanilor lor de primprejur, iar ei n-au mai fost în stare să stea împotriva vrăjmașilor lor,

SEP 2: *și i-a dat pe mâna jefuitorilor*: „pentru Origen, există două situații în care Dumnezeu îi părăsește pe păcătoși (prefigurați de Israelul închinător Baalilor). Prima situație, oficială, când autoritățile bisericești îi expulzează pe eretici în văzul tuturor. A doua, când Domnul, *Care vede în taină* (Matei 6, 6), abandonează sufletul plin de vicii diavolului (*Omiliile la Judecători II, 5*)”³⁵⁰.

„Dumnezeiasca Scriptură spune că cei care calcă poruncile sunt vânduți celor de alt neam, adică păcatelor împotriva firii, până ce nu se întorc prin pocăință”³⁵¹.

15: împotriva celor cu care mergeau mână-n mână; dimpotrivă, mâna Domnului era împotriva lor, spre rău – așa cum Domnul grăise și așa cum Domnul li Se jurase; și El a adus peste ei neazuri mari.

„Dacă, în virtutea credinței lor monoteiste, fiii lui Israel fuseseră capabili de victorii asupra unor forțe armate, decadența religioasă îi pune în fața crimei organizate, căreia nu-i pot rezista, ca unii ce deveniseră aliați ai propriilor lor inamici”³⁵². Textul biblic arată o intervenție directă a lui Dumnezeu împotriva apostaziilor, însă depărtarea de dreapta credință provoacă singură mulțime de neajunsuri, de vreme ce s-a tăiat legătura cu Izvorul binelui.

16: Și Domnul le-a ridicat judecători; și Domnul i-a mântuit din mâna celor ce-i prădau.

„Aici e introdusă tema judecătorilor, pe care Dumnezeu îi rânduieste la vreme și vreme de criză morală, așa cum va face, mai târziu, cu profeții. În acest sens, judecătorii nu erau magistrați care să cumpănească și să împartă dreptatea, ci conducători, eroi, salvatori”³⁵³.

17: Dar ei nici de judecătorii lor n-au ascultat, ci s-au desfrânat umblând după alți dumnezei și li s-au închinat acestora; și repede s-au întors din calea în care părinții lor umblaseră să asculte de cuvintele Domnului; ei n-au făcut așa.

³⁴⁷ AB, p. 32

³⁴⁸ Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri* (în continuare, abreviat: DS), vol. I, Ed. Artemis, București, 1994, p. 166

³⁴⁹ SEP 2, p. 123

³⁵⁰ SEP 2, p. 123

³⁵¹ Clement Alexandrinul, *Stromate*, II, 144, 4

³⁵² BBVA, p. 275

³⁵³ BBVA, p. 275

18: **Și de vreme ce Domnul le ridicase judecători, Domnul era cu judecătorul și-i scăpa de mâna dușmanilor lor în toate zilele judecătorului; fiindcă Domnului îi părea rău de suspinul lor, pricinuit de către cei care-i împresurau și le făceau necazuri.**

19: **Dar după ce judecătorul murea, ei se întorceau și se stricau mai rău decât părinții lor, mergând după dumnezei străini, slujindu-le și închinându-se lor; ei nu și-au părăsit izvodirile, și nici căile lor cele rele.**

E rezumată perioada judecătorilor, cu biruințe periodice, dar și cu apostazii. Se arată că poporul ce urma idolatriei canaanite *desfrâna* sau *preacurvea*: „De fiecare dată când Israel (la feminin) adoptă un cult canaanean, el îl înșeală pe Iahve, așadar *preacurvește* spiritual”³⁵⁴.

20: **Și tare S-a mâniat Domnul asupra lui Israel și a zis: „De vreme ce neamul acesta a părăsit legământul pe care El l-am poruncit părinților lor și n-au ascultat de glasul Meu,**

21: **nici Eu nu voi mai izgoni de dinaintea lor pe nimeni dintre neamurile lăsate de Iosua,**

22: **lăsate ca prin ele să fie Israel pus la-ncercare și să vadă dacă va ține sau nu calea Domnului, să meargă pe ea așa cum au păzit-o părinții lor”.**

23: **Domnul este Cel ce a lăsat aceste neamuri, și nu le-a nimicid degrabă și nici nu le-a dat în mâna lui Iosua.**

„Dacă sub Iosua s-a continuat forma de guvernare teocratică, el întrunind în persoana sa toată puterea legislativă, judecătorească și executivă, după moartea lui, israeliții nu mai au un conducător unic, de aceea la conducerea semințiilor revin bătrânii cu vechile lor drepturi, fără a fi anulat caracterul teocratic al organizării poporului. Cele 12 seminții nemaiaivând un singur conducător, au slăbit unitatea națională și religioasă, poporul alunecând în idolatrie și fiind pedepsit cu asuprirea neamurilor străine. De sub asuprirea străină israeliții vor fi salvați de judecători (1200 – 1032 Î. Hr.), care au condus simultan numai o parte din popor, fără a avea dreptul de a legifera și a fixa impozite. Conducerea lor nu era ereditară și nici nu avea semne speciale ale demnității. În persoana lui Samuel, ultimul judecător din Israel, se concentrează toată puterea legislativă, judecătorească și executivă”³⁵⁵.

CAPITOLUL 3 – Otniel, Aod și Șamgar.

1: **Iată neamurile pe care Domnul le-a lăsat pentru ca prin ele să-l pună la-ncercare pe Israel, cele ce nu cunoșteau războaiele Canaanului,**

2: **doar de dragul generațiilor lui Israel, ca să le învețe războiul, ceea ce ele nu știau mai dinainte:**

„(Dumnezeu) în unele împrejurări depărtează și alungă arșița vrăjmașului de la om, în altele lasă să fie ispitit [...]. Căci dreptul care nu-și cunoaște slăbiciunea sa stă pe muchie de cuțit și niciodată nu-i departe de cădere, nici de leul pierzător, adică de diavolul mândriei. Și cel ce nu-și cunoaște slăbiciunea sa e lipsit de smerenie. Iar cel lipsit de aceasta e lipsit și de desăvârșire. Iar cel lipsit de aceasta e pururea înfricat”³⁵⁶. Iată, așadar, că prezența canaanienilor, ca și cea a ispititorilor în viața fiecăruia, avea în primul rând un rol pedagogic.

3: **Cele cinci stăpâniri ale Filistenilor și toți Canaaneenii și Sidonienii și Heveii care locuiau în Liban, de la muntele Baal-Hermon până la Hamat.**

4: **Le-a lăsat pentru ca prin ele să-l pună pe Israel la-ncercare, să știe dacă ei vor asculta poruncile Domnului, pe care Acesta le dăduse părinților lor prin mâna lui Moise.**

³⁵⁴ SEP 2, p. 124

³⁵⁵ AB, p. 153

³⁵⁶ Sf. Isaac Sirul, *Despre sfintele nevoițe*, XXI

5: Și au locuit fiii lui Israel în mijlocul Canaaneenilor și al Heteilor și al Amoreilor și al Ferezeilor și al Heveilor și al Ghergheseilor și al Iebuseilor.

6: Pe fetele acelora și le-au luat de femei, iar pe fetele lor le-au dat după fiii acelora, și au slujit dumnezeilor lor.

Despre aceste popoare, aflate în vrăjmășie, de cele mai multe ori, cu Israel, s-a vorbit suficient în volumele anterioare. *Cele cinci stăpâniri ale Filistenilor* sunt cele cinci principale cetăți ale acestora. *Liban* (= alb) lanț muntos constituind hotarul de nord-vest al Țării Sfinte; *Baal-Hermon* (= domnul distrugerii) se numea un munte la răsărit de Iordan, care marca limita de nord-vest a jumătății seminției lui Manase de la răsărit de Iordan; *Hamat* (= fortăreață) era un oraș la nord de Hermon, importantă așezare hitită. De remarcat că Septuaginta îi numește constant pe Filistenii drept *străini (allofili)*, dorind, cel mai probabil, să evite eufemistic numirea neamului celui mai detestat de către evrei. Astfel că, ulterior, când țara le-a fost numită de către romani Filistea sau Palestina, aceasta a fost o lovitură în plus pentru evreii învinși.

7: Rău au făcut fiii lui Israel în fața Domnului și L-au uitat pe Domnul, Dumnezeul lor, și au slujit Baalilor și Tufișurilor.

„Istoria judecătorilor documentează în diferite faze relațiile, când pașnice, când dușmănoase, între Dumnezeu și poporul Său”³⁵⁷.

8: Și Domnul S-a mâniat cu aprindere pe Fiii lui Israel; și i-a dat în mâinile lui Cușan-Rișeataim, regele Siriei-Râurilor; și fiii lui Israel i-au slujit lui Cușan-Rișeataim vreme de opt ani.

Tufișurile denumesc crângurile sacre ale canaaniților, în care se adunau aceștia pentru cultul adus divinităților lor, cult însoțit, printre altele, și de ritualuri orgiastice. „*Siria-Râurilor*: Mesopotamia. Cât despre Cușan-Rișeataim (care ar însemna: *Cușit-cu-îndoită-răutate*), este o poreclă care nu duce la numele adevărat, deci prin care purtătorul lui era luat în răs”³⁵⁸. Ediția Rahlfs a Septuaginta are două variante pentru Cușan-Rișeataim: Husarsathom (A) și Husarsathem (B). „După Origen, Husarsathom înseamnă *umilirea lor*; prin urmare, fiii lui Israel au fost pedepsiți de Dumnezeu fiind aruncați pe ultima treaptă a înjosirii. *Fiii lui Israel* simbolizează sufletele trufașe, arogante, care primesc în schimb pedeapsa umilirii din partea Domnului (*Omilii la Judecători III, 1*)”³⁵⁹.

9: Fiii lui Israel au strigat către Domnul, iar Domnul i-a ridicat lui Israel un mântuitor care l-a mântuit, și anume pe Otniel, fiul lui Chenaz, fratele mai mic al lui Caleb.

10: Duhul Domnului a fost peste el; el a fost judecător peste Israel și a ieșit la război și Domnul i l-a dat în mână pe Cușan-Rișeataim, regele Siriei, și mâna lui a fost puternică asupra lui Cușan-Rișeataim.

11: Și țara a fost liniștită vreme de patruzeci de ani; și a murit Otniel, fiul lui Chenaz.

Otniel (= Dumnezeu este puternic) era fratele, probabil vitreg, al lui Caleb, fiu al lui *Chenaz* (= vânător) și, cum se arată aici, primul bărbat căruia i se atribuie titlul de *judecător*. El aduce eliberarea poporului și pacea pe timp de patruzeci de ani. Patruzeci e numărul încercării, al răbdării. Socotim, dată fiind deasa sa prezență în Scriptură, că e folosit pentru simbolistica sa, chiar dacă se operează rotunjiri pentru a se obține. Pentru Origen, numele (*Otniel*) înseamnă *vremea lui Dumnezeu*, iar personajul simbolizează *oștirea cerească* a îngerilor salvatori (*Omilii la Judecători III, 3*)³⁶⁰.

³⁵⁷ IIR, p. 206

³⁵⁸ BBVA, p. 276

³⁵⁹ SEP 2, p. 127

³⁶⁰ SEP 2, p. 127

12: **Dar fiii lui Israel s-au ținut în a face rău în fața Domnului, iar Domnul l-a întărit pe Eglon, regele Moabului, împotriva lui Israel, de vreme ce ei făceau răul în fața Domnului.**

13: **Și i-a adunat la sine pe toți fiii lui Amon și Amalec; și s-au pornit și l-au bătut pe Israel și au pus stăpânire pe cetatea Palmierilor.**

14: **Și fiii lui Israel i-au slujit lui Eglon, regele Moabului, vreme de optsprezece ani.**

Schema aceasta se va repeta de-a lungul perioadei judecătorilor. După perioade de liberate, urmează recăderea în idolatrie și, îndată, o nouă asupra străină. Atât doar că nu se poate alcătui o cronologie cât de cât exactă pe baza datelor din carte, nici autoritatea judecătorilor și nici stăpânirile străine neextinzându-se asupra întregului Israel; astfel, poate fi deseori vorba despre judecători care au activat concomitent, ca și despre stăpâniri concomitente, asupra unora sau altora dintre triburile israelite. Autorul va grupa evenimentele astfel ca de șapte ori să arate apostazia poporului și, tot de șapte ori, eliberarea acestuia. Numărul judecătorilor prezentați în carte va fi acela de doisprezece. E căutat, desigur, și un simbolism al numerelor, 7 reprezentând deplinătatea, iar 12, triburile lui Israel. Aici ar fi cea de-a doua cădere a poporului Israel. *Eglon* s-ar traduce prin *rotund; burtă*, nume confirmat de descrierea pe care i-o face autorul Cărții Judecătorilor.

15: **Fiii lui Israel au strigat către Domnul, iar Domnul le-a ridicat mântuitor pe Aod, fiul lui Ghera, fiul lui Iemeni, bărbat în stare să folosească deopotrivă atât mâna dreaptă cât și pe cea stângă; prin mâna lui au trimis fiii lui Israel daruri lui Eglon, regele Moabului.**

Aod sau *Ehud* (= mărturisitor; unic), fiul lui *Ghera* (= oaspete), este cel de-al doilea judecător. Faptul că era ambidextru nu e menționat întâmplător, având o însemnătate aparte în cele ce urmează. SEP 2: *În stare să se folosească deopotrivă de stânga ca și de dreapta (αμφοτεροδέξιος)*: „termenul este foarte precis – *ambidextru*. Textul Masoretic are **ben-haymin**, *fiul drepte*, putând fi tradus și *beniaminitul*. În Textul Masoretic Aod are un handicap – imposibilitatea de a-și folosi mâna dreaptă – care îl face inapt pentru luptă; abilitatea compensatorie a mâinii stângi este un secret care se dezvăluie numai în momentul culminant. Traducerea grecească ar fi putut recurge la termenul (clasic) **αριστόχειρ**, *stângaci*, mai apropiat de o descriere adecvată a personajului; definiția ca **αμφοτεροδέξιος** îl înzestrează însă cu o calitate pe care o regăsim în 20, 16 ca trăsătură a beniaminiților. Pentru Origen, *ambidextrul* Aod este simbolul prin excelență al întâi-stătătorilor Bisericii, care trebuie să fie drepti și imparțiali în toate, în fapte, judecată și credință, *stânga* fiind simbolul perversiunii și al răutății. Diavolul este numit *ambistângaci* (*Omilia la Judecători III, 5-6*). *Acești izbăvitori și judecători ridicați de către Dumnezeu pentru salvarea poporului și eliberarea fiilor lui Israel sunt prefigurările căpeteniilor oștirii cerești și ale puterilor de Sus. Dumnezeu trimite ajutor celor care strigă după El din toată inima și care, prin convertire și pocăință, atrag asupra lor îngăduința divină (ibid. III, 6)*³⁶¹.

16: **Iar Aod și-a făcut un pumnal cu două tășuri, lung de o palmă, și l-a încins sub haină, la șoldul drept.**

17: **Și mergând el, i-a adus lui Eglon, regele Moabului, darurile, iar Eglon era un om foarte plăcut.**

„Grecescul *astios* înseamnă *plăcut*. Textul Masoretic: *gras*. În mentalitatea vremii, omul gras era și plăcut (citadin bine hrănit); termenul ebraic, mai direct, este și mai propriu³⁶². La SEP 2: *tare trupeș*, cu sensul de *planturos*.

18: **Și a fost că după ce Aod a sfârșit de înmănat darurile, i-a mânat afară pe cei ce le purtasera.**

³⁶¹ SEP 2, pp. 128-129

³⁶² BBVA, p. 276

19: Iar el, întorcându-se de la idoli din Ghilgal, a zis: „O, rege, am să-ți spun un cuvânt de taină”. Iar Eglon i-a zis: „Taci!...”. Și i-a scos afară, de pe lângă sine, pe toți cei ce ședea împrejurul său.

20: Și Aod a intrat la el – iar acela ședea de unul singur în foisorul său de vară; și a zis Aod: „O, rege, eu am pentru tine un cuvânt de la Dumnezeu”. Atunci Eglon s-a sculat de pe scaunul său și a stătut aproape de el.

21: Și a fost că de-ndată ce regele s-a sculat, Aod și-a întins mâna stângă, a luat pumnalul de la șoldul său cel drept și l-a împlântat în pânțele lui Eglon

22: atât de puternic, încât și mânerul a intrat după limba pumnalului, iar grăsimea a astupat rana în urma ascuțitului, de vreme ce el nu a scos pumnalul din pânțele aceluia.

23: Iar Aod a ieșit în tindă printre paznici, închizând după sine ușile foisorului și încuindu-le.

Faptul că Aod rămâne cu atâta ușurință singur cu Eglon va fi avut o explicație, care însă ne scapă. Posibil ca Eglon să se fi temut de un complot intern, zvonuri ajungând până la Aod. Acela va fi profitat de conjunctură, bănuind că Eglon va evita chiar și prezența apropiaților săi la presupunerea că ar putea, prin informațiile primite, prinde firul conspirației. Desigur, acestea sunt presupuneri, dar le socotim plauzibile, de vreme ce nu e în obiceiul regilor să rămână singuri cu un străin. Mai e posibil ca Eglon să se fi așteptat la o profeție (*un cuvânt de la Dumnezeu*). O altă viziune: „Un tânăr din seminția lui Benjamin, numit Iehud³⁶³, fiul lui Gheras³⁶⁴, pe cât de curajos la fire, pe atât de viguros la trup (ce folosea cu precădere mâna stângă, în care stătea întreaga-i putere), locuia în Ierihon și ținea strânse legături cu Eglon, pe care știuse să-l cucerească prin felurite daruri și prin deosebitele sale lingușeli, așa că ajunsese să fie îndrăgit chiar și de ceilalți oameni din preajma regelui. Ducând într-o zi niște daruri suveranului, însoțit de doi dintre slujitorii săi, și-a ascuns sub haină, la șoldul drept, un jungher și a intrat astfel la rege. Era în toiul verii, pe la amiază, așa că străjile se arătau mai delăsătoare în misiunea lor, pe de o parte din pricina arșiței, pe de altă parte datorită orei când luau prânzul. După ce și-a oferit darurile regelui (stând pe un jilț care în timpul verii se afla într-un foisor), a început să sporovăiască cu el. Acum rămăseseră singuri, fiindcă regele poruncise slugilor să iasă, în timpul conversației sale cu Ehad³⁶⁵. Dar regele trona într-un jilț și Ehad s-a temut că lovitura lui va da greș, provocându-i o rană mai puțin primejdioasă. L-a făcut să se scoale, spunându-i că are să-i povestească un vis, din porunca lui Dumnezeu. Și când regele, bucuros că i se va povesti visul divin, s-a sculat din jilț, Ehad i-a înfipt jungherul în inimă, lăsându-l împlântat în rană, apoi a ieșit repede și a încuiat ușa foisorului în urma lui. Slujitorii s-au dat odihnei, siguri că și regele căzuse într-un somn adânc³⁶⁶.

„Pentru Origen, pumnalul este cuvântul Evangheliei (cf. Evrei 4, 12), cuvântul profetic care se înfinge adânc și pentru totdeauna în pânțele și în inima filozofiei lumești. Luptând cu *sabia evanghelică* împotriva derivelor și ereziilor, fiecare *judcător* din cadrul Bisericii lui Hristos devine un *Aod*³⁶⁷.

24: Și după ce a ieșit el, au intrat slujitorii regelui și, văzând ușile foisorului încuiate, au zis: „Nu cumva a ieșit să se legene în scaunul din foisorul de vară?”

25: Și li s-a urât de-atâta așteptare; și văzând ei că nimeni nu deschide ușile foisorului, au luat cheia și au deschis; și, iată, stăpânul lor zăcea pe pământ, mort.

26: Și până să se dumerească ei, Aod a fugit fără ca cineva să prindă de veste; și, trecând pe lângă chipurile cioplite, a scăpat în Seira.

³⁶³ Aod.

³⁶⁴ Ghera.

³⁶⁵ Numit, în traducerea folosită (probabil și în original), în două feluri: Iehud și Ehad. E vorba, desigur, de același Aod.

³⁶⁶ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, IV, 5, 2

³⁶⁷ SEP 2, p. 130

27: Și a fost că de îndată ce Aod a venit în țara lui Israel, el a trâmbițat din corn în muntele lui Efraim; iar fiii lui Israel s-au coborât din munte împreună cu el, avându-l în frunte.

Seira (= capră) era o localitate în muntele lui Efraim. Aod pregătește o acțiune armată de amploare; altfel, doar asasinarea regelui asupra n-ar fi însemnat prea mult. Lupta trebuia pornită cât mai devreme, până când Moabiții erau încă în derută, în urma pierderii regelui.

28: Iar el a zis către ei: „Veniți după mine, căci Domnul Dumnezeu i-a dat pe vrăjmașii noștri, pe Moab, în mâna noastră”.

29: Și-n ziua aceea au ucis din Moab ca la zece mii de bărbați, pe fiecare războinic ce se afla între ei și pe fiecare voinic; și nici un om n-a scăpat.

„Ca și, mai târziu, Filistenii lui Goliat, armata rămasă fără comandant intră în derută și poate fi ușor nimicită”³⁶⁸. În plus, din cuvintele lui Aod, concluzionăm că el a avut parte și de o revelație, fiind convins că Domnul le va da biruința. Posibil ca întreaga sa acțiune să fi fost rezultatul unui imbold divin.

30: Așa s-a umplut Moab de rușine sub mâna lui Israel în ziua aceea. Și țara a avut odihnă vreme de optzeci de ani; iar Aod i-a judecat până a murit.

Optzeci este de două ori patruzeci. Din nou credem că e o rotunjire a numărului de ani, practică obișnuită la autorii biblici.

31: Iar după el s-a ridicat Șamgar, fiul lui Anat, care i-a ucis pe Filistenii, ca la vreo șase sute de bărbați, cu un fier de plug desprins în urma boilor; și el, de asemenea, l-a mântuit pe Israel.

Șamgar (= sabie), fiul lui *Anat* (= rugăciune ascultată), s-a remarcat în luptele cu Filistenii; el, însă, nu poartă titlul de judecător, iar cronologia nu indică o perioadă care să-i poarte numele, așa cum procedează autorul în cazul judecătorilor.

CAPITOLUL 4 – *Debora și Barac.*

1: Dar fiii lui Israel s-au ținut în a face răul în fața Domnului; Aod însă murise.

2: Și Domnul i-a dat în mâna lui Iabin, regele Canaanului, care domnea în Hațor; iar căpetenia oastei lui era Sisera, care locuia în Haroșet-Goim.

Israel (sau parte a sa) trece sub stăpânirea lui *Iabin* (= El pătrunde), care domnea în *Hațor* (= castel îngrădit; târg), capitala regatului Canaanit care se întindea în nordul Palestinei. Căpetenia oastei sale era *Sisera* (= căpetenie), care locuia în *Haroșet-Goim* (= pădurea neamurilor). Este a patra cădere în idolatrie și a patra oară când urmează stăpânirea străină asupra Israelitilor. „Numele *Iabin* înseamnă *prudență, pricepere*, după Origen (*Omiliile la Judecători* IV, 3)”³⁶⁹.

3: Fiii lui Israel au strigat către Domnul; fiindcă acela avea nouă sute de care ferecate și cu mare strășnicie i-a asuprit pe fiii lui Israel vreme de douăzeci de ani.

Din nou, căința poporului asuprit și revenirea la credința lăsată prin Moise.

4: Și Debora, o proorociță, soția lui Lapidot – ea era judecător în Israel la vremea aceea.

Ca și în cazul lui Mariam (Ieșirea 15, 20), co bogate ecouri în literatura universală, apare aici personalitatea unei alte femei, Debora (*albină*), profetă și judecător, prin care Dumnezeu îi salvează pe israeliți. În edițiile românești: *proorociță*³⁷⁰.

³⁶⁸ BBVA, p. 277

³⁶⁹ SEP 2, p. 132

³⁷⁰ IIR, p. 206

5: Și ea locuia sub palmierul Deborei, între Rama și Betel, în muntele lui Efraim; la ea veneau fiii lui Israel să se judece.

„Contextul o prezintă pe Debora nu ca pe o căpetenie politică, ci ca pe un magistrat care împarte dreptatea”³⁷¹. *Debora* (= albină), soția lui *Lapidot* (= torță; făclie), locuia între *Rama* (= înălțime), cetate veniaminită, și *Betel* (= casa lui Dumnezeu), oraș la vest de Ai și la sud de Șilo. Interesant că Deborei (al cărei nume înseamnă *albină*) i se potrivește în bună măsură simbolistica albinei: „Ansamblul trăsăturilor împrumutate tuturor tradițiilor culturale denotă faptul că, pretutindeni, albina apare ca fiind înzestrată cu o natură arzătoare, ca o ființă de foc. Albinele sunt o întruchipare a preoteselor Templului, a proorocițelor, a sufletelor curate ale inițiaților, a Spiritului și a Logosului. Albina purifică prin foc și hrănește prin intermediul mierii; cu acul arde, iar cu strălucirea ei luminează. În plan social, este un simbol al stăpânului ordinii și prosperității, al regelui sau împăratului și, nu mai puțin, al elanului războinic și al curajului. Ea se înrudește cu eroii civilizatori, care întronează armonia prin înțelepciune și sabie”³⁷². Se mai afirmă aici, în plus, că Debora judeca pricinile Israeliților, lucru care nu se mai spune despre ceilalți *judecători*.

„Pentru Origen era vădită înrudirea dintre ebr. **Deborah**, *albină*, și **dhabar**, *a vorbi*; pentru el, profeția alcătuiește mierea Cuvântului divin. *Harisma profeției este dăruită după puritatea sufletului, nu după sex (Omilii la Judecători V, 2)*”³⁷³. Iar „*Rama* înseamnă *înălțimi*, iar *Betel*, *casa Domnului*. Așadar, locul unde sălășluiește profetesa pare predestinat: între cer și casa lui Dumnezeu (Origen, *ibid.*, V, 3)”³⁷⁴.

6: Și Debora a trimis și i-a chemat pe Barac, fiul lui Abinoam, din Chedeșul Neftalimului, și i-a zis: „Oare nu ție ți-a poruncit Domnul, Dumnezeul lui Israel, să te duci în muntele Tabor și să iei cu tine zece mii de bărbați dintre fiii lui Neftali și dintre fiii lui Zabulon?...”

7: Iar Eu îl voi aduce la tine, la pârâul Chișon, pe Sisera, căpetenia oștirii lui Iabin, și carele lui și gloatele lui, și ți-l voi da în mână”.

Barac (= fulger; scîlipire), fiul lui *Abinoam* (= tatăl bunătății) din *Chedeș* (= sfânt; sfințit), a fost judecător, împreună cu Debora. Cu el, se completează numărul de doisprezece al judecătorilor, între care nu-l putem socoti, așa cum am arătat, pe Șamgar. *Tabor* (= munte înalt) era un munte aflat la hotarul dintre Isahar și Zabulon. *Chișon* (= cursul apei cu multe cotituri) e cel de-al doilea curs important de apă din Țara Sfântă, după Iordan. Cum deducem din text, Barac primise poruncă divină de a porni lupta, dar el ezită în a porni acțiunea, fapt ce-i va știrbi oarecum din faimă, numele său rămânând asociat cu cele ale două femei, Debora și Iaela. În plus, e de subliniat că Debora era în mare cinste la evrei, într-o epocă în care femeile nu se bucurau de o deosebită prețuire la orientali. E un indiciu asupra excepționalelor sale calități, care au impus-o împotriva vederii generale din acel timp și, mai cu seamă, spațiu geografic. Barac „este simbolul *primului popor al lui Dumnezeu, poporul Legii*, care a primit revelația divină, dar nu până la capăt (Origen, *ibid.*, V, 4)”³⁷⁵.

8: Și i-a zis Barac: „Dacă tu vei veni împreună cu mine, mă voi duce; dar dacă nu vei merge, nu mă voi duce; fiindcă eu nu cunosc ziua în care Domnul îi va deschide îngerului Său un drum alături de mine”.

9: Iar Debora a zis către el: „Negreșit, voi merge împreună cu tine, dar să știi că nu a ta va fi biruința pe calea pe care mergi, căci în mână de femeie îl va da Domnul pe Sisera”. Și s-a ridicat Debora și a mers împreună cu Barac la Chedeș.

10: Și Barac i-a chemat pe Zabulon și pe Neftali la Chedeș; și i-au venit la picioare zece mii de bărbați; iar Debora a mers cu el.

³⁷¹ BBVA, p. 277

³⁷² DS I, p. 84

³⁷³ SEP 2, p. 132

³⁷⁴ SEP 2, pp. 132-133

³⁷⁵ SEP 2, p. 133

Aici se confirmă cele spuse în comentariul de mai sus. De remarcat că Barac nu e afectat de perspectiva împărțirii meritelor în luptă, vădind că era mânat de dorința de a-și elibera neamul și nu atras de faima unui mare războinic.

11: Dar Heber Cheneul s-a despărțit de fiii lui Hobab, socrul lui Moise, și și-a întins cortul la stejarul Țaanaim, aproape de Chedeș.

Heber (= comuniune) se retrage la *Țaanaim* (= locurile pribegiei), localitate de frontieră a lui Neftali, în apropiere de Chedeș, nedorind să participe la lupta împotriva lui Sisera, având înțelegere de pace cu Iabin, regele canaanit.

12: Atunci i s-a spus lui Sisera că Barac, fiul lui Abinoam, s-a suit în muntele Tabor.

13: Iar Sisera a chemat toate carele sale – nouă sute de care ferecate – și tot poporul pe care-l avea, de la Haroșet-Goim la pârâul Chișon.

14: Iar Debora a zis către Barac: „Scoală-te, căci aceasta e ziua în care Domnul l-a dat pe Sisera în mâna ta, fiindcă Domnul va merge înaintea ta”. Iar Barac s-a coborât din muntele Tabor; și cu el, cei zece mii de bărbați.

15: Atunci Domnul l-a îngrozit pe Sisera – cu toate carele lui și cu toată oștirea lui – în fața ascuțitului săbiei cu care îl întâmpina Barac; și a sărit Sisera din carul său și fugea cu picioarele.

16: Iar Barac i-a fugărit carele și oștirea până la Haroșet-Goim; și toată oștirea lui Sisera a căzut sub ascuțitul săbiei și nimeni n-a rămas.

Discret, e înfățișată intervenția divină în confruntare, pe care cei doi judecători, Debora și Barac, o vor recunoaște în cântarea din capitolul 5. „Așadar, bătălia s-a pornit și, când oștile s-au înfruntat, asupra lor au căzut ploii torențiale și grindină. Vântul și șuvoaiile de apă i-au lovit în față pe canaaneeni, ceața întunecându-le privirea, astfel că nici arcurile, (nici) praștile nu le-au adus nici un folos, iar cei înzestrați cu armament greu n-au fost în stare să țină săbiile în mână din pricina frigului. Furtuna îi mâna însă din spate și-i stânjenea mai puțin pe israeliții care au prins astfel mult curaj, convinși că Dumnezeu venise în ajutorul lor; au năvălit în mijlocul dușmanilor și i-au măcelărit pe mulți dintre ei. Unii au fost răpuși de israeliți, alții au căzut speriați de propria lor călărime sau au murit sub carele de luptă, pierind striviți de ele”³⁷⁶.

17: Iar Sisera a fugit cu picioarele până la cortul Iaelei, femeia lui Heber Cheneul – căci între Iabin, regele Hațorului, și casa lui Heber Cheneul era pace.

18: Iar Iaela i-a ieșit înaintea lui Sisera și i-a zis: „Abate-te, domnul meu, abate-te la mine, nu-ți fie teamă!” Iar el s-a abătut la ea, în cort; și ea l-a acoperit cu o mantie de-a ei.

19: Și i-a zis Sisera: „Dă-mi puțină apă să beau, că sunt însetat!” Iar ea a destupat un burduf cu lapte și i-a dat să bea și l-a acoperit.

Iaela (= căprioară) era soția lui Heber, amintit mai sus. Acela fiind în bune relații cu Iabin, Sisera a avut încredere să-i ceară adăpost. De menționat că, după regulile orientale, era o necuviință ca un străin să pătrundă într-o încăpere rezervată femeilor, așa cum procedează Sisera. E drept, erau condiții speciale, când comandantul oștirii canaanite era urmărit de vrăjmași. Deși Sisera cere apă, Iaela îi oferă lapte, acela predispunând la somn, cu atât mai mult pe cineva venit direct de la un război istovitor. „Pentru Origen, Iaela, al cărei nume înseamnă *urcare*, este simbolul Bisericii neamurilor care-l ucide pe Sisera, care este simbolul *omului psihic*, supus patimilor. Iaela îl ucide înfigându-i țărșul credinței (prin *puterea crucii*). Gura lui Sisera vorbea despre lucruri trupești, învățătura lui lăuda slava trupului, îi îndemna pe filozofi să trăiască în lux și plăcere și amăgise neamul omenesc cu farmecele desfrâului (Omiliu la Judecători V, 5)”³⁷⁷. „Origen se întreabă de ce Iaela i-a dat lui Sisera lapte, de vreme ce acesta îi ceruse apă? Și răspunde printr-o celebră teorie a sa: Scriptura numește *lapte* învățăturile destinate începătorilor, *pruncilor* abia inițiați în misterele credinței creștine. Atunci

³⁷⁶ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 5, 4

³⁷⁷ SEP 2, p. 135

când acest aliment spiritual este *înghițit* de un suflet credincios, chiar dacă nu conține multe *calorii*, el sporește calitățile sufletului respectiv; dacă însă e băut de un suflet necredincios, provoacă moartea acestuia (ca în cazul lui Sisera, simbol al omului vicios) (*ibid.*, V, 6)³⁷⁸.

20: **Sisera i-a zis: „Stai în ușa cortului, și dacă va veni cineva la tine și te va întreba: - Este vreun om aici?, tu să-i spui: - Nu este!”**

21: **Atunci Iaela, femeia lui Heber, a luat un țăruș de la cort și a luat și un mai în mână și a intrat la el, tiptil; și i-a pus țărușul pe tâmplă și l-a izbit cu maiul și i-a străpuns creierii până-n pământ; iar el a leșinat și s-a întunecat și a murit.**

„Adaptându-se la un nou stil de existență, iahvismul evoluează și se modifică. Se remarcă, la început, o reacție împotriva valorilor exaltate de către toate societățile de păstori. Legea ospetiei, lege sacrosanctă la nomazi, este trădată violent de Iaela: ea invită în cortul ei pe șeful canaanean Sisera, care fugea învins, și îl ucide în somn”³⁷⁹.

„La fel, dacă Iail, femeia lui Havei Chineul, n-ar fi luat țărușul cortului, n-ar fi nimic pe Sisera, adică mândria. Astfel, dacă mintea e întărită și se pregătește să urmeze iubirii care stinge toate patimile trupului, fiindcă e *îndelung răbdătoare și bună* (I Corinteni 13, 4), urăște pisma și mândria și cugetă în inimă potrivit firii și nu lasă ceva contrar să o stăpânească, ci se opune cu puterea ei celor contrare firii, până ce le scoate din fire. Dar dacă mintea adevărată devine cap al sufletului, nu se întâmplă acestea când sufletul își amintește de toate nedreptățile săvârșite contrar firii în tot timpul cât a fost amestecat cu cele naturale”³⁸⁰. Tâlcuirea mistică atenuează gravitatea faptei Iaelei, care și-a încălcat cuvântul dat și, mai grav la orientali (și nu numai), datorită sacră a ospitalității [explicația dată de Eliade o acceptăm doar în parte]. Deși gestul său e lăudat mai jos de către Debora, este greu cititorului de azi să-l vadă într-o lumină pozitivă, chiar judecând după legile în uz atunci. Reamintim, însă, că perioada judecătorilor a fost una de confuzie morală și religioasă, cu rare pete luminoase (cum vom întâlni, din plin, în Cartea Rut, aceasta descriind întâmplări tot din vremea judecătorilor).

22: **Și, iată, Barac îl urmărea pe Sisera; iar Iaela i-a ieșit înainte și i-a zis: „Vino, și ți-l voi arăta pe bărbatul pe care-l cauți!” Și a intrat cu ea: și, iată, Sisera zăcea mort, cu țărușul înfipt în tâmplă.**

23: **Așa l-a umilit Dumnezeu în ziua aceea pe Iabin, regele Canaanului, în fața fiilor lui Israel.**

24: **Și mâna fiilor lui Israel a înaintat din ce în ce mai mult împotriva lui Iabin, regele Canaanului, până ce l-a nimic.**

Iabin a continuat lupta împotriva Israeliților și după moartea lui Sisera, însă fără succes. Cât privește asasinarea lui Sisera, am putea să o absolvim pe Iaela de cruzime; posibil ca recurgerea la țăruș să fi fost singura posibilitate, în condițiile date, de a-l ucide pe comandantul canaanit.

CAPITOLUL 5 – Cântarea Deborei și a lui Barac.

„Cântarea Deborei și a lui Barac este unul dintre cele mai vechi imnuri din Biblie, un cânt al biruinței, al unui război sacru. La baza ei stă probabil compoziția unui muzicant. Debora apare la persoanele a II-a și a III-a”³⁸¹.

³⁷⁸ SEP 2, pp. 135-136

³⁷⁹ Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, p. 186

³⁸⁰ Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, XVII, 5

³⁸¹ IIR, p. 207

1: În ziua aceea, Debora și Barac, fiul lui Abinoam, au cântat, zicând:

„Acesta este unul din cele mai vechi texte poetice ale Vechiului Testament; a fost alcătuit la scurtă vreme după ce s-au petrecut evenimentele din capitolul precedent, laudând triburile care au răspuns chemării Deborei și muștrându-le pe cele care n-au răspuns. Din cauza vechimii, Textul Ebraic e în mare parte deteriorat și ridică mari dificultăți de traducere, dificultăți resimțite și în Septuaginta. Versiunea de față reține ceea ce e mai limpede în codicii Alexandrinus și Vaticanus”³⁸². „Pentru Origen, *cântul Deborei* simbolizează cântecul de biruință eshatologică al Bisericii lui Hristos (*Omilii la Judecători VI, 1*)”³⁸³.

**2: „Descoperire-n Israel
când tot poporu-n luptă se îndeamnă!
Pe Domnul binecuvântați-L!**

„Descoperirea constă în aceea că Însuși Domnul, prin îngerul Său, participă la lupta voluntară a poporului”³⁸⁴. Versetul începe astfel în SEP 2 (A): *Pentru căpeteniile care au luat puterea în Israel: „căpeteniile îi simbolizează pe îngerii care stau deasupra fiecărui credincios din Biserică de la începutul drumului spiritual până la desăvârșire (Omilii la Judecători VI, 1-2)”*³⁸⁵.

3: Auziți, voi, regi, și luați aminte, voi, satrapi:

**Eu Domnului îi voi cânta,
cântări voi înălța
Dumnezeului lui Israel.**

E vorba de cântări acompaniate de instrumente muzicale. „*Ascultați, regi: pentru Origen, Debora, simbolul Bisericii, se adresează credincioșilor-regi. Aceștia sunt de stirpe regească întrucât îl au ca model pe Regele Iisus*”³⁸⁶.

**4: Doamne, când ai ieșit Tu din Seir
și când treceai prin padina Edomului,
pământul se cutremura,
cerul se tulbura
și norii picuri picurau, de ploaie;**

„Seir: masiv muntos la sud de Marea Moartă, populat de Edomiții care se întindeau (potrivit unor texte egiptene) până în Sinai, fostul *sălaş* al Domnului. De acolo ieșise El în fruntea poporului Său (vezi Psalmi 67, 7). De obicei, arătările lui Dumnezeu sunt însoțite de mișcări cosmice extraordinare, precum cele ce urmează”³⁸⁷.

**5: munții se clătinau de fața lui Elohim, Domnul,
Sinaiul acesta de fața Domnului, Dumnezeului lui Israel.**

„Elohim (Eloi): mențiune proprie Septuagintei (Codex Vaticanus). În limbajul și teologia Vechiului Testament, folosirea acestui nume era menită să ateste faptul că Dumnezeu (Elohim), Creatorul lumii, este Domnul (Iahve) absolut al propriei Sale creații, precum și Suveranul istoriei”³⁸⁸.

**6: În zilele lui Șamgar, fiul lui Anat, în zilele Iaeli
pustii făcut-au căile,
iar ei umblau pe-alături,
pe strâmbe căi umblau.**

„Îndepărtarea de Dumnezeu provoacă pustiu și sleire”³⁸⁹.

³⁸² BBVA, p. 278

³⁸³ SEP 2, p. 137

³⁸⁴ BBVA, p. 278

³⁸⁵ SEP 2, p. 137

³⁸⁶ SEP 2, p. 137

³⁸⁷ BBVA, p. 278

³⁸⁸ BBVA, p. 278

³⁸⁹ BBVA, p. 278

7: În Israel slăbeau vitejii, se sleiau
pân-ce s-a ridicat Debora,
pân-ce s-a ridicat în Israel o mamă.

8: Ales-au dumnezei străini,
războiu-atunci bătea la porți:
nici pavăză, nici sulită, nimic
în cele patruzeci de mii
ale lui Israel!

9: În ce-i e rânduit lui Israel,
acolo-mi este inima.

Voi, cei din popor, voioși de luptă,
pe Domnul binecuvântați-L!

10: Voi, cei ce-n amiază călăriți pe cenușiile asine,
voi, cei ce stați pe tron de judecată
și bateți drumul laolaltă
cu cei ce judecă din mers, gândiți-vă!

„Origen interpretează spiritual versetul: *animalul de înjugat*³⁹⁰ sau *de sub jug* este trupul, cu toate patimile sale carnale. Suflul credincios încalecă pe el strunindu-i apucăturile animalice (*Omilia la Judecători VI, 5*)”³⁹¹.

11: Voioase sunete vor înălța
cei din taraful veselelor hore;
acolo vor grăi de fapte drepte.
O, Doamne, fă să se-nmulțească
Dreptățile în Israel!

Atunci poporul Domnului
s-a coborât acasă, în cetăți.

12: Trezește-te, deșteaptă-te, Debora,
trezește-te, deșteaptă-te și cântă!

Ridică-te, Barac,
și fă-ți-i robi pe cei ce te-au robit,
tu, fiu al lui Abinoam!

13: Atunci s-a preamărit puterea lui.
O, Doamne, umilește-i pe cei mai tari ca mine!

„În cele ce urmează, campania militară a lui Barac e prezentată de un martor ocular, cu amănunte care lipsesc din capitolul 4, unde istorisirea e condensată pe esențial”³⁹².

Biblia 1982 are, pentru versetul 13: *Atunci poporul Domnului s-a trezit. Rămășița lui s-a strâns cu cei viteji.* „Dumnezeieștii ucenici, înainte de chemarea neamurilor, au făcut cunoscută această taină [a lui Hristos – n. n.] în toată Iudeea. Pentru că deși n-au crezut toți, au avut puțința să primească toți cuvântul despre Hristos. Dar *s-a mântuit rămășița*, după Scripturi. Iar că Iudeii au precedat în credință celor din neamuri e vădit și nu e necunoscut nici unuia din cei ce există”³⁹³. Revenind la textul Scripturii, prin *cei viteji* vom înțelege pe aceia ce-I urmează lui Hristos; cu aceia *se va stânga rămășița poporului Domnului*, adică acea parte din Israel care se va adăuga mărturisitorilor drepte credințe. Dar despre acestea, mai limpede, ne pare potrivit a vorbi atunci când vom ajunge la alte părți ale Scripturii.

14: El, Efraim, i-a smuls din rădăcini în Amalec;

³⁹⁰ Asinul.

³⁹¹ SEP 2, p. 139

³⁹² BBVA, p. 279

³⁹³ Sf. Chiril al Alexandriei, *Glafire la Facere*, IV, 11

**Veniamin, în spate, cu ai săi;
Machir s-a coborât cu mine
să-și caute dușmanii;
din Zabulon s-au coborât
acei ce poartă pană pentru scris.**

„Amaleciții erau o populație nomadă din deșertul Sinai, la granița sudică a Țării Sfinte [...]. Mai târziu, o parte din ei s-au infiltrat chiar în Țara Sfântă, trăind în regiunea Efraim. Amaleciții erau socotiți dușmanii de moarte ai lui Israel (Numeri 24, 20; Psalmi 83, 8). Ei au fost exterminați în mare parte de către Saul și David”³⁹⁴.

**15: Și prinți din Isahar
sunt cu Debora și Barac,
așa că pedestrașii lui Barac
trimiși au fost de către el în vale,
în partea de moșie a lui Ruben.
Grele-ncercări pentru o biată inimă!**

„Nu toate triburile lui Israel au răspuns chemării lui Barac, ceea ce provoacă deziluzie, amărăciune”³⁹⁵.

**16: De ce ședeau ei oare între stâni?:
s-audă behăitul turmelor
pentru oștirile lui Ruben.
Grele-ncercări pentru o biată inimă!**

**17: Peste Iordan e Galaad,
acolo corturile și le-a-ntins.
De ce rămâne Dan în luntri?
Așer stă jos pe țărmul mării,
În porturi corturi și-a întins.**

**18: Și Zabulon, popor care-și aruncă viața către moarte,
și Neftali pe dealul din câmpie.**

**19: Regi au venit la ei
și s-au întins în rânduri de bătaie.
Atunci încoronații Canaanului
s-au războit la Taanac,
pe apa Meghidonului,
dar n-au luat nici o pradă de argint.**

**20: Stelele-n cer s-au rânduie de luptă
și s-au bătut cu oastea lui Sisera.**

„E vorba de un război sfânt, cu participare cosmică!”³⁹⁶.

**21: Pârâul Chișon i-a aruncat la mal,
vechiul pârâu, pârâul lui Chișon...
Puternicul meu suflet îl va călca-n picioare!**

**22: Când unghiile cailor s-au rupt,
vitejii lor fugeau mâncând pământul**

**23: să blesteme cetatea lui Meroz.
O, blestemați-o!,
grăiește înger de la Domnul,
cu greu blestem să-i blestemați
pe cei ce locuiesc într-însa,**

³⁹⁴ AB, p. 114

³⁹⁵ BBVA, p. 279

³⁹⁶ BBVA, p. 279

**că n-au venit în ajutorul Domnului,
pe Domnul să-L ajute-ntre viteji.**

„Meroz: cetate în tribul lui Neftali, ai cărei locuitori n-au sărit să-L sprijine pe Domnul în război”³⁹⁷.

**24: O, binecuvântată fie-ntre femei Iaela,
femeia lui Heber Cheneul!**

**O, binecuvântată fie ea
peste femeile din corturi!**

**25: Acela apă i-a cerut,
ea lapte dintr-un blid i-a dat
și unt cu care prinții se hrănesc.**

**26: Și mâna stângă la țăruș a-ntins-o
și dreapta ei la maiul de bătut:
cu maiul pe Sisera la izbit
și capul i l-a sfredelit
și tâmplele cu-n singur cui i le-a străpuns.**

**27: El i s-a zvârcolit chiar la picioare,
chiar la picioare i-a murit:
cum a intrat, așa s-a dus...**

Fapta Iaelei e văzută într-o lumină cât se poate de pozitivă. Chiar dacă înțelegem motivația autorilor cântării, nu ne putem reprimă rezervele, ca să le numim astfel...

**28: Mama lui Sisera pe fereastră
se tot uita, și iată c-a strigat:
De ce-ntârzie carul său să vină?
de ce în drum nu i se-arată carele?...**

„Schimbare de decor: palatul lui Sisera, unde mama, scuturată de neliniști, și-l imaginează, totuși, victorios. Relatare din care nu lipsește sadismul învingătorului care jubilează”³⁹⁸.

**29: Femeile-nțelepte-i răspundeau,
dar ea din nou se întreba în sine:**

„*Femeile-nțelepte*: doamnele de onoare, a căror menire era să-și încurajeze stăpâna...”³⁹⁹.

**30: Au nu cumva el stă și-mparte prăzi?
El va fi darnic fiecărui om.**

**Haine pestrițe, prăzi pentru Sisera,
haine pestrițe, pradă de tot felul,
și țesături cu aur înflorite
sunt prăzi bogate pe grumazul său...**

**31: Doamne,
așa să piară toți vrăjmașii Tăi!
Iar cei ce Te iubesc să fie
ca răsăritul soarelui puternic!**

Aici se încheie cântarea Deboarei și a lui Barac. Finalul cuprinde un blestem pentru vrăjmașii lui Dumnezeu, ca și o binecuvântare pentru dreptcredincioși.

32: Și patruzeci de ani a fost în țară pace.

Concluzie privind perioada în care judecători au fost Debora și Barac. Din nou, ca și în alte locuri, numărul anilor e, cel mai probabil, rotunjit de către autor, după obiceiul vechilor

³⁹⁷ BBVA, p. 279

³⁹⁸ BBVA, p. 280

³⁹⁹ BBVA, p. 280

evrei. Aceste rotunjiri sunt un impediment în plus în fața celor ce-ar dori să alcătuiască cronologii apropiate de realitate.

CAPITOLUL 6 – *Ghedeon*.

1: **Și fiii lui Israel au făcut răul în fața Domnului, iar Domnul i-a dat în mâna Madianiților vreme de șapte ani.**

2: **Mâna lui Madian apăsă greu asupra lui Israel; și din pricina Madianiților și-au făcut fiii lui Israel ascunzători în munți și bârloguri și vizuini în stâncă.**

3: **Și era că după ce fiii lui Israel semănau, Madianiții și Amaleciții și alții de la răsărit se ridicau**

4: **și tăbărau pe ei și le stricau recoltele până la Gaza și pe pământul lui Israel nu lăseau nimic cu care omul să-și poată ține viața sau oaia sau boul sau asinul;**

5: **că aceia tot veneau, ei și animalele lor, aducându-și și corturile; ca lăcustele veneau, ei și nenumăratele lor cămile, veneau pe pământul lui Israel și-l lăseau pustiu.**

6: **Și tare a sărăcit Israel din pricina Madianiților.**

A treia cădere a poporului și a treia asuprire străină, de data aceasta din partea Madianiților. SEP 2 are *fiii Răsăritului*: „Pentru Origen, *fiii Răsăritului* sunt toți creștinii botezați. Dar nu toți rămân în Biserica adevărată. În acest pasaj ar fi vorba despre eretici, falși *fii ai Răsăritului*, care s-au aliat cu fiii diavolului, prefigurați de Madiam și Amalec (*Omiliile la Judecători VIII, 1*)”⁴⁰⁰.

7: **Atunci Israel a strigat către Domnul. Și a fost că atunci când fiii lui Israel au strigat către Domnul, de răul Madianiților,**

8: **Domnul a trimis un bărbat, un profet, la fiii lui Israel, iar acesta le-a zis: „Așa grăiește Domnul, Dumnezeul lui Israel: Eu sunt Cel ce v-am ridicat din țara Egiptului și v-am scos din casa robiei**

„Pentru prima dată în istoria israeliteană intervine un profet”⁴⁰¹.

9: **și v-am izbăvit din mâna Egiptului și din mâna tuturor celor ce vă necăjeau ; și i-am alungat de dinaintea voastră, iar pământul lor vi l-am dat vouă.**

10: **Și v-am zis: Eu sunt Domnul, Dumnezeul vostru; nu vă temeți de dumnezeii Amoreilor în a căror țară locuiți! Dar voi n-ați ascultat de glasul Meu”.**

Din nou, căința precede eliberarea. Astfel se petrec lucrurile nu numai cu popoarele, ci și cu sufletul fiecărui om în parte. Desigur, căința nu poate fi impusă, însă fără ea și eliberarea devine imposibilă, cu atât mai mult cu cât, acela ce nu se căiește în urma căderii, nici nu-și dorește libertatea.

11: **Atunci a venit un înger al Domnului și a șezut sub un stejar care se afla la Ofra în țarina lui Ioas, tatăl lui Abiezer; iar Ghedeon, fiul său, îmblătea grâu într-un lin, ca să scape cu fuga de dinaintea Madianiților.**

Ofra (= căprioară): sat pe malul vestic al Iordanului, pe teritoriul jumătății lui Manase.

„*A îmblăti*: a treiera grâul bătând spicele cu un băț. Spre a se feri de privirile dușmanilor, Ghedeon făcea această treabă într-un lin, adică într-o cuvă de lemn, cu pereții înalți (nu chiar săpată în stâncă), din care, în mod normal, se obținea vinul prin zdrobirea strugurilor cu picioarele desculțe și bine spălate”⁴⁰². *Ghedeon* (= tăietor de lemne) era fiul lui *Abiezer* (= tată al ajutorului), fiul lui *Ioas* (= Domnul a dat); el va fi al cincilea judecător în Israel. „Episodul

⁴⁰⁰ SEP 2, pp. 144-145

⁴⁰¹ IIR, p. 207

⁴⁰² BBVA, p. 280

chemării lui Ghedeon (care, ca și Șamgar, nu este explicit numit printre judecători) amintește de chemarea lui Moise (Ieșirea 3, 1-12)⁴⁰³.

12: **Iar îngerul Domnului i s-a arătat, zicând: „Domnul este cu tine, cel tare-n tărie”.**

„Trimiterea unui înger este modalitatea perceptibilă prin care Dumnezeu le transmite oamenilor anumite mesaje”⁴⁰⁴.

13: **Iar Ghedeon i-a zis: „Cu mine, Domnul meu? Dar dacă Domnul este cu noi, de ce au căzut asupra-ne toate relele acestea? Și unde sunt toate minunile Lui, despre care părinții noștri ne povesteau, zicând: Oare nu Domnul ne-a scos pe noi din Egipt?... Acum însă Domnul ne-a lepădat și ne-a dat în puterea lui Madian...”**

Îngeri nu se arată decât celor curați cu inima sau, mai degrabă, doar aceștia îi pot vedea. Totuși, chiar și aceștia pot fi munciți de îndoială și chiar de ceva mai mult, până pe muchia descurajării, cum vedem din răspunsul lui Ghedeon.

14: **Dar îngerul Domnului s-a întors spre el și i-a zis: „Du-te cu această putere pe care o ai, și-l vei mântui pe Israel din mâna lui Madian! Iată, Eu te-am trimis!”**

Puterea lui Ghedeon: „E vorba de puterea fizică, la care se adaugă aceea a lui Dumnezeu Care-l trimite”⁴⁰⁵.

15: **Dar Ghedeon i-a zis: „Pe mine, Doamne?... Cum îl voi mântui eu pe Israel? Iată, neamurile mele sunt mai slabe în (tribul lui) Manase, iar eu sunt cel mai tânăr în casa tatălui meu!”**

„Asemenea lui Moise (Ieșirea 3, 11) și Ieremia (Ieremia 1, 6) în fața chemării Domnului, Ghedeon opune la început rezistență”⁴⁰⁶. Nu e, desigur, atâta împotrivire, pe cât e vorba despre smerenie. În SEP 2, Ghedeon spune: *Iată, ceata mea de o mie este cea mai șubredă* (din tribul lui Manase... „Înainte de instaurarea monarhiei, fiecare trib își organiza singur mobilizarea trupelor și fiecare clan trebuia să furnizeze un contingent numit *mie*, indiferent de efectiv”⁴⁰⁷).

16: **Iar Domnul i-a zis: „Eu voi fi cu tine și-l vei bate pe Madian ca pe un om”**.

În cele ce ni le poruncește Dumnezeu trebuie să știm că ne va și sprijini, cu puterea Sa, pentru a izbândi: „Noi să aruncăm neputința noastră înaintea Celui ce poate să facă cu mult mai mult decât cele ce le cerem, sau le gândim noi (Efeseni 3, 20), până ce va zdrobi taberele (vrăjmașilor) înaintea noastră. Căci El nu va lăsa pe Madiam și pe Amalic și pe fiii răsăriturilor să nimicească rodurile noastre. Să așteptăm ajutorul Stăpânului nostru Dumnezeu, Căci e mai puternic decât ei. Și ne vom mântui”⁴⁰⁸.

17: **Și i-a zis Ghedeon: „Dac-am aflat milă în ochii tăi și dacă vei face astăzi pentru mine tot ceea ce mi-ai spus,**

18: **să nu pleci de aici până când eu mă voi întoarce la tine și voi aduce jertfă și voi jertfi în fața ta”.** Iar acela i-a zis: „Eu sunt; voi rămâne până când te vei întoarce”.

„*Eu sunt*: formulă prin care Dumnezeu Se definește pe Sine (vezi Ieșirea 3, 14: *Eu sunt Cel ce este*)”⁴⁰⁹.

19: **Și Ghedeon s-a dus și a pregătit un ied dintre capre, iar dintr-o efă de făină a făcut azime; carnea a pus-o în coș, iar zeama a turnat-o într-o oală, și i le-a adus sub stejar și s-a apropiat.**

20: **Iar îngerul Domnului i-a zis: „Ia carnea și azimele și pune-le pe piatră, iar zeama toarn-o deasupra”. Iar el a făcut așa.**

⁴⁰³ SEP 2, p. 146

⁴⁰⁴ BBVA, p. 280

⁴⁰⁵ BBVA, p. 280

⁴⁰⁶ BBVA, p. 280

⁴⁰⁷ SEP 2, p. 147

⁴⁰⁸ Sf. Varsanufie, *Scrisori duhovnicești*, 167

⁴⁰⁹ BBVA, p. 281

21: Iar îngerul Domnului a întins vârful toiagului pe care-l avea în mână și a atins carnea și azimele; și foc a ieșit din piatră și a mistuit carnea și azimele. Și îngerul Domnului s-a dus de sub ochii lui.

22: Și a văzut Ghedeon că acela fusese îngerul Domnului; și a zis Ghedeon: „Vai, vai, Doamne al meu, Doamne!, că l-am văzut pe îngerul Domnului față către față!”

23: Și i-a zis Domnul: „Pace ție!; nu te teme, nu vei muri!”

24: Și Ghedeon l-a zidit acolo Domnului un altar și l-a numit Pacea Domnului; el se află până azi în Ofra lui Abiezer.

„Credința era că un om nu-L poate vedea pe Dumnezeu fără să moară din această pricină (Ieșirea 20, 19; mai explicit: Ieșirea 33, 20)”⁴¹⁰.

25: Și a fost că în noaptea aceea i-a zis Domnul: „Ia un tăuraș din cireada tatălui tău și un taur de șapte ani; și vei dărâma jertfelnicul lui Baal, care e al tatălui tău, și vei tăia tufișul de lângă el.

„În cultul lui Baal, tufișurile erau locuri sacre unde se petreceau, de obicei, ritualurile orgiastice”⁴¹¹. În plus, e o apariție aici a numărului 7 (taurul de șapte ani): o jertfă închipuind sfințenia și perfecțiunea poate curăți locul întinat de slujirea la idoli.

26: Și-I vei zidi Domnului, Dumnezeului tău, un jertfelnic pe vârful muntelui Maoz, în bună rânduială, și vei lua taurul cel de al doilea și-l vei aduce ardere-de-tot cu lemnele tufișului pe care-l vei tăia”.

27: Și a luat Ghedeon zece bărbați dintre slujitorii săi și a făcut așa cum i-a spus Domnul; dar s-a temut s-o facă ziua, de teama casei tatălui său și a oamenilor cetății, și a făcut-o noaptea.

28: Iar oamenii cetății s-au sculat a doua zi dis-de-diminează; și, iată, jertfelnicul lui Baal era dărâmat, iar tufișul de alături tăiat; și au văzut taurul cel de al doilea adus ardere-de-tot pe jertfelnicul cel nou-zidit.

29: Și au zis unul către altul: „Cine a făcut lucrul acesta?” Și au cercetat și au întrebat și au aflat că Ghedeon, fiul lui Ioăș, a făcut lucrul acesta.

30: Iar oamenii cetății au zis către Ioăș: „Scoate-l afară pe fiul tău!: să moară, de vreme ce a dărâmat jertfelnicul lui Baal și a tăiat tufișul de lângă el!”

31: Dar Ioăș a zis către oamenii ce se ridicaseră asupra-i: „Voi vreți acum să-l răzbunați pe Baal? Oare voi îl veți mântui? Oricine îi va lua partea, acela să moară-n dimineața asta! Dacă el este dumnezeu, să se apere singur pe sine că i-a dărâmat cineva jertfelnicul!”

32: Și-n ziua aceea l-au numit [pe Ghedeon] Ierubaal, zicând: „Să se apere Baal de el însuși, că i s-a dărâmat jertfelnicul!”

„Conform unor etimologii populare, Ierubaal ar însemna: *Baal să se apere* sau: *Baal să se preamărească*”⁴¹². De observat că Ioăș, căruia îi aparținuse jertfelnicul idolatru, nu dezaprobă fapta fiului său; nu neagă nici dumnezeirea lui Baal, dar pune condiția ca acela să și-o manifeste, dacă o are cu adevărat. Conflictul pare să se fi stins în curând, căci îndată îl aflăm pe Ghedeon în fruntea oștirii israelite. „Replica lui Ioăș are drept scop atât să-și salveze fiul făcându-l să depindă de judecata directă a zeului Baal, fără intervenție umană, cât și să pregătească apariția numelui care avea să devină ulterior apelativul războinic al lui Ghedeon”⁴¹³. „Surprinzătoare este confuzia care se făcea, în vremea judecătorilor, între Iahve și Baal. Se întâlnesc nume compuse cu *baal* chiar în familii repute pentru credința lor iahvistă. Ghedeob se numește și el Ierubaal, *Baal luptă*. Ceea ce presupune că cuvântul *baal*, *Domnul*, era înțeles ca un epitet al lui Iahve, sau că Baal era venerat alături de Iahve”⁴¹⁴.

⁴¹⁰ BBVA, p. 281

⁴¹¹ BBVA, p. 281

⁴¹² BBVA, p. 281

⁴¹³ SEP 2, p. 149

⁴¹⁴ Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, p. 186

33: **Atunci toți Madianiții și Amaleciții și fiii răsăritului s-au adunat laolaltă și și-au pus tabăra în valea Izreel.**

34: **Iar Duhul lui Dumnezeu l-a îmbrăcat pe Ghedeon; el a trâmbițat din corn, iar Abiezer i-a venit într-ajutor.**

35: **Și a trimis vestitori la tot [tribul lui] Manase și la Așer și la Zabulon și la Neftali; și a ieșit în întâmpinarea lor.**

Valea *Izreel* (= Dumnezeu seamănă), mai cunoscută sub denumirea de Câmpia Ezdrelonului, era o câmpie cu lungimea de 35 km și lățimea maximă de 25 km. Prin *Abiezer* (= tată al ajutorului) înțelegem familia căreia îi aparținea Ghedeon, ramură a tribului Manase. „Abiezer înseamnă *ajutorul tatălui meu*, după Origen. Așadar, Ghedeon *Îl cheamă în ajutor pe Tatăl Cel de Sus (Omilii la Judecători VIII, 3)*”⁴¹⁵.

36: **Și a zis Ghedeon către Dumnezeu: „Dacă Tu îl vei mântui pe Israel prin mâna mea, așa cum ai zis,**

37: **iată, eu pun un maldăr de lână pe arie; și dacă roua va fi numai pe maldărul de lână, iar încolo, peste tot locul, uscăciune, atunci voi ști că prin mâna mea îl voi mântui pe Israel, așa cum ai spus”.**

„Ghedeon cere de la Dumnezeu un semn (ca și în v. 17) că a fost ales să elibereze Israelul (după cum și Moise a cerut, cf. *Ieșirea 4, 1-7*)”⁴¹⁶.

38: **Și a făcut așa. Și s-a sculat Ghedeon dis-de-diminează și a stors lâna, iar roua a curs din lână: un blid plin cu apă.**

39: **Și a zis Ghedeon către Dumnezeu: „Să nu se aprindă mânia Ta asupra-mi dacă voi mai grăi încă o dată; voi mai face încă o încercare cu lâna: să fie uscăciune numai pe lână, iar peste tot locul să fie rouă!”**

40: **Și așa a făcut Dumnezeu în noaptea aceea: uscăciunea a fost numai pe lână, iar peste tot locul a fost rouă.**

„*Roua de pe lână*. Episodul îndoitei consultări a lui Dumnezeu a ocupat un loc important în tradiția patristică. Origen a interpretat episodul alegoric, referindu-se și la predecesorii care l-au interpretat în același fel (Probabil Irineu, *Adversus haereses III, 17.3*): lâna ar fi, simbolic, Israel care s-a îmbibat mai întâi de har, dar apoi l-a pierdut; pământul ar reprezenta neamurile păgâne care au dobândit bunurile spirituale de care nu avuseseră parte până atunci. (În tradiția imnografică răsăriteană, *lâna înrouată* este Fecioara Maria în pânțele careia S-a întrupat Hristos). Ghedeon dă dovadă de prudență și discernământ. El știe că demonii pot lua chipul îngerilor pentru a-i duce pe credincioși în eroare. De aceea folosește un test atât de subtil (*Omilii la Judecători VIII, 4-5*). Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices 15*) reia această interpretare, devenită tradițională în scrierile creștine. (Iosif Flaviu) (*Antichități iudaice V, 215*) a trecut sub tăcere acest episod pentru că felul neobișnuit în care Ghedeon Îl consultă pe Domnul putea dăuna reputației eroului”⁴¹⁷.

„Simbolismul legat de rouă este, în general, apropiat de cel al ploii, dar influența lui ține de o organizare mai *subtilă*. Expresie a *binecuvântării* cerești, ea reprezintă în mod esențial *grația care însuflețește*”⁴¹⁸.

În primul caz, când ploaia cade pe lână iar pământul rămâne uscat, e închipuită întruparea Domnului: „Ploaia de pe lână [...] preînchipuie pe Fecioara și Născătoarea de Dumnezeu”⁴¹⁹. Venirea Mântuitorului în lume e discretă, ca o ploaie pe lână care nu face zgomot, iar Fecioara primește în sine Cuvântul ca pe o rouă venită din cer. Pământul rămâne uscat, căci încă nu a început activitatea publică a Domnului. În al doilea caz, când pământul primește roua iar lâna rămâne uscată, se arată propovăduirea credinței la neamuri, în tot

⁴¹⁵ SEP 2, p. 150

⁴¹⁶ IIR, p. 207

⁴¹⁷ SEP 2, p. 150

⁴¹⁸ DS III, p. 174

⁴¹⁹ Sf. Ioan Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, III, 22

pământul, în vreme ce Iudeii (sau mare parte dintre ei) Îl resping pe Hristos: „Lâna care a rămas uscată de rouă închipuia Ierusalimul, iar vasul cel plin de apă închipuia Botezul: aceea a rămas uscată ca și cetatea închipuită, acesta s-a umplut ca și scaldătoarea simbolizată”⁴²⁰.

CAPITOLUL 7 – *Lupta lui Ghedeon împotriva Madianiților.*

1: **Ierubaal – adică Ghedeon – s-a sculat dis-de-dimineată, precum și întregul popor care era cu el, și și-au așezat tabăra la En-Harod; iar tabăra Madianiților și Amaleciților se afla spre miazănoapte de el, pe colina More, cea din șes.**

En-Harod (= izvorul spaimei): Izvor pe coasta de nord-est a muntelui Ghilboa; *More* (= înalt): colină de pe valea Izreelului, la nord de Harod.

2: **Și a zis Domnul către Ghedeon: „Poporul care este cu tine e numeros; de aceea Eu nu-i voi da pe Madianiți în mâna lor, ca nu cumva Israel să se laude împotriva Mea, zicând: Mâna mea este aceea care m-a mântuit!...”**

3: **Și i-a zis Domnul: „Vorbește așa ca să audă tot poporul și zi: Cine este înspăimântat sau fricos?: Acela să se întoarcă îndărăt din muntele Galaad!”** Și s-au întors din popor douăzeci și două de mii și au rămas zece mii.

4: **Și a zis Domnul către Ghedeon: „Încă e mult popor; coboară-i la apă, iar Eu ți-i voi alege: Și va fi că acela asupra căruia Eu îți voi spune: - Acesta să meargă cu tine!, el va merge cu tine; iar acela despre care Eu îți voi spune: - Acesta nu va merge cu tine!, acela nu va merge cu tine”**.

Pornind de la această relatare, un sfat către cei porniți să primească Taina Botezului: „Din apă și-a ales Ghedeon vitejii biruitori în lupte. Voi, însă, cei pogorâți în ape curate, ridicați-vă din ele și fiți biruitori în lupte! Primiți din Apă iertarea și din luptă cununa!”⁴²¹.

5: **Iar el a coborât poporul la apă. Și a zis Domnul către Ghedeon: „Pe tot cel ce va linchi apa cu limba, așa cum linchește câinele, să-l pui de-o parte; iar pe tot cel ce se va pune în genunchi să bea apă, să-l pui de altă parte”**.

6: **Și numărul celor ce au linchit apa din mâna dusă căuș la gură au fost trei sute de bărbați; iar restul poporului s-a pus în genunchi să bea apă.**

7: **Și Domnul i-a zis lui Ghedeon: „Cu acești trei sute de bărbați care au linchit vă voi mântui și-i voi da pe Madianiți în mâna ta; iar restul poporului să se ducă fiecare la casa lui”**.

„Proba era de ordin psihologic: nu e bun luptător acela care se repede cu lăcomie să bea apă din râu, cu ochii închiși sau cufundați în unde; bun luptător este acela care bea cumpătat, stând în picioare, în stare de veghe, cu privirea roată împrejur”⁴²². Dar diferitele versiuni pun probleme, astfel că au apărut interpretări contradictorii: „Comentariile lui (Iosif Flaviu) (*Antichități* V, 216-217) și Theodore (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 16) se întemeiază pe un text cu conținutul celui atestat de B⁴²³; pentru (Iosif Flaviu), băutul din mână este semn de teamă și lașitate; pentru Theodore – este nepăsare. Amândoi consideră că cei care beau apă în felul acesta sunt incapabili să lupte și tocmai de aceea au fost aleși. Origen (*Omiliile la Iudecători* IX, 2) îmbină cei doi termeni (*qui lamberent in manu aquam uel linguam*, - care

⁴²⁰ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 14

⁴²¹ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 8

⁴²² BBVA, p. 282

⁴²³ Codex Vaticanus: *Pe oricine va lipăi din apă cu limba, așa cum lipăie câinele, să-l pui deoparte; și pe oricine se va apleca în genunchi să bea, să-l pui de altă parte.*

lipăiau apa din mână sau cu limba) și explică astfel că oștenii Domnului trebuie să-și folosească mâna și limba, altfel spus – să acționeze și să vorbească⁴²⁴.

„Contra madianiților care, precum arată cartea Judecătorilor, umpluseră tot pământul ca lăcustele, lui Ghedeon i se poruncește să lupte cu puțini nu fiindcă nu avea mai mulți în armată, ci este oprit să ducă la război pe mulți, ca nu cumva mulțimea să-și poată revendica numai pentru sine victoria. De aceea, deși adunase treizeci de mii de oameni înarmați, Dumnezeu i-a vorbit astfel: *Este mult popor cu tine, să nu cadă Madian în mâna lui*. Și ce a urmat după aceea? I-a lăsat numai trei sute de bărbați omului care avea să lupte cu multe mii de barbari. A poruncit să se reducă unitatea de ostași la un număr așa de mic, pentru ca să nu poată pretinde ceva pentru ei cei puțini dintr-o acțiune de război înfăptuită de puterea cerească. În sfârșit, de ce a făcut Dumnezeu aceasta a declarat-o El însuși limpede, când a spus: *Să nu se fâlească împotriva Mea Israel și să spună: prin puterile mele m-am eliberat*⁴²⁵. „Poate fi cineva foarte bogat în virtuți, dar dacă din nepăsare se abate de la ceea ce se cuvine, se ridică asupra lui fiii răsăriturilor rele de la Amalec și mai ales de la Madiam, puterea cea iubitoare de curvie, împreună cu cămilele lor, adică cu amintirile pătimase, cărora nu este număr, și nimicesc toate roadele pământului, adică ale făptuirii și ale deprinderii celei prea bune. Atunci sărăcește Israel și se împuținează cu sufletul și se vede silit să strige către Domnul. Iar din cer se trimite gând bun, care imită pe Ghedeon prin multa credință și smerita cugetare. *Căci mia mea, zice, este cea mai smerită în Manase* (6, 15), ca să lupt împotriva atâtor mulțimi cu trei sute de oameni slabi și să dobândească în chip minunat biruința asupra vrăjmașilor, cu ajutorul harului⁴²⁶.

8: Și au luat merindele poporului în mâna lor, precum și trâmbițele; iar pe acei bărbați ai lui Israel i-a trimis pe fiecare la cortul său; dar pe cei trei sute de bărbați i-a îmbărbătat. Iar tabăra Madianiților era acolo, dedesubt, în vale.

9: Și a fost că-n noaptea aceea a zis Domnul către Ghedeon: „Scoală-te și te coboară de-ndată la tabără, că ți-am dat-o în mână!

10: Dar dacă te temi să cobori singur, atunci coboară-te la tabără tu și Pura, sluga ta.

11: Iar tu vei auzi ce vor spune, și după aceea mâinile tale se vor întări și te vei coborî asupra taberei”. Iar el și Pura, sluga lui, s-au coborât în apropierea celor cincizeci care străjuiau la margine.

Ghedeon pleacă să-i iscodească pe Madianiți însoțit de *Pura* (= roditor), sluga sa.

12: Madianiții și Amaleciții și toți fiii răsăritului tăbăraseră în vale, mulți ca lăcustele; cămilele lor erau nemăsurate, multe ca nisipul de pe țărmul mării.

13: Și dacă a sosit Ghedeon, iată că un bărbat îi povestea vecinului său un vis, zicând: „Am visat un vis; și, iată, o pâine de orz se rostogolea prin tabăra Madianiților și a venit până la un cort și l-a lovit și l-a răsucit și l-a dezghinat și l-a doborât...”

Pâinea de orz „simbolizează israelitul sedentar care atacă o populație nomadă⁴²⁷.

„Pâinea de orz a celor ce erau la oaste cu Ghedeon închipuia ieftinătatea și cumpătarea hranei neapărat trebuincioase. [...] (Iar) cortul acela surpat de o bucată de pâine de orz va să însemne tocmai dorința iscată din beregată și din pânțece, a cărei nebulie este nimicită de post și de o masă cumpătată⁴²⁸.

14: Iar vecinul său i-a zis: „Asta nu poate fi altceva decât sabia lui Ghedeon, fiul lui Ioaș, bărbat din Israel; Dumnezeu i-a dat în mână pe Madianiți și toată tabăra”.

„Visul și tâlcuirea lui demonstrează că adversarii lui Israel sunt demobilizați lăuntric, proces psihologic pe care contează orice luptător⁴²⁹.

⁴²⁴ SEP 2, p. 152

⁴²⁵ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu*, VII,8,32-33

⁴²⁶ Ioan Carpațiul, *Una sută capete de mângâiere*, 27

⁴²⁷ SEP 2, p. 154

⁴²⁸ Sf. Grigorie Palama, *Omilii*, IX, 5

⁴²⁹ BBVA, p. 282

„Mâncările gustoase și meșteșugit drese se fac unelte de dărâmare a virtuții bine întărite, clătinând și dărâmând statornicia și tăria ei. Pe de altă parte, precum belșugul alungă virtuțile, tot așa puținătatea surpă întăririle păcatului. [...] Așa pâinea de orz a Israelitelor, rostogolindu-se, a răsturnat corturile Madianiților. Fiindcă hrana sărăcăcioasă, rostogolindu-se și înaintând mult, risipește patimile curviei. Căci Madianiții poartă simbolul patimilor curviei, fiindcă ei sunt cei ce au adus desfrânările în Israel și au amăgit mare mulțime de tineri. Și foarte potrivit zice Scriptura că Madianiții aveau corturi, căci [...] cele ce susțin păcatul sunt formă și cort, nedeosebindu-se întru nimic de nălucire”⁴³⁰.

15: Și a fost că după ce a auzit Ghedeon povestirea visului și tâlcuirea lui, I s-a închinat Domnului și s-a întors în tabăra lui Israel și a zis: „Sculați-vă, căci Domnul a dat tabăra în mâna noastră!”

Încredințat de cele două semne cu roua, Ghedeon primește încă o confirmare asupra biruinței ce va veni.

16: Și i-a împărțit pe cei trei sute de oameni în trei cete; și-n mâinile fiecăruia a pus o trâmbiță și o ulcică goală, și-n ulcică o făclie.

17: Și le-a zis: „Cum mă veți vedea pe mine, așa să faceți și voi; iată, eu mă duc în mijlocul taberei: cum voi face eu, așa să faceți și voi.

18: Eu voi suna din trâmbiță, iar voi toți, împreună cu mine, veți suna din trâmbițe de jur-împrejurul întregii tabere și veți striga: Pentru Domnul și pentru Ghedeon!”

Ghedeon nu expune teoretic planul său, ci le cere ostașilor să-i imite gesturile: „Învețe cei ce vor, de la [...] Ghedeon, că nu cuvântul, ci fapta duce pe începători la imitare. Fiindcă atunci când socotesc că e ușor să poruncească cu cuvântul, deși sunt grele cele poruncite, dar nu se încumetă să învețe cu fapta, ei fac vădit tuturor scopul lor, că își însușesc adică această conducere nu străduindu-se ca să folosească celor ce vin la ei, ci ca să-și împlinească propria plăcere”⁴³¹. Posibil să nu fie întotdeauna așa, și mulți să sfătuiască cu bune intenții la săvârșirea celor convenite. Dar, fără a le făptui ei înșiși, simpla expunere teoretică rămâne, cel mai adesea, fără urmări pozitive. Aceasta și din cauză că cei sfătuiți caută slăbiciunea sfătuitorului, pentru a-și justifica propriile lor slăbiciuni...

19: Iar Ghedeon și suta de bărbați care erau cu el au venit în apropierea taberei la începutul străjii de miezul nopții și au trezit străjile și sunau din trâmbițe și învârteau prin aer ulcelele pe care le aveau în mâini.

20: Și cele trei cete au sunat din trâmbițe și au spart ulcelele și țineau în mâna stângă făcliile și-n mâna dreaptă trâmbițele din care trâmbițau în timp ce strigau: „O sabie pentru Domnul și pentru Ghedeon!”

„Obiceiul vremii era ca în timpul nopții să se rânduiască trei străji de patru ore (Ieșirea 14, 24; I Regi 11, 11); atacul lui Ghedeon s-a produs pe la orele 11, când se încheia prima strajă”⁴³².

Ulcelele închipuie trupul, care trebuie *spart*, adică ținut în frâu de către nevoitori, pentru ca prin el să iradieze făclia luminii dumnezeiești: „Astfel precum Ghedeon, dacă n-ar fi sfărâmat ulcioarele, nu ar fi luat în mâna lui lumânările și n-ar fi văzut lumina lor, așa dacă omul n-ar disprețui trupul, n-ar vedea lumina dumnezeirii”⁴³³. „Botezaților, luați-vă făcliile voastre cum și-au luat făcliile lor oamenii lui Ghedeon! Biruiți întunericul cu făcliile voastre și tăcerea prin Osana voastră! Căci și Ghedeon a biruit în luptă prin strigăte și lumini”⁴³⁴. Iar trâmbița este un „instrument muzical, întrebuițat pentru a marca principalele momente ale zilei sau pentru a vesti marile evenimente istorice și cosmice: Judecata de apoi, asaltul, o ceremonie

⁴³⁰ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 59

⁴³¹ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 25

⁴³² SEP 2, p. 155

⁴³³ Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, XVII, 5

⁴³⁴ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Arătării*, VII, 9

solemnă⁴³⁵. În multe comentarii patristice, trâmbița e simbol al propovăduirii Evangheliei. Sabia, „ca și săgeata, străpunge; ele sunt două arme de penetrație. Sabia taie, fiind o armă de decizie, un instrument al adevărului în acțiune”⁴³⁶.

21: Și fiecare om a stat pe locul său de jur-împrejurul oștirii; iar oștirea toată, alergând, a dat semnal și a fugit.

„Ivit năprasnic în puterea nopții, fantasticul spectacol al unui cerc de torțe ce se învârtejeau prin văzduh și păreau că trâmbițează – și fac pământul să plesnească – era de natură să provoace derută și panică în tabăra adversă”⁴³⁷.

22: Și cei trei sute de bărbați au sunat din trâmbițe, iar Domnul a pus o sabie în mâna fiecărui om din întreaga oștire împotriva vecinului său, așa încât se tăiau unii pe alții; și a fugit oștirea către Țerera până la Betșita și până la Abel-Mehola, aproape de Tabat.

Țerera (= legătură): cetate pe valea Iordanului; *Betșita* (= casa salcâmului): cetate în valea Izreel; *Abel-Mehola* (= pajiștea jocului): localitate pe malul Iordanului; *Tabat* (= bunătate): localizare incertă, pomenit în legătură cu Abel-Mehola. Sunt punctele până la care i-au urmărit israeliții pe vrăjmași. Cât privește lupta propriu-zisă, în panica și confuzia creată, Madianiții și Amaleciții s-au luptat între ei.

23: Atunci au fost chemați bărbații israeliteni din [triburile] Neftali și Așer și din întregul Manase și-i fugăreau pe Madianiți.

24: Iar Ghedeon a trimis vestitori în tot muntele lui Efraim, zicând: „Coborâți-vă înaintea Madianiților și luați-le apa până la Betbara și Iordan!” Și fiecare bărbat din Efraim a dat strigare și au luat apa, până la Betbara și Iordan.

„Strategia de a-i lăsa pe fugari fără apă, ocupând punctele de aprovizionare”⁴³⁸. *Betbara* (= casa vadului): loc de aprovizionare cu apă, la Iordan.

25: Și au prins două căpetenii ale Madianiților: pe Oreb și pe Zeeb; pe Oreb l-au ucis la Țur-Oreb, iar pe Zeeb la Iecheb-Zeeb. Și i-au urmărit pe Madianiți, iar capetele lui Oreb și Zeeb le-au dus la Ghedeon, dincolo de Iordan.

„Ca și amaleciții, tot astfel și *madianiții* duceau o viață nomadă, pendulând între golful Aqaba și Muntele Sinai în sud, și țara Moabului, în nord. Ei au întreprins dese incursiuni în Țara Sfântă, în epoca judecătorilor. Ghedeon a reușit să-i alunge și să-i țină departe de granițele țării”⁴³⁹. O altă precizare: „Oreb înseamnă *Corb*, Zeeb înseamnă *Lup*; locurile unde au fost uciși au căpătat numele lor”⁴⁴⁰, *Țur-Oreb* fiind *stânca lui Oreb*, iar *Iecheb-Zeeb*, *teasca lui Zeeb*.

CAPITOLUL 8 – Biruința lui Ghedeon asupra Madianiților.

1: Iar bărbații din Efraim au zis către Ghedeon: „Ce ne-ai făcut tu nouă, că nu ne-ai chemat când ai mers să te războiești cu Madianiții?...”. Și s-au certat strașnic cu el.

2: Iar Ghedeon le-a zis: „Ce-am făcut eu acum față de voi? Oare nu-i mai bună toată roada din via lui Efraim decât un ciorchine din via lui Abiezer?”.

„Efraimiții nu fuseseră invitați să ia parte la campanie decât în ultimul moment (vezi 7, 24-25), dar lor le revenea meritul de a-i fi prins pe Oreb și Zeeb, o captură mai importantă decât

⁴³⁵ DS III, p. 384

⁴³⁶ DS III, p. 182

⁴³⁷ BBVA, p. 282

⁴³⁸ BBVA, p. 283

⁴³⁹ AB, p. 114

⁴⁴⁰ BBVA, p. 283

toate isprăvile celorlalte triburi. Ciorchinele e strugurașul stafidit care a rămas pe viță în urma culesului viei (cuvânt folosit și în Miheia 7, 1)⁴⁴¹. Continuă răspunsul lui Ghedeon:

3: În mâna voastră i-a dat Domnul pe Oreb și Zeeb, căpeteniile Madianiților; ce-am putut face eu față de ce-ați făcut voi? Și dacă el le-a grăit cuvântul acesta, li s-a potolit mânia îndreptată asupra-i.

Nu e foarte clar ce s-a petrecut între Ghedeon și Efraim, dar insolența Efraimiților se va vădi, în împrejurări oarecum asemănătoare, și în capitolul 12, nici acolo nefiind limpede pricina nemulțumirii lor. Impresia e că, în acea perioadă tulbure, tribul Efraim a căutat să obțină, cu prilejul diferitelor lupte, un ascendent asupra celorlalte seminții. „Cei din seminția lui Efraim erau foarte geloși pe izbânzile obținute de Ghedeon și s-au hotărât să se răfuiască cu el, invocând faptul că îi atacase pe dușmani fără să le comunice nimic. Fiind un bărbat chibzuit și plin de virtuți, Ghedeon le-a răspuns că n-a pornit împotriva vrăjmașilor de capul lui, ci la porunca Domnului, așa că poate să-i socotească și pe ei părtași la victorie, alături de cei care au luptat pentru înfăptuirea ei. Prin aceste vorbe le-a potolit mânia, făcând evreilor un serviciu mai mare decât cel adus de strălucitele izbânzi asupra dușmanului. În felul acesta, el i-a ferit pe evrei de primejdia unei învrăjbirii între cetățeni. Pentru trufia ei, seminția avea să-și primească pedeapsa cuvenită, după cum vom arăta la momentul potrivit”⁴⁴².

4: Și Ghedeon a venit la Iordan și l-a trecut, el și cei trei sute de bărbați care erau cu el, flămânzi, dar tot urmărind.

5: Și a zis către oamenii din Sucot: „Dați pâine pentru hrana acestui popor care este cu mine, că e flămând; iar eu de-ndată alerg în urmărirea lui Zebah și Țalmuna, regii Madianului”.

6: Dar mai-marii Sucotului au zis: „Sunt oare acum mâinile lui Zebah și Țalmuna în mâna ta, ca să-i dăm oastei tale pâine?...”.

7: Iar Ghedeon a zis: „Prin urmare, când Domnul îi va da în mâna mea pe Zebah și pe Țalmuna, atunci și eu vă voi scărpină trupurile cu spinii pustiului și cu ciulini”.

8: Și de acolo s-a suit la Penuel, și tot așa le-a grăit celor de acolo; iar oamenii din Penuel i-au răspuns așa cum îi răspuseseră cei din Sucot.

9: Și a zis Ghedeon către oamenii din Penuel: „Când mă voi întoarce cu pace, atunci voi dărâma turnul acesta!”

Sucot (= colibe): localitate pe malul vestic al Iordanului; *Penuel* (= fața lui Dumnezeu) e numele unei cetăți situate pe locul viziunii lui Iacov, când acesta s-a luptat cu îngerul (Facerea 32, 24-30). Nu neapărat zgârcenia a oprit pe locuitorii acestor cetăți de a sprijini oastea lui Ghedeon, ci dorința de a afla sfârșitul confruntării, câtă vreme *Zebah* (= jertfă) și *Țalmuna* (= umbră) se puteau încă regrupa și întoarce soarta disputei. Mizând pe înfrângerea lui Ghedeon, însoțit de o oaste puțin numeroasă, aproape o *ceată*, locuitorii celor două cetăți nu doreau să fie socotiți ulterior drept cei care au sprijinit un *răzvrătit*.

10: Iar Zebah și Țalmuna se aflau în Carcor; și oastea lor era cu ei, ca la vreo cincisprezece mii, toți cei care mai rămăseseră din toată oștirea răsăritului; iar cei ce căzuseră au fost o sută douăzeci de mii de bărbați purtători de sabie.

11: Și s-a suit Ghedeon pe calea celor ce locuiesc în corturi, la răsărit de Nobah și de Iogbeha; și a lovit oștirea, dar oștirea nu avea grijă.

12: Zebah și Țalmuna au fugit, dar el s-a luat după ei și i-a prins pe cei doi regi ai Madianului, adică pe Zebah și pe Țalmuna, și a tulburat întreaga oștire.

Carcor (= șanț): loc pe malul răsăritean al Iordanului; *Nobah* (= cel ce latră): localitate menționată alături de Iogbeha; un drum ce ducea către triburile nomade trecea la est de Nobah; *Iogbeha* (= cea înălțată): cetate aparținând lui Gad. Oștirea ce a mai rămas cu Zebah și Țalmuna nu se regrupase, fiind în continuare inaptă pentru luptă, cum se deduce din text.

⁴⁴¹ BBVA, p. 283

⁴⁴² Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 6, 6

13: **Și Ghedeon, fiul lui Ioăș, s-a întors din război pe urcușul dinspre Heres.**

14: **Și a prins o slugă dintre ale locuitorilor din Sucot și a întrebat și a scris numele mai-marilor și pe ale bătrânilor lui: șaptezeci și patru de bărbați.**

„*Mai-marii* erau șefii executivi ai comunității; *bătrânii* alcătuiau sfatul înțelepților, având și atribuții administrative”⁴⁴³. *Heres* (= tăcut): numele unui pustiu din regiune.

15: **Și a mers Ghedeon la mai-marii Sucotului și le-a zis: „Iată Zebah și Țalmuna, din pricina cărora m-ați luat peste picior, zicând: Sunt oare acum mâinile lui Zebah și Țalmuna în mâna ta, ca să dăm pâine oamenilor tăi flămânzi?...”.**

16: **Și i-a luat pe mai-marii și pe bătrânii cetății și i-a bătut cu spinii pustiuului și cu ciulini: cu ei i-a pedepsit pe bărbații cetății.**

17: **Și turnul din Penuel l-a dărâmat, iar pe bărbații cetății i-a ucis.**

Nu e atât cruzime și spirit revanșard în aceste pedepse, cât sancționarea celor ce se complăceau în indiferentism religios și, cum am spune azi, național, pactizând cu asupritorii.

18: **Și a zis către Zebah și Țalmuna: „Ce fel de bărbați erau aceia pe care i-ați omorât în Tabor?” Iar ei au zis: „Cum arăți tu, așa arătau și ei: asemănarea unui fiu de rege”.**

19: **Și a zis Ghedeon: „Aceia erau frații mei și fiii maicii mele”. Și li s-a jurat: „Viu este Domnul!: dacă voi i-ați fi lăsat cu viață, eu nu v-aș ucide”.**

Ghedeon își întărește cuvintele cu jurământ: „Ca ultimă acțiune cu caracter religios, ținând seama de partea formală în care se săvârșește, este jurământul. Ca act religios, jurământul implică invocarea numelui divin și el este rostit în vederea stabilirii adevărului. Legea poruncește prestarea lui în cazul când se producea înstrăinarea unui bun sau acesta era contestat”⁴⁴⁴. Despreuciderea fraților lui Ghedeon pe Tabor se vorbește doar aici. Va fi fost și acesta un imbold pentru judecător de a porni la luptă.

20: **Și i-a zis lui Ieter, fiul său cel întâi-născut: „Scoală-te și ucide-i!” Dar fiul său nu și-a scos sabia, fiindu-i teamă, deoarece era încă foarte tânăr.**

21: **Iar Zebah și Țalmuna i-au zis: „Scoală-te și cazi asupra noastră, căci puterea ta este aceea a unui bărbat!” Și Ghedeon s-a sculat și i-a ucis pe Zebah și pe Țalmuna și a luat lunițele de la gâtul cămilelor lor.**

Ieter (= belșug) era fiul cel mai mare al lui Ghedeon (care a avut 72 de fii). „*Lunițele*: Ornamente circulare sau, mai probabil, în formă de semilună”⁴⁴⁵.

22: **Iar bărbații lui Israel au zis către Ghedeon: „Domnește peste noi, tu și fiul tău și fiul fiului tău, căci tu ne-ai mântuit din mâna Madianitilor!”**

23: **Dar Ghedeon le-a zis: „Eu nu voi domni, și nici fiul meu nu va domni între voi, ci Domnul va domni asupra voastră”.**

„BJ fixează refuzul lui Ghedeon de a accepta tronul întregului Israel ca un început al unei atitudini antimonarhice”⁴⁴⁶.

„Înainte de Samuel, israeliții au vrut să aleagă rege peste ei pe judecătorul Ghedeon sau pe fiul său, însă acesta refuză, recunoscând în fața lor că adevăratul conducător al lor este Dumnezeu”⁴⁴⁷. Ghedeon refuză să fie numit rege, dar ideea nu a pierit, cum se va vedea ceva mai jos, din încercarea fiului său, Abimelec, de a fi rege (o numim *încercare* deoarece întreaga sa acțiune ne-a părut a fi, aproape de la început, un eșec).

24: **Și le-a zis Ghedeon: Vă voi cere ceva: Fiecare bărbat să-mi dea câte un cercel din prăzile lui”. Aceasta, fiindcă ei, fiind ismaeliți, aveau cercei de aur.**

„Termenul *Ismaeliți* (urmașii lui Ismael, fiul egiptencei Agar) e folosit pentru *nomazi*. Aceștia, asemenea Țiganilor corturari de astăzi, aveau cultul podoabelor de aur. Numărându-se

⁴⁴³ BBVA, p. 283

⁴⁴⁴ AB, p. 294

⁴⁴⁵ BBVA, p. 284

⁴⁴⁶ IIR, p. 208

⁴⁴⁷ AB, p. 154

printre învinși, comorile lor deveniseră pradă de război (foarte bogată, după cum se va vedea)⁴⁴⁸.

25: **Iar ei au zis: „Negreșit, vom da”. Și fiecare bărbat, întinzându-și haina, a pus pe ea un cercl din prada sa.**

26: **Și greutatea cerceilor de aur pe care el îi ceruse a fost de o mie șapte sute de sicli, în afară de lunițe și de lăntuguri și de straiete de porfiră pe care le purtau regii Madianului și-n afară de lanțurile care erau la găturile cămilelor.**

27: **Ghedeon și-a făcut din ele un efod și l-a pus în cetatea sa, Ofra, cu care tot poporul de după el s-a desfrânat și care a devenit piatră de poticnire pentru Ghedeon și casa lui.**

Aurul adunat cu acest prilej ajungea la aproximativ 28 de kilograme. Astfel că aici, prin efod, vom înțelege ca desemnând, cel mai probabil, un obiect de cult care, așa cum arată textul biblic, a dus poporul la rătăcire. „Efodul era un veșmânt preoțesc instituit de Moise. Sensul de aici al cuvântului este incert. Se pare că e vorba de un idol cu înfățișare de statuie sau de săculeț sau altceva de acest fel, pe care urmașii lui Ghedeon l-au adorat ca pe un zeu, săvârșind astfel *desfrânare* față de Dumnezeuul lor”⁴⁴⁹. Ghedeon respinge sceptrul monarhic, dar își atribuie, în urma succeselor militare, funcții sacerdotale, nu fără urmări nefaste pentru casa lui și pentru Israel.

28: **Așa au fost Madianiții umiliți în fața lui Israel, și de atunci nu și-au mai ridicat capul. Și-n zilele lui Ghedeon a fost pace în țară vreme de patruzeci de ani.**

Din nou, numărul 40!

29: **Și s-a dus Ierubaal, fiul lui Ioasă, și a locuit în casa lui.**

30: **A avut Ghedeon șaptezeci de fii născuți din coapsa lui, fiindcă avea multe femei.**

31: **Iar țiitoarea lui era în Sichem; și i-a născut și ea un fiu, căruia i-a pus numele Abimelec.**

32: **Ghedeon, fiul lui Ioasă, a murit în cetatea sa și a fost îngropat în mormântul lui Ioasă, tatăl său, în Ofra lui Abiezer.**

Abimelec (= tatăl regelui) e singurul, între frații săi, descendent din Sicheimiți, prin mamă. El va avea un rol central în perioada imediat următoare morții lui Ghedeon. Cum se va deduce mai jos, Ghedeon a avut 72 de fii, aici fiind excluși Abimelec și Iotam. „Ghedeon era dispus să renunțe la domnie, dar a fost silit s-o dețină vreme de patruzeci de ani. Ca Judecător, a împărțit dreptatea în pricinile care au ajuns la el și toate sentințele date de el au fost socotite fără cusur. După ce și-a dat sfârșitul la bătrâneți adânci, a fost înmormântat în patria lui, (Ofra)”⁴⁵⁰.

33: **Și a fost că după ce a murit Ghedeon, fiii lui Israel s-au întors și s-au desfrânat cu baalii și și-au făcut un legământ cu Baal-Berit, cum că el este dumnezeul lor.**

34: **Și fiii lui Israel nu și-au mai adus aminte de Domnul, Dumnezeuul lor, cel ce i-a mântuit din mâna tuturor vrăjmașilor lor de primprejur.**

35: **Și nu s-au purtat cu milă față de casa lui Ierubaal – adică Ghedeon -, după tot binele pe care el i-l făcuse lui Israel.**

A cincea apostazie, urmată, însă, nu de o invazie străină, ci de un război civil, e drept, limitat la un spațiu restrâns. *Baal-Berit* (= domnul unui legământ): denumire acordată, în epoca judecătorilor, localității Sichem de către adoratorii lui Baal, zeul Baal având un templu în Sichem. Cum va reieși din capitoul următor, lipsa de milă față de casa lui Ghedeon a fost manifestată doar de către locuitorii Sichemului, poate și profitând de indiferența celorlalți.

⁴⁴⁸ BBVA, p. 284

⁴⁴⁹ BBVA, p. 284

⁴⁵⁰ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 6, 7

CAPITOLUL 9 – *Abimelec*.

1: Abimelec, fiul lui Ierubaal, s-a dus în Sichem la frații mamei sale și a grăit către ei și către toate rudeniile din casa tatălui mamei sale, zicând:

„Ghedeon nu mai apare cu numele său adevărat, ci cu porecla sa (poate din cauză că făcuse efodul menționat în 8, 27, obiect de idolatrie)⁴⁵¹. „Sichem: vechi oraș canaanean, situat la circa 50 km nord de Ierusalim; în el își avuseseră sălaș patriarhii Avraam, Iacob și fiii acestuia. Osemintele lui Iosif, aduse din Egipt, aici fuseseră îngropate (Iosua 24, 32), și tot aici își ținuse Iosua Navi cuvântarea de rămas-bun (Iosua 24, 1-25). Cu toate acestea, populația orașului era canaaneană, neam din care făcea parte și țiitoarea lui Ghedeon, mama lui Abimelec, acesta fiind, așadar, jumătate israelit și jumătate canaanean⁴⁵².

„Povestea lui Abimelec, încadrată aici, a rămas datorită faptului că eroul este fiul lui Ghedeon; unii specialiști consideră că nu e vorba de un judecător și că întâmplările redată n-au nimic de-a face cu istoria Israelului⁴⁵³. Cum se va vedea, Abimelec a stăpânit doar peste o cetate, eventual cu împrejurimile acesteia.

Urmează cuvântul lui Abimelec către cei din rudenii sa:

2: „Spuneți în auzul tuturor oamenilor din Sichem, zicând: Cum e mai bine pentru voi?: Să vă stăpânească șaptezeci de bărbați, adică toți fiii lui Ierubaal, sau să vă stăpânească un singur bărbat? Și amintiți-vă că eu sunt osul vostru și carnea voastră!”

3: Și frații mamei sale au vorbit despre el, în auzul tuturor oamenilor din Sichem, toate aceste cuvinte. Iar ei și-au plecat inimile spre Abimelec, fiindcă ziceau: „El e fratele nostru”.

4: Și i-au dat șaptezeci de arginți din casa lui Baal-Berit, iar Abimelec și-a tocmit cu ei niște oameni de nimic și fără căpătâi, care s-au și dus cu ei.

5: Și s-a dus la casa tatălui său, în Ofra, și i-a ucis pe toți frații săi, adică pe fiii lui Ierubaal, șaptezeci de bărbați, pe o piatră; dar a rămas Iotam, fiul cel mai mic al lui Ierubaal, fiindcă se ascunsese.

„De fapt erau șaptezeci și doi, dar naratorul reține doar numărul celor uciși de Abimelec⁴⁵⁴. La cei 70 de copii ai lui Ghedeon uciși de Abimelec se adaugă Iotam și Abimelec însuși. Iar „piatra poate fi indiciul caracterului sacrificial al actului, care inaugurează o schimbare de domnie (cf. IV Regi 10, 1-17)⁴⁵⁵.

6: Și s-au adunat toți bărbații din Sichem și toată casa Bet-Milo și s-au dus și l-au făcut pe Abimelec rege la stejarul Așezării, lângă Sichem.

„Milo (Bet-Milo): clădire în care se țineau adunările consiliului cetății⁴⁵⁶. „*Stejarul Așezării*: Sub acest stejar pusesese Iosua o piatră funerară (Iosua 24, 26); așadar, locul avea o anume sacralitate⁴⁵⁷.

7a: Și i s-a spus lui Iotam, iar el s-a dus și a stat pe vârful muntelui Garizim și și-aridicat glasul și a plâns și le-a zis:

Urmează cuvântul lui Iotam. „Rostirea lui Iotam este în Biblie întâia fabulă cu personaje din lumea vegetală și animală⁴⁵⁸. „Pentru prima oară măslinul, smochinul, vița de vie, mărăcinele, cedrii devin protagoniști într-o parabolă⁴⁵⁹.

7b: „Ascultați-mă, bărbați ai Sichemului,

⁴⁵¹ BBVA, p. 284

⁴⁵² BBVA, p. 284

⁴⁵³ IIR, p. 208

⁴⁵⁴ BBVA, p. 284

⁴⁵⁵ SEP 2, p. 162

⁴⁵⁶ BBVA, p. 285

⁴⁵⁷ BBVA, p. 285

⁴⁵⁸ BBVA, p. 285

⁴⁵⁹ IIR, p. 208

și Dumnezeu vă va asculta!
8: S-au dus cândva copacii
să-și ungă un rege.
Și i-au zis măslinului: Domnește peste noi!
9: Dar măslinul le-a răspuns:
Oare-mi voi lăsa eu grăsimea
cu care oamenii Îl preamăresc pe Dumnezeu,
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
10: Și au zis copacii către smochin:
Vino și domnește peste noi!
11: Dar smochinul le-a răspuns:
Oare-mi voi lăsa eu dulceața
și roada mea cea bună,
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
12: Și au zis copacii către vița:
Vino și domnește peste noi!
13: Dar vița le-a răspuns:
Oare-mi voi lăsa eu vinul
- veselia lui Dumnezeu și a oamenilor –
ca să mă duc să domnesc peste copaci?
14: Apoi copacii toți au zis către măcăcine:
Vino și domnește peste noi!
15: Iar măcăcinele le-a zis copacilor:
Dacă-ntr-adevăr mă ungeți rege peste voi,
veniți, ședeți la umbra mea!;
dacă nu, să iasă foc din mine
și să mistuie cedrii Libanului!

„Este clar că acestea nu s-au zis despre copacii care cresc în pământ, pentru că copacii, fiind fără viață și bine fixați cu rădăcinile în pământ, nu s-ar fi putut aduna să-și aleagă rege. Această pericopă se referă la suflete, care, înainte de întruparea lui Hristos, se năpustiseră nebunește spre copacul păcatelor. Și adresându-se lui Dumnezeu, L-au rugat să aibă milă de ele, să domnească peste ele mila și milostivirea Sa, pe care Scriptura le redă sub forma măslinului, pentru că uleiul este binefăcător pentru trupuri, este remediu împotriva suferințelor și a oboselilor și izvor de lumină. Alimentată cu ulei, orice lampă își înmulțește lumina. La fel este și milostivirea lui Dumnezeu: este remediu împotriva greșelilor și a morții, ajutor al omenirii și hrană pentru lumina inimii. Priviți cu atenție, nu cumva face aluzie aici la legile date (de Dumnezeu omenirii), de la primul om până la Hristos, legi pe care diavolul le-a contrafăcut pentru a înșela neamul omenesc? Într-adevăr, prin smochin face aluzie la porunca dată omului în Paradis, pentru că atunci când acesta a fost amăgit, și-a acoperit goliciunea cu frunze de smochin. Vița amintește de cea folosită de Noe, pe vremea potopului, din cauza vinului căreia, pe când a adormit, a fost batjocorit. Măslinul amintește de legea dată în pustiu lui Moise, iar smochinul de legea mântuitoare a lumii (venită) prin apostoli, pentru că de la ei am învățat castitatea, pe care diavolul n-a putut s-o strice. De aceea ni s-au transmis 4 Evanghelii, pentru că Dumnezeu a anunțat omenirii de 4 ori vestea cea bună și pentru că aceasta a fost educată prin intermediul a 4 legi, ale căror perioade sunt clar indicate de deosebirea fructelor. Smochinul, prin dulceața (fructului său) și prin belșugul (frunzișului), ne amintește de viața omului în paradisi înainte de cădere, viață plină de desfătare. Dar nu numai acum, ci și altădată în Scriptură, fructul smochinului desemnează ceva mai bun. Vița, prin bucuria ce a adus vinul ei celor izbăviți de la mânia și potop, amintește de trecerea omenirii de la starea de teamă și

neliniște la starea de bucurie. Măslinul, prin uleiul pe care-l produce fructul său, amintește de milostivirea lui Dumnezeu: după potop, Dumnezeu iarăși Și-a arătat milostivirea Sa către oamenii cei răătăciți, le-a dat o lege, S-a arătat unora dintre ei și a hrănit cu untdelemn flacăra virtuții, care era ca și stinsă. În sfârșit, spinul simbolizează castitatea; el a fost numit de către unii și cactus. Probabil că din cauza afinității ce-o are cu fecioria, a primit și două nume: i s-a zis spin din cauză că este inflexibil în fața plăcerilor; i s-a zis agnus cactus, din cauza însușirii sale de a fi totdeauna pur. [...] Prescripțiunile primelor legi, a celor de pe vremea lui Adam, a lui Noe și a lui Moise, au fost neputincioase să mântuiască omul; singur codul de legi cuprins de Evanghelie a mântuit toată lumea. Se spune despre smochin că n-a domnit (prin copaci trebuie să înțelegem pe oameni, iar prin smochin anumite porunci), pentru că, după cădere, omul a voit din nou să fie condus de virtute, să nu fie lipsit de nesticăciune și de frumusețile paradisiului; dar păcătuiind, a fost alungat departe, ca nemaifiind în stare să aibă parte de nesticăciune. După greșeală, prima lege i-a fost transmisă prin intermediul lui Noe; dacă ar fi respectat-o, aceasta i-ar fi dat puterea să se mântuiască de păcat. Dacă o cultiva după puterile sale, ea avea să-i aducă liniștea, îndepărtarea relelor și bucuria, așa cum via dă vin celor care o îngrijesc. Dar această lege n-a domnit peste omenire, pentru că, cu toată stăruința lui Noe, omenirea nu i s-a supus. [...] Din nou căzând omenirea în greșeală, Dumnezeu a dat încă o lege, pe vremea lui Moise, care avea menirea să domnească peste omenire și s-o îndrume spre dreptate. Dar oamenii i-au spus adio și s-au îndreptat pentru mult timp către idolatrie. [...] În sfârșit, Dumnezeu S-a milostivit a patra oară de om și a trimis castitatea ca să domnească peste om – pe care Scriptura pe drept o numește Spin. Aceasta face să dispară plăcerile și amenință că dacă nu i se vor supune fără rezerve toți și nu i se vor atașa cu adevărat, pe toți îi va nimici cu foc; pentru că după ea nu va mai fi nici o lege și nici o învățătură, ci numai judecată și foc. Din această cauză, de acum omul a început să practice dreptatea, să creadă cu tărie în Dumnezeu și să respingă (uneltirile) diavolului. În felul acesta, castitatea se arată mult folositoare și de mare ajutor pentru oameni; numai pentru ea diavolul n-a putut meșteri un rival, cu care să amăgească pe om, așa cum a făcut pentru celelalte porunci. Smochinul, cu fructul lui dulce și bogăția (coroanei) sale, amintește, precum am zis, de viața plină de desfătări din paradis. Dar, diavolul, cu sfaturile lui, a reușit să prindă pe om în cursele sale și să-l îndepărteze de la acest mod de viață; el l-a convins să-și acopere goliciunea cu frunze de smochin, adică să se lase pradă animalicește plăcerilor senzuale. Amintește, apoi, de cei ce s-au salvat de la potop, care, gândindu-se la via bucuriei spirituale, au fost îmbătați cu o băutură falsă și, dezbrăcat fiind omul de virtute, a fost făcut de rușine. [...] Puterea vrăjmașă totdeauna imită și ia chipul virtuții și al dreptății, nu pentru ca să fie practicate acestea, ci pentru a înșela pe oameni. [...] Dar de când a început să domnească peste oameni castitatea, rățacirea a fost îndepărtată; - Hristos, prințul fecioarelor, a nimicit răutatea – iar smochinul cel adevărat, măslinul cel adevărat și via cea adevărată își dau rodul lor⁴⁶⁰. În această tâlcuire, spinul e văzut ca un simbol al castității, iar focul ieșit din el ca unul curățitor. Mai departe, prin spin e văzut acela ce nu aduce nici un rod (e o ambivalență a spinului, după cum și fabula lui Iotam evită o concluzie tranșantă, chiar dacă o sugerează). Credem că următoarea tâlcuire e mai apropiată de cele ce a dorit Iotam să transmită:

„Iar că e propriu oamenilor ușurateci, care n-au de la ei înșiși nici un folos, să ia asupra lor ușor conducerea altora, e vădit și din experiență. Căci nu s-ar îndemna cineva, care a gustat liniștea și a început cât de cât să se ocupe cu contemplația, să-și lege mintea de grijile celor trupești, desfăcând-o de la cunoștință și trăgând-o spre lucrurile pământești, odată ce se află în cele înalte. [...] Și a zis vița: Lăsa-voi eu oare rodul meu cel bun, pe care l-a slăvit Dumnezeu și oamenii, ca să merg să stăpânesc peste copaci? De asemenea n-a primit nici smochinul pentru dulceața lui, nici măslinul pentru uleiul lui. Mărăcinele însă, lemn neroditor și spinos, a primit stăpânirea, o stăpânire care nu avea în ea și nu afla nici în copacii supuși nimic care să o facă

⁴⁶⁰ Metodiul de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, X, 2-5

plăcută. Căci pilda spune nu de copacii Raiului, ci de ai pădurii, că au lipsă de conducere. Astfel precum vița, smochinul și măslinul n-au primit să stăpânească peste copacii pădurii, bucurându-se mai mult de rodul lor decât de cinstea domniei, tot așa cei ce văd în ei un rod al virtuții și simt folosul lui, chiar dacă îi vor sili mulți la această domnie, nu primesc, prețuind mai mult folosul lor decât conducerea altora⁴⁶¹. „Iar blestemul, pe care li l-a vestit în parabolă mărăcinele copacilor, vine și asupra oamenilor care fac la fel cu aceia. Căci sau va ieși, zice Scriptura, foc din mărăcine și va mistui copacii pădurii, sau va ieși din copaci și va mistui mărăcinele (v 20). Așa și între oameni, odată ce s-au făcut învoieli nefolositoare, neapărat va urma o primejdie, atât pentru cei ce s-au supus unui învățător neîncercat, cât și pentru cei ce au primit stăpânirea în urma neatenției ucenicilor. De fapt neiscușința învățătorului pierde pe învățăcei. Iar negrija învățăceilor aduce primejdie învățătorului, mai ales când la neștiința aceluia se adaugă trândăvia lor. Căci nici învățătorul nu trebuie să uite ceva din cele ce ajută la îndreptarea supușilor, nici învățăceii nu trebuie să treacă cu vederea ceva din poruncile și sfaturile învățătorului. Pentru că e lucru grav și primejdios atât neascultarea acelora, cât și trecerea greșelilor cu vederea din partea acestuia. Să nu creadă învățătorul că slujba lui este prilej de odihnă și de desfătare. Căci, dintre toate lucrurile, cel mai ostenitor este să conduci sufletele. [...] Celor ce sunt puși peste oameni, felurimea năravurilor și viclenia gândurilor le face foarte grea conducerea, și cei ce o primesc trebuie să se pregătească pentru o luptă obositoare. Ei trebuie să îndure fără supărare scăderile tuturor, iar datoriile neîmplinite din pricina neștiinței să-i facă să le cunoască, cu îndelungă răbdare⁴⁶².

16: Și acum, dacă voi întru adevăr și cu desăvârșire ați lucrat și l-ați pus pe Abimelec să domnească, și dacă ați făcut bine cu Ierubaal și cu casa lui, și dacă i-ați făcut-o ca să-i răsplătiți binele pe care el, cu mâna lui, vi l-a făcut

17: – căci tatăl meu s-a bătut pentru voi, și viața și-a pus-o în primejdie și v-a mântuit din mâna Madianiților,

18: dar voi v-ați ridicat astăzi împotriva casei tatălui meu și i-ați omorât pe fiii lui (șaptezeci de bărbați) pe o piatră și l-ați făcut rege peste locuitorii Sicheului pe Abimelec, fiul slujnicei lui, fiindcă el e fratele vostru -,

19: ei bine, dacă întru adevăr și desăvârșire ați lucrat astăzi față de Ierubaal și casa lui, veseliți-vă întru Abimelec, iar el să se veselească întru voi!;

20: dar dacă nu, foc să iasă din Abimelec și să-i mistuie pe oamenii Sicheului și casa Milo; și foc să iasă din oamenii Sicheului și din casa Milo și să-l mistuie pe Abimelec!”

Exprimarea pare ambiguă, dar în fapt este un blestem, care se va împlini curând.

21: Și Iotam a fugit și, mergând pe căi ocolite, s-a dus la Beer și a trăit acolo, ferindu-se de Abimelec, fratele său.

Beer (= fântână), amplasare necunoscută. Din acest moment, figura lui Iotam nu va mai reveni în Scriptură. Oricum, în ciuda prezenței sale episodice, datorită fabulei de mai sus el rămâne în memoria cititorului Scripturii. Fuga lui Iotam e explicabilă, de vreme ce Abimelec dorea să-șiucidă toți frații, iar Sicheul a consimțit la aceasta. În plus, se adăuga acum afrontul cuvântului său, întărit de blestemul final.

22: Iar Abimelec a domnit peste Israel vreme de trei ani.

„În cercurile istoricilor există îndoiala că Abimelec ar fi domnit trei ani în Israel. Plauzibile sunt, în schimb, relațiile dintre ciocnirile între partizanii lui Abimelec și notabilii din Sicheul⁴⁶³.

23: Dar Dumnezeu a trimis un duh rău între Abimelec și locuitorii Sicheului, iar locuitorii Sicheului s-au purtat ca niște trădători față de casa lui Abimelec,

⁴⁶¹ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 26

⁴⁶² Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 27

⁴⁶³ IIR, p. 208

24: ca să aducă la lumină nedreptatea făcută celor șaptezeci de fii ai lui Ierubaal, iar sângele lor să-l arunce asupra lui Abimelec, fratele lor, care i-a ucis, și pe bărbații Sichelului, care i-au îmbărbătat mâna să-șiucidă frații.

Duh rău: „Sensul nu e acela de a fi trimis o ființă rea (un înger rău sau un demon), ci de a fi provocat o anume stare de spirit, defavorabilă, între conducător și conduși”⁴⁶⁴. Chiar dacă Abimelec e menționat în cronologie, el nu poate fi inclus între judecători, nici chiar asociat cu Ghedeon. În fapt, el a încercat să se proclame rege, dar având o recunoaștere, și aceasta efemeră, doar în Sicheș, astfel că prima tentativă de a instaura monarhia în Israel a eșuat într-un mod lamentabil.

25: Și locuitorii Sichelului i-au pus pândari pe crestele munților și-i jefuiau pe toți cei ce treceau pe acolo. Și i s-a dat de știre lui Abimelec.

„Abimelec a instaurat un regim de teroare. Rezistența împotriva lui organiza la granițele din munți bande de jefuitori pentru a semăna neliniște în țară, pentru a-l destabiliza și mai ales pentru a-l sărăci”⁴⁶⁵.

26: Atunci a venit în Sicheș Gaal, fiul lui Ebed, și frații săi, iar locuitorii Sichelului s-au încrezut în ei.

Intră în scenă *Gaal* (= dispreț), fiul lui *Ebed* (= slujitor). „Acest Gaal pare un aventurier care abuzează de încrederea oamenilor, le percepe problemele și la face jocul. El apare la vremea culesului viilor, când se făceau și petrecerile recoltei. Abimelec nu locuia în Sicheș, așa că el n-a fost de față la petrecere”⁴⁶⁶.

27: Și au ieșit la câmp și au cules viile și au călcat strugurii și s-au veselit; și au intrat în casa dumnezeului lor și au mâncat și au băut și l-au blestemat pe Abimelec.

28: Și a zis Gaal, fiul lui Ebed: „Cine e Abimelec și cine e fiul Sichelului, ca să-i slujim? Oare nu e el fiul lui Ierubaal și oare Zebul, ajutorul său, nu e oare sluga lui, el, fiul lui Hemor, tatăl lui Sicheș?... De ce trebuie să-i slujim noi lui?

„Gaal încearcă să ațâțe orgoliul nobilimii Sichelului împotriva unui *rege* (doar) pe jumătate israelit”⁴⁶⁷. Sau, mai degrabă, i se reproșează lui Abimelec că nu e întru totul canaanit, populația evreiască nefiind majoritară în Sicheș. Reproșul lui Gaal nu vizează pe mama lui Abimelec, ci pe israelitul Ierubaal (Ghedeon). *Zebul* (= locuință), fiul (urmașul) lui *Hemor* (= măgar)⁴⁶⁸, era guvernatorul Sichelului. Acesta, și probabil nu numai el, i-a rămas credincios lui Abimelec, deși, ca urmaș al lui Hemor, era un canaanit, imposibil de știut cât de pur; oricum, argumentația lui Gaal nu-l poate stârni împotriva lui Abimelec, acceptat inițial cu entuziasm de Sicheșii (nu e imposibil ca răceala și, mai apoi, ostilitatea dintre Abimelec și locuitorii Sichelului să fi intervenit și în urma cuvântului lui Iotam, care va fi fost resimțit ca o amenințare. Mai mult, Scriptura a spus-o direct, a fost și o intervenție divină în acest sens, ca pedeapsă pentru fratricidul săvârșit de Abimelec, sprijinit de Sicheșii. Altfel, nu rezultă din text că Abimelec ar fi greșit cu ceva față de locuitorii Sichelului, pentru ca aceștia să-i dorească repudierea). Gaal își continuă cuvântul:

29: Dac-ar fi țara asta pe mâna mea!..., atunci l-aș alunga pe Abimelec și i-aș zice: Înmulțește-ți oastea și ieși!”

30: Iar Zebul, mai-marele cetății, a auzit cuvintele lui Gaal, fiul lui Ebed, și s-a mâniat foarte.

31: Și a trimis în taină soli la Abimelec, zicând: „Iată, Gaal, fiul lui Ebed, a venit cu frații lui în Sicheș și au întărit cetatea împotriva ta.

32: Și acum, ridică-te noaptea, tu și poporul care este cu tine, și pândește dimineața în câmp.

⁴⁶⁴ BBVA, p. 285

⁴⁶⁵ IIR, p. 208

⁴⁶⁶ BBVA, p. 285

⁴⁶⁷ BBVA, p. 286

⁴⁶⁸ La vechii orientali, numele nu avea conotația peiorativă ce i s-ar da la noi.

33: Și va fi că dimineața, în răsăritul soarelui, te vei porni și vei năvăli asupra cetății; și când el, împreună cu poporul care e de partea lui, se va porni împotriva ta, fă-i după cum îți dă mâna!”

De la instigarea împotriva lui Abimelec, Gaal merge mai departe, revendicând pentru sine funcția aceluia, deși el pare a fi un oaspete ocazional în cetate, fără vreo legătură cu Sichemul, așa cum Abimelec avea, prin mamă.

34: Iar Abimelec s-a ridicat noaptea, împreună cu tot poporul care era de partea lui, și au stat la pândă asupra Sichemului în patru cete.

35: Și dacă s-a făcut dimineață, a ieșit Gaal, fiul lui Ebed, și a stat în poarta cetății; iar Abimelec s-a ridicat la pândă, laolaltă cu poporul care era cu el.

36: Iar Gaal, fiul lui Ebed, a văzut poporul și a zis către Zebul: „Iată, popor se coboară de pe creasta munților...”. Dar Zebul i-a zis: „Tu vezi umbra munților ca și cum ar fi oameni!...”.

37: Gaal însă a mai grăit, zicând: „Iată, popor se coboară dinspre asfințit, mergând drept prin mijloc, o parte vine pe calea stejarului Văzătorilor și o alta pe calea Meonim...”.

38: Atunci Zebul i-a zis: „Unde-ți este acum gura care zicea: Cine este Abimelec, ca să-i slujim noi lui? Oare nu acesta-i poporul pe care l-ai disprețuit? Du-te acum și bate-te cu el!”

39: Iar Gaal a ieșit în fruntea bărbaților din Sichem și s-a bătut cu Abimelec, dar Abimelec l-a pus pe fugă.

40: Și a fugit dinaintea lui, și mulți au căzut uciși până la poarta cetății.

41: Și Abimelec a intrat în Aruma, iar Zebul i-a alungat pe Gaal și pe frații săi, așa ca ei să nu mai locuiască în Sichem.

Aruma (= moviliță): sat de lângă Sichem. Întârzierea lui Gaal se explică prin lumina slabă a mijitului zorilor, putând fi convins o vreme că ceea ce zărește este nălucire.

42: Și a fost că a doua zi a ieșit poporul la câmp. Și i s-a dat de veste lui Abimelec.

43: Iar el a luat poporul și l-a împărțit în trei cete și le-a pus la pândă în câmp. Și s-a uitat și, iată, poporul ieșea din cetate; iar el s-a aruncat împotriva lor și i-a bătut.

44: Atunci Abimelec și căpeteniile care erau cu el s-au avântat și apoi s-au oprit la poarta cetății, iar celelalte două cete s-au năpustit asupra tuturor celor ce se aflau în câmp și i-au bătut.

45: Și-n toată ziua aceea s-a luptat Abimelec împotriva cetății; și a luat cetatea și a ucis poporul care se afla în ea și a dărâmat cetatea și a presărat-o cu sare.

Adeseori, în vechime, „cuceritorii împrăștiau sare pe pământurile cucerite, pentru a le face sterpe pentru totdeauna”⁴⁶⁹. „Pământul sărat este sau devine steril. Pe astfel de ruine nu mai crește nici iarbă”⁴⁷⁰. Deși nu se spune aceasta, e de presupus că fideliu lui Abimelec, așa cum a fost Zebul, vor fi fost cruțați de la masacru. Abimelec, de altfel, în pofida fratricidului odios, nu apare ca o figură întunecată. De altfel, asasinarea fraților în cazuri de succesiune la tron (și, într-un fel, așa a fost percepută starea de după Ghedeon) e, din nefericire, o practică obișnuită în istoria omenirii.

46: Și auzind oamenii toți care se aflau în turnul Sichemului, au venit la adunarea lui Baal-Berit.

Turnul Sichemului: „Se pare că acest turn se afla în afara cetății. În el ședeau cei ce se refugiaseră în vremea luptelor”⁴⁷¹.

47: Și i s-a spus lui Abimelec că acolo s-au adunat toți oamenii din turnul Sichemului.

⁴⁶⁹ DEI, p. 699

⁴⁷⁰ BBVA, p. 286

⁴⁷¹ BBVA, p. 286

48: **Atunci Abimelec s-a suit în muntele Salmon, el și tot poporul care era cu el; și a luat Abimelec în mână un topor și a tăiat o sarcină de lemne și, ridicând-o, și-a pus-o pe umăr și a zis către poporul ce se afla cu el: „Ce m-ați văzut pe mine făcând, faceți repede ca mine!”**

49: **Și au tăiat și ei, fiecare, câte o sarcină; și, ridicând-o, au mers după Abimelec și le-au pus deasupra locului de adunare și le-au dat foc; și astfel au murit toți oamenii din turnul Sichemului, ca la o mie de bărbați și femei.**

Salmon (= umbrît): munte acoperit de păduri din apropierea Sichemului. Posibil ca aceste versete să-l fi inspirat pe Malcolm, din *Macbeth*, să *mute* pădurea Birnam la castelul Dunsinane. SEP 2 are: *...și au dat foc peste ei la cetățuie...* (A): „a da foc pe deasupra e o stratagemă care permite uciderea persoanelor fără a pângări spațiul în care se află acestea: aici, sanctuarul amintit la 9, 46⁴⁷².

50: **Apoi s-a dus Abimelec la Teveț și a împresurat Tevețul și l-a luat.**

51: **Dar în mijlocul cetății era un turn puternic; și au fugit în el toți bărbații și femeile cetății și au închis ușa după ei și s-au urcat pe acoperișul turnului.**

52: **Iar Abimelec a ajuns la turn și l-a împresurat; și s-a apropiat de ușa turnului, ca să-i dea foc și să ardă.**

53: **Dar o femeie a aruncat de sus o bucată de piatră de râșniță în capul lui Abimelec și i-a spart țeasta.**

54: **Iar Abimelec l-a strigat de-ndată pe tânărul care-i purta armele și i-a zis: „Scoate-ți sabia și ucide-mă, ca nu cumva să se spună vreodată: L-a omorât o femeie!” Iar tânărul l-a înjunghiat, și el a murit.**

Teveț (= mlăștinos): cetate în apropiere de Sichem. De vreme ce Abimelec a atacat Tevețul, posibil ca aici să se fi refugiat parte dintre adversarii săi Sicheimiți.

„Căci așa citim că, dacă vreodată Dumnezeu a voit să se înțeleagă limpede că de El se săvârșesc fapte mari, acestea le-a înfăptuit prin cei mai puțini și mai de jos, pentru ca să nu fie pusă făpta cerească pe seama puterii brațului omenesc. De aceea și generalul Sisara, de care tremura armata evreiască, a fost ucis de o femeie (cap. 4), și pe Abimelec, cuceritorul de cetăți, l-a răpus o mână de femeie⁴⁷³. Deși Abimelec a dorit să evite aceasta, atât autorul biblic cât și comentatorii patristici subliniază că el a fost răpus de o femeie. Cu intervenția acestei femei se încheie încă o perioadă socotită a fi fost menită a pedepsi infidelitatea religioasă a Israelitilor, astfel că ea deține, într-un fel și păstrând proporțiile, rolul unui judecător eliberator.

55: **Și văzând bărbații din Israel că Abimelec a murit, s-au dus fiecare la casa lui.**

56: **Așa i-a plătit Dumnezeu lui Abimelec răul pe care i-l făcuse tatălui său, omorându-i pe cei șaptezeci de frați ai săi.**

„Pedeapsa divină pentru crimele sale de fratricid l-a lovit pe Abimelec în al treilea an al guvernării sale⁴⁷⁴.

57: **Și tot răul bărbaților Sichemului l-a plătit Dumnezeu asupra capului lor: asupra lor a venit blestemul lui Iotam, fiul lui Ierubaal.**

„Uciagașul Abimelec, fiul nelegitim al lui Ghedeon, a ucis pe cei șaptezeci de fii legitimi ai lui Ghedeon; socotea că a născocit cu asta un plan dibaci, ca să-și întărească stăpânirea; apoi a zdrobit pe cei ce l-au ajutat la omor; dar este zdrobit de ei; și, în sfârșit, este ucis de o piatră aruncată de mâna unei femei⁴⁷⁵. Acest rezumat arată itinerariul celui ce obține mărirea prin omor. Totuși, dacă în fața lui Dumnezeu nu ne îndoim că vom afla o judecată dreaptă pentru fiecare suflet, omenirea păstrează adeseori amintiri pozitive față de asasini odioși și contestă meritele adevăraților eliberatori. Dar, cum despre acestea ar trebui să aducem exemple mai

⁴⁷² SEP 2, p. 168

⁴⁷³ Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu.*, VII, 8, 30

⁴⁷⁴ IIR, p. 208

⁴⁷⁵ Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, XX, 2

apropiate de zilele noastre (perioadă mult mai generoasă și în documente), socotim că ne-am îndepărta de scopul pe care ni l-am propus, astfel că ne încheiem aici scurtele noastre considerații...

CAPITOLUL 10 – *Israel învins de Filistenii.*

1: După Abimelec, spre mântuirea lui Israel s-a ridicat Tola, fiul lui Pua, fiul lui Dodo, din seminția lui Isahar; el locuia în Șamir, pe muntele lui Efraim.

2: I-a fost judecător lui Israel vreme de douăzeci și trei de ani și a murit și a fost îngropat la Șamir:

Tola (= vierme), fiul lui *Pua* (= colț), fiul lui *Dodo* (= iubitor; unchi), a fost al șaselea judecător; el a locuit și a fost îngropat la *Șamir* (= spin), cetate din muntele lui Efraim.

3: Și după el s-a ridicat Iair din Galaad și i-a fost judecător lui Israel vreme de douăzeci și doi de ani.

4: Și i s-au născut treizeci și doi de fii, care călăreau pe treizeci și doi de cai tineri și aveau treizeci și două de cetăți, pe acestea le-au numit: „orașele lui Iair”, până-n ziua de azi; ele se află în Galaad.

5: Și Iair a murit și a fost îngropat la Camon.

Iair (= corturar) Galaaditul a fost cel de-al șaptelea judecător. El a fost îngropat la *Camon* (= loc permanent). Tola și Iair par a fi fost judecători mărunți, sau autorul cărții se va fi confruntat cu lipsa datelor. Oricum, ei sunt menționați ca izbăvitori ai poporului și participanți la cea de-a cincina eliberare; de remarcat că, în cazul lor, nu s-a mai recurs la rotunjirea numărului anilor cât au fost judecători. Nu e exclus ca acești doi judecători să fi activat concomitent, măcar pe o anumită perioadă, căci, cum am mai spus, deseori activitatea unui judecător într-un trib (sau în mai multe) s-a suprapus cu a altui judecător, în altă seminție.

6: Dar fiii lui Israel au continuat să facă răul în fața Domnului, slujind baalilor și Astartelor și dumnezeilor Amoreilor și dumnezeilor Sidonului și dumnezeilor Moabului și dumnezeilor Filistenilor; și L-au părăsit pe Domnul și nu I-au slujit.

„Recăderea Israeliților în idolatrie anunță alte pedepse; cauza acestora e de ordin religios-moral. Dar, în virtutea iconomiei divine, tot ele anunță un nou mântuitor⁴⁷⁶. E cea de-a șasea cădere în idolatrie a poporului.

7: Iar Domnul cu aprindere S-a mâniat pe Israel; și i-a dat în mâna Filistenilor și-n mâna fiilor lui Amon,

8: care i-au necăjit și i-au asuprit la acea vreme pe fiii lui Israel timp de optsprezece ani: pe toți fiii lui Israel de dincolo de Iordan, în ținutul Amoreului, în Galaad.

„Altă populație amintită, de asemenea, în Sfânta Scriptură, ca aflându-se în atingere cu Țara Sfântă și poporul evreu au fost *amoniții*, trib semitic aflat la est de Iordan și Marea Moartă, precum și la nord de Moab. Se considerau descendenți din Lot, nepotul lui Avraam. Relațiile lor cu evreii n-au fost dintre cele mai pașnice. [...] Către sfârșitul secolului II d. Hr. Au fost absorbiți de către arabi. Capitala lor a fost Rabat Amon, numită ulterior Filadelfia, iar actualmente Amman⁴⁷⁷.

9: Fiii lui Amon au trecut Iordanul ca să se bată cu [triburile] Iuda și Veniamin și Efraim, așa că fiii lui Israel erau foarte strâmtorați.

⁴⁷⁶ BBVA, p. 287

⁴⁷⁷ AB, p. 113

10: **Și au strigat fiii lui Israel spre Domnul, zicând: „Am păcătuit împotriva Ta, că L-am părăsit pe Dumnezeul nostru și i-am slujit lui Baal”.**

11: **Iar Domnul a zis către fiii lui Israel: „Oare nu v-am mântuit Eu pe voi din mâna Egiptului și a Amoreilor și a fiilor lui Amon și a Moabului și a Filistenilor**

12: și a Sidonienilor și a lui Amalec și a lui Madian, atunci când aceștia v-au asuprit și când voi ați strigat la Mine?

13: Dar voi M-ați părăsit și ați slujit la dumnezeii străini; de aceea, nu vă voi mai mântui.

14: Duceți-vă și strigați la dumnezeii pe care i-ați ales, pentru ca ei să vă mântuiască la vremea necazului vostru!”

15: Și au zis fiii lui Israel către Domnul: „Am păcătuit, fă cu noi ce-Ți place, doar de această dată mântuiește-ne!”

16: Și i-au lepădat din mijlocul lor pe dumnezeii străini și I-au slujit numai Domnului, Căruia I-a părut rău de necazurile lor.

Din nou, căința pune început izbăvirii.

17: Iar fiii lui Amon s-au ridicat și și-au pus tabăra în Galaad; dar și fiii lui Israel s-au adunat laolaltă și și-au pus tabăra la Mițpa.

18: Și au zis poporul și mai-marii Galaadului, fiecare către vecinul său: „Cine oare este acela care va începe să se bată cu fiii lui Amon și va fi căpetenie peste toți cei ce locuiesc în Galaad?”

Sunt pregătite cele ce vor urma în capitolele următoare.

CAPITOLUL 11 – *Istoria lui Ieftae.*

1: Iar Ieftae Galaaditul era puternic în vârtute; era fiul unei desfrânate care i l-a născut lui Galaad pe Ieftae.

„Galaad era numele unei regiuni, dar în 5, 17 pare a fi numele unui trib. În acest caz, *Galaad* din textul de față este un eponim: Ieftae e un bastard pe care o desfrânată îl dăruiește Galaadiților prin Galaad. Nefiind copil legitim, el nu avea drept de moștenire, fapt pentru care s-a refugiat în Tob⁴⁷⁸. *Ieftae* (= El va deschide), Galaadit dar și fiu al unui *Galaad* (= stâncos), e cel de-al optulea judecător al lui Israel.

2: Dar femeia lui Galaad i-a născut fii. Și după ce fiii femeii au crescut, aceștia l-au alungat pe Ieftae, zicându-i: „Tu nu vei avea moștenire în casa tatălui nostru, de vreme ce ești fiu de țuitoare”.

3: Iar Ieftae a fugit de dinaintea fraților săi și a locuit în ținutul Tob. Și-n jurul lui Ieftae s-au adunat oameni de nimic și au mers cu el.

Tob (= bun): regiune la răsărit de Iordan. Cât privește *oamenii de nimic* ce-l însoțeau pe Ieftae, credem că este vorba tot despre renegați, nicidecum despre aventurieri sau tâlhari. Ieftae, cum vom vedea, nu era lipsit de noblețe, astfel că era de neconceput să se însoțească cu oameni de o morală joasă.

4: Și a fost că la vremea când fiii lui Amon se pregăteau să se bată cu Israel,

5: bătrânii Galaadului au mers să-l aducă pe Ieftae din ținutul Tob.

6: Și i-au zis lui Ieftae: „Vino și fii căpetenia noastră, și ne vom bate cu fiii lui Amon!”

7: Și a zis Ieftae către bătrânii Galaadului: „Oare nu voi m-ați urât și m-ați gonit din casa tatălui meu? De ce veniți la mine acum, când sunteți la necaz?”

---

⁴⁷⁸ BBVA, p. 287

8: **Iar bătrânii Galaadului i-au zis lui Ieftae: „Tocmai de aceea ne-am întors acum la tine, ca să mergi cu noi și să te lupți cu fiii lui Amon și ne vei fi căpetenie peste toți cei ce locuiesc în Galaad”.**

9: **Și a zis Ieftae către bătrânii Galaadului: „Dacă voi mă întoarceți spre a mă lupta cu fiii lui Amon și dacă Domnul îi va da în mâinile mele, atunci eu voi fi căpetenia voastră”.**

„Criteriile tipice de înscăunare a unui judecător erau în primul rând convingerea că el a salvat într-un fel patria, că este un erou; la aceasta se adăuga trăsătura harismatică ce trebuia dovedită”⁴⁷⁹.

10: **Și au zis bătrânii Galaadului către Ieftae: „Domnul să fie martor între noi că vom face după cuvântul tău!”**

11: **Și a mers Ieftae cu bătrânii Galaadului; și poporul l-a pus căpetenie și cârmuitor peste ei; iar Ieftae a grăit toate cuvintele sale în fața Domnului, în Mițpa.**

Nu e exclus ca printre *bătrânii* Galaadului să se fi aflat și frați ai lui Ieftae, de vreme ce acesta le reproșează că l-au izgonit. „Când ammaniții⁴⁸⁰ au pătruns în ținutul galaadean, localnicii s-au retras spre munți, lipsiți de un conducător. Trăia pe atunci un anume Iephtes⁴⁸¹, care se trăgea dintr-un vechi neam nobil și întreținea pe cheltuiala lui o oaste proprie. Evreii i-au trimis soli și l-au rugat să vină în ajutorul lor, făgăduind să se supună domniei sale atâta timp cât va trăi. Iephtes nu le-a acceptat rugămintea, imputându-le faptul că nici ei nu i-au dat vreun sprijin când a fost nedreptățit pe față de către frații lui. Căci nu le era frate de sânge, ci fusese născut de o femeie străină care cucerise iubirea tatălui lor și ca atare fusese alungat, disprețuindu-i-se slăbiciunea. De atunci el locuia în ținutul numit Galaditis⁴⁸² și-i lua în solda lui pe toți cei ce se refugiau la dânsul. În cele din urmă, Iephtes s-a lăsat înduplecat de rugămințile și de jurământul lor că primeau să se supună puterii sale pentru totdeauna, pregătindu-și oastea de război”⁴⁸³.

12: **Apoi Ieftae a trimis soli la regele fiilor lui Amon, zicând: „Ce ai tu cu mine, că ai venit împotriva-mi să te bați în țara mea?”**

13: **Iar regele fiilor lui Amon le-a răspuns solilor lui Ieftae: „Fiindcă Israel, atunci când s-a suit din Egipt, a luat pământul meu, de la Amon până la Iaboc și Iordan; iar acum, întoarce-mi-l cu pace, și voi pleca”.**

14: **Și dacă solii s-au întors la Ieftae, acesta a trimis din nou soli la regele fiilor lui Amon,**

15a: **care i-au zis:**

„În cele ce urmează, Ieftae aduce argumente: 1) de ordin istoric: Israel nu a intrat în Canaan ca un cuceritor care, pur și simplu, invadează un teritoriu, ci ca un proprietar care nu cere altceva decât să-și croiască drum către locul din care plecase (vv. 15-22); 2) de ordin religios: fiecare popor moștenește teritoriul pe care i l-a hărăzit divinitatea în care crede (vv. 23-24); 3) de ordin juridic, și anume principiul prescripției: dacă un teritoriu nu e revendicat de nimeni pe o anume durată, el devine proprietatea celui care îl folosește (vv. 25-26)”⁴⁸⁴. Urmează cuvântul lui Ieftae, transmis prin soli:

15b: **„Așa grăiește Ieftae: Israel nu a luat pământul lui Moab, și nici pământul fiilor lui Amon,**

16: **deoarece, atunci când a ieșit din Egipt, Israel a mers prin pustie până la Marea Roșie, după care a venit la Cadeș.**

⁴⁷⁹ IIR, p. 208

⁴⁸⁰ Amoniții.

⁴⁸¹ Ieftae.

⁴⁸² Galaad.

⁴⁸³ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 7, 8

⁴⁸⁴ BBVA, p. 288

17: Atunci a trimis Israel soli la regele Edomului, zicând: Lasă-mă să trec prin țara ta!, dar regele Edomului nu l-a ascultat. A trimis apoi și la regele Moabului, dar nici acesta n-a vrut. Atunci Israel s-a așezat la Cadeș.

18: Apoi ei au călătorit prin pustie și au ocolit țara Edomului și țara Moabului; și au venit spre răsărit de țara Moabului și și-au așezat tabăra dincolo de Arnon și n-au trecut de hotarul lui Moab, căci Arnon este hotarul Moabului.

19: Atunci a trimis Israel soli la Sihon, regele Amoreilor, regele Heșbonului, și i-a zis Israel: Lasă-mă să trec prin țara ta către locul meu!

20: Dar Sihon n-a vrut să-l lase pe Israel să treacă prin hotarele lui; dimpotrivă, Sihon și-a adunat tot poporul și și-au așezat tabăra la Iahaț și s-au bătut cu Israel.

21: Dar Domnul, Dumnezeul lui Israel, l-a dat pe Sihon, împreună cu tot poporul său, în mâna lui Israel și l-au bătut; iar Israel a moștenit tot pământul Amoreilor care locuiau în țara aceea,

22: de la Arnon până la Iaboc și din pustie până la Iordan.

23: Și acum, Domnul, Dumnezeul lui Israel, l-a înlăturat pe Amoreu de dinaintea poporului Său Israel; dar tu ești oare acela care îl va moșteni?

24: Nu vei moșteni tu oare ceea ce ți-a dat Chemoș, dumnezeul tău? Așa și noi: suntem moștenitorii tuturor acelor pe care Domnul, Dumnezeul nostru, i-a înlăturat din fața noastră și ni i-a dat moștenire.

25: Și acum, ești tu mai bun decât Balac, fiul lui Sefor, regele Moabului? A făcut el oare război cu Israel? L-a biruit?,

26: atunci când Israel locuia în Heșbon și-n hotarele lui și-n ținutul Aroer și-n hotarele lui și-n toate cetățile de pe lângă Iordan, vreme de trei sute de ani? De ce nu l-ați luat în atâta amar de vreme?

27: Și acum, eu n-am păcătuț împotriva ta, dar tu ești nedrept față de mine pregătind un război împotriva-mi. Domnul, Judecătorul, El să judece astăzi între fiii lui Israel și fiii lui Amon!”

28: Dar regele fiilor lui Amon n-a ascultat de cuvintele lui Ieftae, pe care acesta i le trimisese.

Din acest cuvânt, transmis prin soli, vedem că Ieftae nu era om de rând: nu numai că cunoștea istoria poporului său în amănunt, dar avea și puterea de sinteză, ca și pe aceea de a expune evenimentele în favoarea poporului său. Chiar dacă regele amonit nu a renunțat la intențiile sale, solia nu va fi rămas fără nici un efect asupra sa.

29: Și Duhul Domnului a venit peste Ieftae. Acesta a străbătut Galaadul și ținutul lui Manase, a ajuns la Mițpa Galaadului spre cealaltă latură a fiilor lui Amon.

30: Atunci l-a făcut Ieftae o făgăduință Domnului și a zis: „Dacă-mi vei da în mână pe fiii lui Amon,

31: atunci va fi că oricine va ieși primul pe ușa casei mele să mă întâmpine când mă voi întoarce cu pace de la fiii lui Amon, acela va fi al Domnului: îl voi aduce ardere-de-tot”.

„Făgăduințele nu erau obligatorii în Israel, dar, odată făcute, trebuiau duse la îndeplinire. Făgăduința este, de obicei, condiționată, având caracterul unui contract între om și Dumnezeu; primul exemplu de acest fel ni-l oferă Iacob (Facerea 28, 20-22). Sacrificiile umane erau însă interzise prin lege, și tocmai în aceasta constă insolitul făgăduinței lui Ieftae, explicabilă numai prin marea miză pe care el o pune în joc: victoria asupra Amoniților: dacă Dumnezeu îi va dărui ceea ce e mai bun, el nu-l poate oferi, în schimb, decât tot ceea ce e mai bun! Cu toate acestea, votul său e făcut în pripă și e greu de presupus că s-a gândit la propria sa fiică⁴⁸⁵. Presupunem că Ieftae și-a făcut făgăduința în timpul luptei, câtă vreme balanța victoriei era incertă. Doar

---

⁴⁸⁵ BBVA, p. 289

împrejurări speciale pot împinge un suflet echilibrat (cum reiese din întregul text a fi fost Ieftae) la hotărâri extreme.

32: Și a mers Ieftae înainte ca să-i întâmpine pe fiii lui Amon și s-a războit cu ei, iar Domnul i-a dat în mâna lui.

33: Și i-a bătut de la Aroer până spre Minit, în douăzeci de cetăți, și până la Abel-Cheramim, cu mari pagube; iar fiii lui Amon au fost umiliți în fața fiilor lui Israel.

Aroer (= goliciune; tufiș de ienupăr): cetate pe malul drept al Arnonului; *Minit* (= împărțire): cetate amorită; *Abel-Cheramim* (= pajiștea viilor): loc pe malul răsăritean al Iordanului. E cea de a șasea izbăvire a poporului de sub stăpânirea străină (cu artificiiul că-l vom socoti și pe Abimelec drept un stăpânitor *străin*).

34: Și dacă s-a întors Ieftae în Mițpa, la casa lui, iată că fiica lui a ieșit să-l întâmpine cu timpane și jocuri; ea era singurul său copil, el nemaivând un altul, nici băiat, nici fată.

35: Și a fost că-n clipa în care a văzut-o, el și-a sfâșiat hainele și a zis: „Vai, vai, fiica mea, tu mi-ai răsturnat totul, tu îmi dai totul peste cap: că împotriva ta mi-am deschis eu gura către Domnul, și nu voi putea să-mi iau cuvântul înapoi!...”

„Ieftae își dă seama că prețul victoriei e prea mare și că toată bucuria lui s-a spulberat. Cu toate acestea, rămâne neclintit în credință și onoare”⁴⁸⁶.

36: Iar ea i-a zis: „Tată, ți-ai deschis tu gura către Domnul?: Fă cu mine după cuvântul care ți-a ieșit din gură, de dragul căruia te-a răzbunat Domnul împotriva vrăjmașilor tăi dintre fiii lui Amon!”

„Deși tatăl nu-i explică anume despre ce e vorba, copila pricepe și-și asumă jertfa”⁴⁸⁷.

37: Și a mai zis ea către tatăl său: „Tată, fă pentru mine lucrul acesta: Lasă-mă două luni, să mă duc pe munți în sus și-n jos și să-mi plâng fecioria, eu și însoțitoarele mele!”

38: Iar el i-a zis: „Du-te!” Și a lăsat-o liberă timp de două luni, iar ea s-a dus, împreună cu însoțitoarele ei, și și-a plâns fecioria în munți.

39: Și dacă acele două luni s-au sfârșit, ea s-a întors la tatăl ei, iar el a plinit asupra ei făgăduința pe care o făcuse. Și ea n-a cunoscut bărbat.

„Aici arta naratorului e desăvârșită: deși e vorba de un holocaust (înjunghierea victimei și arderea ei totală, până la cenușă), autorul evită ispita unui tablou dramatic, răscolitor, terifiant (ca acela al Ifigeniei din opera lui Euripide), și expediază totul în câteva cuvinte seci și concludente, apelând la imaginația și participarea lăuntrică a cititorului”⁴⁸⁸.

„După Sfânta Scriptură, jertfele omenești sunt interzise [...]. Jertfa judecătorului Iefta este un caz izolat și neconform cu Legea divină”⁴⁸⁹. „Legământul lui Iefta se termină într-o manieră tragică: el făgăduiește să sacrifice pe oricine se va ivi la intrarea casei sale; fiica sa a fost cea care i-a venit în față și el și-a îndeplinit legământul”⁴⁹⁰. „Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 20), întrebându-se asupra motivelor pentru care Dumnezeu a îngăduit jertfa fiicei lui Ieftae, găsește ca unic răspuns pilda cu scop pedagogic: oamenii sunt îndemnați în felul acesta să fie cumpătați în promisiunile pe care le fac”⁴⁹¹. Introducem aici o opinie personală, greu de susținut, dar neputându-ne împăca cu aducerea unei jertfe umane de către Ieftae. Fiica sa va fi făcut legământ de feciorie pe viață (*și ea n-a cunoscut bărbat, să-mi plâng fecioria*), fapt care, în gândirea evreilor de atunci, echivala cu moartea. Mai jos, se arată că fetele din Israel o plâneau anual pe fiica lui Ieftae. Chiar dacă această comemorare s-a dovedit trecătoare, tolerarea ei în epocă și menționarea în Scriptură fără vreo notă critică par a susține

⁴⁸⁶ BBVA, p. 289

⁴⁸⁷ BBVA, p. 289

⁴⁸⁸ BBVA, p. 289

⁴⁸⁹ AB, p. 265

⁴⁹⁰ DEI, p. 451

⁴⁹¹ SEP 2, p. 177

variantea fecioriei pe viață în locul celei a holocaustului. Altfel, aducerea de jertfe umane stârnind oroarea Israeliților, chiar și într-o epocă confuză, cum a fost aceea a judecătorilor, credem că reacția ar fi fost una de condamnare a lui Ieftae și de oprire a oricărei comemorări a faptei sale. De aceea opinăm, cu toate că textul Scripturii pare a ne contrazice categoric, că *arderea* fiicei lui Ieftae a fost una simbolică, în sensul arătat. Astfel că vom putea zice și noi, fără reținerea ce ne-ar produce-o un omor, chiar unul sacrificial: „Ca pe o mieluşea a adus Ieftae la altar pentru a fi jertfită Domnului pe fiica sa, care nu cunoscuse bărbat. Iar ea, care se aseamăna Ție, Prea Fericite, cu glas mare striga: Pentru Tine, Mire, mă păstrez curată”⁴⁹².

40: Și s-a făcut un obicei în Israel: fiicele lui Israel se adunau în fiecare an s-o plângă pe fiica lui Ieftae: patru zile pe an.

„Acest obicei e menționat numai aici în Vechiul Testament, și e probabil că n-a avut viață lungă. Dincolo și deasupra lui, însă, acest crâmpoi de istorie deschide perspectiva unei ample analize teologice: Dumnezeu acceptă provocarea omului, acceptând în același timp și soluția. Dilematic: salvează o ființă umană sacrificându-Și poporul, sau Își salvează poporul sacrificând o ființă umană?... Mult mai târziu, arhiereul Caiafa, inspirat de Dumnezeu, va enunța principiul că *de folos ne este să moară un om (adică Iisus) pentru popor, iar nu tot neamul să piară* (Ioan 11, 50)”⁴⁹³.

Revenim la problema jertfei fiicei lui Ieftae, prezentând ambele opinii în circulație: „Atât la Sfinții Părinți cât și la exegeții biblici mai noi se discută chestiunea jertfirii fiicei lui Ieftae. Se întreabă: oare Ieftae și-a jertfit fiica în mod sângeros, prin ardere, sau a destinat-o spre a servi în templul Domnului⁴⁹⁴ și astfel să păzească fecioria perpetuă? Jertfirea reală sângeroasă o susțin dintre cei vechi Iosif Flaviu (*Antichități*, V, 7, 10), Talmudul, Origen, Sfântul Efrem (Sirul), Sfântul Ioan (Gură de Aur), Sfântul Ambrozie (al Milanului), Fericitul Ieronim și Fericitul Augustin, Toma de Aquino și alții, iar dintre cei noi: Vigoroux, Hummelauer, Zapletal, Lagrange, Hetzenauer și alții. Jertfirea în sens impropriu o susțin iudeul R. I. Kimchi (sec. XII), Nicolau Lyranul (sec. XIV), Ubaldi, Cornelly, van Hoonecker, Szchokke și alții. Cu toate că autorii sunt de părere că Ieftae, înaintea războiului cu amoniții, a făcut juruință de jertfă în sens propriu, contând chiar și pe eventualitatea unei jertfe omenești⁴⁹⁵ [...], totuși, cei de părere opusă⁴⁹⁶ insistă asupra laudelor ce i se aduc lui Ieftae (I Regi 12, 11; Evrei 11, 32), care ar fi incompatibile dacă Ieftae ar fi săvârșit o (astfel de) nelegiuire. Preoțimea n-ar fi tolerat comemorarea anuală de 4 zile a *victimei*, dacă ar fi vorba de jertfă omenească atât de potrivnică Legii Domnului și străină de practica religioasă. fecioria perpetuă, în concepția poporului biblic, echivalează cu o adevărată jertfă, căci Vechiul testament, în general, nu apreciază fecioria așa cum o apreciază Noul testament. Chiar cuvintele: *iar ea n-a știut de bărbat* arată că e vorba de jertfă impropriu, jertfă de feciorie. Apoi, înainte de jertfire, fiica îi cere tatălui voie ca: *să se ducă și să rătăcească prin munți și să-și plângă fecioria cu prietenele ei*. Ieftae se învoiește și ea rătăcește prin munți timp de două luni. Însă majoritatea autorilor văd în cazul de față o jertfă adevărată, mai ales după ce textul constată lămurit: *el (Ieftae) a îndeplinit cu ea juruința cu care se jurase*. Așa se explică și surprinderea dureroasă când vede ieșind din casă în întâmpinarea lui pe unica fiică și unica odraslă din familie⁴⁹⁷. Firește că faptele săvârșite chiar și de bărbați în funcții de trimiși ai lui Dumnezeu, sau ridicați de Dumnezeu, îi angajează în sens moral pe ei personal și nu *Legea*, pe care pot să o observe sau să o calce. În cazul dat, Ieftae face o juruință pripită în materie nepotrivită pentru juruință, pe care el ține de datoria sa să o

⁴⁹² Metodiul de Olimp, *Banchetul sau despre castitate*, XI

⁴⁹³ BBVA, p. 289

⁴⁹⁴ Templul încă nu exista, dar aceasta nu împiedică închinarea cuiva lui Dumnezeu.

⁴⁹⁵ Și noi socotim că abia în ultimă instanță s-a gândit Ieftae la o jertfă omenească, neexcluzând-o, totuși.

⁴⁹⁶ Între care, păstrând proporțiile, ne numărăm.

⁴⁹⁷ Însă, în logica vechilor evrei, dar chiar și a oamenilor de azi, aceeași durere însoțește și gândul că cineva apropiat ar alege calea fecioriei pe viață.

îndeplinească (greșit!), pentru cuvântul dat [...]. De altfel, Ieftae, ținând seamă de originea⁴⁹⁸, educația⁴⁹⁹ și tinerețile lui⁵⁰⁰, a fost un bărbat de la care te poți aștepta la fapte lipsite de sentimentul gingășiei și al sensibilității morale⁵⁰¹. El era feciorul unei femei desfrânată⁵⁰², era nelegitim în familie, de unde fusese izgonit de frați⁵⁰³. El, izgonit fiind, se așează în ținutul Tob și se așază lângă Ieftae oameni fără căpătăi, care ieșeau cu el (după jaf)⁵⁰⁴. După asemenea precedente⁵⁰⁵, el este ales de bătrâni și angajat drept căpitan al oștii împotriva lui Amon, pogorându-se peste el *Duhul Domnului*, când pornește la război. Firește că Duhul Domnului, care îl ajută să biruiască în război, nu inspiră și nu-i aprobă toate faptele, pe care le săvârșește în alte împrejurări⁵⁰⁶. Reamintim, după toate acestea, că Sfântul Apostol Pavel îl include pe Ieftae între eroii credinței, împlinitori ai dreptății (Evrei 11, 32-38).

Oricum, istoria aceasta ne lasă cu o anume amărăciune, astfel că o vom muta în plan mistic: „Ieftae închipuiește persoana Domnului. Iar fata lui, trupul preacurat al Aceluia. Căci precum Ieftae era născut dintr-o desfrânată și a fost alungat dintre ai lui, iar ieșind a luptat și a biruit pe dușmani, făgăduind lui Dumnezeu să aducă drept jertfă pe primul din familia sa, care-l va întâmpina la întoarcere, la fel și Domnul, născându-Se după trup din firea noastră cea desfrânată, în chip nepăcătos, prin aceea că S-a făcut semănătorul propriului Său trup, alungat fiind de cei ce socoteau a fi Iudei și biruind în războiul cel pentru noi, a adus trupul Său propriu lui Dumnezeu și Tatăl lui. Fiindcă Ieftae se talmăcește *deschizătura lui Dumnezeu*”⁵⁰⁷.

CAPITOLUL 12 – Înfrângerea Efraimiților; moartea lui Ieftae; trei judecători mărunți.

1: Dar bărbații lui Efraim s-au adunat și au venit la Țefon și i-au zis lui Ieftae: „De ce te-ai dus tu să te lupți cu fiii lui Amon fără să ne fi chemat și pe noi să mergem cu tine?: Cu foc îți vom arde casa, grămadă peste tine!”.

Țefon (= nord): cetate pe valea Iordanului, în teritoriul lui Gad, la nord de Sucot, menționat și în Numeri 26, 15. Efraimiții aduc lui Ieftae același reproș ca, odinioară, lui Ghedeon (8, 1), dar acum recurs și la amenințări.

2: Iar Ieftae le-a zis: „Eu eram războinic, eu și poporul meu, iar fiii lui Amon mă umileau de moarte; atunci v-am strigat, dar voi nu m-ați scăpat din mâinile lor.

3: Atunci, văzând eu că voi nu-mi sunteți de nici un ajutor, mi-am pus sufletul în mână și mi-am croit drum până la fiii lui Amon, iar Domnul mi i-a dat în mână. De ce oare v-ați ridicat voi astăzi împotriva mea, să vă războiți cu mine?”

4: Și i-a adunat Ieftae pe toți bărbații galaadiți ca să se bată cu Efraim; și i-au bătut bărbații Galaadului pe Efraimiți, fiindcă aceștia le ziseseră: „Voi sunteți niște fugari din Efraim: Galaadul se află între Efraim și Manase...”.

⁴⁹⁸ Iosif Flaviu afirmă că se trăgea *dintr-un vechi neam nobil*.

⁴⁹⁹ Cuvântul transmis amoniților prin soli îl arată pe Ieftae un om educat

⁵⁰⁰ Scriptura nu lasă de înțeles nimic infamant referitor la tinerețea lui Ieftae.

⁵⁰¹ În nici un caz nu ne-a părut Ieftae a fi insensibil.

⁵⁰² Socotim că termenul trebuie luat în sensul că acea femeie nu era soție legitimă a tatălui lui Ieftae

⁵⁰³ Acest amănunt nu-l pune într-o lumină negativă pe Ieftae ci, mai degrabă, pe frații săi.

⁵⁰⁴ Incursiunile de jaf sunt o presupunere, Scriptura nefiind explicită în acest sens; după Iosif Flaviu, Ieftae și-ar fi alcătuit o oaste proprie, pe care o întreținea; de asemenea, greu de crezut ca însoțitorii lui Ieftae să fi fost de o calitate îndoielnică, ei fiind, probabil, îndepărtați de ai lor, ca și Ieftae, din felurite pricini, asupra cărora nu ne putem pronunța.

⁵⁰⁵ Nu ne e clar *ce fel* de precedente.

⁵⁰⁶ *Studiul Vechiului Testament*, pp. 173-175

⁵⁰⁷ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Nedumeriri, întrebări și răspunsuri*, 46

Dacă autorul biblic n-a zis-o până acum, se arată că, în trecut, Efraimiții au refuzat ajutorul solicitat de Ieftae, ei părând doritori să participe la bătălii abia după ce acestea s-au încheiat cu biruință. Spre deosebire de Ghedeon, însă, Ieftae nu va lăsa nesancționată insolența lor.

5: Și Galaadiții au pus mâna pe vadul Iordanului înaintea Efraimiților. Iar fugarii dintre Efraimiți le ziceau: „Lăsați-ne să trecem!” Iar oamenii Galaadului ziceau: „Ești cumva Efraimit?” Iar acela zicea: „Nu!”

6: Atunci ei îi ziceau: „Zi: Șibbolet!” Dar acela nu putea să-l rostească întocmai, iar ei îl luau și-l ucideau acolo, la vadul Iordanului. La acea vreme au căzut din Efraim patruzeci și două de mii.

„Textul Masoretic: *Acela zicea: Sibbolet* (se vede că Efraimiții, asemenea grecilor, nu-l puteau pronunța pe Ș). *Șibbolet* înseamnă *spic*⁵⁰⁸. Indiciu care ar duce la concluzia că Efraimiții au primit o puternică infuzie de sânge străin, de vreme ce pentru Israeliti nu constituia o problemă pronunția lui Ș. Dată fiind amplasarea centrală a tribului Efraim, aceștia se vor fi corcit cu băștinașii canaaniți. Acestea, însă, sunt simple ipoteze, de vreme ce nu cunoaștem în amănunt deplasările umane din acea perioadă.

„Dar cei din seminția lui Efraim l-au amenințat cu războiul fiindcă nu i-a luat ca părtași la expediția împotriva amoniților⁵⁰⁹, ci și-a păstrat doar pentru el prada și faima faptelor eroice. Iephtes le-a răspuns că nu le era străin faptul că rudele lor de sânge erau pândite de război și n-au venit când au fost chemați în ajutor, deși s-ar fi convenit să sosească degrabă, fără să fie rugați, la aflarea știrii. Apoi le-a cerut să cumpănească la nedreptatea faptei lor, fiindcă își atacau propriile rude, ei, care nu îndrăzniseră să lupte cu vrăjmașii. I-a mai amenințat că îi va pedepsi pe efraimiți cu asprime, prin voința Domnului, dacă nu vor dovedi înțelepciune. Fiindcă ei nu s-au lăsat înduplecați prin vorbe, ci și-au strâns trupele ca să-l întâmpine, el și-a chemat oastea din Galaad și le-a pricinuit o grea înfrângere. După aceea i-a urmărit pe fugari și, ocupând vadurile Iordanului, a ucis patruzeci și două de mii dintre ei”⁵¹⁰.

7: Ieftae i-a fost judecător lui Israel vreme de șase ani. Și a murit Ieftae Galaaditul și a fost îngropat în Galaad, cetatea sa.

Din nou, nu credem că s-a recurs la o rotunjire a numărului anilor lui Ieftae ca judecător, poate și din pricina scurtimii acesteia.

8: După el, cel care l-a cărmuit pe Israel ca judecător a fost Ibțan din Betleem.

9: Acestuia i s-au născut treizeci de băieți și treizeci de fete; pe acestea le-a dat la casele lor, iar pentru băieți a adus din afară treizeci de fete. El i-a fost judecător lui Israel vreme de șapte ani.

10: Și a murit Ibțan și a fost îngropat în Betleem.

Ibțan (= strălucitor) a fost al nouălea judecător. Era originar din și a fost îngropat în *Betleem* (= casa pâinii), oraș din teritoriul lui Zabulon, deși Iosif Flaviu (*Antichități* V, 271) îl mută în Iuda.

11: Iar după el a fost în Israel judecător Elon din Zabulon, vreme de zece ani.

12: Și a murit Elon Zabuloneanul și a fost îngropat în Aialon, în ținutul lui Zabulon.

Elon (=stejar) a fost al zecelea judecător, îngropat în *Aialon* (= ținutul cerbilor).

13: După el a fost în Israel judecător Abdon, fiul lui Hilel Piratonitul.

14: Acesta a avut patruzeci de fii și treizeci de nepoți, care călăreau pe șaptezeci de cai tineri. I-a fost judecător lui Israel vreme de opt ani.

15: Și a murit Abdon, fiul lui Hilel Piratonitul, și a fost îngropat în Piraton, în ținutul lui Efraim, pe muntele lui Amalec.

⁵⁰⁸ BBVA, p. 289

⁵⁰⁹ Amoniților.

⁵¹⁰ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 7, 11

Abdon (= supus), fiul lui *Hilel* (= strălucitor), a fost al unsprezecelea judecător. El a fost îngropat în *Piraton* (= princiar; vârf), cetate din muntele Amaleciților, în Efraim. *Caii tineri* amintiți aici (ca și aceia de la 10, 4) erau, mai degrabă, măgăruși, câtă vreme evreii încă nu se foloseau de cai. Oricum, călărirea măgărușilor arăta o demnitate înaltă în vechiul Orient.

Cu acest grup de judecători (Ieftae, Ibțan, Elon și Abdon) se încheie cea de a șasea izbăvire a poporului de sub stăpânirile celor de alt neam.

CAPITOLUL 13 – *Nașterea lui Samson.*

„De aici începe povestirea vieții lui Samson care diferă de relatările despre ceilalți. El apare ca un erou local, tare ca un uriaș, blând ca un copil, cu toate slăbiciunile unui bărbat, ca protagonistul dintr-un basm popular. Cu toate aspectele profane, Samson (ca și Ieremia, cf. Ieremia 1, 5, sau Isaia, cf. Isaia 49, 1) este consacrat Domnului încă din pântecul mamei sale. De aici provine harul lui de judecător”⁵¹¹.

1: Fiii lui Israel au făcut iarăși răul în fața domnului, iar Domnul i-a dat în mâna Filistenilor vreme de patruzeci de ani.

Cea de a șaptea apostazie și asuprire străină.

2: Era pe atunci un om din Țora, din seminția lui Dan, al cărui nume era Manoe; femeia lui era stearpă și nu năștea.

3: Dar îngerul Domnului i s-a arătat femeii și i-a zis: „Iată, tu ești stearpă și n-ai născut, dar vei zămisli și vei naște fiu.

4: Și acum, să fii cu mare grijă: să nu bei vin sau băutură tare și să nu mănânci nimic din ce este necurat.

5: Că, iată, vei zămisli și vei naște fiu: brici de capul său nu se va atinge, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântec, lui Dumnezeu, și el va începe să-l mântuiască pe Israel din mâna Filistenilor”.

6: Femeia s-a dus și i-a spus bărbatului ei, zicând: „Un om al lui Dumnezeu a venit la mine – iar înfățișarea lui era ca aceea a unui înger al lui Dumnezeu -, și l-am întrebat de unde este, dar numele său nu mi l-a spus.

7: Și mi-a zis: Iată, vei zămisli și vei naște fiu; și acum, să nu bei vin sau băutură tare și să nu mănânci nimic din ceea ce este necurat, căci nazireu Îi va fi pruncul, încă din pântec, lui Dumnezeu, până în ziua morții sale”.

Manoe (= odihnă) era originar din *Țora* (= viespe), cetate din câmpia lui Iuda, și aparținea seminției lui Dan.

Nazireu provine de la **nazar** (= a lega): „Persoană care se închină lui Dumnezeu pe o perioadă anume, rămânând în stare de puritate pe durata legământului său. Legământul de nazireat, accesibil bărbaților ca și femeilor, se face din proprie voință, durata minimă fiind de treizeci de zile. În acest răstimp, nazireul nu are voie să bea vin sau orice altă băutură pe bază de alcool, să tragă vreun profit din vreun produs al viței de vie, să-și taie părul sau să se apropie de vreun cadavru. Ultima interdicție se aplică chiar (și față de) defuncții din propria familie. Dacă, dintr-un motiv oarecare, nazireul se pângărește totuși în contact cu un cadavru, Biblia prescrie purificarea sa: să-și radă capul, să aștepte șapte zile, iar în a opta să aducă două turturele sau doi porumbei preotului ca jertfă de ispășire pentru păcatul de necurătenie. Legământul trebuie apoi refăcut. O dată legământul împlinit, nazireul trebuie să jertfească la Templu o oaie și un berbec, să-și radă capul și să-și ardă părul pe altar, după care poate să bea și să se întoarcă la viața normală (Numeri 6, 1-21). Legământul nazireatului este adesea pronunțat

⁵¹¹ IIR, p. 208 – nazireatul celor doi profeți amintiți (Isaia și Ieremia) e unul prezumtiv, nefiind expus explicit.

în semn de recunoștință, de exemplu, pentru restabilirea sănătății sau pentru nașterea unui copil, sau pur și simplu ca un act de purificare spirituală. Rabinii descurajau legământul de nazireat, ca și orice alte practici de asceză; potrivit lor, legile nazireatului se aplicau doar în Ereț Israel și, chiar și acolo, doar în vremea când preoții oficiau la Templu. Cu toate acestea, s-au consemnat unele cazuri și în diaspora. Legământul de nazireat se aplică de obicei pentru o perioadă de timp limitată. Biblia relatează totuși două cazuri de nazireat pe viață: Samson și Samuel (I Regi 1, 11). Statutul de nazireu pe viață era diferit în sensul că interdicția oricărui contact cu un cadavru nu mai era valabilă⁵¹². „Nazireul era în Israel bărbatul (foarte rar femeia) care I se dedica în mod special lui Dumnezeu – pe viață sau pe termen limitat -, făgăduind să nu-și taie părul, să nu bea vin sau băuturi tari și să nu se atingă de cadavre. Nazireatul implica, pe toată durata lui, și o anume sfințenie. Regulile nazireatului au fost instituite prin legea lui Moise (Numeri 6, 1-21). Nazireul era, așadar, un harismatic, înzestrat cu daruri dumnezeiești și avea de îndeplinit o misiune sacră: profet, în cazul lui Samuel; apostol, în cazul lui Pavel; războinic, în cazul lui Samson; acesta din urmă a fost rânduit astfel chiar de Dumnezeu, așa cum arată textul de față⁵¹³. „Consacrarea pruncului (din momentul conceperii sale până la sfârșitul vieții) este urmarea unei porunci divine exprese, nu a făgăduinței omenești. El devine astfel *nazireu* [...], adică este pus deoparte ca ales al lui Dumnezeu. Samson este din acest punct de vedere un personaj aparte în (Vechiul Testament) [...]. Nazireul se abține de la vin și de la orice băutură amețitoare, inclusiv de la consumarea stafidelor (care provin tot de la vița de vie); el nu-și taie părul din momentul consacrării, întrucât părul este considerat *adăpost al duhurilor și puterilor magice*; nu are voie să se apropie de nici un cadavru, nici chiar alunei rude apropiate. La încheierea legământului, nazireul își taie părul și-l arde pe altar⁵¹⁴.

8: Iar Manoe I s-a rugat Domnului, zicând: „O, Doamne, omul acela al lui Dumnezeu, pe care Tu l-ai trimis la noi, să vină din nou și să ne învețe ce anume să-i facem pruncului care se va naște”.

9: Și a auzit Dumnezeu glasul lui Manoe: îngerul lui Dumnezeu a venit din nou la femeie, la vremea când ea se afla la câmpși bărbatul ei nu era cu dânsa.

10: Și femeia a alergat în grabă și i-a spus bărbatului ei: „Iată, mi s-a arătat omul care a venit la mine în ziua aceea!”

11: Iar Manoe s-a sculat și a mers după femeia sa; și a venit la bărbatul acela și i-a zis: „Tu ești omul care i-a vorbit femeii mele?” Iar îngerul a zis: „Eu sunt”.

12: Și a zis Manoe: „Acum, dacă vorba ta se va plini, ce trebuie făcut cu copilul, și de ce să se ferească?”

13: Iar îngerul Domnului a zis către Manoe: „De tot ce i-am spus femeii, de acelea să se ferească:

14: Să nu mănânce nimic din ceea ce iese din vița de vie; să nu bea vin sau băutură tare; să nu mănânce nimic din ceea ce este necurat; să păzească tot ceea ce i-am poruncit ei”.

„Desigur, restricțiile impuse femeii (v. 4) erau numai pentru durata sarcinii; ale copilului, însă, pe viață (cu toate că acesta nu le va respecta!)⁵¹⁵.

Locul poate fi luat și ca un argument în favoarea postului, chiar dacă legământul nazireatului implica alte rânduieli decât cele pe care le socotim noi drept *post* (referindu-ne aici la aspectul material al postului): „Cine a făcut pe Samson viteaz mare și nebiruit? Oare nu postul, prin care a și fost zămislit în pântecul maicii sale? Postul l-a născut, postul l-a alăptat, postul l-a făcut bărbat, postul poruncit mamei lui de înger⁵¹⁶.

⁵¹² DEI, p. 561

⁵¹³ BBVA, p. 290

⁵¹⁴ SEP 2, p. 183

⁵¹⁵ BBVA, p. 290

⁵¹⁶ Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, I, 6

15: **Și a zis Manoe către îngerul Domnului: „Nu-ți vom da drumul să pleci până când vom găti un ied”.**

16: **Dar îngerul Domnului a zis către Manoe: „Dacă nu mă lași să plec, nu voi mânca din pâinea ta; iar dacă vei vrea să faci o ardere-de-tot, pe aceea Domnului să I-o aduci”;** fiindcă Manoe nu-și da seama că acela este îngerul Domnului.

17: **Și a zis Manoe către îngerul Domnului: „Care-ți este numele? – Pentru ca, după ce cuvântul tău se va plini, să te preamărim”.**

18: **Dar îngerul Domnului i-a zis: „De ce-ntrebi tu de numele meu? Că e minunat!”**

Răspunsul îngerului e „identic cu acela pe care îngerul Domnului i-l dăduse lui Iacob la aceeași întrebare (Facerea 32, 29)⁵¹⁷.

19: **Atunci Manoe a luat un ied și jertfa de carne și I le-a adus Domnului pe o stâncă. Iar acela a făcut un lucru minunat sub ochii lui Manoe și ai femeii sale:**

20: **Când flacăra s-a ridicat de pe jertfelnic spre cer, în flacăra s-a înălțat și îngerul Domnului; iar Manoe și femeia sa, văzând aceasta, au căzut cu fața la pământ.**

21: **Iar îngerul Domnului nu li s-a mai arătat lui Manoe și femeii sale. Atunci Manoe a știut că acela fusese îngerul Domnului.**

22: **Și a zis Manoe către femeia sa: „Negreșit vom muri, de vreme ce L-am văzut pe Dumnezeu...”.**

Manoe a văzut înger, iar nu pe Dumnezeu, dar în îngeri se răsfrânge lumina Aceluia, astfel că putem spune că Manoe și femeia sa s-au învrednicit de o anume *vedere* a lui Dumnezeu: „Deci precum există o frumusețe inteligibilă a lui Dumnezeu, dar nu e văzută în ipostas, înțelege că există și un chip inteligibil al Lui, măreț, atotsfânt, preaslăvit, pricinuind uimire sufletului, umplând și luminând cu totul mintea, covârșind-o cu marea și mult felurita Lui strălucire și aducând în ea înțelegerea lui Dumnezeu. De acesta întipărinde-se și Manoe, a strigat: *Sunteam pierduți, femeie! Am văzut pe Dumnezeu*. Căci tot cel ce se întipărește de chipul acela, mărturisește că aceasta este o dovadă a întipăririi lui Dumnezeu⁵¹⁸.

23: **Iar femeia i-a zis: „Dacă Dumnezeu ar fi vrut să ne omoare, n-ar fi primit din mâna noastră ardere-de-tot și jertfă de carne și nu ne-ar fi arătat toate aceste lucruri, și nici nu ar fi făcut cu noi ceea ce până acum nu s-a mai auzit”.**

24: **Și femeia a născut un fiu și i-a pus numele Samson. Și pruncul a crescut, iar Dumnezeu l-a binecuvântat”.**

„Samson (în ebraică) înseamnă *Soare* (sau *Solarul, cel-ce-vine-din Soare*) și era un nume obișnuit la populația canaaneană⁵¹⁹. Samson a fost cel de-al doisprezecelea judecător, dar, cum vom vedea, aparte de ceilalți, luând lupta împotriva asupritorilor pe cont propriu; astfel, nu-l vom afla pe Samson conducând o armată. Dacă va fi făcut-o oarecând, Scriptura păstrează tăcerea, reținând doar acțiunile sale solitare. Desigur, și nazireatul său neobișnuit îl evidențiază.

25: **Și Duhul Domnului a început a Se avânta împreună cu el în tabăra lui Dan, între Țora și Eștaol.**

A Se avânta traduce grecescul **synekporevome**: „Sensul exact al verbului **synekporevome** (folosit numai aici în Vechiul Testament) este: *a înainta (a avansa) împreună cu*. Așadar, impulsul nu venea de la Samson, cu efect asupra Duhului, ci invers. Textul Masoretic: *Și Duhul Domnului a început să-l stârneasă (să-l agite, să-l răscolească)*⁵²⁰. *Eștaol* (= dorință): cetate în câmpia lui Iuda, la 21 km nord-vest de Ierusalim. Ca și în cazul altor judecători, e subliniată asistența Duhului.

⁵¹⁷ BBVA, p. 291

⁵¹⁸ Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, 52

⁵¹⁹ BBVA, p. 291

⁵²⁰ BBVA, p. 291

CAPITOLUL 14 – *Faptele lui Samson.*

1: Samson s-a coborât la Timna; iar în Timna a văzut o femeie dintre fiicele Filistenilor și i-a plăcut.

„Timna: orașel în ținutul lui Dan, la hotarul cu ținutul lui Iuda, cucerit de Filistenii. Era situat, cumva, în țara de jos, ceea ce explică termenii *s-a coborât, s-a suit* (ca în relația Ierihon - Ierusalim)”⁵²¹. *Timna* înseamnă *porțiune atribuită*.

2: Și s-a suit și le-a spus tatălui său și mamei sale, zicând: „Am văzut în Timna o femeie dintre fiicele Filistenilor; așadar, luați-mi-o de femeie!”

3: Dar tatăl său, ca și mama sa, i-a zis: „Oare printre fiicele fraților tăi și-n tot poporul meu nu-i nici o femeie? De ce să te duci tu și să-ți iei femeie dintre Filistenii, de la cei ce sunt netăiați-împrejur?” Iar Samson a zis către tatăl său: „Pe aceasta să mi-o iei, fiindcă ochii mei pe ea au plăcut-o!”

4: Dar tatăl său și mama sa nu știau că de la Domnul este aceasta, că adică el caută să se răzbune pe Filistenii – fiindcă la acea vreme Israel se afla sub stăpânirea Filistenilor.

„Cererea lui Samson, aparent capricioasă, făcea parte din planul lui Dumnezeu”⁵²². De aici va începe războiul său (purtat de unul singur!) împotriva Filistenilor.

5: Așadar, Samson, împreună cu tatăl său și cu mama sa, s-a dus la Timna. Și dacă a ajuns el la vilele Timnei, acolo i-a ieșit înainte un leu tânăr răcnind la el.

6: Atunci Duhul Domnului S-a repezit asupra-i, iar el a sfâșiat leul ca pe un ied, fără să aibă nimic în mâini. Dar tatălui și mamei sale nu le-a spus ce făcuse.

Leul are un simbolism ambivalent: „Puternic, suveran, simbol solar și luminos până la extrem, leul, *regele animalelor*, are calitățile și defectele inerente rangului său. Dacă el reprezintă încarnarea însăși a Puterii și a Înțelepciunii, a Dreptății, în schimb, orgoliul său nemăsurat și siguranța de sine fac din el simbolul [...] Stăpânului, al Suveranului, orbit de propria sa putere, de propria sa lumină și care ajunge tiran, crezându-se, de fapt, ocrotitor. El poate fi așadar pe cât de ocrotitor, pe atât de insuportabil: între acești doi poli oscilează numeroasele lui înțelesuri simbolice”⁵²³. În Cartea Judecătorilor, însă, leul care se repede la Samson, căutând să oprească din drum pe cel pornit să elibereze pe Israel (Mintea văzătoare de Dumnezeu), nu poate reprezenta decât puterile vrăjmașe și pe aducătorul morții. Astfel, biruitorul Samson se face prefigurare a Mântuitorului Hristos: „Nazireul Samson era o preînchipuire a vitejiei Tale. El a rupt în bucăți leul, asemănarea morții. Tu însă ai rupt în bucăți moartea și ai făcut ca din amărăciunea ei să se ivească pentru oameni viața cea dulce”⁵²⁴.

7: Apoi s-a coborât și i-a vorbit femeii, iar ea a plăcut în ochii lui Samson.

8: Și după câțiva vreme s-a întors ca s-o ia. Și s-a abătut să vadă stârvul leului; și iată că-n gura leului era un roi de albine, și miere.

„Un roi de albine sălbatice își făcuse *buduroi* din hârca leului care, între timp, devenise schelet”⁵²⁵. „Ca hrană unică, mierea își extinde înțelesul simbolic la cel de *cunoaștere*, de *știință*, de *înțelepciune*, iar înfruptarea din ea este rezervată ființelor de excepție, și în lumea noastră și în cealaltă”⁵²⁶. Mierea a fost apropiată de învățătura dumnezeiască. Astfel, în Hristos, acolo unde domnea moartea, se revărsa acum dulceața Evangheliei.

9: Și a luat-o în mâinile sale și mergea mâncând. Și a venit la tatăl său și la mama sa și le-a dat, iar ei au mâncat; dar nu le-a spus că din gura leului luase mierea.

⁵²¹ BBVA, p. 291

⁵²² BBVA, p. 291

⁵²³ DS II, p. 211

⁵²⁴ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Nașterii*, XIII, 4

⁵²⁵ BBVA, p. 291

⁵²⁶ DS II, p. 301

Urcușul duhovnicesc nu e lipsit de paradoxuri (iar cel ce se încrede doar în puterile sale va fi întors din calea suitoare!): „Deși leul mort era necurat, amărăciunea sa a dat dulceață. În leul amar era miere bună. În azima cea dulce e venin aducător de moarte.”⁵²⁷.

10: **Și s-a coborât tatăl său la femeie, iar Samson a făcut acolo un ospăț de șapte zile, căci așa făceau tinerii.**

11: **Și a fost că atunci când l-au văzut cei de acolo, au ales treizeci de nuntași; și aceștia erau împreună cu el.**

12: **Iar Samson le-a zis: „Am să vă spun o ghicitoare; și dacă-n aceste șapte zile ale ospățului mi-o veți descoperi și mi-o veți dezlega, vă voi da treizeci de trâmbete de pânză și treizeci de rânduri de haine;**

13: **dar dacă nu veți fi în stare să mi-o descoperiți, atunci voi îmi veți da mie treizeci de trâmbete de pânză și treizeci de rânduri de haine”.** Iar ei au zis: „Spune-ne ghicitoarea, s-o auzim!”

14: **Atunci el le-a zis:**

**„Din cel ce mănâncă a ieșit mâncare
și din cel puternic a ieșit dulceață”.**

Dar ei, timp de trei zile, n-au putut să-i ghicească ghicitoarea.

15: **Și a fost că-n cea de a patra zi au zis ei către femeia lui Samson: „Păcălește-l pe bărbatul tău ca să-ți dezlege ghicitoarea; că dacă nu, cu foc te vom arde, pe tine și casa tatălui tău; oare de-aceea ne-ați chemat, ca să ne sărăciți?”**

16: **Atunci femeia lui Samson a plâns în fața lui și i-a zis: „Tu nu faci decât să mă urăști, nu să mă iubești, de vreme ce ghicitoarea pe care le-ai pus-o fiilor poporului meu nu mi-o spui și mie...”.** Iar Samson i-a zis: „Dacă eu n-am spus-o nici tatălui meu și nici mamei mele, cum o să ți-o spun ție?”

17: **Și ea i s-a tot plâns în acele șapte zile cât a durat ospățul. Și a fost că-n cea de a șaptea zi, de vreme ce ea nu-l slăbea, i-a spus; iar ea le-a spus-o fiilor poporului său.**

18: **Iar în ziua a șaptea, înainte de asfințitul soarelui, oamenii cetății i-au zis:**

**„Ce e mai dulce decât mierea
și ce e mai puternic decât leul?”**

Iar Samson le-a zis:

**„Dacă nu mi-ați fi pus juninca să are,
ghicitoarea nu mi-ați fi ghicit-o”.**

19: **Atunci s-a năpustit asupra-i Duhul Domnului; și s-a coborât el în Ascalon și acolo a bătut treizeci de oameni și le-a luat hainele, iar rândurile de haine le-a dat celor ce i spusese ghicitoarea. Cu mare aprindere s-a mâniat atunci Samson și s-a suit în casa tatălui său.**

Alt paradox al războiului duhovnicesc: dulceața amărăște, iar amărăciunea îndulcește: „Neamurile (păgâne) s-au făcut amare prin mierea lui Samson, care le-a omorât; ele au venit iarăși la viață prin Crucea care le-a izbăvit. Binecuvântată să fie dulceața Ta!”⁵²⁸. Văzându-și dezlegată ghicitoarea, Samson pare a răspunde printr-un proverb, probabil cunoscut celor din epocă.

⁵²⁷ Sf. Efreim Sirul, *Imne la Azime*, XIX, 8-9

⁵²⁸ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Nașterii*, XVIII, 26

20: **Cât despre femeia lui Samson, ea s-a măritat cu fratele lui de mână, care-i era prieten.**

Prin *fratele de mână* e tradus grecescul **nymfagogos**: „Înțelesul propriu al cuvântului **nymfagogos**: *cel ce, la nuntă, conduce mireasa la mirele ei*; deci, un intim și om de încredere al mirelui; în tradiția populară românească: *frate de mână*. Termen folosit și la Facerea 21, 22”⁵²⁹.

Ajunși aici, să remarcăm că, în cazul multora dintre judecători, se spune că au fost mânați de Duhul lui Dumnezeu (**Ruah Elohim**), putând presupune că Duhul nu a rămas străin nici acelor judecători despre care nu se spune explicit acest lucru (sunt, însă, și diferențe de exprimare, de la caz la caz, când se arată *cum* a conlucrat Duhul cu fiecare judecător în parte; sunt, așa cum le percepem noi, mai multe lucrări ale Duhului, chiar dacă limba noastră rămâne săracă în încercarea de a descrie lucrarea Acestuia): „După cum e scris în Judecători, în puterea acestui Duh, Gotonii (Otniel) judeca (3, 10), Ghedeon a fost întărit (6, 34), Ieftae a biruit (11, 29), Debora, femeia, s-a luptat (4, 4-10). Chiar Samson, atâta vreme cât făcea fapte bune și nu supăra Duhul, a săvârșit fapte supraomenești”⁵³⁰.

CAPITOLUL 15 – *Samson se răzbună.*

1: **Și a fost că după câțva timp, la vremea secerișului, Samson s-a dus să-și vadă femeia, aducând cu el un ied. Și a zis: „Vreau să intru la femeia mea, în odaia ei de culcare”. Dar tatăl ei nu l-a lăsat să intre.**

2: **Și a zis tatăl ei: „Am crezut că-ntr-adevăr ai urât-o și i-am dat-o unuia din prietenii tăi. Iată, sora ei mai tânără nu e oare mai bună decât ea? Să fie a ta în locul ei”.**

3: **Iar Samson le-a zis: „Nevinovat voi fi eu de acum în fața Filistenilor, de vreme ce le voi face rău!”**

4: **Și ducându-se Samson, a prins trei sute de vulpi și le-a legat câte două coadă de coadă și, luând făclii, a legat câte o făclie între două cozi.**

5: **Și, aprinzând făcliile, a dat drumul vulpilor în holdele Filistenilor; și a ars totul, de la grâul de pe arie până la grâul încă nesecerat și chiar până la vii și măslini.**

Vulpe traduce ebraicul **șual**, prin care era înțeles și șacalul. Aceștia, față de vulpi, sunt mai ușor de prins în număr mare. Unii traducători au și optat aici pentru *șacal*. Totuși, dată fiind tâlcuirea ce va urma, vom prefera traducerea lui **șual** prin *vulpe*, dată fiind și conotația de *vicleană* pe care o are vulpea: „Poate nici Samson n-ar fi aprins semănăturile celor de alt neam, dacă n-ar fi legat cozile vulpilor, întorcându-le cu capetele de laolaltă. Căci cel ce poate înțelege cursa plănuită de gândurile vicleme de la răsărirea lor, trecând peste începuturi (căci acestea se prefac la intrare că sunt cuvioase, uneltind să ajungă la țintă), va vădi prin compararea sfârșiturilor (cozilor) întreolaltă, ticăloșia gândurilor. Aceasta înseamnă că, legând coadă de coadă, pune între ele, ca o făclie, judecata care le dă pe față”⁵³¹.

6: **Iar Filistenii au zis: „Cine a făcut asta?...”. Și li s-a spus: „Samson, ginerele Timneanului, pentru că acela i-a luat femeia și a dat-o după un fârtat de-al lui”. Iar Filistenii s-au dus și au ars-o cu foc, pe ea și casa tatălui ei.**

„Conflictul cu filistenii ia proporții mai grave, implicând pe tatăl femeii sau chiar casa tatălui”⁵³².

7: **Samson însă le-a zis: „Cu toate că asta ați făcut voi cu ea, eu tot mă voi răzbuna pe voi, și doar după aceea voi fi liniștit”.**

⁵²⁹ BBVA, p. 292

⁵³⁰ Sf. Chiril al Ierusalimului, *Cateheze*, XVI,28

⁵³¹ Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, 39

⁵³² IIR, p. 209

8: Și le-a dat o bătaie strașnică, lovindu-i peste fluier și peste coapse. Apoi s-a dus de acolo și a locuit într-o peșteră din stânca Etam.

Etam (= vizuina fiarelor): stâncă în regiunea muntoasă a lui Iuda.

Peste fluier și peste coapse: SEP 2 are: *peste picioare, peste coapse*, expresie „enigmatică, fiind însă transpunerea literală a textului ebraic (care conține, poate, o expresie de argou ostășesc)”⁵³³.

9: Iar Filistenii s-au suit și și-au așezat tabăra în [ținutul] lui Iuda și s-au întins până la Lehi.

10: Iar oamenii din Iuda le-au zis: „De ce-ați venit împotriva noastră?” Filistenii au răspuns: „Am venit să-l legăm pe Samson și să-i facem ce ne-a făcut el”.

11: Trei mii de oameni din Iuda s-au dus atunci la gura stâncii Etam și i-au zis lui Samson: „Oare nu știi că Filistenii sunt stăpâni peste noi? De ce ne-ai făcut tu asta?” Iar Samson le-a zis: „Cum mi-au făcut ei mie, așa le-am făcut eu lor”.

12: Dar ei i-au zis: „Noi am venit să te legăm și să te dăm în mâinile Filistenilor”. Iar el le-a zis: „Jurați-mi că nu vă veți arunca asupra-mi!”

13: Iar ei au zis: „Nu, ci doar te vom lega strâns și te vom da în mâna lor, dar de ucis nu te vom ucide”. Și l-au legat cu două funii noi și l-au dus de la stânca aceea.

14: Și dacă a ajuns el la Lehi, Filistenii strigau de bucurie, și i-au ieșit, alergând, înainte. Dar Duhul Domnului S-a repezit asupra-i, iar funiile cu care-i erau legate brațele s-au făcut ca niște câlți apucați de foc: legăturile de pe brațele lui s-au topit.

15: Și gășind el o falcă de măgar aruncată prin preajmă, și-a întins mâna, a apucat-o și a omorât cu ea o mie de bărbați.

16: Și a zis Samson:

**„Cu o falcă de măgar i-am dat gata,
cu o falcă de măgar am ucis o mie”.**

17: Și a fost că după ce a încetat să grăiască, a aruncat din mână falca și a numit locul acela Ramat-Lehi

18: Și el era foarte însetat. Și a strigat către Domnul, zicând: „Tu ai binevoit a da această mare mântuire prin mâna robului Tău, iar acum eu voi muri de sete și voi cădea în mâna celor netăiați-împrejur?...”.

19: Atunci Dumnezeu a făcut să se ivească o deschizătură în falcă, și din ea a ieșit apă. Iar el a băut și duhul i-a revenit și s-a înviorat; de aceea s-a numit el [locul acela] Izvorul-celui-ce-se-roagă, până-n ziua de azi.

Lehi (= falcă), ridicătură de teren din țara lui Iuda, s-a numit ulterior *Ramat-Lehi* (= colina falcii). „Atunci Samson a devenit mai încrezut decât se cuvenea în urma faptei sale, pe care n-o socotea că se datora ajutorului dat de Dumnezeu, ci și-o atribuia numai forței sale, fălindu-se că el a doborât o parte din vrăjmașii săi și a pus pe fugă cealaltă parte. Chinuit o dată de o sete cumplită, a fost nevoit să accepte că puterile omului sunt slabe și că doar Dumnezeu poate să facă totul, rugându-l să nu-și reverse mânia pe el din pricina vorbelor pe care le rostise și să nu-l dea pe mâna dușmanilor, ci să-l sprijine, ca să scape teafăr din necazul de acum. Dumnezeu S-a lăsat înduplecat de ruga lui și a făcut ca din stâncă să țâșnească un izvor cu apă dulce și îmbelșugată”⁵³⁴. Samson a numit acest loc *Falca*⁵³⁵ și el se cheamă așa până în zilele noastre”⁵³⁶.

⁵³³ SEP 2, p. 191

⁵³⁴ De vreme ce apa nu țâșnește din falcă, ci din stâncă, e semn că Iosif Flaviu s-a folosit de textul ebraic al Scripturii, deși avea cunoștință și de textul Septuagintei, despre care vorbește chiar în lucrarea de față.

⁵³⁵ De fapt, Falca era numele întregii coline, izvorul fiind numit *Izvorul celui ce strigă* sau *Izvorul celui ce se roagă*, rugăciunea fiind de regulă, la vechii evrei, *strigată* către Domnul.

⁵³⁶ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 8, 9

Scheletul, desigur, semnifică moartea: „Dintr-un schelet de leu, miere, dintr-un schelet de asin, apă, iată puterea lui Dumnezeu de a converti simbolurile morții în viață aieva”⁵³⁷. Socotim, însă, că apa va fi izvorât din stâncă, nu din hârca asinului (cum ar rezulta din textul Septuagintei; chiar dacă absurd, textul Septuagintei este mai prețios din punct de vedere teologic, arătând atotputernicia divină). Oricum, „măgarul, ca și Satana, ca și Fiara, înseamnă sexul, libidoul, elementul instinctiv al omului, o viață care se desfășoară toată pe plan pământesc și senzual”⁵³⁸. Ca și în cazul leului ucis de Samson, acestea sunt preschimbate în apă dătătoare de viață, după cum acolo din simbolul morții a răsărit dulceața. E o nouă prefigurare a lucrării lui Hristos. Toate acestea se fac și un argument în favoarea cinstirii sfinților și a sfințelor moaște: „Dacă prin voința lui Dumnezeu a izvorât în pustiu apă din piatră tare și din falca măgarului apă pentru Samson căruia îi era sete, este de necrezut ca să izvorască mir bine mirositor din moaștele mucenicilor? Cu nici un chip pentru cei care cunosc puterea lui Dumnezeu și cinstea pe care o au sfinții de la Dumnezeu”⁵³⁹.

Cu o falcă de măgar... : „Distihul rostit de Samson este din specia poeziei de jubilar, al cărei model îl reprezintă Cântul Deborei”⁵⁴⁰.

20: Și el i-a fost judecător lui Israel, în zilele Filistenilor, vreme de douăzeci de ani.

„După ce inimile evreilor au fost atât de apăsate de îndelungă nedreptate a supunerii, încât nimeni cu inimă de bărbat nu îndrăznea să ridice sufletele mulțimilor spre câștigarea libertății, a răsărit între ei Samson, hărăzit printr-o dumnezeiască prevestire, bărbat mare, vrednic de a fi socotit cel mai de seamă nu între mai mulți, ci între puțini și, ceea ce este mai presus de orice vorbă, cel dintâi dintre toți prin puterile trupului. Ceea ce ne atrage de la început o mare admirație față de el, nu numai în anii copilăriei a dat semne strălucite de rânduială și cumpătate, stăpânindu-se de la vin și respectând datoriile de nazireu, care-l opreau să se tundă, dar și în ai tinereții, vârstă care la alții este mai aplecată ispitelor, a săvârșit fapte cu totul deosebite și uimitoare, mai presus de puterile unui bărbat. Prin acestea a întărit repede încrederea în proorocirile dumnezeiești care îl înălțaseră atât de mult în har încât îngerul coborând i-a vestit nașterea peste nădejdea părinților, ca viitoare pavăză și călăuză pentru ai săi, de mult timp apăsați de asuprirea palestinienilor”⁵⁴¹.

CAPITOLUL 16 – Căderea lui Samson. Răzbunarea lui.

1: Ducându-se Samson la Gaza, a văzut acolo o femeie desfrânată și a intrat la ea.

2: Iar celor din Gaza li s-a dat de veste: „Samson a venit aici!” Iar ei l-au împresurat; și toată noaptea l-au pândit la poarta cetății; și toată noaptea nu s-au mișcat, zicându-și: „Să așteptăm până se luminează de ziuă, și atunci îl vom omorî”.

3: Iar Samson a dormit până la miezul nopții; iar la miezul nopții s-a sculat și a apucat amândouă ușile din poarta cetății împreună cu amândoi stâlpii și, ridicându-le cu zăvor cu tot, și le-a pus pe umăr și le-a dus în vârful muntelui din fața Hebronului și le-a lăsat acolo.

Porțile unei cetăți cu greu puteau fi manevrate, la închiderea și deschiderea lor, de un mare număr de bărbați, de regulă de ordinul zecilor. Astfel că fapta lui Samson a uluit îndeajuns spre a fi amintită și de autorul scripturistic. El nu doar a manevrat aceste porți, ci le-a smuls cu totul, ducându-le apoi în vârful muntelui, distanța dintre Gaza și Hebron fiind de 60 de

⁵³⁷ BBVA, p. 293

⁵³⁸ DS II, p. 279

⁵³⁹ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, IV, 25

⁵⁴⁰ SEP 2, 192

⁵⁴¹ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XIX, 10

kilometri. Trecând la un alt aspect, se pare că aici nu femeia a vestit vrăjmașilor prezența lui Samson. Ne îngăduim aici o mențiune, pentru a nu se emite judecăți nedrepte asupra lui Samson: frecventarea desfrânatelor nu era privită în epocă drept dezavuantă, după cum nici din relatările biblice nu reiese vreodată, doar adulterul fiind înfierat; altfel, în mod tacit, se acorda prostituatelor un statut aparte, considerate fiind probabil ca un rău necesar. Nu dorim să pledăm în favoarea acestei practici, dar nici nu ne iluzionăm că am putea-o stăvili în vreun fel. Totuși, un nazireu, pe durata legământului său, se abținea de la raporturi trupesti, acestea implicând necurăția rituală. Însă, în cazul special al nazireatului pe viață, cum a fost cel al lui Samson, rămâneau în vigoare doar celelalte opreliști (abținerea de la orice produs viticol și de la orice băutură fermentată, de la mâncăruri necurate – aceasta fiind, de fapt, o obligație generală și permanentă în Israel – și interdicția de a-și tăia părul).

4: Și a fost că după aceea el a iubit o femeie din valea Sorecului de șes, al cărei nume era Dalila.

Sorec (= vin ales), vale din regiunea stăpânită de Filistenii; de aici se trăgea *Dalila* (= cochetă; femeie zveltă). „Episodul povestit aici – raporturile dintre Samson și Dalila – e reluat deseori în literatura universală”⁵⁴².

5: Iar mai-marii Filistenilor s-au suit la ea și i-au zis: „Ispitește-l și vezi în ce anume stă tăria lui cea mare, cum anume îl vom birui și-l vom lega ca să-l umilim; iar noi îți vom da, fiecare bărbat, câte o mie și o sută de arginți”.

O recompensă cât se poate de generoasă pentru capturarea lui Samson, chiar dacă valoarea argintului a cunoscut variații mari de-a lungul timpului și de la popor la popor. Ne amintim că Abimelec a putut tocmai asasini pentru a-și ucide frații cu doar 70 de arginți (9, 4 – câte un argint de fiecare frate ucis!), iar Iuda Iscarioteanul și-a vândut Învățătorul cu doar 30 de arginți (Matei 26, 15); în cazul de față, e vorba despre 1100 de arginți, înmulțiți cu numărul mai-marilor Filistenilor, care va fi fost acela...

6: Și a zis Dalila către Samson: „Spune-mi, te rog, în ce anume stă tăria ta cea mare și cu ce poți fi legat ca să fii umilit?”

7: Iar Samson i-a răspuns: „Dacă mă vor lega cu șapte vine crude, neuscate, atunci voi deveni slab și voi fi ca unul din oamenii obișnuiți”.

8: Atunci mai-marii Filistenilor i-au adus ei șapte vine crude, neuscate, și ea l-a legat cu ele.

9: Cei puși de ea să pândească ședeau în cămară. Iar ea a zis către el: „Filistenii vin asupra ta, Samsone!” Iar el a rupt vinele ca și cum ar fi rupt cineva o ață de câlți atinsă de foc; astfel că tăria lui a rămas o taină.

10: Atunci Dalila a zis către Samson: „Iată că m-ai înșelat și mi-ai spus minciuni; acum însă să-mi spui: cu ce poți fi legat?”

11: Iar el i-a zis: „Dacă mă vor lega strâns în funii noi, cu care nimeni și nimic n-a mai fost legat, atunci voi deveni slab și voi fi ca unul din oamenii obișnuiți”.

12: Atunci Dalila a luat niște funii noi și l-a legat cu ele; cei puși de ea să stea la pândă au ieșit din cămară, iar ea a zis către el: „Filistenii vin asupra ta, Samsone!” Dar el ca pe o ață și-a rupt funiile de pe brațe.

13: Și a zis Dalila către Samson: „Iată că m-ai înșelat și mi-ai spus minciuni; acum însă te rog să-mi spui drept: cu ce anume poți fi tu legat?” Iar el i-a zis: „Dacă vei împleti cu fir de urzeală cele șapte şuvițe ale capului meu și dacă le vei prinde cu un cui în perete, atunci eu voi fi slab ca orice om obișnuit”.

14: Și a fost că atunci când el dormea, Dalila a luat cele șapte şuvițe ale capului său și le-a împletit cu fir de urzeală și le-a prins cu un cui în perete și i-a zis: „Samsone, Filistenii vin asupra-ți!” Iar el, trezindu-se din somn, a smuls din perete cuiul cu împletitura.

---

⁵⁴² IIR, p. 210

15: **Și a zis Dalila către Samson: „Cum de spui tu: «Te iubesc», de vreme ce inima ta nu este cu mine? Iată, a treia oară m-ai înșelat și nu mi-ai spus în ce anume stă tăria ta cea mare”.**

16: **Și a fost că tot necăjindu-l ea fără-ncetare și neslăbindu-l, sufletul lui a slăbit pân-la moarte.**

17: **Atunci i-a vorbit el din toată inima și i-a zis: „Brici nu s-a atins de capul meu, căci sfânt al lui Dumnezeu sunt eu încă din pântecul maicii mele; așadar, dacă aș fi ras, atunci tăria mea se va îndepărta de la mine și voi deveni slab și voi fi ca unul din oamenii obișnuiți”.**

18: **Și văzând Dalila că el îi vorbise din toată inima, a trimis și i-a chemat pe mai-marii Filistenilor, zicând: „Mai veniți o dată, acum!, că mi-a vorbit din toată inima!” Și au venit la ea toți mai-marii Filistenilor, aducând în mâinile lor banii.**

19: **Și l-a făcut Dalila pe Samson să adoarmă pe genunchii ei; și a chemat un om, iar acela i-a ras cele șapte şuvițe de pe cap și a-nceput să-l umilească, iar tăria s-a îndepărtat de el.**

„După cât se pare, slăbirea fizică era asociată cu demobilizarea interioară prin aceea că chipul femeii se arăta deja triumfător, așa cum Samson avea să-l vadă când se va trezi”⁵⁴³. Samson nu lasă impresia unui naiv, dezvăluind taina sa Dalilei, ci pe a aceluia obosit de a se mai împotrivi răutății vrăjmașe și, foarte probabil, a aceluia robit de farmecele Dalilei. Aici va fi fost căderea sa: el nu se încrede în Dalila, dar nici nu o abandonează pe cea în care nu are încredere. Este o taină cum, oameni dăruți cu pătrundere, pot cădea în cursa celor care n-ar trebui să-i atragă prin nimic... Poate că aceasta e o orbire lăsată de Dumnezeu pentru smerirea celor ce nu-și înfrânează orgoliul (și posibil ca acesta să-l fi încercat și pe Samson, de vreme ce se simțea invulnerabil), și poate că orbirea ochilor lui Samson, ce va urma, decurge firesc din orbirea sufletească ce i-a premers. Altfel, Samson nu e prezentat pe undeva că ar fi încălcat legământul nazireatului în vreun fel (putând doar presupune că somnul său adânc s-ar fi datorat vinului), chiar raderea capului său fiind împotriva voinței sale. De altfel, dacă puterea l-a părăsit pe Samson odată cu raderea părului, e de presupus că l-ar fi părăsit mai dinainte dacă și-ar fi încălcat în vreun alt fel obligațiile de nazireu.

„Lui Samson i s-a dat ca toată puterea lui să-i stea în păr, ca să înțeleagă că nimic nu se dă fără puterea lui Dumnezeu, chiar cele mai de disprețuit meserii din viață; că stau și rămân jos, după ieșirea sufletului din trup. Cu alte cuvinte, pronia lui Dumnezeu se revarsă peste toți de sus, din cele mai înalte locuri, ca dintr-un cap”⁵⁴⁴. Formularea e oarecum neclară: puterea lui Samson nu *stătea* în păr, dar și-a pierdut-o odată cu părul, nemaiîmplinind condițiile nazireului.

20: **Și a zis Dalila: „Samsoane, Filistenii vin asupra-ți!” Iar el s-a trezit din somn și a zis: „Voi ieși din asta ca și altădată și mă voi scutura...”. El însă nu știa că Domnul Se îndepărtase de el.**

Nu doar Samson a căzut din pricina unei femei: „Câte exemple aș putea da de acest fel? Din multe, amintesc de unul, care va arăta cât de primejdioasă este împerecherea cu femei de alt neam. Cine a fost mai puternic din leagăn și mai întărit în duhul lui Dumnezeu decât nazireul Samson? El însuși a fost trădat, el însuși n-a putut să-și păstreze harul din pricina unei femei”⁵⁴⁵. Și, am adăuga noi, nu trebuie să vorbim numai despre femei de alt neam (însă nici să nu înțelegem că întotdeauna femeile de alt neam atrag căderea cuiva; iarăși, ca să nu fim nedreți, se cuvine să arătăm că și bărbații pot târi la cădere, fie ei de alt neam sau nu). În concluzie, se cere mult discernământ când e să ne apropiem de cineva, și se impune o prudență în plus (fără a fi exclusiviști) când e vorba de străini, aceștia având fie mentalități, fie credințe religioase diferite, iar acestea, din pricina firii omenești, cugreu se pot armoniza.

⁵⁴³ BBVA, p. 294

⁵⁴⁴ Clement Alexandrinul, *Stromate*, VI, 153, 3-4

⁵⁴⁵ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, XIX, 8

21: Iar Filistenii l-au prins și i-au scos ochii și l-au adus în Gaza și l-au legat cu cătușe de aramă. Și trăgea la râșniță în casa temniței.

„Aceasta putea fi o râșniță (moară) pentru cereale sau pentru piatră. Regele Sedechia va avea aceeași soartă: după ce-i va scoate ochii și-l va încătușa, Nabucodonosor îl va ține, pentru tot restul vieții, *în casa morii* (Ieremia 52, 11). Muncă umilitoare, rezervată, de obicei, femeilor și sclavilor”⁵⁴⁶.

22: După ce însă a fost ras, părul capului a început să-i crească.

23: Iar mai-marii Filistenilor s-au adunat să-i aducă mare jertfă lui Dagon, dumnezeul lor, și să se vesească. Și au zis: „Dumnezeu ni l-a dat în mână pe Samson, vrăjmașul nostru”.

„Căpeteniile Filistenilor, uitând vechile lor zeități, organizară o jertfă închinată dumnezeului Dagon, devenit noul lor protector. Religia acestuia era răspândită pe malurile Eufratului, în Siria și în Palestina”⁵⁴⁷.

24: Și văzându-l poporeni, aduceau laude dumnezeului lor, zicând:

**„Dumnezeul nostru ni l-a dat în mână
pe vrăjmașul nostru,
pe cel ce ne pustia pământul
și ne sporea răniții!”**

25: Și-n vreme ce inima lor se veselea, ei au zis: „Chemați-l pe Samson din casa temniței și să joace în fața noastră!” Și l-au chemat pe Samson din casa temniței, iar el a jucat în fața lor; și își băteau joc de el și l-au pus între doi stâlpi.

„Scena se petrece în marele templu al lui Dagon”⁵⁴⁸. *Dagon* (= pește?) era tatăl lui Baal, zeul semănăturilor și inventatorul căruței. Că numele său ar însemna *pește* e îndoielnic, deși e reprezentat uneori ca om-pește.

„Postul l-a alăptat pe marele Samson. Atâta vreme cât postul a însoțit pe Samson, dușmanii săi cădeau cu miile, smulgea din țâțâni porțile orașelor, iar leii nu se puteau împotrivi puterii mâinilor lui. Dar când s-a apucat de beție și de desfrâu, a fost prins cu ușurință de dușmani, a fost lipsit de ochi și a ajuns de batjocura copiilor celor de alt neam”⁵⁴⁹. Repetăm, în apărarea lui Samson, că putem doar presupune că s-ar fi dedat beției (dar cu argumente solide împotriva acestei ipoteze), iar desfrâu i s-ar putea socoti doar împătımirea de acea Dalila, nu și frecventarea ei ocazională. Desigur, comentariul e din altă epocă, în care Evanghelia lumina deja în lume (fără ca slăbiciunile lumii vechi să fi dispărut vreodată). Oricum, comentariul nu-și pierde valabilitatea, atâta doar că am dorit să-l disculpăm pe Samson de parte dintre acuze.

26: Iar Samson a zis către tânărul care-l ducea de mână: „Lasă-mă să pipăi stâlpii pe care se susține casa și să mă reazim pe ei!”

27: Iar casa era plină de bărbați și de femei; se aflau acolo toți mai-marii Filistenilor, iar pe acoperiș erau ca la trei mii de bărbați și femei uitându-se la batjocorirea lui Samson.

28: Iar Samson a strigat către Domnul, zicând: „Doamne, Doamne, adu-Ți aminte de mine și întărește-mă, Dumnezeule, și de astă dată, ca să le plătesc Filistenilor cu vârf și îndesat pentru ochii mei amândoi!”

29: Și rezemându-se Samson în cei doi stâlpi ai casei, cei ce țineau zidirea pe ei, s-a proptit în ei, în unul cu dreapta și în celălalt cu stânga.

30: Și a zis Samson: „Sfârșească-mi-se viața odată cu a Filistenilor!” Și s-a opintit cu toată puterea, iar casa a căzut peste mai-mari și peste tot poporul ce se afla în ea; iar

⁵⁴⁶ BBVA, p. 294

⁵⁴⁷ IIR, p. 210

⁵⁴⁸ BBVA, p. 294

⁵⁴⁹ Sf. Vasile cel Mare, *Omilii și cuvântări*, II, 6

morții pe care Samson i-a ucis la moartea sa au fost mai mulți decât aceia pe care-i ucisese în viața lui.

„Sfârșitul lui Samson, reluat în multe piese literare, păstrează în toate variantele o impresionantă majestuozitate în ultimul său cuvânt. El se transformă din conducătorul iubit într-o întrupare a răului, răsturnând valorile etice, atât în rugăciunea către Dumnezeu de a-i dăruia puterea răzbunării, cât și în salutul de despărțire adresat [răpușilor]⁵⁵⁰ săi, pe care îi invită la moarte comună. Prin sinuciderea lui au murit mai mulți oameni decât cei condamnați⁵⁵¹ în timpul domniei lui”⁵⁵².

31: Atunci s-au coborât frații săi și toată casa tatălui său și l-au luat; și, suindu-se, l-au îngropat între Țora și Eștaol, în mormântul lui Manoe, tatăl său. Și a fost el judecător în Israel timp de douăzeci de ani.

„În cartea Judecătorilor citim că Samson a spus, implorând: *Mori suflete al meu cu filistenii! Apoi s-a sprijinit cu toată puterea și s-a prăbușit casa peste frunțașii filistenilor și peste tot poporul ce era în ea.* Chiar dacă nu este scris că Iosua și Samson au implorat, mijlocind, ci numai că au vorbit, totuși vorbirea lor pare să fie implorare mijlocitoare și aceasta, cred, se deosebește de rugăciune, dacă înțelegem numirile în sensul lor esențial”⁵⁵³.

„De un asemenea sfârșit a avut parte cel ce a fost Judecătorul israeliților vreme de douăzeci de ani. Demn de toată admirația este acest bărbat pentru vitejia și voinicia lui, precum și pentru curajul cu care și-a înfruntat moartea. Faptul că a fost violențat de o femeie trebuie pus pe seama firii omenești, care se lasă lesne ademenită de păcat. Oricum, trebuie să i se recunoască meritul că în toate celelalte privințe a fost un om deosebit și plin de virtuți. Rudele sale i-au luat trupul și l-au îngropat alături de strămoșii săi, în orașul de baștină, Sariasă”^{554,555}.

Samson prinzând stâlpii templului ne duce cu gândul la un Alt Samson, Soarele dreptății, ajuns și acela la un stâlp al păgânilor (dar predat de conaționali de-ai Săi): „Iar stâlpul biciuirii unde l-au dus arată chipul căderii poporului. Căci n-a fost ca la Samson, care a răsturnat stâlpii de care a fost legat. Domnul lui Samson însuși e Stâlpul cel adevărat al orașului sfânt”⁵⁵⁶. Cu Samson s-a săvârșit cea de-a șaptea izbăvire a Israelitelor și ultima despre care vorbește Cartea Judecătorilor. Faptele sale vor fi fost mai multe, de vreme ce se spune că a fost judecător timp de douăzeci de ani (15, 20), dar autorul se va fi mulțumit să rețină doar pe acelea mai deosebite.

Cu Samson se încheie istoria propriu-zisă a judecătorilor, restul cărții constituind adaosuri istorice care doresc să sublinieze atmosfera din epocă, referindu-se, desigur, tot la întâmplări din perioada Judecătorilor, cum va fi, de altfel, și istoria cuprinsă în Cartea Rut. Ajunși aici, vom încerca, împreună cu doi scriitori patristici, să rezumăm epoca Judecătorilor, atrăgând atenția că grafierea numelor e uneori diferită de cea cu care ne-am obișnuit (ea variind, de altfel, și de la o traducere la alta a Scripturii). În final, vom propune și propriul nostru rezumat:

„După Iisus al lui Navi, poporul a călcat poruncile lui Dumnezeu și a fost rob vreme de opt ani regelui Husarathon al Mesopotamiei. Pocăindu-se poporul, evreii au avut judecători: Gonotheil⁵⁵⁷ 40 de ani, Eclon⁵⁵⁸ 18 ani, Aoth⁵⁵⁹ 8 ani. Apoi, pentru că au păcătuit, au fost subjugați de cei de alt neam, 20 de ani. Apoi Debora⁵⁶⁰ le-a fost judecător 40 de ani. Apoi

⁵⁵⁰ În text: *supușilor*, ceea ce e nepotrivit.

⁵⁵¹ Și acest termen ne pare nepotrivit.

⁵⁵² IIR, p. 210

⁵⁵³ Origen, *Despre rugăciune*, XIV, 5

⁵⁵⁴ Între Țora și Eștaol, în mormântul tatălui său, Manoe.

⁵⁵⁵ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 8, 12

⁵⁵⁶ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Răstignirii*, IV, 10

⁵⁵⁷ Otniel.

⁵⁵⁸ Eglon; acesta a fost rege al Moabului, iar nu judecător, și a asuprit pe Israeliti vreme de 18 ani.

⁵⁵⁹ Aod (Ehud).

⁵⁶⁰ Alături de Barac.

madianiții i-au subjugat 7 ani. Apoi le-a fost judecător Ghedeon 40 de ani. Avimeleh⁵⁶¹ 3 ani, Thola⁵⁶² 23 de ani, Iair 22 de ani. Apoi filistenii și amaniții i-au subjugat 18 ani. Apoi le-a fost judecător Iefthae 6 ani, Esbon⁵⁶³ 7 ani, Elon 10 ani și Abdon 8 ani. Apoi cei de alt neam i-au subjugat 40 de ani. Apoi Samson le-a fost judecător 20 de ani. Apoi au avut pace 40 de ani⁵⁶⁴. Apoi au avut judecător pe Samira⁵⁶⁵ un an, pe Ilis⁵⁶⁶ 20 de ani, pe Samuil 12 ani⁵⁶⁷. „După săvârșirea lui Moisi a luat conducerea poporului Iisus, care a purtat cinci ani război, odihnindu-se în *pământul cel bun* (Ieșirea 20, 12). După cum se spune în cartea lui Iisus, bărbatul acesta a fost urmaș al lui Moisi vreme de 27 de ani. După moartea lui Iisus, păcătuiind evreii au fost dați lui Husahar, regele Mesopotamiei, vreme de 8 ani, după cum istorisește Cartea Judecătorilor. Mai pe urmă, însă, rugându-se lui Dumnezeu, evreii au primit judecător pe Gotoniel, fratele mai mic al lui Haleb din seminția lui Iuda; Gotoniel, ucigând pe regele Mesopotamiei, a condus poporul timp de 50 de ani⁵⁶⁸. Și iarăși au păcătuit evreii și au fost dați vreme de 18 ani în mâna lui Eglom, regele moabitenilor; dar întorcându-se iarăși i-a condus 80 de ani Aod, bărbat care se slujea de amândouă mâinile, din seminția lui Efraim, ucigând pe Eglom. Dar după moartea lui Aod, evreii au păcătuit iarăși și au fost dați vreme de 20 de ani în mâna lui Iabim, regele Canaanului. În acest timp a profetizat Debora, soția lui Labidot, din seminția lui Efraim; și era arhiereu Ozius, fiul lui Riesu⁵⁶⁹. Datorită Dobrei, Barac, fiul lui Bener, din seminția lui Neftalim, a pornit cu război și a biruit pe Sisara, generalul lui Iabim; și de atunci a început Debora să fie judecătorul poporului vreme de 40 de ani. După moartea ei, poporul iarăși a păcătuit și a fost dat în mâna madianiților vreme de 7 ani. Apoi Ghedeon din seminția lui Manase, fiul lui Ioas, a pornit cu 300 de oameni război împotriva madianiților și a ucis dintre ei 120000. Ghedeon a fost judecător 40 de ani. După el a fost judecător Abimelec, fiul lui, 3 ani. Lui Abimelec i-a urmat Boleas⁵⁷⁰, fiul lui Bedan, fiul lui Haran, din seminția lui Efraim, care a condus poporul 23 de ani. După moartea acestuia iarăși a păcătuit poporul și a fost dat în mâna amoniților vreme de 18 ani. Pocăindu-se evreii, au fost conduși de Ieftae Galaaditul, din seminția lui Manase, care a fost judecătorul lor 6 ani. După el i-a condus Abatan⁵⁷¹ din Betleem, din seminția lui Iuda, 7 ani. Apoi Hebron⁵⁷² Zabulonitul, 8 ani; apoi Eglon⁵⁷³ din seminția lui Efraim, 8 ani. Unii, însă, adaugă cei 8 ani ai lui Hebron la cei 7 ani ai lui Abatan. Apoi poporul a păcătuit iarăși și a ajuns sub stăpânirea celor de alt neam, a filistenilor, vreme de 40 de ani. Întorcându-se la Dumnezeu, poporul este condus de Samson, din seminția lui Dan, după ce a biruit în război pe cei de alt neam. Samson a condus poporul lui 20 de ani. După Samson, nemaivând evreii conducător, a judecat poporul preotul Eli 40 de ani. Lui i-a urmat profetul Samuil, care a fost judecător 27 de ani, împreună cu anii în care a fost rege Saul alături de el⁵⁷⁴.

Pentru claritate, revenim cu lista Judecătorilor, fără pretenția de a alcătui cronologii și repetând că excludem din această listă pe Abimelec (Șamgar, cum s-a văzut, n-a fost inclus în listă nici de comentatorii citați, deși unii autori îl numără printre judecători):

⁵⁶¹ Pe care noi nu l-am inclus între judecători.

⁵⁶² Tola.

⁵⁶³ Ibțan.

⁵⁶⁴ Aici se încheie lista judecătorilor cuprinși în Cartea Judecători; datele care urmează sunt luate din Cartea I a Regilor.

⁵⁶⁵ Personaj necunoscut, probabil apărut aici datorită unei versiuni a Scripturii folosită de autor.

⁵⁶⁶ Eli.

⁵⁶⁷ Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, III, 24

⁵⁶⁸ 40 de ani, în versiunile folosite de noi.

⁵⁶⁹ Date extrase din surse extrabiblice.

⁵⁷⁰ Tola.

⁵⁷¹ Ibțan.

⁵⁷² Elon.

⁵⁷³ Abdon.

⁵⁷⁴ Clement Alexandrinul, *Stromate*, I, 109, 2-6; 110, 1-5; 111, 1-4

Otniel – 40 de ani; Aod – 80 de ani; Debora și Barac – 40 de ani, fără a ști dacă asocierea lor a durat tot atâția ani; Ghedeon – 40 de ani; Tola – 23 de ani; Iair – 22 de ani; Ieftae – 6 ani; Ibțan – 7 ani; Elon – 10 ani; Abdon – 8 ani; Samson – 20 de ani. Astfel, numărul Judecătorilor e acela de 12, după numărul triburilor lui Israel și al Sfinților Apostoli. Socotim că și autorul biblic (fără a se gândi, desigur, la Apostoli) a căutat acest număr. La această listă s-ar adăuga, din Cartea I a Regilor, Eli și Samuel; aceia, însă, deși au păstrat titulatura de *judcători*, au fost în primul rând sacerdoți, având astfel o misiune specială, diferită de cea cu care ne-am obișnuit din cartea de față să înțelegem sub această denumire. Oricum, numărul Judecătorilor, ca și acela al Apostolilor, rămâne acela de 12 (despre înțelesurile acestui număr vorbește pe larg Sfântul Maxim Mărturisitorul în *Ambigua*, fără a epuiza subiectul). Și în cazul Sfinților Apostoli numărătoarea presupune dificultăți: căderea lui Iuda, completarea numărului cu Matias, apoi chemarea lui Pavel care, la fel cu Eli și Samuel între Judecători, va avea o poziție oarecum aparte în rândul Apostolilor Domnului.

CAPITOLUL 17 – *Mica face un idol.*

„Ultimele capitole descriu mișcarea de colonizare a triburilor rătăcind în căutarea unui sălaș. După vechea rânduială, căpeteniile alese de triburi aveau dreptul de a servi la slujbe ca preoți, și chiar de a alege slujitorii altarului⁵⁷⁵. Într-o epocă plină de neliniști, urmate de frământări războinice, într-o monarhie fără monarhi și plină de confuzie, e normal ca și viața culturală să sufere⁵⁷⁶.

1: Era un om din muntele lui Efraim, care se numea Mica.

2: Și a zis el către mama sa: „Cei o mie și o sută de arginți care ți s-au luat și din pricina cărora tu ai rostit un blestem – l-ai spus chiar în auzul meu -, iată, argintul e la mine: eu l-am luat”. Iar mama sa a zis: „Bindecuvântat să fie fiul meu înaintea Domnului!”

3: El i-a înapoiat mamei sale cei o mie și o sută de arginți, iar mama sa a zis: „Argintul l-am afierosit Domnului din partea mea pentru fiul meu, ca să fac din el un chip cioplit, un chip turnat; acum ți-l dau ție”.

„Tot acest episod (ca și capitolul următor) ilustrează starea de confuzie care domnea atunci în Israel, de la deusolarea credinței până la pervertirea moravurilor⁵⁷⁷. *Mica* (= cine este ca Domnul?) e un personaj contradictoriu. Din cele câteva date pe care le avem despre el, pare a fi mânat de o evlavie sinceră, dar își asumă posturi sacerdotale cu o seninătate deconcertantă. În plus, se află în plină confuzie religioasă (căreia, în contextul epocii, îi putem găsi circumstanțe atenuante), alăturând cultul monoteist idolatriei.

4: Dar el i-a înapoiat argintul mamei sale. Iar mama sa a luat două sute de arginți și i-a dat argintarului; iar acela a făcut un chip cioplit, chip turnat; acesta se afla în casa lui Mica.

5: Iar casa lui Mica era în ochii lui casa lui Dumnezeu; și a făcut un efod și un terafim și și-a pus mâna pe unul din fiii săi, iar acela i-a devenit preot.

„Centrele cultice fiind foarte puține în Israel (Șilo, Ghilgal, Betel, Mițpa), oamenii au început să creadă că fiecare își poate face un locaș de închinare pe cont propriu, cu obiecte, *sacre* și cu o *preoție* improvizată⁵⁷⁸. „*Efod*: un fel de buzunar din țesătură în care erau ținuți,

⁵⁷⁵ Aceste *rânduieli* nu provin din legea mozaică, fiind fie degenerări, fie contaminări.

⁵⁷⁶ IIR, p. 212

⁵⁷⁷ BBVA, p. 294

⁵⁷⁸ BBVA, p. 295

probabil, sorții prin care se făcea consultarea zeilor⁵⁷⁹. „*Terafimi*: zei casnici, ocrotitori ai familiei, ale căror chipuri străjuiau vatra. Mici ca dimensiuni, ei puteau fi furati, ceea ce făcuse, cândva, Rahela (vezi Facerea 31, 19)⁵⁸⁰. De la sine, Mica *hirotonește* preot, urmând ca apoi să vadă în acela un sacerdot real! Ulterior, venirea unui levit i s-a părut și lui ca mai apropiată de realitate, dar și pe acela îl va *hirotoni*.

6: În zilele acelea nu era rege în Israel; de aceea fiecare om făcea ceea ce i se părea lui că e drept.

„Punând anarhia pe seama lipsei de autoritate statală, autorul crede că numai instaurarea monarhiei ar putea soluționa criza. Din păcate, istoria regilor lui Israel avea să-i dea dreptate doar parțial⁵⁸¹.

7: Se afla pe atunci un tânăr în Betleemul seminției lui Iuda; era un levit și locuia acolo.

8: Iar omul acela a plecat din Betleem, cetate a lui Iuda, să se așeze unde va găsi un loc. Și a venit până la muntele lui Efraim și la casa lui Mica, adică la capătul drumului.

9: Iar Mica l-a întrebat: „De unde vii?” El a răspuns: „Eu sunt levit din Betleemul lui Iuda și merg să mă așez oriunde voi găsi un loc”.

10: Iar Mica i-a zis: „Șezi cu mine, și să-mi fii părinte și preot; și-ți voi da zece arginți pe an și un rând de haine și cele pentru trai”.

11: Și levitul a mers și a început să locuiască cu omul acela; și tânărul i-a devenit ca unul din fiii săi.

12: Iar Mica și-a pus mâna pe capul levitului, iar tânărul i s-a făcut preot; și a rămas la casa lui Mica.

13: Și a zis Mica: „Acum știu că Domnul îmi va face bine, fiindcă levitul mi-a devenit mie preot”.

„S-a afirmat că, în ciuda prescripției legale, după care numai cei din seminția lui Levi și, în chip expres, numai cei din familia lui Aaron aveau accesul la îndeplinirea misiunii preoțești, totuși, în epoca Judecătorilor și la începutul monarhiei, între preoți s-au numărat și dintre membrii celorlalte seminții, ca și ai celorlalte familii din seminția lui Levi. Astfel, este amintit cazul lui Mica, din seminția lui Efraim, care făcând un idol, a rânduit drept preot slujitor al idolului pe unul din fiii săi, deci pe un efraimit. Când s-a abătut apoi pe acolo un levit din Betleemul Iudeii, l-a angajat pe acela cu plată să fie preot al idolului din casa sa. Este vorba aici, în chip evident, de o abatere de la credința adevărată și nu merită, ca atare, să luăm în seamă faptul relatat. Epoca judecătorilor este cunoscută ca o perioadă de delăsare și încălcare a datinilor strămoșești⁵⁸². Socotim acestea drept cea mai potrivită concluzie la capitolul de față, hățișul în care ne-ar introduce fiind de nedezlegat după ce ne-am familiarizat, în volumele anterioare, cu preceptele mozaice. Mica rămâne, însă, un personaj pitoresc și, încă o dată o spunem, poate cu bune intenții, dar victimă a confuziei religioase ce domnea în epocă.

CAPITOLUL 18 – Fiii lui Dan cuprind cetatea Laiș și cad în idolatrie.

1: În zilele acelea nu era rege în Israel; și-n zilele acelea seminția lui Dan își căuta moșie unde să locuiască – fiindcă până la acea vreme încă nu-i căzuse parte deplină între neamurile fiilor lui Israel.

⁵⁷⁹ BBVA, p. 295

⁵⁸⁰ BBVA, p. 295

⁵⁸¹ BBVA, p. 295

⁵⁸² AB, p. 232

„În realitate, fiii lui Dan își primiseră partea, dar n-au fost în stare să și-o țină, datorită faptului că Amoreii i-au împins către munte (1, 34)⁵⁸³. *În zilele acelea nu era rege în Israel*: „Formula de început reia versetul 17, 6; în această formă prescurtată este folosită din npu în 19, 1 și în forma completă, în 21, 25⁵⁸⁴.

2: Iar fiii lui Dan au trimis din neamurile lor cinci bărbați, unul și unul, din Țora și Eștaol, să iscodească țara și s-o cerceteze. Și le-au zis: „Mergeți și cercetați țara!” Iar ei au mers până la muntele lui Efraim, până la casa lui Mica.

3: Acolo au recunoscut glasul tânărului levit și s-au abătut pe la el și l-au întrebat: „Cine te-a adus aici? Și ce faci tu aici? Și ce ai tu aici?”

4: Iar el le-a răspuns: „Așa și așa a făcut Mica pentru mine și m-a tocmit cu simbrie, iar eu i-am devenit preot”.

5: Ei i-au zis: „Întreabă-L tu acum pe Dumnezeu, iar noi vom ști dacă vom avea izbândă pe calea pe care mergem”.

6: Iar preotul le-a zis: „Mergeți în pace!: calea pe care mergeți e în fața Domnului”.

Iată că și iscoadele trimise de seminția lui Dan iau în serios pe acest *preot*, deși au zărit idolii din casa lui Mica, așa cum va reieși îndată. Sunt însă și destule cauze obiective care au dus la aceste devieri, astfel că nu dorim aici, mai cu seamă la distanță de atâtea milenii, să incriminăm pe cineva. „Textul grecesc arată fără echivoc că daniții *au recunoscut* (*επέγνωσαν*) glasul levitului: poate fi vorba aici de particularități dialectale (levitul provenea din Betleemul lui Iuda) sau de cântatul specific unui preot care oficiază⁵⁸⁵.

7: Cei cinci bărbați s-au dus și au ajuns la Laiș. Și au văzut că poporul de acolo locuia liniștit și fără grija, în felul Sidonienilor; șezând fără frică; nimeni nu avea ceva cu cineva în țară, nici că era cineva care să stoarcă averi; erau departe de Sidonieni și nu aveau nimic de-a face cu Sirienii.

„Laiș, denumit mai târziu Dan: un mic stat aramaic, locuit de cetățeni pașnici, care se îndeletniceau mai degrabă cu negustoria decât cu politica⁵⁸⁶. *Laiș* înseamnă *leu*.

8: Cei cinci oameni au venit la frații lor în Țora și Eștaol și le-au zis: „Ce mai stați?”

9: Și le-au zis: „Sculați-vă și să mergem împotriva lor, căci noi am văzut pământul, și iată că este foarte bun, dar vouă nu vă pasă; nu mai amânați plecarea: intrați ca să luați în stăpânire țara!

10: Și oriunde vă veți duce veți da peste un popor la locul lui; țara e întinsă, căci Dumnezeu a dat-o în mâna voastră: un loc unde nu lipsește nimic din cele ce sunt pe pământ”.

Bărbații seminției lui Dan atacând o cetate pașnică au inspirat compararea lor cu lucrarea dracilor, vrăjmași ai celor ce caută pacea și liniștea: „Nu degeaba s-a scris că ziceau unii între ei: *Sculați-vă și să mergem la poporul cel întărit întru nădejde și liniștit* [...]. Căci cumpliții draci obișnuiesc în toată vremea vieții să-și ascute sulițele împotriva celor ce și-au ales viața de liniște. Și mai furios luptă ei împotriva celor mai cuvioși și mai cinstitori de Dumnezeu, împingându-i spre păcatul cu fapta prin războaie greu de răbdare, doar vor putea astfel să-i desfacă pe cei războiți de credința în Hristos, de rugăciune și de buna nădejde⁵⁸⁷. Apropierea între Daniți și draci poate părea aspră, dar să nu ignorăm alunecarea lor religioasă din timpul la care ne referim.

11: Și au pornit din neamurile lui Dan, anume din Țora și Eștaol, șase sute de bărbați încinși cu arme de război.

⁵⁸³ BBVA, p. 295

⁵⁸⁴ SEP 2, p. 201

⁵⁸⁵ SEP 2, p. 201

⁵⁸⁶ BBVA, p. 295

⁵⁸⁷ Ioan Carpatiul, *O sută de capete de mângâiere*, 65

12: **Și s-au suit și au tăbărât la Chiriati-Iearim, în ținutul lui Iuda; de aceea s-a numit locul acela Tabăra-lui-Dan, până-n ziua de azi; iată, el este în spatele lui Chiriati-Iearim.**

13: **Iar de acolo au străbătut până la muntele lui Efraim și au venit la casa lui Mica.**

14: **Iar cei cinci bărbați care veniseră să iscodească țara Laiș au răspuns și au zis către frații lor: „Știți voi oare că în locul acesta se află un efod și un terafim și un chip cioplit și un chip turnat?... Prin urmare, știți acum ce să faceți!”**

„Textul din 17, 4-5, ambiguu, pare a vorbi de un singur idol, probabil un chip cioplit în lemn și îmbrăcat apoi, prin turnare, cu argint. Aici e însă vorba de doi⁵⁸⁸ idoli. *Chiriati-Iearim* (= cetatea pădurilor): localitate la hotarul dintre Iuda și Veniamin, inițial gabaonită.

15: **Și au făcut o mișcare și au intrat în casa tânărului, levitul, în casa lui Mica, și l-au întrebat de sănătate.**

16: **Iar cei șase sute de bărbați dintre fiii lui Dan, încinși cu armele lor de război, stăteau la ușile porții.**

17: **Iar cei cinci bărbați care merseseră să iscodească țara s-au ridicat**

18: **și au intrat în casa lui Mica; iar preotul ședea acolo. Și au luat chipul cioplit și efodul și terafimul și chipul cel turnat. Iar preotul le-a zis: „Ce faceți?”**

19: **Ei i-au răspuns: „Taci! Pune-ți mâna la gură și vino cu noi și ne vei fi părinte și preot. Mai bine este oare să fii preot în casa unui singur om decât să fii preot al unui neam și al unei case în Israel?”**

20: **Iar inima preotului s-a veselit; el a luat efodul și terafimul și chipul cel cioplit și chipul cel turnat și s-a dus în mijlocul poporului.**

Ceea ce nouă ne poate părea un furt, va fi fost altfel văzut de către cei de atunci, Daniții căutând, prin acei idoli, obținerea unei protecții divine și socotind că aceasta e mai convenită unei seminții (deși relatarea nu lasă de înțeles că întregul trib Dan a participat la această campanie) decât unei singure case. Oricum, intervenția lor rămâne una brutală, chiar și în contextul de atunci.

21: **Așa s-au întors ei și au plecat, punându-și copiii și avutul și lucrurile înainte.**

22: **Și dacă s-au depărtat ei de casa lui Mica, iată că Mica și oamenii care locuiau în vecinătatea lui au strigat și i-au ajuns pe fiii lui Dan.**

23: **Și au strigat către fiii lui Dan. Iar fiii lui Dan, întorcându-și fețele, au zis către Mica: „Ce te-a apucat, de strigi așa?”**

24: **Iar Mica a zis: „Voi mi-ați luat chipul cel cioplit – pe care eu mi l-am făcut – și preotul mi l-ați luat și v-ați dus; și acum îmi spuneți: de ce strigi?...”**

25: **Iar fiii lui Dan i-au zis: „Tacă-ți gura!, ca nu cumva să-ți sară-nainte oameni cu sufletul amărât și să-ți pierzi viața, pe a ta și a casei tale!”**

26: **Fiii lui Dan s-au dus în drumul lor, iar Mica, văzând că ei sunt mai tari decât el, s-a întors la casa lui.**

Întreg tonul abordat de fiii lui Dan descrie foarte bine pe cel ce ignoră drepturile aproapelui (cei ce vor fi trecut prin situații oarecum similare vor simți pe dată aceasta).

27: **Așa că fiii lui Dan au luat cele făcute de Mica și pe preotul lui și au venit la Laiș, împotriva unui popor care trăia liniștit și fără grijă, și i-au trecut prin ascuțișul săbiei, iar cetatea au ars-o cu foc.**

28: **Și n-a fost nimeni care să-i scape, căci de Sidon erau departe, și nici nu aveau ceva de-a face cu alții. Aceasta s-a petrecut în valea Bet-Rehob; și au rezidit cetatea și au locuit în ea.**

29: **Cetatea au numit-o Dan, după numele lui Dan, părintele lor, care i se născuse lui Israel; numele cel vechi al cetății fusese Laiș.**

---

⁵⁸⁸ BBVA, p. 296

30: Fiii lui Dan și-au ridicat chipul cel cioplit, să fie al lor. Iar Ionatan, fiul lui Gherșom, fiul lui Moise, el și fiii săi i-au fost preoți seminției lui Dan până-n ziua strămutării din țara aceea.

„Poate fi vorba de prima deportare ordonată de Tiglatfalasar al III-lea în anul 734 (sau 733) î. Hr.⁵⁸⁹. Aceasta ar muta data scrierii cărții cu trei secole mai aproape de noi. Credem, însă, că textul se referă la strămutarea chivotului din Șilo, nu la deportarea populației. *Bet-Rehob* (= casa lărgimii): localitate situată în direcția Hamatului. *Ionatan* (= Domnul a dat), fiul lui *Gherșom* (= izgonire), este levitul care a însoțit pe fiii lui Dan. Deși urmaș al lui Moise, el încalcă flagrant dispozițiile mozaice, dedându-se la un soi de sincretism idolatru. De aceea, Biblia Hebraică uzează de un artificiu, numindu-l *fiul lui Gherșom*, *fiul lui Manase*, în loc de *fiul lui Moise*. Numele lui Moise e astfel grafiat, prin introducerea literei **nun** în partea de sus a cuvântului, spre a fi altfel citit și a-l feri pe Moise de alăturarea cu asemenea urmaș. Biblia Vulgata redă numele prin Moise, în vreme ce Septuaginta are două variante: în Codex Alexandrinus apare Moise, iar în Codex Vaticanus, Manassi.

31: Iar chipul cel cioplit făcut de Mica a rămas la ei de-a lungul tuturor zilelor când casa lui Dumnezeu se afla în Șilo.

Șilo (= liniște; pace), cetate în muntele lui Efraim, a fost centrul religios al Israelului în epoca judecătorilor, pentru că aici a fost înălțat cortul întâlnirii cu chivotul Legii. La strămutarea acestui chivot credem că se face aluzie în versetul precedent.

CAPITOLUL 19 – *Nelegiuirea din Ghibea.*

1: Și a fost că-n zilele acelea, când nu era rege în Israel, un bărbat levit care locuia pe coasta muntelui lui Efraim și-a luat o țiitoare din Betleemul lui Iuda.

Când nu era rege în Israel: „Mențiune menită să arate cauza decăderii politice și morale a lui Israel⁵⁹⁰. *O țiitoare:* „Literal: *o femeie țiitoare*. În contextul vremii, cuvântul *țiitoare* nu avea în el nimic infamant; aceasta era un fel de *soție suplimentară*, cu un statut aparte. Avraam avusese mai multe țiitoare (Facerea 25, 6), Ghedeon avusese și el una (8, 31)⁵⁹¹. *Din Betleemul lui Iuda*, „altul decât Betleemul lui Zabulon (Iosua 19, 15) plecase și levitul adăpostit de Mica (17, 7-8)⁵⁹². „Ultimele două capitole⁵⁹³ ale cății Judecătorilor formează o unitate narativă, creată pe schema crimă-pedeapsă-reparație. Din punct de vedere istoric, nimicirea tribului lui Beniamin de către celelalte triburi israelite s-ar fi înseriat mai logic după capitolul 2 [...]; (Iosif Flaviu) (*Antichități iudaice* V, 136-174) a operat acest transfer, fără a-l justifica; Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 27) sugerează același lucru⁵⁹⁴.

2: Dar țiitoarea s-a mâniat pe el și l-a părăsit, ducându-se la casa tatălui ei din Betleemul lui Iuda; și a rămas acolo patru luni.

„Un levit cu puțină avere, dar cu suflet mare, locuia în părțile muntelui Efraim. Soarta a făcut să aibă în stăpânire o bucată de pământ primită ca moștenire. El și-a luat o tovarășă de viață din Bethleemul Iudeii și, cum se întâmplă lucrurile la început, din pofta nemăsurată a inimii o dorea cu mare patimă pe tânăra soție. Dar fiindcă ea nu-i răspundea la fel ardea și mai mult s-o aibă, cuprins de marea flacără a dragostei, și focul lui creștea peste măsură. Nevenind însă nimic și din partea tinerei, fie din slăbiciunea dragostei, fie din pricina durerii că n-are de la

⁵⁸⁹ BBVA, p. 296

⁵⁹⁰ BBVA, p. 296

⁵⁹¹ BBVA, p. 296

⁵⁹² BBVA, p. 296

⁵⁹³ De fapt, ultimele trei: 19-21.

⁵⁹⁴ SEP 2, p. 206

ea răspuns pe măsura dorințelor lui, își tot arăta nemulțumirea față de ea. De aici mereu certuri, până când femeia, socotindu-se jignită, i-a dat cheile și s-a întors acasă la părinți⁵⁹⁵.

3: **Iar bărbatul ei s-a sculat și s-a dus la ea să-i vorbească după inima ei, să se împace cu ea și s-o aducă acasă. Și, luând cu sine pe sluga lui și doi asini, s-a dus la casa tatălui ei.**

4: **Și dacă l-a zărit tatăl tinerei, i-a ieșit cu bucurie înainte. Și socrul său, tatăl tinerei, l-a dus înăuntru; iar el a șezut cu dânsul trei zile și a mâncat și a băut și a dormit acolo.**

5: **Și a fost că în ziua a patra, trezindu-se dis-de-dimineată, s-a sculat să plece. Iar tatăl tinerei a zis către ginerele său: „Întărește-ți inima cu o bucată de pâine, și apoi plecați”.**

6: **Și au șezut amândoi și au mâncat împreună și au băut. Și a zis tatăl tinerei către bărbat: „Mai rămâi, rogu-te, și inima ta să se vesească!”**

7: **Și dacă omul s-a ridicat să plece, socrul său nu l-a lăsat. Și din nou așezându-se, a rămas acolo.**

8: **În cea de-a cincea zi, sculându-se el dis-de-dimineată ca să plece, tatăl tinerei i-a zis: „Întărește-ți inima cu pâine și pregătește-te de drum ca un ostaș până ce ziua se va pleca!” Și au mâncat amândoi și au băut.**

9: **Și omul s-a sculat să plece, el și țitoarea lui și sluga lui, dar socrul său, tatăl tinerei, i-a zis: „Iată, ziua s-a plecat spre seară; mai rămâi aici, și inima ta să se vesească; iar mâine de dimineată veți porni pe calea voastră și vei merge la locuința ta”.**

10: **Dar omul n-a vrut să mai rămână, ci, ridicându-se, au pornit la drum. Și au venit până aproape de Iebus – adică Ierusalim -, având cu el o pereche de asini înșeuăți și alături pe țitoarea lui.**

11: **Și au ajuns la Iebus, când ziua era aplecată mult spre asfințit. Iar tânărul a zis către stăpânul său: „Vino, te rog, să ne abatem în această cetate a Iebusiților și să rămânem în ea peste noapte!”**

„Ierusalimul se numea, de multă vreme, Ierusalim, dar autorul îl numește Iebus, adică oraș locuit de Iebusei (vezi Iosua 15, 8), pregătind astfel următoarele două versete⁵⁹⁶.

„El, când a văzut că s-au scurs patru luni, învins de dragoste, s-a hotărât să se ducă la ea, gândindu-se că părinții fetei îl vor ajuta să-i înmoaie inima. Când a ajuns acolo l-a întâmpinat de la poartă socrul, l-a poftit înăuntru, l-a împăcat cu fiica și, ca să-i facă să plece vesel, i-a ținut trei zile ca pentru repetarea nunții. Și, cum ginerele voia să plece, socrul i-a mai oprit o zi, făcându-i să zăbovească, fiindcă, zicea el, așa cere omenia. Dar și după aceasta la fel voia să adauge zilelor de mai înainte și pe a cincea, cu toate că nu le mai găsea motiv de întârziere. Totuși, fiindcă din dragoste părintească nu-i lipsea dorința de a mai ține pe lângă el fiica, le-a amânat plecarea până după amiază, ca să pornească la drum după ce vor lua masa de prânz. Voia să-i mai țină și după prânz, sub motiv că de acum se apropie seara. Dar ginerele n-a mai putut fi înduplecat, cu toate rugămințile socrului⁵⁹⁷.

12: **Dar stăpânul său i-a zis: „Nu ne vom abate noi în cetate străină, în care nu se află nimeni din fiii lui Israel, ci vom merge până la Ghibea”.**

Ghibea (= colină) era o cetate aparținând tribului Veniamin, din apropierea Ramei. În vremea lui Iosua, devine cetate levitică (Iosua 21, 19). „Rezervarea acestor cetăți leviților nu excludea posibilitatea ca și membrii celorlalte seminții să trăiască în ele, dar aceștia trebuiau să cumpere de la leviți pământ spre a-și putea construi acolo case. Așa, în cetatea preoțească

⁵⁹⁵ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 3

⁵⁹⁶ BBVA, p. 297

⁵⁹⁷ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI,4

Ghibem, fiii lui Iamin (beniameniți) formau o bună parte a locuitorilor. Nici leviților nu li se interzicea să locuiască în alte cetăți, dacă interesele cereau lucrul acesta (17, 7)⁵⁹⁸.

13: **Și i-a zis tânărului: „Vino, și să ne apropiem de unul din aceste locuri și să poposim în Ghibeea sau în Rama”.**

14: **Și au trecut și au mers; și soarele le-a apus aproape de Ghibeea, care se află în ținutul lui Veniamin.**

15: **Și acolo s-au abătut din drum, ca să intre și să poposească în Ghibeea. Și au intrat și au șezut în ulița cetății, dar nu era nimeni care să-i îndrume spre o casă în care să rămână.**

„Dar stăpânului nu i-a plăcut această socoteală de a cere găzduire între oameni de neam străin, mai ales fiindcă Gaba și Rama, cetăți ale tribului lui Veniamin, nu erau departe. Astfel că n-a ținut seamă de propunerea servitorului, ca și cum sfatul trebuie cântărit după condiția socială a celui ce-l rostește și nu după valoarea lui, oricât de umil ar fi cel de la care pornește. Soarele era în asfințit și abia au putut ajunge pe înserate în orașul Gaba⁵⁹⁹.

16: **Iată însă că un om bătrân venea spre seară de la munca lui de pe câmp. Omul acesta era și el din muntele lui Efraim și locuia în Ghibeea; iar oamenii locului erau fii ai lui Veniamin.**

17: **Și dacă el și-a ridicat ochii, a văzut un călător în ulița cetății. Și i-a zis bătrânul: „Unde mergi și de unde vii?”**

18: **Acela i-a răspuns: „Suntem în trecere de la Betleemul lui Iuda până în laturile muntelui lui Efraim – că eu de acolo sunt; m-am dus până la Betleemul lui Iuda și mă întorc la casa mea, dar aici nu e nimeni care să mă ducă spre o casă.**

19: **Pentru asinii noștri am paie și hrană, am pâine și vin pentru mine și pentru slujnica mea și pentru tânărul ce se află cu robii tăi; nu avem lipsă de nimic”.**

„Cuvântul lui Dumnezeu le este celor a căror grijă se învârtește mai mult în jurul virtuților trupești *paie și fân*, nutrinđ partea pătimitoare (pasională) a sufletului lor spre lucrarea virtuților. Dar celor ce s-au ridicat prin contemplație adevărată la înțelegerea celor duhovnicești le este *pâine* care le nutrește partea mintală a sufletului spre desăvârșirea după chipul lui Dumnezeu⁶⁰⁰. Textul vorbește aici și despre *vin* (de văzut și Facerea 24, 23-25).

20: **Și a zis bătrânul: „Pace ție!; lipsurile tale le iau eu asupra-mi, dar nu cumva să rămâi în uliță”.**

„De aici, istorisirea e un ecou al episodului din Facerea 19, 2-11, întâmplare care a dus la nimicirea Sodomiei și Gomorei⁶⁰¹.

Cuvintele *pace ție* erau forma obișnuită de salut: „Salutul (*berakha*) evreilor exprimă, pe lângă înțelesul său propriu, și o binecuvântare; de aceea verbul din care derivă înseamnă, pe lângă a saluta, și o binecuvântare. Cel mai obișnuit salut păstrat până azi este *pace ție (shalom lekha)*, ori *pace* (IV Regi 4, 23). Alte formule de salut invocă numele lui Dumnezeu: *Dumnezeu să fie cu tine (Iahve Immekha – Jud. 6, 17)*, *Dumnezeu să aibă milă de tine (Elohim yechon Rha – Facerea 43, 29)* etc. Ca formulă de salut la despărțire se folosea tot cuvântul *pace: mergi în pace (lekh leshalom)*⁶⁰².

21: **Și i-a adus în casa lui și a făcut loc pentru asini; și le-a spălat picioarele și au mâncat și au băut.**

Era o obligație a gazdei, în vechiul Orient, să se îngrijească de a oferi oaspeților vase și apă pentru spălarea picioarelor. Uneori, dorind să arate prin aceasta o prețuire deosebită, însăși gazda spăla picioarele invitaților.

⁵⁹⁸ AB, p. 239

⁵⁹⁹ Sf. Ambrozio al Milanului, *Scrisori*, VI, 5

⁶⁰⁰ Sf. Maxim Mărturisitorul, *Capetele gnostice*, 167

⁶⁰¹ BBVA, p. 297

⁶⁰² AB, p. 135

22: **Și dacă și-au desfătat inima, iată că bărbații cetății, fii ai nelegiuiților, au înconjurat casa și au bătut la ușă și au zis către bătrân, stăpânul casei: „Scoate-l pe omul care a intrat în casa ta, ca să-l cunoaștem!”**

„A cunoaște are aici sensul biblic: a avea relații intime. Așadar, e vorba, ca și în Sodoma, de homosexuali”⁶⁰³.

23: **Atunci a ieșit la ei stăpânul casei și le-a zis: „Nu, fraților, nu faceți rău, de vreme ce acest om a intrat în casa mea; să nu faceți nebunia aceasta!**

24: **Iată, eu am o fată fecioară, iar el are o țitoare; le voi scoate afară, umiliți-le și faceți cu ele după cum vă taie pofta; dar cu acest bărbat să nu faceți o astfel de faptă nebunească!”**

25: **Oamenii însă n-au vrut să-l asculte; atunci bărbatul a luat-o pe țitoarea lui și a scos-o afară; iar aceia au cunoscut-o și și-au bătut joc de ea toată noaptea, până dimineața, și i-au dat drumul când se lumina de ziuă.**

26: **Iar spre ziuă a venit femeia și s-a prăbușit la ușa casei omului unde era bărbatul ei, până s-a luminat.**

27: **Și dacă s-a luminat de ziuă, bărbatul ei a deschis ușa casei și a ieșit ca să plece-n drumul său; iată însă că femeia lui, țitoarea, zăcea prăbușită la ușa casei, cu mâinile pe prag.**

28: **Iar el i-a zis: „Scoală-te, să mergem!” Dar ea nu i-a răspuns: murise. Iar el a luat-o și a pus-o pe asin și, ridicându-se, s-a dus la casa lui.**

29: **Și dacă a intrat în casă, a luat sabia și, apucându-și țitoarea, a tăiat-o în douăsprezece bucăți, pe care le-a trimis în toate hotarele lui Israel.**

30: **Și a fost că tot cel ce vedea acestea zicea: „Așa ceva nu s-a petrecut și nici nu s-a văzut din ziua în care fiii lui Israel au ieșit din țara Egiptului și până-n ziua de azi! Luați seama și roștiți-vă!”**

Prin gestul său spectaculos, levitul obține ceea ce a scontat: supunerea faptei celor din Ghibea judecății întregului Israel.

CAPITOLUL 20 – Pedepsirea nelegiuirii din Ghibea.

1: **Atunci au ieșit toți fiii lui Israel; și toată obștea, ca un singur om, de la Dan până la Beer-Șeba, cu țara Galaadului, s-a adunat la Domnul, în Mițpa.**

„Un altar al Domnului se afla în Mițpa lui Veniamin (care nu trebuie confundată cu Mițpa Galaadului). De altfel, redactarea acestui capitol e defectuoasă; text încărcat, deseori redundant sau lacunar, cu o seamă de inadvertențe și exagerări (inclusiv numărul participanților la război, din ambele părți)”⁶⁰⁴. *De la Dan până la Beer-Șeba*, adică din nord și până-n sud, Galaadul reprezentând extremitatea estică; cu alte cuvinte, s-a strâns întregul Israel, chiar dacă în epoca judecătorilor cele 12 treburi s-au separat, oarecum, unul de celălalt.

2: **Toate neamurile lui Israel, obștea întregului popor a stat în adunarea poporului lui Dumnezeu: patru sute de mii de bărbați pedestri, purtători de sabie.**

3: **Iar fiii lui Veniamin au auzit că fiii lui Israel s-au suit la Mițpa. Și dacă fiii lui Israel au venit, au zis: „Spuneți-ne, unde s-a petrecut acest rău?”**

4: **Și răspunzând levitul, bărbatul femeii care murise, a zis: „Eu și țitoarea mea am venit în Ghibea lui Veniamin ca să rămânem peste noapte.**

5: **Dar oamenii din Ghibea s-au ridicat împotriva mea și au înconjurat casa, noaptea, împotriva mea; pe mine au vrut să mă omoare, iar pe țitoarea mea au umilit-o și și-au bătut joc de ea, iar ea a murit.**

⁶⁰³ BBVA, p. 297

⁶⁰⁴ BBVA, pp. 297-298

„Din istorisirea în sine a evenimentului nu reiese această intenție (de a-l ucide pe levit); levitul are în minte, probabil, violența cu care fusese împresurată casa”⁶⁰⁵. Un alt aspect, privind versetele 1-2: acestea „formulează solemn, mai explicit decât în oricare alt pasaj din Biblie, ideea unității lui Israel”⁶⁰⁶.

6: Iar eu am apucat-o pe țitoarea mea și am tăiat-o în bucăți și le-am trimis în toate hotarele moștenirii fiilor lui Israel; aceasta, pentru că ei au făcut în Israel o astfel de nebunie și o asemenea rușine.

7: Iată, voi toți sunteți fiii lui Israel: roștiți-vă și sfătuiți-vă aici, între voi”.

8: Atunci întregul popor s-a ridicat ca un singur om, zicând: „Nimeni dintre noi nu se va întoarce la cortul său și nimeni dintre noi nu se va întoarce la casa lui!

9: Și acum, iată ce avem de făcut în Ghibeea: Vom merge împotriva-i prin tragere la sorti:

10: Din fiecare seminție a lui Israel vom lua câte zece bărbați la o sută și câte o sută la o mie și câte o mie la zece mii, ca să aducă hrană pentru poporul ce va merge în Ghibeea lui Veniamin ca să-i plătească pe măsura rușinii pe care ea a făcut-o în Israel”.

11: Și toți oamenii lui Israel s-au adunat în cetate ca un singur om.

„Poporul știe, totuși, că nu e vorba de o simplă tentativă de omor, ci de o faptă infamantă care se răsfâringe asupra întregului Israel”⁶⁰⁷.

12: Iar semințiile lui Israel au trimis oameni în întreaga seminție a lui Veniamin, zicând: „Ce este răul acesta care s-a făcut între voi?

13: Dați-ni-i dar acum pe acei oameni, fiii nelegiuiților din Ghibeea, ca să-i ucidem și să curățim răul din Israel!” Dar fiii lui Veniamin n-au vrut să ia seama la glasul fraților lor, fiii lui Israel.

14: Dimpotrivă, fiii lui Veniamin s-au adunat de prin cetățile lor la Ghibeea, spre a ieși să se bată cu fiii lui Israel.

15: Numărul fiilor lui Veniamin care au ieșit în ziua aceea de prin cetățile lor a fost de douăzeci și cinci de mii – fiecăruia fiind purtător de sabie -, în afara locuitorilor din Ghibeea, al căror număr era de șapte sute de bărbați aleși din întregul popor,

16: iscusiți în a-și folosi deopotrivă amândouă mâinile; toți aceștia erau aruncători cu praștia, putând să nimerească cu piatra, fără greș, un fir de păr.

17: Și tot Israelul, în afară de fiii lui Veniamin, a numărat patru sute de mii de bărbați aleși pe sprânceană, purtători de sabie; toți aceștia erau războinici.

E hotărâtă pedepsirea nelegiurii și, prin pregătirile întreprinse, pare a fi anticipată reacția seminției lui Veniamin (altfel s-ar fi recurs la o simplă delegație).

18: Și s-au ridicat și au venit la Betel și L-au întrebat pe Dumnezeu: „Cine va merge în fruntea noastră ca să se bată cu fiii lui Veniamin?” Iar Domnul a zis: „Iuda va fi în frunte, conducător”.

L-au întrebat pe Dumnezeu: „L-au întrebat, probabil, prin Urim și Tumim, modalitatea preotească de a cunoaște voia lui Dumnezeu. Mențiunea introduce ideea că războiul care va începe, deși fratricid, e un război sfânt, menit să aplice justiția divină”⁶⁰⁸. Deducem că întâmplarea s-a petrecut pe vremea când chivotul Domnului a fost mutat din Șilo în Betel.

19: Iar fiii lui Israel s-au ridicat a doua zi și au tăbărât lângă Ghibeea.

20: Toți bărbații lui Israel au ieșit la război împotriva lui Veniamin și s-au rânduie laolaltă împotriva Ghibeii.

21: Dar fiii lui Veniamin au ieșit din Ghibeea și au culcat la pământ, în ziua aceea, douăzeci și două de mii de bărbați din rândurile lui Israel.

⁶⁰⁵ BBVA, p. 298

⁶⁰⁶ SEP 2, p. 211

⁶⁰⁷ BBVA, p. 298

⁶⁰⁸ BBVA, p. 298

22: Dar fiii lui Israel s-au îmbărbătat și s-au rânduie din nou pentru luptă acolo unde se rânduieră în prima zi.

23: Și s-au ridicat fiii lui Israel și până seara au plâns în fața Domnului. Și L-au întreat pe Domnul, zicând: „Oare ne vom apropia noi să ne batem cu frații noștri, fiii lui Veniamin?” Domnul a zis: „Ridicați-vă împotriva lor!”

24: Iar fiii lui Israel s-au apropiat a doua zi de fiii lui Veniamin.

25: Dar în aceeași zi, a doua, fiii lui Veniamin le-au ieșit înainte din Ghibea și au culcat la pământ încă optsprezece mii de bărbați din rândurile lui Israel; toți aceștia erau purtători de sabie.

26: Toți fiii lui Israel și întregul popor s-au ridicat atunci și au venit la Betel și au plâns și au șezut acolo în fața Domnului; și-n ziua aceea au ajuns până seara și au adus înaintea Domnului arderi-de-tot și jertfe de mântuire

27: – căci acolo era în acele zile chivotul legământului Domnului,

28: iar Finees, fiul lui Eleazar, fiul lui Aaron, stătea pe atunci înaintea lui -; și L-au întreat fiii lui Israel pe Domnul, zicând: „Oare vom mai ieși noi să ne batem cu frații noștri, fiii lui Veniamin?” Iar Domnul le-a răspuns: „Ridicați-vă!: mâine îi voi da în mâinile voastre!”

„Dacă arhiereul voia să săvârșească cele sfinte în fiecare zi, era absolut liber în această privință. Dar s-a încetățenit obiceiul ca el să officieze la locașul sfânt mai ales la sărbătorile mai mari. A doua obligație a arhiereului a fost aceea de a consulta voia lui Dumnezeu în momente deosebite, de cumpănă, ale comunității lui Israel. Se arată clar că mai mulți arhierei au procedat în conformitate cu această obligație. Astfel, despre arhiereul Finees, fiul lui Eliazar și nepotul lui Aaron, se zice că a stat înaintea chivotului legământului ca să-l consulte pe Iahve⁶⁰⁹. Finees era, la rândul său, din Ghibea (Iosua 24, 34), loc în care va fi și îngropat. „În *Comentariul la Evanghelia după Ioan* (VI, 38), Origen invocă o tradiție a evreilor conform căreia (Finees) a avut o viață lungă, sub mai mulți Judecători. Această tradiție se sprijină, probabil, pe făgăduința unui *legământ de pace* între Domnul și Finees (Numeri 25, 10-13). După Theodoret (al Cirului) (*Quaestiones in Iudices* 27), acest amănunt referitor la Finees permite datarea războiului împotriva lui Beniamin puțin după moartea lui Iisus Navi⁶¹⁰.

29: Fiii lui Israel au pus atunci oameni la pândă împrejurul Ghibei.

„Strategie după modelul cuceririi cetății Ai (Iosua 8, 3-25)⁶¹¹.

30: Și-n ziua a treia s-au ridicat fiii lui Israel împotriva fiilor lui Veniamin și s-au rânduie împotriva Ghibei, așa cum o mai făcuseră de două ori.

31: Iar fiii lui Veniamin au ieșit în fața poporului, lăsând cetatea goală; și au început, ca și mai înainte, să lovească și să rănească poporul, între drumurile care duc unul spre betel și altul spre Ghibea, în câmp; [au ucis] ca la treizeci de bărbați din Israel.

32: Și au zis fiii lui Veniamin: „Cad în fața noastră, ca la-nceput!...”. Dar fiii lui Israel au zis: „Haideți să fugim, ca să-i scoatem afară din cetate, la drumuri!” Și au făcut așa.

33: Și toți bărbații lui Israel s-au ridicat de pe locurile lor și s-au rânduie la Baal-Tamar; iar pândarii lui Israel au alergat de pe locurile lor, dinspre partea de apus a Ghibei.

34: Și au venit asupra Ghibei zece mii de oameni, aleși pe sprânceană din întregul Israel; și bătălia devenea crâncenă; și ei [fiii lui Veniamin nu știau că nenorocirea vine asupra-le.

⁶⁰⁹ AB, p. 241

⁶¹⁰ SEP 2, pp. 214-215

⁶¹¹ BBVA, p. 299

35: **Și Domnul l-a lovit pe Veniamin în fața fiilor lui Israel; și-n ziua aceea fiii lui Israel au nimicit din Veniamin douăzeci și cinci de mii și o sută de oameni, toți purtători de arme.**

36: **Iar fiii lui Veniamin au văzut că sunt înfrânți. Iar Israelitenii le-au deschis Veniaminiților drumul, căci ei se bizuiau pe oamenii de pândă pe care-i puseseră împotriva Ghibei.**

37: **Și când aceia se retrăgeau, pândarii s-au pornit și s-au revărsat asupra Ghibei; toți pândarii s-au repezit și au trecut întreaga cetate prin ascuțișul săbiei.**

38: **Iar fiii lui Israel aveau un semnal de luptă cu oamenii de pândă: aceia să ridice din cetate un stâlp de fum.**

39: **Atunci fiii lui Israel au văzut că pândarii luaseră Ghibea și s-au rânduie în linie de bătaie; dar și fiii lui Veniamin au început să lovească și au rănit ca la vreo treizeci de oameni dintr-ai lui Israel; căci ziceau: „Negreșit, vor cădea de dinaintea noastră, așa cum s-a petrecut în prima luptă...”**

40: **Semnalul însă se ridica din ce în ce mai mult deasupra cetății, ca un stâlp de fum. Și dacă fiii lui Veniamin s-au uitat îndărăt, iată că nimicirea cetății se urca pân-la cer...**

41: **Atunci oamenii lui Israel s-au întors înapoi; iar fiii lui Veniamin s-au speriat văzând că nenorocirea s-a apropiat de ei.**

42: **Și au întors spatele de dinaintea fiilor lui Israel, pe calea pustiei, și au fugit, dar lupta i-a luat din toate părțile: cei din cetate i-au nimicit în chiar mijlocul lor.**

43: **Fiilor lui Veniamin le-au tăiat calea și i-au fugărit de la Menoha, din aproape-n mai aproape, până ce au ajuns dincolo de Ghibea, spre răsărit.**

44: **Dintre fiii lui Veniamin au căzut atunci optsprezece mii de oameni, toți fiind bărbați puternici.**

45: **Iar ceilalți, văzând, au fugit în pustie la stânca lui Rimon; dar fiii lui Israel au cules din ei, pe cale, cinci mii de oameni; și, urmărindu-i până la Ghideom, au ucis dintre ei încă două mii de bărbați.**

46: **Și toți cei ce au căzut din Veniamin au fost douăzeci și cinci de mii de oameni, care-n ziua aceea purtau sabie; toți aceștia, bărbați puternici.**

47: **Iar ceilalți, văzând, au fugit în pustie la stânca lui Rimon, șase sute de oameni; și au șezut acolo, la stânca lui Rimon, vreme de patru luni.**

48: **Iar fiii lui Israel s-au întors către fiii lui Veniamin și i-au trecut prin ascuțișul săbiei, de la cetate până la pășunea cirezilor și până la orice s-a putut afla în fiecare cetate; și au ars cu foc toate cetățile pe care le-au aflat.**

„Relatarea luptei din a treia zi este dublă, cu reveniri în desfășurarea cronologică”⁶¹².

Râvna Israelitelilor de a pedepsi o faptă abominabilă stârnește admirație, până la un punct, mai cu seamă în epoci de indiferentism față de ofensa adusă aproapelui: „Nu așa priveau strămoșii noștri neprihana, ci-i arătau atâta cinste încât socoteau că trebuie pornit război împotriva celor fără respect pentru rușine. Și, în această privință, atât de mare dorință de răzbunare exista în trecut, încât au fost nimiciți toți membrii tribului lui Veniamin în afară de șase sute, care rămăseseră din război și pe care i-a apărât muntele în care s-au retras. Căci așa citim în Scriptură, de al cărei cuprins este bine să ținem seama”⁶¹³.

Rimon (= rodie): stâncă din apropierea Ghibei; numeroase văi fac inaccesibilă stânca dinspre sud, nord și vest, astfel că era un loc foarte potrivit pentru fugari.

⁶¹² SEP 2, p. 215

⁶¹³ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 2

CAPITOLUL 21 – *Seminția lui Veniamin se reface.*

1: Fiii lui Israel s-au jurat în Mițpa, zicând: „Nimeni dintre noi să nu-și dea fata de nevastă vreunui din Veniamin!”

„Spre nord de Ierusalim, pe teritoriul seminției lui Veniamin, se afla cetatea *Mițpa* (= sentinelă), de pe care se putea privi la mare depărtare. Cetatea este cunoscută ca un important centru religios, în epoca judecătorilor”⁶¹⁴.

2: Și s-a dus tot poporul la Betel și a șezut acolo până seara înaintea lui Dumnezeu și și-au ridicat glasul și au plâns cu plângere mare.

3: Și au zis: „De ce, Doamne, Dumnezeul lui Israel, de ce s-a făcut aceasta, ca să piară astăzi din Israel o seminție?”

4: Și a fost că a doua zi s-a sculat poporul dis-de-dimineată și a zidit acolo altar și au adus ardere-de-tot și jertfă de mântuire.

5: Și au zis fiii lui Israel: „Cine oare, din toate semințiile lui Israel, nu a venit la Domnul în această adunare?” Căci era un jurământ mare împotriva celor ce nu s-au suit la Domnul în Mițpa, zicând: „Unul ca acela să fie dat morții!”

6: Dar fiii lui Israel s-au mulcomit asupra lui Veniamin, fratele lor, și au zis: „Azi a pierit o seminție din Israel!”

„Campania lui Israel împotriva lui Veniamin fusese, practic, un război de exterminare”⁶¹⁵. Însă, cum se poate vedea limpede din text, biruința într-un război fratricid nu aduce nici o bucurie învingătorilor...

„Dar până la urmă războiul și ura au luat sfârșit, iar nebunia s-a schimbat în căință. Bărbații lui Israel au plâns toți cu jale mare și au postit, îndurerăți că un trib a fost nimicit de frații din celelalte triburi și că o puternică armată a întregului popor a fost măcelărită. Se tânguiau gândindu-se că pe drept s-a dus lupta pentru ca făptașii ticăloșiei să-și ispășească nelegiuirea, dar că, din păcate, poporul a întors sabia împotriva propriilor sale măruntaie, căci războiul civil a adus grele pierderi și dintr-o parte și din cealaltă. S-au vărsat lacrimi, inimile au fost răscolite, dar apoi patimile s-au potolit și le-a luat locul judecata liniștită. Au fost trimiși soli la cei șase sute de bărbați din tribul lui Veniamin, care-și găsiseră scăpare înăuntrul muntelui stâncos, sau în pustiu, locuri primejdioase pentru asediați chiar dacă erau mulți. S-au jelit din pricina acelei nebunii comune, datorită căreia unii și-au pierdut tovarășii de trib, iar alții rudele și prietenii. Gândindu-se că tribul nu trebuie să dispară definitiv, s-au sfătuit cum să respecte jurământul făcut și totuși tribul să-și ducă viața mai departe”⁶¹⁶. Sfatul Israelitelor continuă:

7: Ce vom face oare ca să le dăm neveste celor ce au rămas? Că noi ne-am jurat față de Domnul că nu le vom da soții dintre fetele noastre”.

8: Și au zis: „Cine, din neamurile lui Israel, nu s-a suit la Domnul în Mițpa?” Și, iată, la adunare nu venise în tabără nici un om din Iabeș-Galaad...

9: Și a fost numărat poporul: acolo nu se afla nici un om dintre locuitorii Iabeș-Galaadului.

„La vest de Iordan, în munții Galaad, se știe că a existat localitatea Iabeș-Ghilead (Galaad), de unde au fost luate fete pentru bărbații din tribul lui Veniamin, în legătură cu care celelalte triburi s-au jurat să nu le dea fete în căsătorie”⁶¹⁷. Locuitorii din *Iabeș* (= secetă) nu numai că n-au venit la adunarea Domnului din Mițpa, dar nu au participat nici la campania de pedepsire a Ghibeii, de vreme ce nu se aflau cu ceilalți Israeliti. Era nu doar o sfidare, dar și un

⁶¹⁴ AB, p. 93

⁶¹⁵ BBVA, p. 300

⁶¹⁶ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 14

⁶¹⁷ AB, p. 102

semn al indiferenței față de apartenența la Israel, atitudine primejdioasă, mai cu seamă în acea epocă, dizolvantă oricum.

10: Iar adunarea a trimis acolo douăsprezece mii de bărbați dintre cei mai puternici și le-a poruncit, zicând: „Duceți-vă și treceți-i prin ascuțișul săbiei pe toți locuitorii Iabeș-Galaadului.

11: Și așa veți face: Pe fiecare bărbat, ca și pe fiecare femeie care a cunoscut culcuș de bărbat, să-i dați pieirii; dar pe fecioare să le cruțați!” Iar ei au făcut așa.

12: Și printre locuitorii Iabeș-Galaadului au găsit patru sute de fete fecioare, care nu cunoscuseră culcuș de bărbat, și le-au adus în tabără la Șilo, în ținutul Canaan.

Poate uimi logica după care o primă cruzime e compensată printr-o a doua, dar e vorba de vremuri aspre și, în ambele cazuri, al Ghibei și al Iabeșului, de grave delictе religioase, cărora omul *tradițional*, ca să-l numim astfel, le acorda atenția cuvenită (micile devieri erau și în vechime tolerate, cum rezultă chiar și dintr-o lecturare atentă a Scripturii). Oricum, numărul fetelor din Iabeș era insuficient față de numărul supraviețuitorilor din Veniamin.

13: Atunci toată adunarea a trimis și le-a grăit fiilor lui Veniamin ce se aflau la stâncă Rimon și i-a chemat la pace.

14: Și-n vremea aceea s-au întors fiii lui Veniamin la fiii lui Israel; iar aceștia le-au dat de neveste pe fetele pe care le adunaseră vii din Iabeș-Galaad; iar acelora le-a plăcut aceasta.

15: Iar poporul s-a mulcomit asupra lui Veniamin, că făcuse Domnul o spărtură în semințiile lui Israel.

16: Și au zis bătrânii adunării: „Ce vom face oare ca să le dăm neveste celor ce au rămas, de vreme ce femeile din seminția lui Veniamin au fost nimicite?”

17: Și au zis: „O moștenire trebuie să fie pentru cei ce au rămas, ca să nu piară o seminție din Israel”;

18: căci noi nu vom putea să le dăm soții dintre fetele noastre, de vreme ce fiii lui Israel s-au jurat, zicând: „Blestemat să fie cel ce-i va da soție lui Veniamin!”

19: Și au zis: „Iată, acum e sărbătoarea anuală a Domnului, în Șilo, care se află la miazănoapte de Betel și la răsărit de drumul care duce de la Betel la Sichem și la miazăzi de Levona”.

20: Și le-au poruncit fiilor lui Veniamin, zicând: „Mergeți și ascundeți-vă în vii!;

21: și când veți vedea că fetele locuitorilor din Șilo ies dănțuind la joc, ieșiți din vii, și fiecare bărbat să-și ia femeie dintre fiicele din Șilo și să vă duceți în ținutul lui Veniamin.

22: Și va fi că atunci când părinții sau frații lor vor veni la noi să se plângă, noi le vom zice: „Iertați-i, de dragul nostru!; că nici noi nu i-am luat fiecărui bărbat o femeie ca pradă de război, nici voi nu le-ați dat atunci când v-au cerut; așa că și voi aveți o vină”.

23: Iar fiii lui Veniamin au făcut așa; și și-au luat femei, după numărul lor, dintre dănțuitoarele pe care le-au apucat. Și au plecat și s-au întors la moșia lor și au rezidit cetățile și au locuit în ele.

Din nou o stratagemă discutabilă, dar obișnuită în practicile vremii și, pe alocuri, cu reminiscențe până în ziua de astăzi. Scriptura, de altfel, nici nu consemnează vreo împotrivire la această răpire, ci doar sfatul preliminar care lua în calcul această eventualitate. „Sărbătoarea Domnului s-a schimbat în sărbătoare de nuntă. Fetele, smulse din brațele părinților, se părea că sunt predate chiar de părinți în mâinile bărbaților și socoteai că fiecare nu e luată, ci dată ca logodnică de la sânul mamei. Astfel, tribul Veniamin, aproape sfârâmat și nimic, în scurt timp a ajuns înfloritor, dând învățătură că este spre mare pierdere pentru cei fără frâu călcarea cinstei, fiindcă paguba adusă neprihanei se răzbună crunt”⁶¹⁸.

⁶¹⁸ Sf. Ambrozie al Milanului, *Scrisori*, VI, 17

„În fiecare an se celebra la Șilo un *hag* – o sărbătoare a Domnului pentru care se făcea pelerinaj din toate părțile. Tinere fete dansau hora și tot Israelul se veselea înaintea Cortului sfânt⁶¹⁹. Nu știm despre ce sărbătoare va fi fost vorba; Anania propune, cu rezerve, Sărbătoarea recoltei (sau a Corturilor), în luna Tișri, care ar corespunde, la noi, cu octombrie. „Răpirea fetelor din Selo este aici obiect de dezbatere juridică. Cazul este complicat: acuzatorii sunt tații și frații fetelor, apărătorii sunt bătrânii comunității, acuzații sunt beniamiții sau chiar bătrânii. Verdictul păstrează în textul grecesc concizia celui ebraic, deși cu diferențe în conținut. Textul Masoretic are: *Dacă părinții sau frații lor vin să ne ceară socoteală, le vom spune: Îndurați-vă de ei, căci nici unul dintre noi nu și-a luat femeie ca (pradă de) război. Nici voi nu puteați să le dați, altfel ați fi avut vină*⁶²⁰.

24: Și-n vremea aceea s-au dus de acolo fiii lui Israel, fiecare la seminția lui și la neamurile lui, fiecare la moștenirea lui.

Cuvinte prin care se arată încheierea sărbătorii Domnului din acel an.

25: În zilele acelea nu era rege în Israel; de aceea fiecare om făcea ceea ce i se părea în fața ochilor lui că e drept.

„Concluzie care pregătește epoca regilor lui Israel⁶²¹. Dar, înainte de a vorbi despre epoca monarhiei în Israel, vom mai zăbovi la perioada judecătorilor, în comentariul următor, acela la Cartea Rut.

---

⁶¹⁹ AB, p. 212

⁶²⁰ SEP 2, p. 221

⁶²¹ BBVA, p. 300

Comentarii la Cartea Rut

Introducere

Cartea Rut își are numele de la acela al eroinei principale. Biblia Hebraică o numește tot **Rut**⁶²², însă o așează între cele cinci *Hagiografe* (Cântarea Cântărilor, Rut, Plângeri, Ecclesiastul și Estera), în poziția a doua. Septuaginta numește cartea **Ruth**⁶²³ și o plasează după Judecători; același amplasament aflăm cărții și în Vulgata, sub denumirea de **Liber Ruth**.

Rut, eroina cărții, este o moabiteancă intrată legal într-o familie de evrei, fiind strămoașă a regelui David și, mai important pentru noi, introdusă astfel în arborele genealogic al Mântuitorului Iisus Hristos. Întreaga carte înfățișează, într-un chip discret, pronia divină care o călăuzește pe Rut spre a intra în rândul Israeliților, cu un scop ce deja l-am dezvăluit.

„De asemenea, cititorul biblic va fi surprins să constate că, spre deosebire de majoritatea cărților istorice și profetice ale Vechiului Testament, aici nu va găsi nici o urmă de viclenie, de nedreptate, de abuz, de asprime, îndârjire, încrâncenare, războaie, sânge, stârvuri și pustii. Toate – absolut toate – personajele cărții Rut au o cinste sufletească exemplară și, mai mult, o gingășie vecină cu sfințenia”⁶²⁴.

În Iudaism, de asemenea, Cartea Rut se bucură de prețuire; ea este citită integral în sinagogi de Șavuot (Cincizecime).

Inițial, Cartea Rut era cuprinsă în Cartea Judecătorilor, ca al treilea adaos istoric, fiind ulterior despărțită de aceea și tratată ca o scriere independentă. „Evenimentul, descris în carte, completează în mod fericit adaosurile din Cartea Judecătorilor. Pe când celelalte două adaosuri arată stăpânirea idolatriei într-un trib al lui Israel⁶²⁵ și profunda decădere a moravurilor⁶²⁶, aceasta din urmă (Cartea Rut - n. n.) arată că nici în acest timp de dezmăț moral n-au lipsit cazuri și persoane care au trăit o viață tihnită patriarhală, sub scutul Legii lui Moise”⁶²⁷.

„Cea mai însemnată chestiune care se pune în legătură cu această carte este scopul pe care l-a avut autorul cu scrierea sa. [...] Cea mai probabilă părere, cunoscându-se scopul Scripturii Vechiului Testament, de altfel singura îndreptățită, este aceea care susține că scopul acestei cărți este să arate genealogia lui David și, prin el, genealogia lui Hristos, scopul ultim al Vechiului Testament. Afară de aceasta, scopul cărții este să se arate că și păgânii vor fi părtași ai grației divine, dacă vor ajunge la cunoștința adevăratului Dumnezeu”⁶²⁸.

⁶²² רות

⁶²³ Ρουθ

⁶²⁴ *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania (în continuare, abreviat: BBVA), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române (în continuare, abreviat: EIB), București, 2001, p. 301

⁶²⁵ Dan.

⁶²⁶ În tribul Veniamin.

⁶²⁷ *Studiul Vechiului Testament*, pp. 175-176

⁶²⁸ *Studiul Vechiului Testament*, p. 177

Prin tradiție, autorul cărții ar fi profetul Samuel, timpul scrierii fiind acela al începutului lui David ca rege, după prima sa ungere și câtă vreme domnea încă Saul, subiect asupra căruia nu dorim să facem alte comentarii, pe care le-am socoti de prisos. Prin Rut, însă, e anticipată chemarea neamurilor la mântuire, fapt ce ne pare cu mult mai important.

Comentarii

CAPITOLUL 1 – Rut și Noemina în Moab.

1: Și a fost că-n zilele când cârmuiau judecătorii s-a făcut foamete în țară. Iar un om din Betleemul lui Iuda s-a dus să locuiască în câmpia Moabului, el și femeia lui și cei doi fii ai lor.

„E de observat arta naratorului de a-și pregăti cititorul printr-o introducere pe cât de succintă (de numai cinci versete) pe atât de cuprinzătoare (timp, loc, personaje, circumstanțe, acestea din urmă fiind două dezastre: o secetă și o moarte întreită)”⁶²⁹.

„Și a fost așa: atât cartea Rut, cât și Iisus Navi și Judecătorii încep cu sintagma **καὶ ἐγένετο**, și a fost, care poate indica o legătură cu cartea precedentă, dacă nu e vorba doar de un clișeu narativ”⁶³⁰. „În (vremea) cârmuirii judecătorilor: perioada Judecătorilor se întinde în mare între 1200 și 1030 î. Hr., data aproximativă a urcării lui Saul pe tron”⁶³¹. „A plecat să se strămute: strămutarea în teritorii străine, redată aici prin grecescul **παροικησαι**, e un eveniment frecvent în epoca Vechiului Testament (Facerea 12, 10; 26, 3; 47, 4), pricinuit de calamități, epidemii sau crize economice. Cei care se înstrăinau u se mai bucurau de statutul convenit în cadrul tribului din care proveneau și, în momentul întoarcerii, întâmpinau greutăți în reabilitarea socială”⁶³². „Betleemul lui Iuda: localitate la câțiva kilometri sud de Ierusalim, trebuie deosebit de localitatea cu același nume, aflată în teritoriul lui Zabulon”⁶³³. *S-a făcut foamete în țară*: „Rhabanus Maurus dă acestui verset o conotație simbolică, referindu-se la foamea spirituală, foamea de cuvântul lui Dumnezeu (*Quaestiones in Ruth*, 108)”⁶³⁴.

2: Numele bărbatului era Elimelec, numele femeii sale era Noemina, iar numele celor doi feciori ai lor erau Mahlon și Chilion. Aceștia erau Efrateni din Betleemul lui Iuda. Și au venit în câmpia Moabului și au rămas acolo.

„Numele personajelor implicate în istorisire au și o semnificație simbolică: Elimelec = *Dumnezeul meu e rege*; Noemina (sau Noemi) = *Dulceața mea*; Mahlon = *Moliciune*; Chilion = *Sleire*; Orfa = *Cea care întoarce spatele*; Rut = *Prietena*”⁶³⁵. Alte traduceri posibile pentru unele dintre aceste nume (ce-i drept, cu sensuri apropiate): *Noemi* (= plăcută), *Mahlon* (= bolnăvicios), *Chilion* (= lăncezire), *Orfa* (= ceafă; încăpățănare).

⁶²⁹ BBVA, p. 302

⁶³⁰ *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, (în continuare, abreviat: SEP 2), Colegiul Noua Europă, Polirom, Iași 2004, p. 233

⁶³¹ SEP 2, p. 233 - Cum am mai arătat, cronologiile propuse de diferiți autori diferă destul de mult între ele, o apropiere constatând abia o dată cu începerea domniei lui David.

⁶³² SEP 2, p. 233

⁶³³ SEP 2, p. 233

⁶³⁴ SEP 2, p. 233

⁶³⁵ BBVA, p. 302

„Rhabanus interpretează alegoric onomastica și componența acestei familii, văzând în (Elimelec) simbolul Decalogului, în (Noemina), pe cel al sinagogii, iar în cei doi fii, simbolul celor două funcții: regală și sacerdotală. Plecând de la sensul onomasticii ebraice pe care o traduce și o interpretează alegoric, Rhabanus vede în (Mahlon) (*fereastră, început, principiu*) tipul profeților care au anticipat întruparea lui Mesia, iar în (Chilion) (*împlinire, săvârșire*) pe cel al apostolilor care au adus lumii păgâne lumina credinței în Hristos⁶³⁶.

3: Dar Elimelec, bărbatul Noeminei, a murit, iar ea a rămas cu cei doi fii ai săi.

4: Aceștia și-au luat femei moabitence; pe una o chema Orfa, iar numele celeilalte era Rut. Și au locuit acolo vreo zece ani.

„Numele proprii sunt în legătură cu unele dorințe ale mamei, ca *Naomi* (= plăcuta mea; grațioasa mea), sau cu nume de animale, pentru ca pruncului să i se imprime calitățile acestora: *Rahela* (= mieluşeaua), *Şual* (= vulpe), *Caleb* (= câine), sau în legătură cu numele divin: *Ioab* (= Dumnezeu este tatăl), *Elimelekh* (= Dumnezeu este rege), *Iehochanan* (= Dumnezeu miluiește). Numele teofore mai vechi purtau și termenul general semit de *stăpân* sau *Dumnezeu* – *Baaliada* (= mâna lui Dumnezeu), *Işbaal* (= omul lui Dumnezeu). Întrucât Baal era un zeu canaanean, atunci numele respective sunt transformate, în cazul de față în Eliada și Işboșet. Alte nume au înțeles profetic: *Avraam* (= tatăl mulțimii), *Iosua* (= Dumnezeu mântuiește), *David* (= cel iubit) etc., sau, în timpul romanilor, li se adăuga și numele tatălui, devenind compuse: *Bartolomeu* (= fiul lui Tolomeu), *Bartimeu* (= fiul lui Timeu), ori supranume ca Simon Petru, Simon Zelotul. De asemenea, se dau nume sugerând originea: Simon Canaanitul, Iuda Iscarioteanul, sau fiind în relație cu evenimente importante din viață – Ghedeon devine Ierubaal (Judecători 6, 32) – sau de origine aramaică – Marta⁶³⁷.

Un alt aspect: deși legea prevede că *amonit și moabit nu va intra în adunarea Domnului, chiar după al zecelea neam și până-n veci* (Deuteronom 23, 3), se trece cu seninătate peste aceasta, dovadă că citatul a căpătat dintru început un sens duhovnicesc (chiar dacă, în unele perioade, va fi luat în sens cât se poate de literal). De altfel, și Cartea Rut a fost primită fără rezerve în canonul iudaic, după cum nici urmașii moabitencei nu s-au dezis de strămoașa lor.

„Rhabanus vede simbolic în numele celor două femei, pe de o parte necredința iudeilor – ebr. (Orfa), *cea care și-a întors grumazul* -, iar pe de alta supunerea și credința neamurilor păgâne: ebr. Rut, *cea care este prietenă*”⁶³⁸.

5: Mahlon și Chilion au murit amândoi, așa că femeia a rămas și fără bărbatul ei, și fără cei doi fii.

6: Iar ea s-a ridicat împreună cu amândouă nurorile ei și s-au întors din câmpia Moabului; aceasta, deoarece în câmpia Moabului s-a auzit că Domnul și-a cercetat poporul, dându-i pâine.

7: A ieșit ea din locul unde se afla; și, împreună cu ea, amândouă nurorile ei; și mergeau pe cale, să se întoarcă în țara lui Iuda.

Din formulare, pare că toate trei femeile doreau, la un moment dat cel puțin, să vină în Iuda.

8: Și a zis Noemina către amândouă nurorile ei: „Duceți-vă și vă întoarceți fiecare la casa ei părintească, și să facă Domnul milă cu voi, așa cum și voi ați făcut cu cei morți și cu mine;

9: să vă dea Domnul să aveți odihnă, fiecare în casa bărbatului ei!”. Și le-a sărutat. Iar ele, înălțându-și glasul, au plâns.

⁶³⁶ SEP 2, p. 233. Traduceri cu totul diferite decât mai sus. Întreaga interpretare de aici ne pare forțată, dar folositoare în fixarea unor realități religioase.

⁶³⁷ Dumitru Abrudan și Emilian Cornișescu, *Arheologie biblică* (în continuare, abreviat: AB), p. 129

⁶³⁸ SEP 2, p. 233

„Noemina consideră că cele două nurori au petrecut-o îndeajuns. Odată cu sărutarea de rămas-bun, ea le dă și dezlegare de a se recăsători”⁶³⁹. SEP 2 are *tihnă* în loc de *odihnă*: „*Tihnă*: gr. *ανάπαυσις* traduce termenul ebraic **menunah**, care are aici înțelesul unei situații sigure și prospere, rezultate în urma căsătoriei. Același termen poate avea în Vechiul Testament chiar semnificația unei stări de mulțumire, de confort sufletec (Psalmi 116, 7). Termenul va fi reluat în cap. 3, 1”⁶⁴⁰.

10: **Și i-au zis: „Nu! Cu tine ne vom întoarce la poporul tău!”**

11: **Dar Noemina le-a zis: „Întoarceți-vă, fiicele mele!; de ce să mergeți cu mine? Oare-n pântecele meu mai sunt încă fii care să vă fie bărbați?”**

12: **Așadar, întoarceți-vă, fiicele mele, căci eu am îmbătrânit și nu mai pot avea bărbat. Chiar însă dacă v-aș spune că încă sunt la vârsta măritişului și că aş naște fii,**

13: **veți aștepta voi oare până ce ei vor crește mari? Vă veți păstra oare pentru ei, ca să nu vă măritați după alt bărbat?... Nu, fiicele mele, că tare m-am amărât eu de grija voastră; că Domnul S-a îndepărtat de mine”.**

„Noemina se referă la căsătoria de levirat, legiferată de Moise (Deuteronom 25, 5-10), dar practică de Evrei cu mult înainte (Facerea 38, 7-30), o lege în virtutea căreia fratele soțului mort avea obligația de a se însura cu văduva acestuia; primul lor fiu purta numele celui mort și-l moștenește. Acesta, în fapt, este firul roșu al istorisirii de față”⁶⁴¹. Noemi se referă la căsătoria de levirat, însă, cum vom vedea, în Cartea Rut va fi vorba despre ceva diferit. În textul ebraic, Noemi folosește aici cuvântul **aguna**, „termen din legea evreiască desemnând o femeie care rămâne legată de bărbatul ei pe viață și care nu se poate recăsători, fie pentru că soțul refuză să-i acorde actul de divorț (**ghet**) sau nu este în măsură s-o facă din cauza unei boli mintale, fie pentru că soțul a dispărut și moartea lui nu poate fi probată”⁶⁴².

„Rhabanus interpretează simbolic aceste versete ca fiind îndemnul sinagogii către neamurile păgâne de a primi Noul Legământ, credința creștină. El înțelege prin sterilitatea Noeminei imposibilitatea Legii vechi de a mai naște fii care să-I slujească lui Dumnezeu în adevăr”⁶⁴³.

14: **Iar ele, înălțându-și glasul, iarăși au plâns. Apoi Orfa și-a sărutat soacra și s-a întors la poporul ei, iar Rut a mers cu aceasta.**

Chiar dacă numele Orfa ar însemna, în primul rând, *încăpățânare*, aceasta dispăre din istorisire lăsând o amintire luminoasă, după cum s-a și arătat, în Introducere, referitor la toate personajele ce apar în Cartea Rut.

15: **Și a Zis Noemina către Rut: „Iată, cumnata ta s-a întors la poporul ei și la dumnezeii săi; întoarce-te dar și tu după cumnata ta!”**

16: **Dar Rut i-a zis: „Departă de mine gândul de a te părăsi sau de a mă întoarce de lângă tine;**

unde vei merge tu, voi merge și eu;

unde te vei așeza tu, mă voi așeza și eu;

poporul tău va fi poporul meu,

iar Dumnezeuul tău va fi Dumnezeuul meu;

17: **și unde vei muri tu, voi muri și eu,**

și acolo mă voi îngropa.

Așa să-mi facă mie Domnul,

și chiar mai mult;

că numai moartea

mă va despărți de tine”.

⁶³⁹ BBVA, p. 302

⁶⁴⁰ SEP 2, p. 234

⁶⁴¹ BBVA, p. 302

⁶⁴² *Dicționar enciclopedic de Iudaism* (în continuare, abreviat: DEI), p. 30

⁶⁴³ SEP 2, p. 234

„Rut se predă cu totul destinului pe care și l-a ales, în ciuda faptului că Moise interzisese acceptarea unui moabit în adunarea Domnului (Deuteronom 23, 3)”⁶⁴⁴. E de presupus că, din discuțiile anterioare purtate cu Noemi, Rut va fi cunoscut riscurile de a fi respinsă de către Iudei.

18: Văzând atunci Noemina că ea stăruie să-i meargă alături, a încetat s-o mai îndemne.

19: Și au mers amândouă până ce au sosit în Betleem. Și a fost că după ce au venit în Betleem s-a auzit de ele în toată cetatea; și ziceau: „Oare aceasta este Noemina?”.

„După zece ani de absență și suferință, Noemina părea de nerecunoscut”⁶⁴⁵.

20: Dar ea le-a zis: „Nu mă chemați Noemina, ci chemați-mă Amărâta, că mult m-a amărât pe mine Atotputernicul.

„Amărâta, în contrast cu numele ei adevărat, *Dulceață*; în ebraică, *Mara*”⁶⁴⁶. Noemi își continuă cuvântul:

21: Îndestulată m-am dus, dar cu mâinile goale m-a întors Domnul. De ce mă chemați Noemina? Căci Domnul m-a umilit și Cel-Atotputernic mi-a făcut necazuri”.

Tonul Noeminei se apropie oarecum de acela al lui Iov. Fără a blasfemia, ar dori să cunoască pricina încercărilor ce au lovit-o. Nu merge însă până acolo încât să ceară socoteală lui Dumnezeu. „Rhabanus vede în aceste versete (20-21) imaginea Bisericii care, frământată de persecuții, nu se bucură de plăcerile lumii de acum, ci caută slava pe care o va avea în ceruri”⁶⁴⁷.

22: Așa s-au întors Noemina și Rut Moabiteanca, nora ei, din câmpia Moabului. Și au sosit la Betleem când se începea seceratul orzului.

Amănunt care plasează acest moment al istoriei în prima jumătate a lunii mai. „Rhabanus vede în această întoarcere simbolul întoarcerii neamurilor la unitatea Bisericii”⁶⁴⁸.

Un rezumat al acestui prim capitol, aducând și elemente noi: „După moartea lui Samson, israeliții au fost cârmuiți de Marele Preot Eli. În vremea aceea, ca urmare a foametei care bântuia ținutul, Elimelec din Betleem (orașul aparține seminției lui Iuda) n-a mai putut să rabde această năpastă și s-a strămutat în țara moabiților împreună cu soția lui, Naamis⁶⁴⁹, și cu fiii săi, Chellion⁶⁵⁰ și Mallon⁶⁵¹. Întrucât acolo lucrurile i-au mers așa cum și-a dorit, el și-a însurat feciorii cu femeile moabite: Chellion cu Orpha⁶⁵² și Mallon cu Rut. Când s-au împlinit zece ani, Elimelec și fiii săi au murit la scurtă vreme unul după celălalt, iar Naamis, îndurând cu greu ceea ce i se întâmplase, nu s-a mai împăcat cu însingurarea și pierderea făpturilor celor mai scumpe, de dragul cărora își părăsise țara, întorcându-se în patria ei. Auzise că acolo toate se îndreptaseră și domnea prosperitatea. Nurorile n-au vrut să se despartă de ea și, oricât le-a rugat să nu pornească la drum împreună, ele nu și-au schimbat hotărârea. Atunci Naamis a insistat și le-a urat o căsnicie mai fericită decât cea pe care o avuseseră împreună cu fiii ei, precum și însușirea celorlalte bunuri și, pentru ca să aibă parte de toate acestea, le-a implorat să rămână acasă și să nu-și părăsească patria, avântându-se împreună spre un viitor nesigur. Orpha, care s-a lăsat convinsă, a rămas. Dar pe Rut n-a înduplecat-o în nici un chip și a mers cu ea, urmând să împartă aceeași soartă”⁶⁵³.

⁶⁴⁴ BBVA, p. 302

⁶⁴⁵ BBVA, p. 303

⁶⁴⁶ BBVA, p. 303

⁶⁴⁷ SEP 2, p. 235

⁶⁴⁸ SEP 2, p. 235

⁶⁴⁹ Noemina sau Noemi.

⁶⁵⁰ Chilion.

⁶⁵¹ Mahlon.

⁶⁵² Orfa.

⁶⁵³ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 1

CAPITOLUL 2 – Rut adună spice în holda lui Booz.

1: **Noemina cunoștea un om care fusese un apropiat al soțului ei. Omul acela era foarte cuprins, din neamul lui Elimelec, iar numele său era Booz.**

„Arta naratorului se vedește și aici, și în cele ce urmează: relația Booz - Noemina e prezentată progresiv: cunoștință de-aproape (**gnorimos**) (2, 1), rudă apropiată (**anhistevs**) (2, 20) și – **deus ex machina!** – rudă foarte apropiată (**anhistevs enghion**) (3, 12)”⁶⁵⁴. „Booz e un nume a cărui etimologie sau semnificație n-a putut fi stabilită. Oricum, Booz va fi numele stâlpului din stânga al templului din Ierusalim (III Regi 7, 21)”⁶⁵⁵. O propunere pentru *Booz* ar fi aceea de *curaj*.

SEP 2 începe versetul cu: *Noemin (avea) o cunoștință*: „o cunoștință: termenul ebraic **modha**, tradus prin gr. **γνώριμος**, e în general folosit pentru a defini atât relația de prietenie (II Regi 10, 11; Psalmi 31, 11; Proverbe 7, 4), cât și de rudenie.. Următorii doi termeni prin care va fi prezentat statutul social al lui Booz sunt rezultatul unei gradații lexicale (Rut 2, 1.20), culminând cu calitatea de răscumpărător (2, 20)”⁶⁵⁶. Pentru *foarte cuprins*, SEP 2 are *om puternic*: „Gr. **δυνατός ισχύι**, *litt. puternic în tărie*, traduce o combinație de doi termeni ebraici **gibbor** și **hayil** care sunt asociați cu bunăstarea și forța, vitejia războinicului (cf. Judecători 6, 12; 11, 1). Aceeași combinație de termeni va fi folosită în caracterizarea lui Rut (3, 11)”⁶⁵⁷. Pentru *neamul lui Elimelec* SEP 2 are *rudeniile*: „cel de-al doilea termen prin care, în mod gradat, ni se prezintă statutul lui Booz este redat în Septuaginta prin gr. **singhenia**, *rudenie*. Termenul reprezintă un segment social mai extins decât familia, care s-ar identifica cu noțiunea de *clan*, intermediar între familie și trib. Își revendicau un strămoș comun, locuiau în același loc și se întâlneau pentru sărbătorile religioase”⁶⁵⁸.

2: **Iar Rut, Moabiteanca, a zis către Noemina: „Mă duc în holdă să adun spicele care rămân în urma aceluia la care voi avea trecere”. Iar ea i-a zis: „Du-te, fiica mea!”**

„Legea lui Moise le permitea săracilor să adune spicele rămase în urma secerătorilor (Levitic 19, 9; 23, 22; Deuteronom 24, 19). Mai mult, proprietarii erau obligați să le ofere sărmanilor această posibilitate. Practic, însă, ea rămânea un act de bunăvoință”⁶⁵⁹.

„Rhabanus face o analogie între câmpul văzut și cel simbolic, spiritual, unde spicele sunt sfinții aleși de Dumnezeu, secerătorii sunt îngerii buni, iar spicele rămase, oamenii dreți pe care îngerii îi lasă încă să viețuiască pe pământ spre pildă credincioșilor”⁶⁶⁰.

3: **Și s-a dus. Și, mergând, aduna în holdă pe urma secerătorilor. Și s-a întâmplat să nimorească în holda lui Booz, cel din neamul lui Elimelec.**

„Spice a cules ea din dragoste pentru Tine. Paie a strâns pentru Tine. Și i-ai dat degrabă răsplata smereniei sale: pentru spice a răsărit din ea Tulpina Împăraților, iar pentru paie Snopul Vieții”⁶⁶¹.

4: **Și, iată, Booz a venit din Betleem și le-a zis secerătorilor: „Domnul să fie cu voi!” Iar ei i-au răspuns: „Domnul să te binecuvinteze!”**

5: **Și a zis Booz către servul său, care era vătaf peste secerători: „Cine este tânăra aceasta?”**

⁶⁵⁴ BBVA, p. 303

⁶⁵⁵ BBVA, p. 303

⁶⁵⁶ SEP 2, p. 235

⁶⁵⁷ SEP 2, p. 235

⁶⁵⁸ SEP 2, p. 235

⁶⁵⁹ BBVA, p. 303

⁶⁶⁰ SEP 2, p. 236

⁶⁶¹ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Nașterii*, IX, 6

6: Iar servul, care era vătaf peste secerători, i-a răspuns: „Tânăra este moabiteanca aceea care s-a întors cu Noemina din câmpia Moabului.

7: Ea a zis: Lasă-mă să adun și să culeg de printre snopi în urma secerătorilor!... Și, de când a venit, de azi-dimineață și până acum, nu s-a odihnit nici măcar atât în holdă”.

8: Atunci Booz a zis către Rut: „N-ai auzit, fiica mea?: Să nu mergi să culegi în altă holdă, ci rămâi la un loc cu tinerele mele.

„Aceste tinere erau, de fapt, slujnicele (cu simbrerie sau fără) ale lui Booz; el însă le numește astfel din delicatețe față de Rut, ca nu cumva aceasta să se simtă umilită”⁶⁶². Continuă cuvântul lui Booz:

9: Și ia aminte la holda în care seceră ei, și mergi pe urma lor; că, iată, eu le-am poruncit băiețandrilor să nu se atingă de tine; iar când îți va fi sete, mergi la vase și bea de unde ei, băiețandrii, vor scoate apă”.

„Un pas înainte spre sentimentul că Rut trebuie să se considere printre casnicii lui Booz”⁶⁶³.

„Rhabanus înțelege simbolic prin aceste versete (8-9) îndemnul lui Hristos adresat celor credincioși de a nu se abate de la adevăr și de a nu cădea în ceata ereticilor”⁶⁶⁴.

10: Iar ea, căzând înaintea lui cu fața la pământ, i-a zis: „Cum se face oare că am aflat atâta trecere în ochii tăi, încât să mă iei în seamă, de vreme ce eu sunt o străină?”

11: Și răspunzând Booz, i-a zis: „Mi s-au spus multe și de toate despre cum te-ai purtat tu cu soacra ta după ce ți-a murit bărbatul, despre cum i-ai lăsat tu pe tatăl tău și pe mama ta și țara-n care te-ai născut și ai venit la un popor pe care înainte nu l-ai știut.

12: Domnul să-ți răsplătească lucrarea!; multă să-ți fie răsplata de la Domnul, Dumnezeul lui Israel, la Care ai venit să-ți pui încrederea sub aripile Lui!”

13: Iar ea a zis: „Aflat-am trecere în ochii tăi, doamne, că m-ai alinat și ai grăit pe inima slujnicei tale!; și, iată, eu voi fi ca una din slujnicele tale”.

Sub aripile Lui: „superbă metaforă pentru ocrotirea oferită omului de către Dumnezeu; vezi și Psalmi 16, 8; 35, 7; 56, 1; 60, 4; 62, 7; 90, 4. Expresia pregătește însă, aici, o conotație aparte”⁶⁶⁵. „Rhabanus înțelege prin aripi simbolul celor două Testamente”⁶⁶⁶.

Închinarea lui Rut: „Rhabanus interpretează simbolic gestul lui Rut ca mulțumirea adusă de Biserica Mântuitorului Hristos pentru izbăvirea de rătăcirea idolatră”⁶⁶⁷.

Binecuvântarea lui Booz: „Theodoret (al Cirului) întrevade în binecuvântarea pe care Booz o dă lui Rut prefigurarea binecuvântării universale aduse de Întruparea lui Hristos: *Și s-a împlinit binecuvântarea. Căci a luat plată deplină de la Domnul, făcându-se strămoașă a binecuvântării neamurilor*”⁶⁶⁸.

Slujnicei tale: SEP 2 are *roabei tale:* „*roaba:* gr. *δοῦλη* redă ebr. *šiphēhah*. Se face o distincție față de *παῖδίσκον* în eventualitatea în care autorul, potrivit uzanței semantice a epocii, păstrează pe *doli* doar pentru a marca asumarea de bună voie de către Rut a supunerii față de Booz și totodată reabilitarea ei socială”⁶⁶⁹. De altfel, această accepție a termenului se păstrează până în perioada neotestamentară (Luca 1, 38), fapt care a permis exegezei patristice să întrevadă în răspunsul dat de Rut o prefigurarea a răspunsului prin care Fecioara Maria primește

⁶⁶² BBVA, p. 303

⁶⁶³ BBVA, p. 303

⁶⁶⁴ SEP 2, p. 236

⁶⁶⁵ BBVA, p. 303

⁶⁶⁶ SEP 2, p. 237

⁶⁶⁷ SEP 2, p. 236

⁶⁶⁸ SEP 2, pp. 236-237

⁶⁶⁹ Sau, mai exact, a Noeminei, prin Rut, aceasta de a doua fiind o străină ce abia acum se integrează în Israel.

bunavestire de la Arhanghel⁶⁷⁰. „Rhabanus face referire aici la credința femeii canaaneene și a sutașului, subliniind devotamentul neamurilor în comparație cu necredința poporului ales⁶⁷¹.”

14: **Și i-a zis Booz: „Acum e vremea mesei; apropie-te aici și mănâncă pâine și înmoaie-ți bucătura în oțet”. Rut a șezut de-o parte de secerători, Booz i-a dat pâine, iar ea a mâncat și s-a săturat, iar ce-a rămas a pus de-o parte.**

„Ceea ce se numește aici, generic, *oțet* era apă în care se punea puțin oțet de vin, obținându-se astfel o gustoasă băutură răcoritoare⁶⁷².”

15: **Și s-a ridicat să culeagă. Iar Booz le-a poruncit băiețandrilor: „Lăsați-o să adune și de printre snopi, și să n-o umiliți.**

16: **Mai mult, dați-i o mână de ajutor și lăsați-i într-adins din ce s-a secerat; lăsați-o să mănânce și să culeagă și să n-o țineți de rău!”**

17: **Așa că ea a adunat în holdă până seara. Și a îmblătit ceea ce adunase și a fost ca la o eță de orz.**

Booz depășește deja cu mult prevederile legii mozaice, prin bunăvoința sa.

18: **Și, luându-l, a intrat în cetate, iar soacra ei a văzut ce adunase. Iar Rut a adus și i-a dat ceea ce a rămas după ce ea se săturase.**

Cu ce strânsese Rut, datorită și poruncilor lui Booz, s-au săturat două persoane.

19: **Și a întrebat-o soacra: „Unde ai adunat astăzi? și unde ai lucrat? Binecuvântat să fie cel ce te-a luat în seamă!” Iar Rut i-a spus soacrei sale unde a lucrat și a zis: „Numele omului la care am lucrat astăzi este Booz”.**

20: **Și a zis Noemina către nora ei: „Binecuvântat este prin el Domnul, că el n-a încetat să facă milă cu cei vii și cu cei morți!” Și i-a zis Noemina: „Apropie-se omul de noi!; e una din rudele noastre de-aproape...”.**

Milă cu cei vii și cu cei morți: „Căsătoria de levirat era menită să-l împace și pe cel mort, asigurându-i o succesiune (spre a nu i se stinge numele și neamul)⁶⁷³. Dar, încă o dată precizăm, căsătoria ce se anticipează aici nu va fi una de levirat. Devine evident, însă, că Noemi s-a gândit dintru început că s-ar putea ajunge aici.

21: **Iar Rut a zis către soacra sa: „Da, și mi-a mai zis: Ține-te aproape de tinerele mele până ce oamenii îmi vor termina tot secerișul!”**

22: **Și a zis Noemina către Rut, nora sa: „E bine, fiica mea, e bine că ai mers cu tinerele lui; așa că nimeni n-o să se împiedice de tine într-o altă holdă”.**

23: **Și Rut s-a prins cu tinerele lui Booz să adune până se va termina secerișul orzului și al grâului.**

E de subliniat, în toate acestea, și delicatetea personajelor nenumite (oamenii lui Booz, tinerele, locuitorii Betleemului). Este, într-adevăr, reconfortant, mai cu seamă după cartea premergătoare.

„Când Rut și soacra ei au ajuns la Betleem, ele au fost primite în gazdă de Boaz⁶⁷⁴, ruda lui Elimelec. Privitor la numele pe care îl purta, Naamis a adresat alor săi cuvintele: mai drept ar fi să-mi ziceți Mara!, fiindcă în limba ebraică Naamis înseamnă *noroc*, iar Mara, *amărăciune*. De îndată ce a sosit vremea recoltei, Rut s-a dus la soacra ei și i-a cerut voie să culeagă spicele din lanuri, ca să aibă cu ce să se hrănească, tocmai când Boaz se îndrepta întâmplător către țarina lui. De îndată ce a ajuns-o din urmă și a dat cu ochii de ea, și-a întrebat între patru ochi vechilul a cui era tânăra. Acela i-a spus stăpânului său tot ce aflase mai înainte despre dânsa. Din simpatie față de soacra ei și în amintirea fiului acesteia, care fusese soțul lui Rut, Boaz a îmbrățișat-o călduros pe tânăra femeie, cu multe urări de bine. Nu numai că i-a îngăduit să culeagă spice de pe urma secerătorilor, ci i-a dat voie să recolteze atâta cât era în stare să

⁶⁷⁰ SEP 2, p. 237

⁶⁷¹ SEP 2, p. 237

⁶⁷² BBVA, p. 303

⁶⁷³ BBVA, p. 304

⁶⁷⁴ Booz.

strângă și să ducă acasă; a poruncit vechilului ca nu numai să n-o stânjenească pe Rut, ci să și împartă cu ea mâncarea și băutura oferită secerătorilor. Rut și-a păstrat turta de orz primită la prânz și a dus-o soacrei sale, împreună cu spicele adunate (dar și Naamis i-a pus la îndemână o parte din mâncarea pe care vecinii ei, plini de bunăvoință, i-o aduseseră). Rut a redat întocmai soacrei sale vorbele pe care i le-a spus Boaz. Când Naamis i-a zis că el era ruda lor și că din cucernicie îi va purta de grijă, Rut s-a dus și în ziua următoare, împreună cu slujnicele lui Boaz, la culesul spicelor din lanuri⁶⁷⁵.

CAPITOLUL 3 – Făgăduință pentru căsătorie.

1: Și locuia împreună cu soacra ei. Iar Noemina, soacra ei, i-a zis: „Fiica mea, oare nu-ți voi căuta eu un loc de tihnă, ca să-ți fie bine?”

2: Acum, Booz, cu ale cărui tinere ai fost, nu ne este oare apropiat? Iată, în noaptea aceasta el are să vânture orzul pe arie.

„Vânturatul se făcea mai ales noaptea, când bătea vântul⁶⁷⁶. „Rhabanus întrevede aici aria mistică pe care Se jertfește Mielul lui Dumnezeu. În literatura patristică, și cu precădere liturgică, apare frecvent imaginea lui Hristos ca *spicul care a adus mântuirea*⁶⁷⁷.

3: Dar tu spală-te, unge-te, pune-ți straiile pe tine și du-te pe arie; dar să nu i te descoperi omului până ce el va fi sfârșit de mâncat și de băut.

„Ritualul cu care o mireasă se pregătea să-și întâmpine mirele⁶⁷⁸. „Rhabanus vede în acest ritual prefigurarea Botezului. Ungerea semnifică podoaba tuturor virtuților⁶⁷⁹.

În pregătirea acestei căsătorii e poate și o presimțire a celor ce vor urma peste generații: „Rut s-a așezat lângă bărbatul ei pe arie din pricina Ta. Iubirea ei a fost îndrăzneță din pricina Ta, care înveți îndrăzneala pe toți cei ce se pocăiesc. Urechile ei au disprețuit toate glasurile din pricina glasului Tău⁶⁸⁰.

4: Și va fi că atunci când el se va culca, tu vei afla locul unde doarme; mergi acolo, dezvelește-i picioarele, iar el îți va spune ce să faci”.

„Scena pare frivolă doar pentru nefericita mentalitate modernă; în mentalitatea arhaică ea avea o dimensiune sacrală⁶⁸¹.

5: Iar Rut i-a zis: „Voi face tot ce mi-ai spus”.

Glasul ucenicului care se supune, spre propriul folosul, bătrânului ce-l sfătuiește (luând sfatul drept poruncă).

6: Și s-a coborât la arie și a făcut tot ceea ce îi poruncise soacra ei.

7: Iar Booz a mâncat și a băut și inima i s-a veselit; și s-a dus de s-a culcat lângă un stog. Iar Rut s-a furișat până la el și i-a ridicat poala așternutului de pe picioare.

Inima i s-a veselit. „în sensul că se simțea bine, și nimic mai mult⁶⁸². *Poala așternutului de pe picioare:* adică poala mantiei cu care el se învelise; evreii purtau așa numitul *veșmânt de deasupra*, de formă dreptunghiulară, ce folosea și drept acoperământ pentru noapte.

Din nou, anticiparea celor ce se vor împlini peste veacuri: „Astăzi s-a culcat Rut cu Booz, fiindcă a văzut ascuns întru el leacul vieții; astăzi s-a împlinit dorirea ei, căci din sămânța

⁶⁷⁵ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 2

⁶⁷⁶ BBVA, p. 304

⁶⁷⁷ SEP 2, p. 238

⁶⁷⁸ BBVA, p. 304

⁶⁷⁹ SEP 2, p. 238

⁶⁸⁰ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Nașterii*, IX, 4

⁶⁸¹ BBVA, p. 304

⁶⁸² BBVA, p. 304

ei a răsărit Cel ce dă viață tuturor”⁶⁸³. Vom vedea mai jos că e discutabil dacă Iisus *a răsărit* din sămânța lui Rut.

8: Și a fost că la miezul nopții s-a speriat omul și s-a tulburat: Iată, o femeie ședeă culcată la picioarele lui!

9: Și i-a zis: „Cine ești?” Ea a zis: „Eu sunt Rut, slujnica ta; întinde-ți aripa peste slujnica ta, că-mi ești rudă”.

Întinde-ți aripa peste slujnica ta: „invocație rituală prin care Rut îi cerea lui Booz s-o ia de soție în virtutea legii leviratului. Ritualul consta în aceea că bărbatul își întindea poala mantiei asupra femeii. Aici însă e folosit cuvântul *aripă* spre a-l lega de 2, 12: Bărbatul devine ocrotitorul femeii sale așa cum Dumnezeu este, în general, ocrotitorul omului; căsnicia capătă astfel o conotație divină”⁶⁸⁴. „Rhabanus face referire aici la o Rut spirituală care doarme la picioarele lui Hristos, în așteptarea Învierii Lui din morți. Aluzie la figura Mariei Magdalena. Ca și Rahab (din Iosua), ca și soția lui Osea, ca și Maria Magdalena din Evangheliile, Rut este asimilată de Părinți cu o *casta meretrix, desfrânata castă*, prefigurând Biserica provenită dintre păgâni”⁶⁸⁵.

10: Iar Booz a zis : „Binecuvântata Domnului Dumnezeu să fii tu, fiica mea, de vreme ce fapta bună de pe urmă ți-ai făcut-o mai bună decât cea dintâi; că nu te-ai dus după om tânăr, fie el sărac sau bogat.

11: Și acum, fiica mea, nu-ți fie teamă; orice-mi vei spune tu, aceea voi face; fiindcă tot neamul poporului meu știe că ești femeie vrednică.

12: Și acum, eu îți sunt, într-adevăr, rudenie: cu toate acestea, este o rudă mai aproape decât mine”.

„Noutatea intervine brusc, ca și cum ar vrea să provoace o răsturnare de situație. Ea este însă, cum se va vedea, mai mult decât un procedeu literar”⁶⁸⁶. „Theodoret (al Cirului) subliniază intenția autorului de a focaliza acțiunea asupra evenimentului principal al restabilirii familiei Noeminei, eveniment pe care Rut și-l asumă cu deplină conștiință și înțelepciune: *Căci de te-ai fi dus după cei tineri ca vârstă, nu te-ai fi dus socotind bogăția sau sărăcia, ci numai desfătarea plăcerilor. Dar ai venit către un bărbat care îndeplinește rolul de tată. Căci aceasta înseamnă faptul că a numit-o fiică. Și a numit-o așa de două ori*”⁶⁸⁷. Iar „Rhabanus vede aici înțelepciunea neamurilor odinioară păgâne, care au părăsit erorile iddatre”⁶⁸⁸.

Cuvântul lui Booz continuă:

13: Rămâi aici peste noapte ; iar mâine fi-va că dacă el, fiind rudă mai apropiată, va vrea să te ia, bine! Dar dacă nu, o fac eu – viu e Domnul!; acum, dormi până dimineață!”

14: Iar ea a dormit la picioarele lui până dimineața. Și s-a sculat devreme, la îngânatul zorilor, când încă nu se cunoaște om cu om. Iar Booz i-a zis: „Să nu se știe că o femeie a venit pe arie”.

Când încă nu se cunoaște om cu om: „Textul Masoretic: *...înainte de a se fi putut ei cunoaște unul pe altul*. Textul însă se referă la momentul plecării lui Rut; deși întâlnirea lor fusese castă, ea nu trebuia să dea naștere la bănuiele (mai ales pentru ceea ce avea să se întâmple în ziua aceea)”⁶⁸⁹.

„Theodoret (al Cirului) subliniază, de asemenea, virtutea lui Booz și corectitudinea cu care își asumă această situație: *Atât de mare a fost virtutea acestui bărbat încât, venind la el noaptea o fată tânără și cuviincioasă, a păzit înfrânarea în această întâmplare potrivit Legii; și*

⁶⁸³ Sf. Efreim Sirul, *Imnele Nașterii*, I, 13

⁶⁸⁴ BBVA, p. 304

⁶⁸⁵ SEP 2, p. 238

⁶⁸⁶ BBVA, p. 304

⁶⁸⁷ SEP 2, pp. 238-239

⁶⁸⁸ SEP 2, p. 239

⁶⁸⁹ BBVA, p. 304

nici nu s-a zorit spre o nuntă fără de lege, ci a vorbit despre căsătorie cu ruda ei cea mai apropiată⁶⁹⁰. Ca, refuzând această rudă căsătoria, să se poată uni cu (acea) femeie demnă de laudă⁶⁹¹.

15: **Și i-a zis: „Adu încoace șorțul pe care-l porți!” Ea l-a ținut, iar el i-a măsurat șase măsurii de orz; și i l-a pus pe grumaz, iar ea a venit apoi în cetate.**

Gestul lui Booz depășește generozitatea obișnuită.

16: **Și a intrat Rut la soacra ei, iar aceasta i-a zis: „Cum e, fiica mea?” Iar ea i-a spus tot ceea ce omul făcuse pentru ea.**

17: **Și i-a zis: „El mi-a dat aceste măsurii de orz; că mi-a zis: Să nu te duci la soacra ta cu mâna goală”.**

18: **Iar ea i-a zis: „Mai șezi, fiica mea, până când vei ști cum se va sfârși treaba; că omul nu va avea odihnă până ce treaba nu se va sfârși astăzi”.**

Încurajată la vederea măsurilor de orz, Noemi intuiește că dorința ei se va împlini.

„După câteva zile, când orzul fusese treierat, Boaz a venit din nou și s-a culcat pe arie. Prinzând de veste, Naamis a fost de părere ca Rut să doarmă în preajma lui (căci s-a gândit că va fi în folosul lor dacă el va vorbi cu Rut) și a trimis-o pe tânăra femeie să se culce la picioarele sale. Iar Rut, în grija ei deosebită de a nu-și contrazice cu nici un prilej propria soacră, s-a dus la arie și s-a furișat lângă Boaz, care nu i-a observat prezența, dormind adânc. Dar, pe la miezul nopții, el s-a trezit și, simțind că o femeie era culcată în preajma lui, a întreat-o cine era. Rut și-a rostit numele și, spunându-i că venise să stea lângă stăpânul ei, Boaz a tăcut atunci. Dar, dis-de-dimineată, înainte ca slujitorii să se scoale pentru începerea lucrului, a trezit-o pe Rut și i-a poruncit să ia orz cât putea să ducă, întorcându-se la soacra ei mai înainte ca cineva să afle că ea dormise acolo. Înțelepciunea le cerea să se ferească de clevetiri, mai ales că nu se întâmplase nimic necuviincios între ei. I-a zis apoi: - În toată această întâmplare, am luat următoarea hotărâre. Mai întâi trebuie să-l întreb pe cel ce-ți este rudă mai apropiată dacă vrea să se însoare cu tine. Dacă se va învoi, te vei mărita cu el; dacă însă va refuza, tu vei fi soția mea potrivit legii!”⁶⁹².

CAPITOLUL 4 – Booz se căsătorește cu Rut.

1: **Booz a ieșit la poartă și ședea acolo. Și, iată, ruda aceea despre care pomenise Booz trecea pe acolo. Și i-a zis Booz: „Abate-te din drum și așază-te aici!” Iar acela s-a abătut din drum și s-a așezat.**

Booz a ieșit la poartă: „E vorba de poarta cetății, în fața căreia se afla piața unde se făceau adunările și judecățile publice”⁶⁹³.

2: **Și a luat Booz zece oameni dintre bătrânii cetății și a zis: „Ședeți aici!” Iar ei au șezut.**

3: **Iar Booz i-a zis rudei: „Noemina, care s-a întors din câmpia Moabului, vrea să vândă partea de țarină care este a fratelui nostru Elimelec.**

Zece oameni: „numărul minim cerut pentru a constitui un tribunal; mai târziu, conform Talmudului, acest număr va fi de trei; zece bărbați erau necesari pentru o adunare cu statut de sinagogă”⁶⁹⁴. „Rhabanus face o analogie între numărul zece și bărbații drepti ai Vechiului Testament care au prevestit Întruparea Mântuitorului Hristos”⁶⁹⁵.

⁶⁹⁰ Se anticipează evenimentele din cap. 4.

⁶⁹¹ SEP 2, p. 239

⁶⁹² Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 3

⁶⁹³ BBVA, p. 305

⁶⁹⁴ SEP 2, p. 240

„În limbajul biblic, cuvântul *frate* are un înțeles foarte larg, de la frate propriu-zis, de sânge, până la văr, rudă apropiată, la membru al comunității locale sau al întregului Israel”⁶⁹⁶. Continuă cuvântul lui Booz:

4: Și am zis că te voi înștiința, zicând: Răscumpăr-o în fața celor ce sunt așezați aici și în fața bătrânilor poporului meu; dacă vrei s-o răscumperi, răscumpăr-o; dar dacă nu vrei s-o răscumperi, spune-mi ca să știu; că în afară de tine nu este o rudă mai apropiată, iar eu sunt după tine”. Iar acela a zis: „Sunt aici, eu o voi răscumpăra”.

Răscumpără: „Sensul grecescului *anhistevo* e complex: *a-și exercita (cineva) dreptul de rudă apropiată*, imposibil de tradus ca atare. Echivalentul e în funcție de obiect: a vinde, a cumpăra (sau a răscumpăra sau a moșteni) o țarină, a o lua de soție pe văduva celui mort, a-i transmite fiului numele și moștenirea mortului etc.”⁶⁹⁷.

5: Și a zis Booz: „În ziua în care vei lua țarina din mâna Noeminei, trebuie s-o iei și pe Rut Moabiteanca, femeia celui răposat, ca să ridici numele mortului în moștenirea lui”.

6: Iar ruda aceea a zis: „Nu voi putea s-o răscumpăr pentru mine, ca să nu-mi stric moștenirea; răscumpără tu pentru tine dreptul meu, că eu nu voi putea să-l răscumpăr”.

„Ruda (căruia nu i se dă numele) a intuit dorința lui Booz de a se căsători cu Rut și se retrage delicat. Cei doi bărbați au un comportament de mare finețe”⁶⁹⁸.

7: În vremile de demult era în Israel obiceiul ca, la o răscumpărare sau o târguială, pentru ca lucrul să fie bine așezat, omul își dezlega sandala și i-o da celuilalt, care-i răscumpăra dreptul; aceasta era mărturie în Israel.

8: Așadar, ruda i-a zis lui Booz: „Cumpără pentru tine dreptul meu!” Și și-a dezlegat sandala și i-a dat-o.

„Gest ritual-simbolic prin care cineva îi ceda altuia un drept al său”⁶⁹⁹ și, totodată, dovadă juridică privind încheierea înțelegerii. „Rhabanus interpretează în cheie soteriologică: sandaia ar aminti de *veșmintele de piele*, de trupul lui Adam după cădere, pe care avea să-l asume și Hristos”⁷⁰⁰.

9: Iar Booz a zis către bătrâni și către tot poporul: „Sunteți astăzi martori că am cumpărat din mâna Noeminei tot ceea ce era al lui Elimelec și tot ceea ce era al lui Chilion și tot ceea ce era al lui Mahlon.

10: Mai mult, și pe Rut Moabiteanca, femeia lui Mahlon, am răscumpărat-o spre a-mi fi soție, pentru ca eu să ridic numele celui răposat în moștenirea lui și să nu piară numele mortului dintre frații lui și din spița poporului său. Voi sunteți astăzi martori”.

11: Și a răspuns tot poporul ce se afla în poartă: „Să dea Domnul ca femeia care merge în casa ta să fie ca Rahela și ca Lia, cele ce amândouă au întemeiat casa lui Israel și au făcut Efrata puternică și vor face din Betleem un nume.

Poporul se afla în poarta cetății, loc în care se țineau procesele și se consemnau evenimentele de stare civilă.

„Lia și Rahela: cele două soții ale lui Israel (Facerea 35, 22-24). În apropiere de Betleem (Efrata) și de Rama se afla mormântul Rahelei (Facerea 35, 19). De Betleem vor fi legate numele lui Iesei și David, precum și al *fiului lui* David, Iisus Hristos”⁷⁰¹. Lia „și Rahela sunt matriarhele care *au zidit casa lui Israel* și amândouă sunt pomenite în binecuvântarea miresei. Fiii Leei au întemeiat șase dintre triburile lui Israel iar doi dintre ei, Levi și Iuda, sunt

⁶⁹⁵ SEP 2, p. 240. Prin numărul 10 e închipuit Mântuitorul, numele său începând cu litera *iotta*, cu care se nota numărul zece.

⁶⁹⁶ BBVA, p. 305

⁶⁹⁷ BBVA, p. 305

⁶⁹⁸ BBVA, p. 305

⁶⁹⁹ BBVA, p. 305

⁷⁰⁰ SEP 2, p. 240

⁷⁰¹ BBVA, p. 305

la originea celor două instituții naționale ereditare: preoția și monarhia⁷⁰². „Efrata se află la nord de Ierusalim, în ținutul lui Beniamin. Pentru că niște oameni de acolo s-au dus să locuiască în Betleem, cele două nume au fost asociate (Facerea 35, 19; 48, 7; Mihea 5, 1). Betleemul este locul îngropării Rahelei, iar ulterior, al nașterii lui Iisus Hristos⁷⁰³. „Pornind de la etimologia ebraică, Rhabanus interpretează cele două femei⁷⁰⁴ ca atitudini existențiale: viața activă și cea contemplativă: Marta și Maria⁷⁰⁵.

Continuă binecuvântarea poporului pentru casa lui Booz:

12: Casa ta să devină precum casa lui Fares, pe care Tamara i l-a născut lui Iuda, din a cărui sămânță să-ți dea ție Domnul prin această tânără femeie!”

„Fares, strămoș al lui Booz, fusese rodul unei căsătorii de levirat; istoria despre Iuda și Tamara în Facerea 38⁷⁰⁶. „Istoria nașterii lui Fares seamănă cu cea a nașterii lui Obed, întrucât Tamar, ca și Rut, rămânând văduvă, va fi propusă unei căsătorii de levirat (cf. Facerea 38, 1-30). Fares și urmași săi aveau să fie strămoșii după trup ai Mântuitorului Iisus Hristos, menționat și în genealogia din Evanghelia după Matei (1, 3)⁷⁰⁷.

13: Atunci Booz a luat-o pe Rut, iar ea i-a devenit soție. El a intrat la ea, iar Domnul i-a dat ei rod și a născut un fiu.

„Cărbunele aprins (Rut) a urcat în patul lui Booz și s-a culcat acolo. A văzut Arhiereul ascuns în coapsele lui. Focul a alergat spre cățuie și s-a aprins. Și juninca lui Booz (Rut) Te-a născut pe Tine, Vițelul cel Gras⁷⁰⁸. Din nou, rezerva de mai sus: doar despre Iosif se afirmă cert în Noul Testament că ar fi descendent din Rut.

14: Și au zis femeile către Noemina: „Binecuvântat este Domnul, Cel ce n-a răbdat să ți se stingă rudenia, ci a făcut ca numele tău să fie rostit în Israel!

15: Acesta-i cel ce sufletul ți-l va întoarce la sine și-ți va hrăni bătrânețele, că nora ta, cea care te-a iubit, a născut un fiu care-ți este mai bun decât șapte fii”.

16: Iar Noemina a luat pruncul și l-a pus la sânul ei și i-a fost ca o doică.

„Gestul nu indică o adopție (de fapt, Noemina devenise mama legală a pruncului), ci protecție⁷⁰⁹. Suntem din nou obligați la rezerve: Noemina nu devenise mama legală a copilului! Oricum, aceasta nu tulbură armonia din casa lui Booz. SEP 2 traduce *îți va fi înviorare sufletului*: „Theodoret (al Cirului) interpretează astfel *înviorare a sufletului* (gr. **επιστροφοντα ψυχῆν**): *După un înțeles mai la îndemână, expresia arată restabilirea sufletească; după înțelesul potrivit adevărului, arată întoarcerea lumii păgâne (la Dumnezeu). Căci de acolo a înflorit mântuirea întregii lumi*⁷¹⁰. *Șapte fii*: „șapte: număr simbolic al perfecțiunii. Șapte copii erau semnul binecuvântării date de Domnul unei familii (cf. I Regi 2, 5)⁷¹¹.

17: Și vecinele i-au dat un nume, zicând: „Un fiu i s-a născut Noeminei”. Și i-au pus numele Obed; acesta este tatăl lui Iesei, tatăl lui David.

„De obicei, numele unui nou-născut era dat de mamă și, uneori, de tată. Aici se petrece un fapt neobișnuit: comunitatea se implică în nașterea pruncului, cu convingerea că evenimentul o privește direct. Obed înseamnă *Cel ce slujește*. Prin el, Rut devine bunica regelui David și strămoașa a lui Iisus (Matei 1, 5-16)⁷¹². „Mulți au văzut în căsătoria moabitencei Rut cu Booz din Betleemul Iudeei o căsătorie de levirat, deși Booz, precum se știe, nu îi era frate fostului soț

⁷⁰² DEI, p. 447

⁷⁰³ SEP 2, p. 241

⁷⁰⁴ Lia și Rahila.

⁷⁰⁵ SEP 2, p. 241

⁷⁰⁶ BBVA, p. 305

⁷⁰⁷ SEP 2, p. 241

⁷⁰⁸ Sf. Eftem Sirul, *Imnele Nașterii*, IX, 15

⁷⁰⁹ BBVA, p. 305

⁷¹⁰ SEP 2, p. 241

⁷¹¹ SEP 2, p. 241

⁷¹² BBVA, p. 306

al acestei eroine, ci o rudă după tată. Prin acest act nu s-a urmărit perpetuarea în Israel a numelui lui Mahlon, soțul decedat al lui Rut, cât păstrarea moștenirii acestuia în cadrul familiei din care făcea parte. Lucrul acesta rezultă din dialogul purtat de Booz cu o altă rudă mai apropiată de Rut, care avea prioritate la cumpărarea țarinii ce fusese parte din moștenirea familiei fostului soț. [...] Că în căsătoria dintre Booz și Rut nu trebuie să vedem neapărat aplicarea legii leviratului se deduce, pe lângă cele arătate mai sus, și din faptul că primul născut din această unire a celor doi nu s-a numit Mahlon, după numele fostului soț al lui Rut, cum prevedea legea leviratului, ci s-a numit Obed⁷¹³. „S-a asimilat adeseori căsătoria lui Boaz cu verișoara lui prin alianță, rămasă fără copil, ca o formă de levirat, ceea ce de fapt nu este”⁷¹⁴. În plus, „iudeii fugeau de astfel de căsătorii, deși-i silea legea; astfel Rut, moabiteanca, rămasă văduvă, abia s-a căsătorit cu o rubedenie tare îndepărtată”⁷¹⁵.

18: Și acestea sunt generațiile lui Fares:

Fares i-a dat naștere lui Hețron,

19: Hețron i-a dat naștere lui Aram, Aram i-a dat naștere lui Aminadab,

20: Aminadab i-a dat naștere lui Naason, Naason i-a dat naștere lui Salmon,

21: Salmon i-a dat naștere lui Booz, Booz i-a dat naștere lui Obed,

22: Obed i-a dat naștere lui Iesei, iar Iesei i-a dat naștere lui David.

Genealogia lui David începe cu Fares, fiu al lui iuda, unul dintre cei doi gemeni ai Tamarei (Facerea 38, 24-30):

Fares (= spărtură) – *Hețron* (= înverzit; înflorit) – *Aram* (= înalt) – *Aminadab* (= ruda este darnică) – *Naason* (= șarpe) – *Salmon* (= umbrit) – *Booz* (= curaj) – *Obed* (= slujitor) – *Iesei* (= bogăția Domnului) – *David* (= cel iubit). Genealogia încheindu-se cu David, deducem că perioada lui David este și aceea a scrierii cărții (altfel, ar fi apărut și Solomon sau, pentru o dată mai târzie, și urmașii acestuia). Continuând, genealogia începută aici s-ar încheia cu Iosif, bărbatul Mariei, astfel că nu o putem numi pe Rut strămoașă a lui Iisus (doar dacă nu cumva și Maria, pe o altă linie, se va fi trăgând din Rut, după cum, de altfel, susține Tradiția Bisericii, fără a avea, însă, un prea solid fundament scripturistic); oricum, prezența ei în genealogia Mântuitorului e onorantă (chiar dacă, în cazul de față, termenul de *genealogie* e oarecum forțat, fiind vorba de genealogia lui Iosif). „Theodoret (al Cirului) vede în această genealogie ideea mântuirii universale: *De aceea și dumnezeiescul Matei, consemnând genealogia, a omis femeile vestite prin virtute, pe Sara, și pe Rebeca, și pe altele; însă a pomenit de Tamar, și de Rahab, și de Rut, și chiar și de femeia lui Urie, arătând că pentru toți oamenii S-a întrupat Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu, și pentru iudei, și pentru celelalte neamuri, și pentru cei păcătoși, și pentru cei drepti*”⁷¹⁶. „Majoritatea interpreților sunt de părere că țelul principal al acestei cărți este să arate genealogia lui David și, prin el, genealogia lui Hristos, scopul ultim al Vechiului Testament”⁷¹⁷.

„Când Rut a repetat soacrei sale aceste vorbe”⁷¹⁸, Naamis a fost cuprinsă de speranța că Boaz le va lua sub ocrotirea lui. Pe la jumătatea zilei, Boaz a venit în oraș, a strâns laolaltă bătrânii cetății, chemând-o pe Rut împreună cu ruda ei apropiată. Când s-a înfățișat ultimul, Boaz l-a întrebat: - Vrei ca moștenirea lui Elimelec și a fiilor săi să intre în stăpânirea ta? Acela a primit, căci legea îi dădea acest drept, ca rudă apropiată, și Boaz i-a zis: - Dar nu mai înainte ca tu să respecti și cea de-a doua jumătate a legii, îndeplinind toate prevederile ei. Femeia care a venit aici este văduva lui Mallon și, potrivit legii, trebuie s-o iei de nevastă, dacă vrei să primești moștenirea! Omul a cedat femeia și moștenirea lui Boaz, care era de asemenea rudă a răposatului, recunoscând că el avea și nevastă, și copii. Boaz a chemat bătrânii cetății ca martori

⁷¹³ AB, p. 168

⁷¹⁴ DEI, p. 683

⁷¹⁵ Sf. Ioan Gură de Aur, *Omilii la Matei*, LXX, 2

⁷¹⁶ SEP 2, p. 242

⁷¹⁷ IIR, p. 216, care citează – locul marcat cu litere italice - *Studiul Vechiului Testament*, p. 101

⁷¹⁸ Pe care i le-a grăit Booz pe arie (cap. 3).

și i-a poruncit femeii să vină și să-i descalțe ruda de-o sanda, scuipând-o în obraz⁷¹⁹. Făcând ceea ce i s-a spus, Rut a devenit soția lui Boaz și după un an i-a născut un fiu. El a fost dădăcit de Naamis, care, la îndemnul celorlalte femei, i-a dat numele de Obed, fiindcă ea l-a crescut ca să-i poarte de grijă la bătrânețe. În limba evreiască, Obed înseamnă *slujitor*. Din Obed se trage Iessaeu⁷²⁰, și din acesta David, care a fost rege, lăsându-și moștenire tronul urmașilor săi până în a douăzeci și una spiță. Iată ce am crezut că trebuie să povestesc despre Rut, vrând să arăt puterea lui Dumnezeu, care poate lesne să înalțe până și oamenii de rând la rangul cel mai înalt, precum David trăgându-se din părinți neînsemnați⁷²¹.

„Să trecem acum la Rut; vom vedea că și istoria vieții sale se aseamănă cu cele ale noastre. Rut era de alt neam, trăia în cea mai neagră sărăcie. Totuși, când a văzut-o Boaz, n-a disprețuit nici sărăcia ei și nici nu s-a scârbit de prostul său neam. Tot așa și Hristos S-a căsătorit cu Biserica, deși Biserica era de alt neam și foarte săracă, făcând-o părtașă marilor Sale bunătăți. Și după cum Rut, de n-ar fi părăsit mai întâi pe tatăl ei, de n-ar fi disprețuit casa, neamul, patria și rudele, n-ar fi avut parte de o înrudire atât de mare, tot așa și Biserica, după ce a părăsit obiceiurile strămoșești, a ajuns dragă Mirelui. Același lucru îl spune și profetul David, adresându-se Bisericii: *Uită pe poporul tău și casa părintelui tău și va pofti Împăratul frumusețea ta* (Psalmi 44, 12-13). Așa a făcut și Rut; de aceea a și ajuns mamă de împărați, precum și Biserica. Că David se trage din Rut⁷²².

Ca și cartea precedentă, Cartea Rut pregătește, în felul său, perioada instaurării monarhiei în Israel, epocă de care ne vom ocupa în comentariile la următoarele șase cărți ale Sfintei Scripturi, cele patru ale Regilor și cele două Paralipomena.

Listă de abrevieri

AB – Dumitru Abrudan și Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*

Abr. – *De Abrahamo*

AI – *Antiquitates Iudaicae*

---

⁷¹⁹ Scuiparea în obraz era prevăzută de lege în cazul acelor care-o refuzau de femeie pe văduva fratelui defunct. Aici nu era vorba despre fratele lui Mahlon (mort, de altfel, și acela), astfel că lipsește și gestul scuipării în obraz (șocotim că și acela, în cazul refuzului unei căsătorii de levirat, era, mai degrabă, unul simbolic).

⁷²⁰ Iesei.

⁷²¹ Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, V, 9, 4

⁷²² Iosif Flaviu, *Antichități iudaice*, III, 4

BBVA – *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania
DE – *Demonstratio evangelica*
DEI – *Dicționar enciclopedic de Iudaism*
Dial. – *Dialogul cu iudeul Trifon*
Ebr. – ebraică
EIB - Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române
Exh. mart. – *Exhortatio ad martyrium*
F – Filocalia
GNO – *Gregorii Nysseni Opera*, Leyde
Gr. – greacă
Her. – *Qius rerum divinarum heres sit*
Hom. Ios. – *Homiliae in Iesu Nave*
IIR – *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*
In Cant. – *In Canticum Canticonum*
Plant. – *De plantatione*
PSB - Părinți și Scriitori bisericești
Quaest III Rg. – *Quaestiones in III Regum*
QE – *Quaestiones in Exodum*
Qu. Ios. – *Quaestiones in Iosua*
Qu. Lib. – *Quaestionem evangelicum libri 2*
Q. Th. – *Quaestiones ad Thalassium*
SEP 2 – *Septuaginta 2, Iesus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*
TB – Talmudul Babilonian

BIBLIOGRAFIE

A. Sfânta Scriptură

- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, EIB, București, 2001
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, EIB, București 1995
- *Biblia adică Dumnezeiasca Scriptură*, Ediția Sfântului Sinod, București, 1914
- *Biblia Hebraica*, Editio quarta emendata opera H. P. Rüger, Stuttgart, 1979
- *Biblia Sacra Vulgata*, Editionem quartam emendatam cum sociis B. Fischer, H. I. Frede. H. F. D. Sparks, W. Thiele, praeparavit Roger Gryson, Stuttgart, 1994
- *Cântarea Cântărilor*, traducere din limba ebraică, note și comentarii de Ioan Alexandru, în colecția **Bibliotheca Orientalis**, Editura științifică și enciclopedică, București, 1977
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars I, *Genesis*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1988
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars II, *Exodus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1991
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars III, *Leviticus*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1993
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars IV, *Numeri*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1994
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars V, *Deuteronomium*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1997
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars VI, *Iosue, Iudicum, Ruth*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2004
- *Monumenta linguae dacoromanorum, Biblia 1688*, pars XI, *Liber Psalmorum*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2003
- *Septuaginta*, Edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, 1979
- *Septuaginta 1, Geneza, Exodul, Leviticul, Numerii, Deuteronomul*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Dan Slușanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu; traduceri de: Cristian Bădiliță, Ion Pătrulescu, Eugen Munteanu, Mihai Moraru, Ioana Costa, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2004
- *Septuaginta 2, Iisus Nave, Judecătorii, Ruth, 1-4 Regi*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, Dan Slușanschi, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu; traduceri de: Florica Bechet, Ioana Costa, Alexandra Moraru, Ion Pătrulescu, Cristina Costena Rogobete, Colegiul Noua Europă, Polrom, Iași 2004
- *Septuaginta 3, 1-2 Paralipomene, 1-2 Ezdra, Ester, Iudit, Tobit, 1-4 Macabei*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Francisca Băltăceanu, Gheorghe Ceașescu, Ștefan Colceriu, Vichi Dumitru, Ștefania Ferchedău, Theodor Georgescu, Octavian Gordon, Lia Lupaș, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2005
- *Septuaginta 4/I, Psalmii, Odele, Proverbele, Ecleziastul, Cântarea Cântărilor*, volum coordonat de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Monica Broșteanu, în colaborare cu pr. Ioan-Florin Florescu, traduceri de: Cristian Bădiliță, Francisca Băltăceanu, Florica Bechet, Monica Broșteanu, Ioana Costa, Marius David Cruceru, Cristian Gașpar, Eugen Munteanu, Ion Pătrulescu, Colegiul Noua Europă/Polrom, București/Iași, 2006

B. Scrieri patristice

- *Actele martirice*, trad. Ioan Rămureanu, în colecția „**Părinți și scriitori bisericești**” (în continuare, abreviat: PSB), nr. 11, EIB, București, 1982
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Împotriva bogaților răi*, trad. Vasile Goraș, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Despre Sfintele Taine*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, PSB 53, EIB, București, 1994
- Ambrozie al Milanului (Sf.), *Scrisori*, *Scrieri II*, trad. David Popescu, în colecția „**Părinți și scriitori bisericești**” (PSB), nr. 53, EIB, București, 1994
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Cuvânt împotriva Elinilor*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Despre principii*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistola despre Sinoade*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Epistolele către Serapion*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1988
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Tratat despre întruparea Cuvântului*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Trei Cuvinte împotriva arienilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 15, EIB, București, 1987
- Atanasie cel Mare (Sf.), *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie*, *Scrieri II*, trad. Dumitru Stăniloae, PSB 16, EIB, București, 1988
- Augustin (Fer.), *Mărturisiri*, *Scrieri alese I*, trad. Ioan Rămureanu, PSB 64, EIB, București, 1985
- Barnaba, *Epistola*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Boethius, *Scurtă expunere a credinței creștine*, trad. D. Popescu, în Boethius și Salvianus, *Scrieri*, P.S.B. 72, EIB, București, 1992
- Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, trad. D. Stăniloae, în colecția „**Filocalia**” (F), nr. 8, EIB, București, 1979
- Calist Patriarhul, *Capete despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Calist și Ignatie Xanthopol, *Cele 100 de Capete*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, *Scrieri IV*, trad. D. Stăniloae, PSB 41, EIB, București, 2000
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre închinarea și slujirea în Duh și Adevăr*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 38, EIB, București, 1991
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Despre Sfânta Treime*, *Scrieri III*, trad. D. Stăniloae, PSB 40, EIB, București, 1994
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Glafire*, *Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 39, EIB, București, 1992
- Chiril al Alexandriei (Sf.), *Zece Cărți împotriva lui Iulian Apostatul*, trad. Constantin Daniel revăzută de Î.P.S. Nicolae Corneanu, Editura Anastasia, 2000
- Chiril al Ierusalimului (Sf.), *Catehezele*, trad. D. Fecioru, EIB, București, vol. I – 1943; vol. II – 1945
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre gelozie și invidie*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Ciprian al Cartaginei (Sf.), *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, PSB 3, EIB, București, 1981
- Clement Alexandrinul, *Cuvânt de îndemn către Elini*, *Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB,

București, 1982

- Clement Alexandrinul, *Pedagogul, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 4, EIB, București, 1982
- Clement Alexandrinul, *Stromate, Scrieri II*, trad. D. Fecioru, PSB 5, EIB, București, 1982
- Clement Romanul (Sf.), *Epistola către Corinteni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Diadoh al Foticeii, *Cuvânt ascetic în 100 de capete*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Didim din Alexandria, *Despre Duhul Sfânt*, trad. Vasile Răducă, Editura Sofia, București, 2001
- Dionisie Areopagitul (Sf.), *Despre Ierarhia cerească, Opere complete*, trad. D. Stăniloae, Ed. Paideia, București, 1996
- Dorotei (Ava), *Învățăture de suflet folositoare*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, București, 1980
- Efrem Sirul (Sf.), *Cuvânt despre preoție*, trad. D. Fecioru, în Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Grigorie de Nazianz și Sfântul Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne I, Imnele Păresimilor, Azimelor, Răstignirii și Învierii*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Efrem Sirul (Sf.), *Imne II, Imnele Nașterii și Arătării Domnului*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească, Scrieri I*, trad. Teodor Bodogae, PSB 13, EIB, București, 1987
- Evagrie Ponticul, *Cuvânt despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Capete despre deosebirea patimilor și a gândurilor*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Evagrie Ponticul, *Schiță monahicească, în care se arată cum trebuie să ne nevoim și să ne liniștim*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Filotei Sinaitul, *Capete despre trezvie*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Grigorie al Salonicului (Sf.), *Că toți creștinii îndeobște trebuie să se roage neîncetat*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Cele cinci cuvântări teologice*, trad. D. Stăniloae, Ed. Anastasia, București, 1993
- Grigorie de Nazianz (Sf.), *Despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Cuvânt apologetic la Hexaïmeron, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre desăvârșire, către monahul Olimpiu, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre facerea omului, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre fericiri, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre înțelesul numelui de creștin, către Armoniu, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre nevoiță, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre pruncii morți prematur, către Hierios, Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998

- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre rugăciunea domnească*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Despre viața lui Moise*, *Scrieri I*, trad. Ioan Buga, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Dialogul despre suflet și înviere*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *La titlurile Psalmilor*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Marele cuvânt catehetic*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, P.S.B. 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Omilii la Ecclesiast*, *Scrieri II*, trad. T. Bodogae, PSB 30, EIB, București, 1998
- Grigorie de Nyssa (Sf.), *Tâlcuire la Cântarea Cântărilor*, *Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 29, EIB, București, 1982
- Grigorie Palama (Sf.), *Capete despre cunoștința naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre împărtășirea dumnezeiască*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Despre sfânta lumină*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Palama (Sf.), *Omilii I*, traducere Constantin Daniel, revăzută de Laura Pătrașcu și stilizată de Răzvan Codrescu, Editura Anastasia, București, 2000
- Grigorie Palama (Sf.), *150 Capete despre cunoștința naturală*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Capete foarte folositoare în acrostih*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Grigorie Sinaitul (Sf.), *Învățătură despre liniștire și rugăciune*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Ignatie Teoforul (Sf.), *Epistola către Efeseni*, trad. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților apostolici*, PSB 1, EIB, București, 1979
- Ilie Ecdicul, *Culegere din sentințele înțelepților*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Cuvânt ascetic și foarte mângâietor*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Carpatiul, *Una sută capete de mângâiere*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Ioan Casian (Sf.), *Așezămintele mănăstirești*, *Scrieri alese*, trad. Vasile Cojocaru, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Convorbiri duhovnicești*, *Scrieri alese*, trad. David Popescu, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Casian (Sf.), *Despre cele opt gânduri ale răutății*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Ioan Casian (Sf.), *Despre întruparea Domnului*, *Scrieri alese*, trad. D. Popescu, PSB 57, EIB, București, 1990
- Ioan Damaschin (Sf.), *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 1998
- Ioan Damaschin (Sf.), *Dogmatica*, trad. D. Fecioru, ediția a II-a, EIB, București, 1943
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Cuvânt de sfătuire către Teodor cel căzut*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2001

- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre feciorie*, în vol. *Despre feciorie, Apologia vieții monahale, Despre creșterea copiilor*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2001
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Despre mărginita putere a diavolului, Despre căință, Despre necazuri și biruirea tristeții*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omiliile despre pocăință*, în Sf. Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință și Sf. Sofronie al Ierusalimului, Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 1998
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Epistola către Romani*, trad. P. S. Teodosie Atanasiu, revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristian Untea, Ed. Christiana, București, 2005
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Facere*, trad. D. Fecioru, PSB 21-22, EIB, București, vol. I-1987; vol. II - 1989
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilii la Matei*, trad. D. Fecioru, PSB 23, EIB, București, 1994
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Omilia rostită când a fost hirotonit preot*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Predici la Sărbători Împărătești și Cuvântări de laudă la Sfinți*, trad. D. Fecioru, EIB, București, 2002
- Ioan Gură de Aur (Sf.), *Tratatul despre preoție*, trad. D. Fecioru, în vol. Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazianz, Sf. Efrem Sirul, *Despre preoție*, EIB, București, 1987
- Ioan Scărarul (Sf.), *Scara duhovnicescului urcuș*, trad. D. Stăniloae, F 9, EIB, București, 1980
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea II, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2003
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte către singuratici*, partea III, trad. Ioan I. Ică jr, Ed. Deisis, Sibiu, 2005
- Isaac Sirul (Sf.), *Cuvinte despre sfințele nevoințe*, trad. D. Stăniloae, F 10, EIB, București, 1981
- Isaia Pustnicul, *Douăzeci și nouă de cuvinte*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isaia Pustnicul, *Fragmente*, trad. D. Stăniloae, F 12, Ed. Harisma, București, 1991
- Isichie Sinaitul (Sf.), *Scurt cuvânt de folos sufletului și mântuitor despre trezvie și virtute*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Iustin Martirul și Filosoful (Sf.), *Apologia întâia*, trad. Olimp Căciulă, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Macarie Egipteanul (Sf.), *Omilii duhovnicești*, trad. Constantin Cornițescu, PSB 34, EIB, București, 1992
- Macarie Egipteanul (Sf.), *21 de Cuvântări despre mântuire*, trad. Ioasaf Popa, Editura Anastasia, București, 2001
- Marcu Ascetul, *Despre cei ce-și închipuie că se îndreptează din fapte*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Despre legea duhovnicească*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Epistolă către Nicolae Monahul*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Marcu Ascetul, *Răspuns acelor care se îndoiesc de Dumnezeuiescul Botez*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Ambigua, Scrieri I*, trad. D. Stăniloae, PSB 80, EIB, București, 1983
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre cunoștința de Dumnezeu*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946

- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele despre dragoste*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele gnostice*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Capetele teologice*, F 2, ediția a II-a, Ed. Harisma, București, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 2, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Epistolele, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, București, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Întrebări, nedumeriri și răspunsuri*, trad. D. Stăniloae, F 2, ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1993
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Răspunsuri către Talasie*, trad. D. Stăniloae, F 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scrieri despre cele două nevoințe în Hristos, Scrieri II*, trad. D. Stăniloae, PSB 82, EIB, București, 1990
- Maxim Mărturisitorul (Sf.), *Scurtă tâlcuire a rugăciunii Tatăl nostru*,
- Metodiul de Olimp, *Banchetul sau Despre castitate*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul și Metodiul de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, București, 1984
- Metodiul de Olimp, *Aglaofon sau despre înviere*, trad. C. Cornițescu, în Sf. Grigorie Taumaturgul și Metodiul de Olimp, *Scrieri*, PSB 10, EIB, București, 1984
- Nichita Stithatul, *Cele 300 de capete despre făptuire, despre fire și despre cunoștință*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Nichita Stithatul, *Vederea duhovnicească a raiului*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Nil Ascetul, *Cuvânt ascetic*, trad. D. Stăniloae, F 1, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1946
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Ioan, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Comentariu la Evanghelia după Matei, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Contra lui Celsus, Scrieri alese IV*, trad. T. Bodogae, PSB 9, EIB, București, 1984
- Origen, *Convorbirile cu Heraclide, Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Despre principii, Scrieri alese III*, trad. T. Bodogae, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Despre rugăciune, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Exortatie la martiriu, Scrieri alese III*, trad. Constantin Galeriu, PSB 8, EIB, București, 1982
- Origen, *Filocalia, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și Nicolae Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982
- Origen, *Omilii la Cartea Cântarea Cântărilor, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Ieșirii, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Iosua, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Cartea Proorocului Ieremia, Scrieri alese I*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 6, EIB, București, 1981
- Origen, *Omilii la Evanghelia după Luca, Scrieri alese II*, trad. T. Bodogae și N. Neaga, PSB 7, EIB, București, 1982

- Paulin de Nola (Sf.), *Harul și mântuirea (Scrisoare către Amandus)*, trad. Vasile Goraș, în vol. *Antologie din scrierile Părinților latini*, Editura Anastasia, 2000
- Petru Damaschin, *Învățăturile duhovnicești*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, București, 1976
- Salvianus, *Despre guvernarea lui Dumnezeu, Scrieri*, trad. D. Popescu, PSB 72, EIB, București, 1992
- Simeon Metafrastul (Sf.), *Parafrază la Sfântul Macarie Egipteanul*, trad. D. Stăniloae, F 5, EIB, București, 1976
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cateheze, Scrieri II*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1999
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cele 225 de capete teologice și practice*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Cuvântările morale*, trad. D. Stăniloae, F 6, EIB, București, 1977
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Discursuri teologice și etice, Scrieri I*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 1998
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Imne, Epistole și Capitole, Scrieri III*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2001
- Simeon Noul Teolog (Sf.), *Metoda sfintei rugăciuni și atențiuni*, trad. D. Stăniloae, F 8, EIB, București, 1979
- Talasie Libianul, *Despre dragoste, înfrânare și petrecerea cea după minte*, trad. D. Stăniloae, F 4, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948
- Teodoret al Cirului, *Istoria bisericească, Scrieri II*, trad. Vasile Sibiescu, PSB 44, EIB, București, 1995
- Teofil al Antiohiei, *Trei cărți către Autolic*, trad. D. Fecioru, în *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIB, București, 1980
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte către filadelfieni*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Cuvinte duhovnicești, Imne și Scrisori*, trad. Ioan I. Ică jr, Editura Deisis, Sibiu, 2000
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre lucrarea cea ascunsă întru Hristos*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Teolipt al Filadelfiei, *Despre ostenele vieții călugărești*, trad. D. Stăniloae, F 7, EIB, București, 1977
- Tertulian, *Despre prescripția contra ereticilor*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Tertulian, *Despre răbdare*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Tertulian, *Despre rugăciune*, trad. D. Popescu, în *Apologeți de limbă latină*, P.S.B. 3, EIB, București, 1981
- Toma de Kempis, *Urmarea lui Hristos*, trad. Dumitru C. Vișan, ediția a II-a, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991
- Vasile cel Mare (Sf.), *Constituțiile ascetice, Scrieri II*, trad. Iorgu Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Despre Sfântul Duh, Scrieri III*, trad. C. Cornițescu și T. Bodogae, PSB 12, EIB, București, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Epistole, Scrieri III*, trad. C. Cornițescu și T. Bodogae, PSB 12, EIB, București, 1988
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Hexaimeron, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii la Psalmi, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986
- Vasile cel Mare (Sf.), *Omilii și cuvântări, Scrieri I*, trad. D. Fecioru, PSB 17, EIB, București, 1986

- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mari, Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Vasile cel Mare (Sf.), *Regulile mici, Scrieri II*, trad. I. Ivan, PSB 18, EIB, București, 1989
- Varsanufie (Sf.), *Scrisori duhovnicești*, trad. D. Stăniloae, F 11, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1990

C. Lucrări și studii teologice

- Abrudan, Dumitru, Emilian Cornițescu, *Arheologie biblică*, EIB, București, 1994
- Abrudan, Dumitru, *Cărțile didactico-poetice*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2001
- Braniște, Ene, *Liturgica generală*, EIB, București, 1985
- Chevalier, Jean, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, Ed. Artemis, București, vol. I – 1994; vol. II și vol. III – 1995
- Coman, I. G., *Patrologie*, EIB, București, vol. I – 1984; vol. II – 1985
- Daniel, Constantin, *Pe urmele vechilor civilizații*, Ed. Sport-Turism, București, 1987
- *Dicționar biblic*, trad. Constantin Moisa (titlul original: *Nouveau dictionnaire biblique revise*), Editura Stephanus, București, vol. I – 1995, vol. II – 1996, vol. III – 1997
- *Dicționar enciclopedic de Iudaism*, trad. Viviane Prager, C. Litman și Țicu Goldstein, Editura Hasefer, București, 2000
- Drimba, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. I, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1985
- Eliade, Mircea, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. I, ediția a II-a, Ed. Științifică, București, 1992
- Flavius, Josephus, *Antichități iudaice*, vol. I, trad. Ion Acsan, Editura Hasefer, București, 1999
- Matei, Horia C., *Enciclopedia Antichității*, Ed. Meronia, București, 1995
- Moldoveanu, Nicolae, *Dicționar biblic de nume proprii și cuvinte rare*, Editura Casa Școalelor, București, 1995
- Negoită, Athanase, *Teologia biblică a Vechiului Testament*, Ed. Credința noastră, București, 1992
- Prelipcean, Vladimir, Nicolae Neaga, Gh. Barna, Mircea Chialda, *Studiul Vechiului Testament* (pentru Institutele teologice), ediția a II-a, EIB, București, 1985
- Stăniloae, Dumitru, *Teologia morală ortodoxă*, vol. III, EIB, București, 1981
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, I, *Facerea*, Ed. Christiana, București, 2002
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, II, *Ieșirea*, Ed. Christiana, București, 2002
- Usca, Ioan Sorin, Ana Usca, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, III, *Leviticul*, Ed. Christiana, București, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IV, *Numerii*, Ed. Christiana, București, 2003
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, V, *Deuteronomul*, Ed. Christiana, București, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VI, *Iosua*, Ed. Christiana, București, 2004
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VII, *Judecătorii. Rut*, Ed. Christiana, București, 2005
- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, VIII, *1-2 Regi*, Ed. Christiana, București, 2005

- Usca, Ioan Sorin, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, IX, 3-4 Regi, Ed. Christiana, București, 2006
- Usca, Ioan Sorin, Ioan Traia, *Vechiul Testament în tâlcuirea Sfinților Părinți*, X, 1-2 Paralipomena, Ed. Christiana, București, 2007